KESİNLEŞMEDEN İCRAYA KONULAMAYACAK İLAMLAR

SERHAT BÜLBÜL

EYLÜL 2022

ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ÖZEL HUKUK ANA BİLİM DALI

ÖZEL HUKUK YÜKSEK LİSANS TEZİ

KESİNLEŞMEDEN İCRAYA KONULAMAYACAK İLAMLAR

SERHAT BÜLBÜL

EYLÜL 2022

ÖZET

KESİNLEŞMEDEN İCRAYA KONULAMAYACAK İLAMLAR

BÜLBÜL, Serhat
Özel Hukuk Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Doç. Dr. Nesibe KURT KONCA
Eylül 2022, 205 sayfa

Hukukumuzda derece mahkemeleri tarafından verilmiş olan kararlara karşı kanun yoluna başvurulmuş olsa da ilam alacaklısı kural olarak ilamlı icra yoluna başvurmak suretiyle henüz kesinleşmemiş olan ilamın icrasını sağlayabilmektedir. Bazı ilamların kesinleşmeden icra edilmesi durumunda ise birtakım olumsuzluklar meydana gelebilmektedir. Bu nedenle bu tür ilamların kesinleşmeden icra edilememesi uygulamaları ortaya çıkmıştır.

Kanun koyucu 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda öngördüğü düzenleme ile bazı ilamların icra edilebilmesini kesinleşme şartına bağlamıştır. Ayrıca bazı özel kanunlarda da ilamların icra edilebilmesi açıkça kesinleşme şartına bağlanmıştır. Bunun yanında Yargıtay kararları doğrultusunda kesinleşmedikçe icra edilmeyen ilamların kapsamı genişletilmiştir.

Çalışmamızda; ilamlı icra hakkında genel bilgi, kesinleşme kavramı ve kesinleşmeden icra edilememe uygulamasının amacı ele alındıktan sonra, farklı hukuk alanları kapsamındaki kesinleşmeden icra edilemeyen ilamlar, mevzuat ve Yargıtay kararları ışığında incelenmiştir. Son olarak, kesinleşme şartına bağlı olan bir ilamın kesinleşmeden icraya konulması halinde başvurulabilecek hukuksal çare olarak şikâyet yolu ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: İlamlı İcra, Kesinleşme, Şikâyet, Kanun Yolu.

ABSTRACT

THE JUDGMENTS THAT CANNOT BE ENFORCED BEFORE THEY BECOME ENFORCEABLE

BÜLBÜL, Serhat

M.A in Private Law

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Nesibe KURT KONCA

September 2022, 205 pages

In our law, even if an appeal has been filed against judgments rendered by the courts of first instance, the judgment creditor can, as a rule, enforce the judgment that is not yet enforceable by applying to the judicial enforcement procedure. In the event that some judgments are enforced before they are enforceable, certain negative consequences may arise. That is why the practice of not executing these judgments before they are enforceable has emerged.

With the regulation stipulated in the Code of Civil Procedure No. 6100, the legislator has made the execution of certain judgments conditional on their enforceability. In addition, in some special laws the enforceability of judgements is required. Moreover, the enforceability of judgments in some special laws is explicitly required in the law regulating the judgment in question. Over time, in accordance with the decisions of the Court of Cassation, the scope of judgments that can only be enforced if they are enforceable has been expanded.

In our study, after discussing the general information on enforceable judgments, the concept of enforcement and the purpose of the practice of non-enforcement before enforceability, the judgments that cannot be enforced before enforceability in different areas of law are examined in the light of legislation and decisions of the Court of Cassation. Finally, the use of the complaint as a legal remedy that can be applied in the case where a judgment, subject to the condition of enforceability, is executed before its enforceability is discussed.

Keywords: Enforceable Judgment, Enforceability, Complaint, Legal Remedy.

TEŞEKKÜR

Tez çalışması sürecinde daima yanımda olan, vaktini esirgemeden sorularımı hiçbir zaman cevapsız bırakmayıp güler yüzle cevap veren, üzerimde büyük emekleri olan tez danışmanım sayın Doç. Dr. Nesibe KURT KONCA hocama teşekkürü bir borç bilirim.

Lisans ve yüksek lisans eğitimim boyunca bilgi ve tecrübelerinden faydalandığım, bu alandaki bilgilerimin çoğunu kendilerine borçlu olduğum başta Prof. Dr. Süha TANRIVER, Prof. Dr. İbrahim Sahir ÇÖRTOĞLU ve Doç. Dr. H. Tolunay OZANEMRE YAYLA olmak üzere Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi bölümü hocalarına, lisans ve yüksek lisans eğitimim boyunca bilgi ve tecrübelerinden faydalandığım kendisini örnek aldığım, yüksek lisans eğitimine başlamama vesile olan, eğitim ve meslek hayatımda desteğini her zaman yanımda hissettiğim, ağabeyim, büyüğüm ve arkadaşım sayın Gökmen SEZGİN'e, hayatım boyunca bana maddi ve manevi destek olan aileme teşekkürü borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

TEZDE İNTİHAL OLMADIĞINA DAİR BEYAN SAYFASI iii
ÖZET..... iv
ABSTRACT..... v
TEŞEKKÜR..... vi
İÇİNDEKİLER..... vii
KISALTMALAR LİSTESİ xiv
GİRİŞ..... 1
BÖLÜM I..... 3
KONUYA İLİŞKİN TEMEL KAVRAMLAR İLAMLI İCRA VE İLAMLARIN KESİNLEŞMEDEN İCRAYA KONULABİLMESİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER..... 3
1.1. TEMEL KAVRAMLAR 3
1.1.1. İlam Kavramı 3
1.1.2. Kesinleşme Kavramı ve Çeşitleri 6
1.1.2.1. Genel Olarak Kesinleşme Kavramı 6
1.1.2.2. Kesinleşmenin Çeşitleri 7
1.1.2.2.1. Şekli Anlamda Kesinleşme.....7
1.1.2.2.1.1. Genel Olarak 7
1.1.2.2.1.2. Şekli Anlamda Kesinleşmenin Ortaya Çıktığı Haller 9
1.1.2.2.1.2.1. Verildiği Anda Kesin Olan Kararlar 9
1.1.2.2.1.2.2. Kanun Yollarına Tabi Olan Kararların Kesinleşmesi.....10
1.1.2.2.1.2.2.1. İstinaf Edilebilen Kararların Kesinleşmesi 10
1.1.2.2.1.2.2.2. Temyiz Edilebilen Kararların Kesinleşmesi 14
1.1.2.2.2. Şekli Anlamda Kesinliğin Sonuçları 18
1.1.2.2.3. Maddi Anlamda Kesin Hüküm 19
1.2. İLAMLI İCRA HAKKINDA GENEL BİLGİLER..... 20

1.2.1. Genel Olarak 20
1.2.2. İlamlı İcrada Yetki 24
1.2.3. İlamlı İcrada Takibin Başlaması 25
1.2.3.1. İlamlı İcrada İcra Emri 27
1.3. İLAMLARIN KESİNLEŞMEDEN İCRAYA KONULABİLMESİ 28
1.3.1. Genel Olarak 28
1.3.2. İlamların Kesinleşmeden İcraya Konulabilmesinin Amacı 31
1.3.3. İlamların Kesinleşmeden İcraya Konulabilmesinin Kuralının Sınırlandırılması ve Bu Kuralın Sınırlandırılmasındaki Amaç 34
BÖLÜM II 41
İCRA EDİLMESİ İÇİN KESİNLEŞMESİ GEREKEN İLAMLAR VE ŞİKÂYET 41
2.1. İCRA EDİLMESİ İÇİN KESİNLEŞMESİ GEREKEN İLAMLAR 41
2.1.1. Kavramsal Çerçeve 41
2.1.2. Taşınmaza ve Taşınmaz Üzerindeki Ayni Haklara İlişkin İlamlar 43
2.1.2.1. Genel Olarak 43
2.1.2.2. Taşınmazlarda İstihkak Davasına İlişkin İlamlar 47
2.1.2.3. Taşınmazlarda Tescil Davasına İlişkin İlamlar 48
2.1.2.4. Yolsuz Tescilin Düzeltilmesi Davasına İlişkin İlamlar 50
2.1.2.5. İrtifak Haklarına İlişkin İlamlar 51
2.1.2.6. Taşınmaz Yükünün Tescil ve Terkinine İlişkin İlamlar 53
2.1.2.7. İpoteğin Kurulmasına veya Kaldırılmasına İlişkin İlamlar 54
2.1.2.8. Tescile Zorlama Davalarına İlişkin İlamlar 57
2.1.2.9. El Atmanın Önlenmesine (Müdahalenin Önlenmesi Davasına) İlişkin İlamlar 59
2.1.2.10. Taşınmazlarda Önalım Davasına İlişkin İlamlar 63
2.1.2.11. İzaleyi Şuyu (Ortaklığın Giderilmesi) Davasında Taşınmaz Payının Ortaklara Devrine İlişkin İlamlar 65
2.1.2.12. Özel Mülkiyete Konu Kaynak Niteliğindeki Suya Yapılan El Atmanın Önlenmesine İlişkin İlamlar 66
2.1.2.13. Kat Mülkiyeti Kanunu'ndan Doğan Uyuşmazlıklara İlişkin Bazı İlamların İcrasında Kesinleşmenin Gerekli Olup Olmadığı Tartışması 66

2.1.3. Aile Hukukuna İlişkin İlamlar 69
2.1.3.1. Genel Olarak 69
2.1.3.2. Nişanın Bozulması Üzerine Açılan Tazminat Davalarına İlişkin İlamlar 71
2.1.3.3. Boşanma Davalarına İlişkin İlamlar 72
2.1.3.4. Babalık Davasına İlişkin İlamlar 80
2.1.3.5. Çocuğun Tanınmasının İptaline İlişkin İlamlar 82
2.1.3.6. Soybağının Reddi Davasına İlişkin İlamlar 84
2.1.3.7. Evliliğin Butlanı ve İptaline (Feshine) İlişkin İlamlar 85
2.1.3.8. Velayetin Kaldırılması (Nezi) Davasına İlişkin İlamlar 87
2.1.4. Kişiler Hukukuna İlişkin İlamlar 88
2.1.4.1. Genel Olarak 88
2.1.4.2. Kişilik Haklarının Korunmasına İlişkin İlamlar (TMK m. 25) 91
2.1.4.3. Adın Korunması ve Adın Değiştirilmesine İlişkin İlamlar 92
2.1.4.4. Vesayet ve Kısıtlılık Kararına İlişkin İlamlar 94
2.1.4.5. Tüzel Kişilerin Organları İle İlgili İlamlar 95
2.1.4.6. Kooperatifler Kanunu Gereğince Ortakların Çıkarılmasına İlişkin İlamlar 97
2.1.4.7. Şirketten Çıkarılmaya İlişkin İlamlar 98
2.1.4.8. TTK'da Düzenlenen Ticaret Siciline İlişkin İlamlar 98
2.1.4.9. Adi Ortaklığın Feshine İlişkin İlamlar 101
2.1.4.10. Şirketin Fesih, Tasfiyesi ve Tasfiye Memurunun Tayinine İlişkin İlamlar 103
2.1.4.11. Fikri ve Sınai Mülkiyet Hukukuna İlişkin Bazı İlamlar 104
2.1.4.11.1. Genel Olarak 104
2.1.4.11.2 Marka Hukukuna İlişkin Kesinleşmedikçe İcra Edilemeyecek İlamlar 105
2.1.4.11.2.1. Genel Olarak 105
2.1.4.11.2.2. Türk Patent ve Marka Kurumu Kararlarının İptaline İlişkin İlamlar 106
2.1.4.11.2.3. Markanın Hükümsüzlüğü Davası Sonucunda Verilen İlamlar 109

2.1.4.11.2.4. Markanın İptali Davası Sonucunda Verilen İlamlar 110
2.1.4.11.2.5. Marka Hakkına Tecavüzün Meni ve Ref'i Davasına İlişkin İlamlar..... 112
2.1.4.11.3. Patent Hukukuna İlişkin İlamlar 115
2.1.4.11.3.1. Genel Olarak 115
2.1.4.11.3.2. Patent İsteme (Başvuru) Hakkının Gaspı ve Patentin Gaspına İlişkin İlamlar 115
2.1.4.11.3.3. Patentin Hükümsüzlüğü Davasına İlişkin İlamlar..... 117
2.1.4.11.4. Faydalı Model Hukukuna İlişkin Kesinleşmeden İcra Edilmeyecek İlamlar 117
2.1.4.11.5. Tasarımın Hükümsüzlüğüne İlişkin İlamlar..... 118
2.1.4.11.6. Coğrafi İşaretin Hükümsüzlüğüne İlişkin İlamlar 119
2.1.4.11.7. Geleneksel Ürün Adının Hükümsüzlüğüne İlişkin İlamlar..... 120
2.1.4.11.8. Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin İlamlar 121
2.1.4.11.9. 5846 Sayılı FSEK kapsamında Açılan Tecavüzün Refi, Tecavüzün Meni ve Buna ilişkin Telif ve Manevi Tazminat Talepleri Hakkındaki İlamlar 124
2.1.5. Gemilere ve Bunlarla İlgili Ayni Haklara İlişkin İlamlar 126
2.1.6. Eda Hükmü İçeren Sayıştay İlamları 126
2.1.7. Yabancı Mahkeme Kararlarının Tenfizine İlişkin İlamlar..... 128
2.1.8. Yabancı Hakem Kararlarının Tenfizine İlişkin İlamlar 130
2.1.9. 5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu Bağlamında Sigorta Hakemi Kararlarına İtiraz..... 131
2.1.10. Mirasın Borca Batık Olduğunun ve Mirasın Hükmen Reddinin Tespitine İlişkin İlamlar 132
2.1.11. Kira Bedelinin (Parasının) Tespitine İlişkin İlamlar 135
2.1.12. İş Yargısında Kesinleşmeden İcra Edilemeyecek İlamlar 138
2.1.12.1. Yorum Davasına İlişkin İlamlar 138
2.1.12.2. Hizmet Tespit Davasına İlişkin İlamlar 139
2.1.12.3. İşe İade Davasına İlişkin İlamlar 141

2.1.12.3.1. Genel Olarak 141
2.1.12.3.2. Doktrin ve Yargıtay İçtihatları Bağlamında İşe İade Davasının Hukuki Niteliği 143
2.1.12.3.3. İşe İade Davasına İlişkin İlamların İcrası 145
2.1.12.4. 6356 Sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanununda Düzenlenen İş Kolu Tespitine İtiraz Davasına İlişkin İlamlar 147
2.1.12.5. 6356 Sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanununda Düzenlenen Yetki Tespitine İtiraz Davasına İlişkin İlamlar 148
2.1.13. İcra Hukukuna İlişkin Kesinleşmedikçe İcra Edilemeyecek İlamlar .. 150
2.1.13.1. Genel Olarak 150
2.1.13.2. Sıra Cetveline Karşı Şikâyet veya İtiraz Yoluna Başvuru Üzerine Verilen İlamlar 151
2.1.13.3. İhalenin Feshi İsteminin Reddine Yönelik İlamlar 153
2.1.13.4. Hacizde İstihkak Davasına İlişkin İlamlar 156
2.1.14. İİK M.72 Bağlamında Açılan Menfi Tespit Davasında Hükmedilen Tazminat ve Diğer Giderlere İlişkin İlamlar 157
2.1.15. İİK M. 89/IV Bağlamında Açılan Menfi Tespit Davasına İlişkin İlamlar 160
2.1.16. İdari Yargıda Kesinleşmeden İcra Edilemeyecek İlamlar 161
2.1.17. Ceza Davaları Sonucunda Verilen Tazminat ve Eklentilerine İlişkin İlamlar 164
2.2. KESİNLEŞMEDEN İCRAYA KONULAMAYACAK İLAMIN KESİNLEŞMEDEN İCRAYA KONULMASI 166
2.2.1. Genel Olarak 166
2.2.2. Şikâyet Yolu 168
2.2.2.1. Şikâyette Görevli ve Yetkili Mahkeme 168
2.2.2.2. Şikâyetin Sebebi ve Süresi 168
SONUÇ 171
KAYNAKÇA 179
ÖZGEÇMİŞ 190

KISALTMALAR LİSTESİ

age : adı geçen eser

agm : adı geçen makale

agt : adı geçen tez

AYM : Anayasa Mahkemesi

BAM : Bölge Adliye Mahkemesi

BK : 818 sayılı Borçlar Kanunu

bkz. : Bakınız

C. : Cilt

D. : Daire

CMK : 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu

E. : Esas

E.T. : Erişim Tarihi

FMR : Fikri Mülkiyet ve Rekabet Hukuku

FSEK : 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu

FSHHM : Fikri ve Sınai Haklar Hukuk Mahkemesi

H.D. : Hukuk Dairesi

HGK : Hukuk Genel Kurulu

HMK : 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu

HUAK : 6325 Sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu

HUMK : 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu

İİK : 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu

İşK. : 4857 sayılı İş Kanunu

İYUK : 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu

K. : Karar

KHK : Kanun Hükmünde Kararname

KMK	: 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanunu
Kop.K.	: 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu
m.	: Madde
MÖHUK	: 5718 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkındaki Kanun
RG	: Resmi Gazete
RKHK	: 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkındaki Kanun
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
SK	: Sayıştay Kanunu
SgK	: 5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu
SMK	: 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu
STSK	: 6356 Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu
T.	: Tarih
TBK	: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
TKHK	: 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun
TL	: Türk Lirası
TSY	: Ticaret Sicili Yönetmeliği
TÜFE	: Tüketici Fiyat Endeksi
TTK	: 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
UYAP	: Ulusal Yargı Ağı Projesi
vd	: ve devamı
YİDK	: Yeniden İnceleme ve Değerlendirme Kurulu

GİRİŞ

Alt derece mahkemeleri tarafından verilmiş olan kararlara karşı kural olarak kanun yollarına başvurulabilmektedir. Bu kapsamda alt derece mahkemeleri tarafından verilmiş bir karara karşı kanun yoluna başvuru üzerine üst derece mahkemeleri tarafından kararın incelemesi yapılır. Kararın incelemesi devam ederken ayrıca bu karar kural olarak icraya konulabilmektedir. Bir başka ifade ile bir karara karşı kanun yoluna başvurulmuşsa bir yandan bu karar kanun yolundan hukuka uygun olup olmadığı incelenirken bir yandan da bu karar kural olarak icra edilmektedir.

Kanun koyucu Hukuk Muhakemeleri Kanununda yapmış olduğu düzenleme ile bazı ilamların icra edilmesini kesinleşme şartına bağlı tutmuştur (HMK m. 350/II, 367/II). Bunun temel sebebi ise bu ilamların kanun yolu incelemesi soncunda hukuka aykırı olduğu kesinleşmesi üzerine, ilamın eski hale iadesinin çok güç veya imkânsız olmasından kaynaklanmaktadır. Bu sebepten dolayı kanun koyucu alacaklı ile borçlu arasında menfaat dengesini korumak için bazı ilamların kesinleştikten sonra icra edilmesine izin vermiştir.

Hukukumuzda kesinleşmedikçe icra edilmeyen ilamlar icra ve iflas hukukuna ilişkin bir konu olduğu hâlde buna ilişkin temel düzenleme HMK'da yer almaktadır. Bu kapsamda istinafa başvurunun icraya etkisinin düzenlendiği HMK m. 350/II'de kişiler hukuku, aile hukuku ve taşınmaz mal ile ilgili ayni haklara ilişkin ilamlar kesinleşmedikçe icra edilmeyeceği belirtilmiştir. Keza temyize başvurunun icraya etkisinin düzenlendiği HMK m. 367/II'de de kişiler hukuku, aile hukuku ve taşınmaz mal ile ilgili ayni haklara ilişkin ilamların icrası kesinleşme şartına bağlı olduğu açıkça belirtilmiştir. Ayrıca bazı özel kanunlarda da kesinleşmeden icra edilmeyecek kararlar özel olarak düzenlenmiştir. Bunun yanı sıra Yargıtay kararları ile de kesinleşmeden icra edilmeyecek kararların kapsamı genişletilmiştir. Bu durum ise kanun koyucunun kesinleşmeden icra edilmeyen kararlar bakımından yapmış olduğu düzenlemenin eksik ve yetersiz olduğunu göstermektedir.

Bir ilamın icra edilmesi kesinleşme şartına bağlı tutulması halinde ise hüküm lehine olan tarafın hak kaybına uğraması da kuvvetle muhtemeldir. Bu nedenle kanun koyucu kural olarak ilamların kesinleşmeden icra edilmesine izin vermiş; alacaklı ve borçlu arasındaki menfaat dengesini sağlamak için ise icranın geri bırakılması ve icranın iadesi prosedürlerini öngörmüştür.

Çalışmamızın konusunu kesinleşmedikçe icra edilmeyen ilamlar oluşturmaktadır. Bu kapsamda birinci bölümde genel olarak ilamlı icra, ilamların kesinleşmeden icra edilebilmesinin amacı ve ilamların kesinleşmeden icra edilebilmesi kuralının sınırlandırılması ve gereği konuları incelenecektir. İkinci bölümde ise hukukumuzda genel olarak kesinleşmeden icra edilmeyecek ilamlar ve Yargıtay'ın bu konuda vermiş olduğu kararlar değerlendirilecek; ayrıca kesinleşmeden icra edilmeyen bir ilamın kesinleşmeden icraya konulması halinde başvurulabilecek hukuki yol ele alınacaktır.

BÖLÜM I

KONUYA İLİŞKİN TEMEL KAVRAMLAR İLAMLI İCRA VE İLAMLARIN KESİNLEŞMEDEN İCRAYA KONULABİLMESİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

1.1. TEMEL KAVRAMLAR

1.1.1. İlam Kavramı

İlam, sözlük anlamı itibariyle, bir davanın mahkemece nasıl bir hükme bağlandığını gösteren resmi belgedir.[1] HMK m. 301/II'de, taraflardan her birine verilen hüküm nüshasını, "ilam" olarak tanımlamıştır. Esasen, yapılan yargılama sonucunda nihai kararın verilmesiyle kararın aslı mahkemede saklanır; bir nüshası ise onaylanmak suretiyle taraflara verilir. Taraflara verilmiş olan bu onaylı surete ilam denir.[2] İlam kavramı ilk derece mahkemesi kararlarının imzalı ve mühürlü suretleri için kullanılan bir terimdir. Uygulamada Yargıtay kararları için ilam kavramının kullanılmasının hatalı olduğu, bu nedenle Yargıtay kararları için sadece karar teriminin kullanılmasının daha uygun olacağı doktrinde vurgulanmaktadır.[3] Ayrıca ilk derece mahkemesi kararlarına karşı istinaf kanun yoluna başvurulması üzerine bölge adliye mahkemesi bazı hallerde ilk derece mahkemesinin yerine geçip hüküm kurabilmektedir (HMK m. 356/II). Bölge adliye mahkemesinin, ilk derece mahkemesi yerine geçerek hüküm tesis etmesi üzerine verdiği kararlar ilam kavramına dâhil

[1] TÜRK DİL KURUMU SÖZLÜĞÜ, https://sozluk.gov.tr/, ET. 19.05.2022.

[2] Baki KURU (2001), *Hukuk Muhakemeleri Usulü*, C.III, 6.Baskı, Beta Basım, İstanbul, s.3146; Baki KURU ve Burak AYDIN (2021c), *İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı*, 6.Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, s.295; Murat ATALI, İbrahim ERMENEK ve Ersin ERDOĞAN (2020), *İcra ve İflas Hukuku*, 3.Bası, Yetkin Yayınları. Ankara, s.419; İlhan E. POSTACIOĞLU ve Sümer ALTAY, (2015), *Medeni Usul Hukuku* Dersleri, 7.Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, s.763; Talih UYAR (2004), *Gerekçeli ve İçtihatlı İcra ve İflas Kanunu Şerhi (Cilt 2: İİK 17-42),* 2.Baskı, Feryal Matbaacılık, Ankara, s. 3156; Hakan PEKCANITEZ, Oğuz ATALAY, Meral SUNGURTEKİN ÖZKAN ve Muhammet ÖZEKES (2021), *İcra ve İflas Hukuku*, 8.Bası, On İki Levha Yayınları, İstanbul, s.289.

[3] Baki KURU 2001, age, s. 3147; Süha TANRIVER (1996), *İlamlı İcra Takibinin Dayanakları ve İcranın İadesi*, Yetkin Yayınları. Ankara, s.40.

olmalıdır. Bunun dışında bölge adliye mahkemesinin verdiği kararlar bakımından karar teriminin kullanılması daha doğru olur.

İlam ile ilam sureti kavramları tamamıyla birbirinden farklıdır. Bu bağlamda ilam suretinde, ilamdan farklı olarak hâkim ve zabıt kâtibinin imzası bulunmadığı gibi, ilamın verilmesi sırasında suret harcı alınmazken, ilam suretinin verilmesi sırasında suret harcı alınır; ancak ilam ve ilam sureti cebri icraya başvuru bakımından iki belge arasında herhangi bir farklılık bulunmamaktadır.[4]

Dava ve diğer yargılama işlemlerinin elektronik ortamda gerçekleştirildiği hâllerde UYAP kullanılarak veriler kaydedilir ve saklanır. Elektronik ortamdan fizikî örnek çıkartılması gereken hâllerde tutanak veya belgenin aslının aynı olduğu belirtilerek hâkim veya görevlendirdiği yazı işleri müdürü tarafından imzalanır ve mühürlenir (HMK m. 445).

Mahkeme tarafından verilen her karar ilam niteliğini taşımaz. Bu bağlamda mahkemeler tarafından verilen ara kararlar ile geçici hukuki koruma tedbirlerine ilişkin kararlar ilam niteliğini haiz değildir. Dolayısıyla da bu tür kararların da ilamlı icraya konu olamayacağını belirtmekte yarar vardır.[5]

İlamlı icranın dayanağını oluşturan ilamdan maksat, taraflar arasındaki yargılamaya son veren ve taraflar arasındaki uyuşmazlığı esastan çözümleyen mahkeme kararıdır. Dolayısıyla davayı esastan çözüme kavuşturmayıp, sadece usule ilişkin bir çözüm getiren kararlar cebri icraya elverişli değildirler.[6] Şunu da belirtmek gerekir ki mahkemece verilen her hüküm de ilamlı icranın konusunu oluşturmaz. Buna göre mahkemeden istenen hukuki himayeye göre dava türleri bağlamında ayrım yapmak gerekir. Mahkemeden istenen hukuki himayeye göre dava türleri ise; eda davası, tespit davası ve inşai dava olmak üzere üçe ayrılır.[7]

---

[4] Baki KURU 2001, age, s. 3149; Süha TANRIVER 1996, age, s.40.

[5] Murat ATALI, İbrahim ERMENEK ve Ersin ERDOĞAN 2020, age, s. 419; Hakan PEKCANITEZ, Oğuz ATALAY, Meral SUNGURTEKİN ÖZKAN ve Muhammet ÖZEKES 2021, age, s.289.

[6] Süha TANRIVER 1996, age, s.42.

[7] Baki KURU ve Burak AYDIN (2020), *Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı*, 4.Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, s.139 vd; Ramazan ARSLAN, Ejder YILMAZ, Sema TAŞPINAR AYVAZ ve Emel HANAĞASI, (2020), *Medeni Usul Hukuku*,6.Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, s.289; Hakan PEKCANITEZ, Oğuz ATALAY ve Muhammet ÖZEKES (2021), *Medeni Usul Hukuku*, 9.Bası, On İki Levha Yayınları, İstanbul, s.215; Ali Cem BUDAK ve Varol KARAASLAN (2021), *Medeni Usul Hukuku*, 5.Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul, s.151; İsmail ERCAN (2021) *Uygulamacılar İçin Medeni Usul Hukuku El Kitabı*, 6.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, s. 465; Baki KURU, Ramazan ARSLAN ve Ejder YILMAZ (2014),*Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı*, 25.Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, s. 257; Süha TANRIVER (2018), *Medeni Usul Hukuku, C.I*, Yetkin Yayınları, Ankara, s.582.

Eda davasında, davalının bir şeyi vermeye, yapmaya yahut yapmamaya mahkûm edilmesi istenir (HMK m. 105). Eda davasının kabul edilmesi ile mahkeme öncelikli olarak dava konusu hakkın varlığını tespit edecek daha sonra ise davalıyı tespit edilen hakka ilişkin edimi yerine getirmeye veya bir şeyden kaçınmaya mahkûm eder; dolayısıyla eda davası sonucunda verilen ilamlar içerik itibariyle cebri icraya konu olabilir.[8] Eda davasının reddine ilişkin hüküm ise tespit hükmü olup, davacı tarafın iddia ettiği hak veya hukuki ilişkinin mevcut olmadığı tespit edilir[9]

Tespit davasında ise mahkemeden, bir hakkın veya hukuki ilişkinin varlığının ya da yokluğunun yahut bir belgenin sahte olup olmadığının belirlenmesi talep edilir (HMK m. 106). Tespit davaları sonucunda verilen hüküm eda emri içermediği için içerik itibariyle cebri icraya elverişli değildir.[10] Ancak tespit davalarında yargılama gideri ve vekâlet ücretine ilişkin kısım edaya ilişkin kayıt içerdiği için ilamlı icraya konu olabilir.[11]

İnşai davalarda da mahkemeden, yeni bir hukuki durum yaratılması veya mevcut bir hukuki durumun içeriğinin değiştirilmesi yahut onun ortadan kaldırılmasının talep edilir (HMK m. 108/I). İnşai davanın kabul edilmesi sonucunda verilen hüküm inşai hüküm olup ayrıca cebri icraya konu olmadan kararın şeklen kesinleşmesi ile kendisinden beklenen sonuç meydana gelir.[12] Ancak inşai dava da

---

[8] Baki KURU ve Burak AYDIN (2021a), *Medeni Usul Hukuku El Kitabı, C.I*, 2.Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, s.402; Şanal GÖRGÜN, Levent BÖRÜ, Barış TORAMAN ve Mehmet KODAKOĞLU (2020), *Medeni Usul Hukuku*, 9. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, s. 273; Hakan PEKCANİTEZ, Oğuz ATALAY ve Muhammet ÖZEKES 2021, age, s. 216; Ramazan ARSLAN, Ejder YILMAZ, Sema TAŞPINAR AYVAZ ve Emel HANAĞASI 2020, age, s. 290; Ali Cem BUDAK ve Varol KARAASLAN 2021, age, s.152; İsmail ERCAN 2021, age, s.466; Baki KURU, Ramazan ARSLAN ve Ejder YILMAZ 2014, age, s. 258; Süha TANRIVER 2018, age, s. 583.

[9] Baki KURU ve Burak AYDIN 2021a, age, s. 402; Hakan PEKCANİTEZ, Oğuz ATALAY ve Muhammet ÖZEKES 2021, age, s. 216; Ramazan ARSLAN, Ejder YILMAZ, Sema TAŞPINAR AYVAZ ve Emel HANAĞASI 2020, age, s. 290; Ali Cem BUDAK ve Varol KARAASLAN 2021, age, s. 152; İsmail ERCAN 2021, age, s. 466; Baki KURU, Ramazan ARSLAN ve Ejder YILMAZ 2014, age, s. 258; Süha TANRIVER 2018, age, s. 583.

[10] Baki KURU ve Burak AYDIN 2021a, age, s.412; Baki KURU ve Burak AYDIN 2020, age, s.144; Hakan PEKCANİTEZ, Oğuz ATALAY ve Muhammet ÖZEKES 2021, age, s. 218; Ramazan ARSLAN, Ejder YILMAZ, Sema TAŞPINAR AYVAZ ve Emel HANAĞASI 2020, age, s. 300; İsmail ERCAN 2021, age, s. 469; Baki KURU, Ramazan ARSLAN ve Ejder YILMAZ 2014, age, s. 263; Şanal GÖRGÜN, Levent BÖRÜ, Barış TORAMAN ve Mehmet KODAKOĞLU 2020, age, s. 277.

[11] Süha TANRIVER 1996, age, s. 69; Ramazan ARSLAN, Ejder YILMAZ, Sema TAŞPINAR AYVAZ ve Emel HANAĞASI 2020, age, s. 300; İsmail ERCAN 2021, age, s. 469; Baki KURU, Ramazan ARSLAN ve Ejder YILMAZ 2014, age, s. 263; Baki KURU ve Burak AYDIN 2021c, age, s. 296; Süha TANRIVER 2018, age, s. 585.

[12] Baki KURU ve Burak AYDIN 2021a, age, s.415; Baki KURU ve Burak AYDIN 2020, age, s.146; Ali Cem BUDAK ve Varol KARAASLAN 2021, age, s.156; Baki KURU, Ramazan ARSLAN ve Ejder YILMAZ 2014, age, s. 265; Ramazan ARSLAN, Ejder YILMAZ, Sema TAŞPINAR AYVAZ ve Emel

yargılama gideri ve vekâlet ücretine ilişkin kısım edaya ilişkin bir kayıt içerdiği için ilamlı icraya konu olabilir.[13] Mahkemece inşai davanın reddine karar verilmesi halinde ise verilen hüküm tespit hükmü olup, davacı tarafın varlığını iddia ettiği inşai hakkın mevcut olmadığı tespit edilir.[14]

1.1.2. Kesinleşme Kavramı ve Çeşitleri

1.1.2.1. Genel Olarak Kesinleşme Kavramı

Kesinleşme kavramı, esas itibariyle mahkemelerin nihai kararları için öngörülmüş olan kanun yollarının tüketilmesi ve bunun sonucunda kararların yargısal gerçeği yansıtmak suretiyle istisnai durumlar dışında hiçbir şekilde yargı organları önünde tartışma konusu yapılmamasını ifade eden bir kavramdır.[15] Bu bağlamda ilk derece mahkemelerince verilmiş olan nihai kararlar, belli şartlarda ve belli kanun yollarından geçtikten sonra kesinleşir. Kararın kesinleşmesi ile beraber ortaya kesin hüküm etkisi çıkar; böylece davaya konu kılınmış olan uyuşmazlık mahkeme kararın kesinleşmesi ile son bulur.[16]

Kesin hüküm, taraflara arasında yargılamaya konu kılınmış olan uyuşmazlığın, aynı kişiler arasında tekrar tekrar yargı mercilerinin önüne getirilmesini engelleyen kamu düzenine ilişkin bir kavramdır.[17] Kesin hükümde, kişiler arasındaki uyuşmazlıkların hem kesinleşme anında hem de geleceğe etkili olacak şekilde çözümlenmesi amacı söz konusudur; böylece bu amacın gerçekleşmesi ile davanın taraflarının yanı sıra devletinde yararı bulunmaktadır.[18] Zira devlet mahkemelerinin aynı uyuşmazlıkla tekrar tekrar meşgul olması halinde; devlete mali bir yük

---

HANAĞASI 2020, age, s. 301; Şanal GÖRGÜN, Levent BÖRÜ, Barış TORAMAN ve Mehmet KODAKOĞLU 2020, age, s.279.

[13] Baki KURU ve Burak AYDIN 2021a, age, s.415; Ali Cem BUDAK ve Varol KARAASLAN 2021, age, s.156; Ramazan ARSLAN, Ejder YILMAZ, Sema TAŞPINAR AYVAZ ve Emel HANAĞASI 2020, age, s. 302; Şanal GÖRGÜN, Levent BÖRÜ, Barış TORAMAN ve Mehmet KODAKOĞLU 2020, age, s. 279.

[14] Baki KURU, Ramazan ARSLAN ve Ejder YILMAZ 2014, age, s. 266; Süha TANRIVER 2018, age, s. 588; Hakan PEKCANİTEZ, Oğuz ATALAY ve Muhammet ÖZEKES 2021, age, s. 220; Ramazan ARSLAN, Ejder YILMAZ, Sema TAŞPINAR AYVAZ ve Emel HANAĞASI 2020, age, s. 301.

[15] Süha TANRIVER 1996, age, s.145.

[16] Ramazan ARSLAN, Ejder YILMAZ, Sema TAŞPINAR AYVAZ, Emel HANAĞASI 2020, age, s. 698; Baki KURU, Ramazan ARSLAN ve Ejder YILMAZ 2014, age, s. 653.

[17] Ahmet Cahit İYİLİKLİ (2020), *Hukuk Yargılamasına Kesin Hüküm*, 2.Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, s.31; İsmail ERCAN 2021, age, s. 1039.

[18] Baki KURU ve Burak AYDIN (2021b), *Medeni Usul Hukuku El Kitabı, C.II*, 2.Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, s.1479; Ramazan ARSLAN, Ejder YILMAZ, Sema TAŞPINAR AYVAZ, Emel HANAĞASI 2020, age, s.697; İsmail ERCAN 2021, age, s. 16.

oluşturması, çelişkili kararların ortaya çıkması ve usul ekonomisine aykırılıkların ortaya çıkması gibi hususların yanı sıra, kişiler arasındaki uyuşmazlığın da süreklilik arz edecek şekilde devam etmesi söz konusu olacak, bununda toplumsal barışa bir katkısı olmayacaktır. Dolayısıyla kesin hükümle beraber hem kişiler için hem de devlet için hukuki durumda istikrar sağlanacağı gibi hukuki güvenlik ve yargı mercilerine olan güven de sağlanmış olur.[19] Nitekim Yargıtay da bir kararında bu hususa vurgu yapmıştır.[20]

> *"Kesin hüküm, hem bireyler için hem de devlet için hukuki durumda bir kararlılık ortaya koyar. Bununla, hukuki güvenlilik ve yargı erkine güven sağlandığından kamu yararı ile doğrudan ilgilidir."*

Aksi hâlde aynı uyuşmazlıklar sürekli yargı organlarının önüne getirilmesi söz konusu olursa toplumda sonu gelmeyen çekişmelere, huzursuzluklara, istikrasızlıklara, mahkemece verilen karar sonucunda kazanılmış hakkın ortadan kalkması endişesi ve çelişkili kararların ortaya çıkması gibi durumların ortaya çıkması söz konusu olur.[21]

Kesin hüküm dava şartlarının düzenlendiği HMK m. 114'te dava şartları arasında yer almaktadır. Esasen kesin hüküm dava konusuna ilişkin olarak olumsuz bir dava şartıdır (HMK m. 114/I-i). Yine kesin hüküm, kamu düzenine ilişkin olup, taraflar kesin hüküm ve etkisi bakımından sözleşme yapamazlar.[22]

Kesin hüküm şekli anlamda kesin hüküm ve maddi anlamda kesin hüküm olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

1.1.2.2. Kesinleşmenin Çeşitleri

1.1.2.2.1. Şekli Anlamda Kesinleşme

1.1.2.2.1.1. Genel Olarak

Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 303/I'de şekli anlamda kesinleşme kavramına yer verilmiştir. Esasen şekli anlamda kesinleşmeden maksat, mahkemelerin

---

[19] Baki KURU ve Burak AYDIN 2021a, age, s.1479; Ramazan ARSLAN, Ejder YILMAZ, Sema TAŞPINAR AYVAZ, Emel HANAĞASI 2020, age, s.697; Baki KURU ve Burak AYDIN 2020, age, s.553; Hakan PEKCANİTEZ, Oğuz ATALAY ve Muhammet ÖZEKES 2021 age, s. 455; Şanal GÖRGÜN, Levent BÖRÜ, Barış TORAMAN ve Mehmet KODAKOĞLU 2020, age, s. 638.

[20] Yargıtay 2. H.D. 20.05.2019 T. 2019/2656 E. 2019/6328 K. (www.yargıtay.gov.tr E.T:22.03.2022)

[21] Baki KURU ve Burak AYDIN 2021b, age, s.1503; Şanal GÖRGÜN, Levent BÖRÜ, Barış TORAMAN ve Mehmet KODAKOĞLU 2020, age, s. 638.

[22] Hakan PEKCANİTEZ, Oğuz ATALAY ve Muhammet ÖZEKES 2021, age, s.455.

henüz kesinleşmemiş olan nihai kararlarına karşı başvurulabilecek bir yasa yolunun bulunmaması yahut gidilebilecek olan yasa yollarının tüketilmesi sonucunda artık kararın değiştirilemezliğini ifade eden bir kavramdır.[23] Yargıtay da şekli anlamda kesinleşmeyi *"Şekli anlamda kesin hüküm sözü edilen karara karşı artık bütün olağan yasa yollarının kapandığı anlamına gelir."* şeklinde tanımlamıştır.[24]

Yukarıdaki tanımlardan da anlaşılacağı üzere şekli anlamda kesinleşmede mahkemece verilmiş olan nihai karar için artık gidilebilecek bir kanun yolunun bulunmaması veya verilen karara karşı kanun yoluna başvuru imkânı varken başvurulmaması yahut kanun yoluna başvurulmuş ve verilen karara karşı başvurulacak başka bir kanun yolunun kalmaması söz konusudur.[25] Bu bağlamda yargılama olağan kanun yolları tükeninceye kadar devam eder, olağan kanun yollarının tüketilmesi ile şekli anlamda kesinlik başlar.[26]

Şekli anlamda kesin hüküm ile davaya konu kılınmış olan uyuşmazlığın son bulması değil, davanın sona erdirilmesi amaçlanır.[27] Dolayısıyla şekli anlamda kesinleşme ile verilen hükmün geri alınamaması, gerek davanın tarafları gerek mahkeme tarafından değiştirilememesi, istisnai durumlar dışında yeniden yargılama konusu yapılamaması söz konusudur.[28]

---

[23] Süha TANRIVER (2021), *Medeni Usul Hukuku, C.II*, Yetkin Yayınları, Ankara, s.107; Baki KURU ve Burak AYDIN 2021b, age, s.1481; Baki KURU ve Burak AYDIN 2020, age, s.554; Ramazan ARSLAN, Ejder YILMAZ, Sema TAŞPINAR AYVAZ ve Emel HANAĞASI 2020, age, s.698; Hakan PEKCANİTEZ, Oğuz ATALAY ve Muhammet ÖZEKES 2021, age, s.456; L. Şanal GÖRGÜN, Levent BÖRÜ, Barış TORAMAN ve Mehmet KODAKOĞLU 2020, age, s. 639; Baki KURU, Ramazan ARSLAN ve Ejder YILMAZ 2014, age, s. 654.

[24] *"Şekli anlamda kesin hüküm, sözü edilen karara karşı artık bütün olağan yasa yollarının kapandığı anlamına gelir. Bazı son kararlar verildikleri anda kesindirler (Örneğin HUMK. m. 427; HMK. m. 361). Yasa yolu açık olan bir karar, yasa yoluna başvurma süresi geçmekle de kesinleşir. Öte yandan, temyiz yolu açık olan bir karar temyiz edilip sonuçta onanmış ve karar düzeltme süresi geçirilmişse, ya da karar düzeltme yoluna gidilip de bu istem reddedilmişse veyahut yasa yoluna başvurmaktan feragat edilmişse verilen hüküm şekli anlamda kesinleşir. Bir hüküm bir kere şekli anlamda kesinleşirse, artık bu hükme karşı, olağan yasa yollarına başvurulamaz. Bir kararın maddi anlamda kesinleşmesi için öncelikle şekli anlamda kesinleşmesi gerekir."* Yargıtay 21. H.D. 12/03/2020 T. 2019/5054 E. 2020/1647 K. (www.yargıtay.gov.tr E.T. 22.03.2022).

[25] *"Bir mahkeme kararına karşı başvurulabilecek kanun yolunun hiç olmaması veya mevcut olan kanun yollarının tüketilmesi ya da süresinde kanun yollarına başvurulmaması hâllerinde şekli anlamda kesinlik gerçekleşir."* (Yargıtay HGK 06.11.2018 T.2016/388 E. 2018/1607 K. (www.yargıtay.gov.tr E.T:23.03.2022).

[26] Ahmet Cahit İYİLİKLİ 2020, age, s. 46; İsmail ERCAN 2021, age, s.1041.

[27] Baki KURU ve Burak AYDIN 2021b, age, s. 1481; Baki KURU ve Burak AYDIN 2020, age, s.554; Ahmet Cahit İYİLİKLİ 2020, age, s. 46; Hakan PEKCANİTEZ, Oğuz ATALAY ve Muhammet ÖZEKES 2021, age, s. 456; Şanal GÖRGÜN, Levent BÖRÜ, Barış TORAMAN ve Mehmet KODAKOĞLU 2020, age, s. 639.

[28] Ahmet Cahit İYİLİKLİ 2020, age, s. 46.

Şekli anlamda kesin hüküm mahkemelerin hem çekişmeli yargı hem de çekişmesiz yargıya ilişkin nihai kararlar bakımından işlerlik kazanmaktadır.[29] Burada şu hususa da vurgu yapmakta yarar var; şekli anlamda kesinleşme, mahkemelerin nihai kararlarına ilişkin işlerlik kazanan bir kurumdur; bu bağlamda ara kararları usuli kazanılmış hak meydana getirmediği sürece hâkim her zaman dönebilir, dolayısıyla ara kararlar bakımından şekli anlamda kesinleşme kurumunun uygulama alanı bulmaz.[30]

Mahkeme huzurunda yapılan sulh kabul ve feragatler, şekli anlamda kesin hüküm oluşturmaz; ancak şekli anlamda kesinleşmenin sonuçlarını doğurur.[31] Esasen taraflar mahkeme huzurunda yapılan sulhe göre mahkemenin karar verilmesini istemiş; mahkeme de buna göre karar vermişse, bu durumda uyuşmazlık mahkemenin vereceği karar ile sona ereceği için söz konusu karar bakımından şekli anlamda kesinleşme kurumu uygulama alanı bulur.[32]

1.1.2.2.1.2. Şekli Anlamda Kesinleşmenin Ortaya Çıktığı Haller

1.1.2.2.1.2.1. Verildiği Anda Kesin Olan Kararlar

Şekli anlamda kesinleşmenin ortaya çıktığı hallerden birincisi, verildiği anda kesin olan kararlardır. Verildiği anda kesin olan kararlar kavramından anlaşılması gereken, bu kararlar verildikten sonra, söz konusu karara karşı başvurulabilecek bir olağan kanun yolunun bulunmamasıdır. Bir başka ifade ile verildiği anda kesin olan kararlar, karar verildiği anda kesinleşir ve bu karara karşı olağan kanun yoluna başvuru imkânı yoktur.[33] Bu bağlamda, mahkemelerin miktar veya değeri sekiz bin (2022 yılı için) Türk Lirasını geçmeyen malvarlığı davalarına ilişkin kararlar kesindir (HMK m. 341/II). Dolayısıyla bu kararlar verildikleri anda şekli anlamda kesinleşmiş olur.

[29] Süha TANRIVER 2021, age, s.107.
[30] age, s.107.
[31] age, s.108.
[32] age, s.108.
[33] İsmail ERCAN 2021, age, s. 1041; Ramazan ARSLAN, Ejder YILMAZ, Sema TAŞPINAR AYVAZ, Emel HANAĞASI 2020, age, s. 698; Baki KURU ve Burak AYDIN 2020, age, s. 554; Şanal GÖRGÜN, Levent BÖRÜ, Barış TORAMAN ve Mehmet KODAKOĞLU 2020, age, s. 639; Hakan PEKCANİTEZ, Oğuz ATALAY ve Muhammet ÖZEKES 2021, age, s. 456.

1.1.2.2.1.2.2. Kanun Yollarına Tabi Olan Kararların Kesinleşmesi

1.1.2.2.1.2.2.1. İstinaf Edilebilen Kararların Kesinleşmesi

İstinaf kanun yolu esas itibariyle HMK m. 341 ve m. 360 arasında düzenlenmiş olan normal kanun yollarından ilkini oluşturmaktadır. Bir davanın; tarafların, talebi ve belirtilen sebeplerle sınırlı olmak kaydıyla üst derece yargı yeri tarafından yeniden görülmesi ve şartlar da gerçekleşmiş ise yeniden hükme bağlanmasını amaçlayan kanun yoluna istinaf kanun yolu denir.[34] İstinaf yargılamasında, hem hukuka uygunluk denetimi hem de vakıalara uygunluk denetimi yapılmaktadır.[35] Hukuka uygunluk denetimi ile somut olay bakımından ilk derece mahkemesinin uygulanacak hukuk kuralını doğru tespit edip ve olaya doğru şekilde uygulanması inceleme konusu iken, vakıalara uygunluk denetiminde vakıaların tespiti ve delillerin doğru şekilde değerlendirilip değerlendirilmediği inceleme konusu yapılmaktadır.[36]

İlk derece mahkemelerinin vermiş olduğu kararlara karşı istinaf yoluna başvurabilmek için ilgili karar bakımından istinaf kanun yolunun açık olması gerekmektedir. Esasen hangi kararların istinaf edilebileceği HMK m. 341'de açıkça belirtilmiştir. Bu bağlamda; nihai kararlar, ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz taleplerinin reddi kararları, karşı tarafın yüzüne karşı verilen ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz kararları, karşı tarafın yokluğunda verilen ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz kararlarına karşı yapılan itiraz üzerine verilen kararlar istinaf edilebilir (HMK m. 341/I-a,b). Yine bu bağlamda miktar veya değeri 8.000 (2022 yılı için)[37] Türk Lirasını geçmeyen malvarlığı davalarına ilişkin kararlar kesin olup, bu kararlara karşı istinaf kanun yoluna başvurulamaz. Manevi tazminat davalarında ise verilen kararlara karşı, miktar veya değere bakılmaksızın istinaf yoluna başvurulabilir (HMK m. 341/II). Eğer alacağın tamamı değil de bir kısmı dava edilmiş ise kesinlik sınırı alacağın tamamına göre belirlenir (HMK m. 341/III).

Aile hukukuna ilişkin olan ve konusu para veya para ödenmesine ilişkin davalarda manevi tazminata ilişkin hükümler dışında, istinaf kanun yoluna

---

[34] Süha TANRIVER 2021, age, s.50; Nesibe KURT KONCA ve Ceren DAMAR (2016), "İş Yargısında İstinaf Kanun Yolu", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Cilt 29, Sayı 125, s.189 vd.

[35] Süha TANRIVER 2021, age, s. 50; Baki KURU ve Burak AYDIN 2020, age, s. 507; Mahmut COŞKUN (2020), *Hukuk Yargılamasında İstinaf ve Temyiz*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, s.53.

[36] Süha TANRIVER 2021, age, s. 51.

[37] 2022 yılı için icra mahkemelerinin vermiş olduğu kararlara karşı istinafa başvurmak için öngörülen kesinlik sınırı 18.710 TL iken İdari Yargı bakımından bu oran 9.000 TL'dir.

başvurulurken yasa da öngörülen kesinlik sınırını geçmesi gerekir; boşanmanın ferisi niteliğinde olan parasal talepler bakımından ise istinaf kanun yolu için öngörülen parasal sınır uygulama alanı bulmaz.[38]

Kümülatif dava yığılması bakımından ise ortada birden ziyade talep ve hüküm bulunduğu için, istinafa başvuru bakımından aranan parasal sınır her bir talep bakımından mahkemece verilmiş olan hüküm dikkate alınmak suretiyle ayrı ayrı belirlenir.[39]

Belirsiz alacak davasında da parasal sınır, davacın talep sonucuna konu kıldığı alacak miktarı tam ve kesin olarak belirlendiğinde davacının mahkemece verilen iki haftalık kesin süre içerisinde dava dilekçesindeki tutarı arttırmak suretiyle kesin olarak belirlenen tutara çıkarmış ise bu talebin ret veya kabul edilen kısmına göre belirlenir. Dava dilekçesindeki talep sonucu kesin olarak belirlenen tutara çıkarılmamış ise bu durumda parasal sınır tam ve kesin olarak belirlenen kısma dönüştürülmeyen kısım bakımından verilen kabul ve ret kararına göre gerçekleşir.[40]

Alacağın tamamının dava edilmiş olması durumunda ise kararda asıl talebinin kabul edilmeyen bölümü istinaf kanun yoluna başvurmak için aranan kesinlik sınırını geçmeyen taraf, istinaf kanun yoluna başvuramaz (HMK m. 341/IV). Ancak ilgili taraf katılma yoluyla istinaf talebinde bulunabilir (HMK m. 348/I).

İstinaf edilebilen kararların şekli anlamda kesinleşmesi çeşitli şekillerde ortaya çıkabilmektedir. İlk olarak taraflar istinaf kanun yoluna süresi içerisinde başvurmadıkları için kararın şekli anlamda kesinleşmesi hususudur. Esasen ilk derece mahkemelerinin kararlarına karşı istinaf kanun yoluna başvuru süresi iki haftadır. Bu süre, ilamın usulen taraflardan her birine tebliğiyle işlemeye başlamaktadır (HMK m. 345/I). Bazı özel kanun hükümlerinde istinaf süresine ilişkin olarak özel düzenleme öngörülmüştür. Örneğin icra mahkemesinin kararlarına karşı istinafa başvuru süresi, kararın tefhim veya tebliğinden itibaren on günlük süreye tabidir (İİK m. 363/I). Dolayısıyla özel kanun hükümleri istinaf kanun yoluna başvuru bakımından ayrı bir süre öngörülmüşse bu süreye uymak şartıyla ilgili karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmak gerekmektedir. Bu bağlamda süresi içerisinde istinaf kanun yoluna başvurulmaz veya istinaf süresi geçtikten sonra istinaf kanun yoluna başvurulmuş ise

[38] Süha TANRIVER 2021, age, s. 54.
[39] age, s. 54.
[40] age, s. 54.

bu talep reddedilir (HMK m. 346/I). Dolayısıyla istinaf kanun yoluna başvurmada hukuki yararı bulunan tarafın ilk derece mahkemelerinin vermiş olduğu kararlara karşı istinaf kanun yolu açık olmak şartıyla, kanunda öngörülen süre içerisinde istinaf kanun yoluna başvurmaması halinde artık söz konusu karara karşı başvurulacak başka kanun yolu kalmayacağı için verilen karar şekli anlamda kesinleşmiş olur.[41] Ancak yeri gelmişken şunu da belirtmek gerekir; elde olmayan nedenlerden dolayı süresinde istinaf kanun yoluna başvurmayan taraf HMK m. 95 gereğince eski hale getirme talebinde bulunabilir. Nitekim HMK m. 95 gereğince; "*Elde olmayan sebeplerle, kanunda belirtilen veya hâkimin kesin olarak belirlediği süre içinde bir işlemi yapamayan kimse, eski hâle getirme talebinde bulunabilir.*" Bu bağlamda eski hale getirme talebi kabul edilen tarafın, istinaf kanun yoluna başvurması halinde kararın şekli anlamda kesinleşmesi engellenir.

İkinci ihtimal ise istinaf kanun yoluna başvurma hakkına sahip olanların, istinaf kanun yolundan feragat etmesi sonucunda kararın şekli anlamda kesinleşmesidir.[42] Esasen istinaf kanun yolundan feragat, davadan feragatten farklı bir kavramdır.[43] Bu bağlamda istinaftan feragat, sadece kanun yoluna başvurmaktan vazgeçmek demektir; dolayısıyla da hem davacı hem de davalı istinaftan feragat edebilirler.[44] Vekilin istinaftan feragat edebilmesi için vekâletnamede özel yetki bulunması gerekir (HMK m. 74).

Taraflar, ilamın kendilerine tebliğinden önce, istinaf yoluna başvurma hakkından feragat edemez. Nitekim ilk derece mahkemesi tarafından verilen hüküm usulüne uygun olarak taraflara tebliğ edilmesi ile istinafa başvuru hakkı doğmaktadır.[45] İstinaf kanun yoluna başvurulmuş ancak dosya henüz bölge adliye mahkemesine gönderilmeden istinaf kanun yolundan feragat edilmişse, kararı veren mahkemece başvurunun reddine karar verilir. Dosya, bölge adliye mahkemesine gönderilmiş ve henüz karara bağlanmamış ise başvuru ilgili daire tarafından feragat nedeniyle reddolunur (HMK m. 349/II).

---

[41] Süha TANRIVER, age, s. 69; Baki KURU ve Burak AYDIN 2021b, s.1482; Baki KURU ve Burak AYDIN 2020, age, s. 496; Şanal GÖRGÜN, Levent BÖRÜ, Barış TORAMAN ve Mehmet KODAKOĞLU 2020, age, s. 639; Hakan PEKCANİTEZ, Oğuz ATALAY ve Muhammet ÖZEKES 2021, age, s. 456.
[42] Baki KURU ve Burak AYDIN 2021b, age, s.1482.
[43] Feragat, davacının, talep sonucundan kısmen veya tamamen vazgeçmesidir (HMK m. 307).
[44] Mahmut COŞKUN 2020, age, s. 107.
[45] Süha TANRIVER 2021, age, s. 57.

İstinaftan feragatin kendisinden beklenen sonucu meydana getirebilmesi için karşı tarafın kabulüne ihtiyaç olmadığı gibi, mahkemenin de tasdikine gerek yoktur; bu bağlamda istinaf hakkından feragate ilişkin beyan mahkeme ulaştığı anda feragat işlemi tamamlanacak, dolayısıyla da ilk derece mahkemesinin kararı şekli anlamda kesinleşmiş olur.[46]

Üçüncü ihtimal ise istinaf kanun yoluna başvuru üzerine, bölge adliye mahkemesinin yapacağı inceleme üzerine, başvurunun esastan reddine karar vermesidir; bu bağlamda incelenen mahkeme kararının usul veya esas yönünden hukuka uygun olduğu anlaşıldığı takdirde istinaf başvurusu esastan reddedilir (HMK m.353/b-1). Burada kullanılan "*esastan reddi*" kavramıyla bölge adliye mahkemesinin davanın esasına girmeden, ilk derece mahkemesinin kararının doğru olduğunu, dava bakımından ayrıca karar verilmesine gerek olmadığını ifade etmektedir.[47] Bölge adliye mahkemesinin, yapılan istinaf başvurusunun esastan reddi üzerine verilen karara karşı temyiz kanun yolu açık değilse, bu kapsamda verilen karara karşı artık gidilebilecek bir kanun yolu kalmayacağı için karar şekli anlamda kesinleşmiş olur. Ayrıca bölge adliye mahkemesi, yaptığı inceleme sonucunda yapılan yargılamada eksiklik bulunmamakla beraber, eksiklikler duruşma yapılmaksızın tamamlanacak nitelikte ise bunların tamamlanmasından sonra başvurunun esastan reddine veya yeniden esas hakkında duruşma yapılmadan karar verir (HMK m.353/b-3). Eğer bölge adliye mahkemesinin verdiği esastan ret kararı bakımından temyiz kanun yolu açık olup da temyiz süresi geçirilmiş veya temyiz kanun yolundan feragat edilmiş yahut yapılan temyiz başvurusu üzerine Yargıtay, bölge adliye mahkemesinin kararını onayacak olursa, karar şekli anlamda kesinleşir.[48]

Bölge adliye mahkemesinin ilk derece mahkemesi sıfatıyla baktığı dava ve işler bağlamında verilen kararlara karşı temyiz kanun yolu açık değilse, başvurulacak başka kanun yolu kalmayacağı için karar verildiği anda şekli anlamda kesinleşir. Buna karşılık eğer verilen karar bakımından temyiz kanun yoluna başvurabilme imkânı varken, temyiz kanun yoluna başvurulmamış yahut başvurulup da temyizden feragat edilmiş ise feragat edildiği anda söz konusu karar şekli anlamda kesinleşir. Yine bu bağlamda bölge adliye mahkemesinin kararı temyiz edilmiş ve Yargıtay kararı onamış

[46] age, s.57.
[47] Mahmut COŞKUN 2020, age, s. 234.
[48] Süha TANRIVER 2021, age, s. 109.

ise artık karara karşı başvurulacak başka kanun yolu kalmayacağı için, onama tarihinden itibaren karar şekli anlamda kesinleşir. Buna karşılık; Yargıtay bozma kararı vermiş ve bölge adliye mahkemesi hukuk dairesi karara karşı direnmiş ise bu karara karşı temyiz kanun yoluna başvurulmaması veya başvurulup da temyiz kanun yolundan feragat edilmesi halinde karar gene şekli anlamda kesinleşmiş olur. Ancak taraflar direnme kararına karşı temyiz kanun yoluna başvururlarsa Yargıtay burada iki şekilde karar verebilir. Yargıtay, bölge adliye mahkemesi ilgili hukuk dairesinin kararını yerinde görecek olursa kararını düzeltecektir. Böylece ilgili karar şekli anlamda kesinleşmiş olur. İkinci ihtimal ise Yargıtay bölge adliye mahkemesinin direnme kararını hukuka aykırı olduğu kanısına varmış ise dosya Hukuk Genel Kuruluna gidecektir. Hukuk Genel Kurlunun kararı da bağlayıcı olduğu için direnme kararını onaması ile karar şekli anlamda kesinleşmiş olur.[49]

1.1.2.2.1.2.2.2. Temyiz Edilebilen Kararların Kesinleşmesi

Temyiz kanun yolu HMK m. 361 ve m. 373 arasında düzenlenmiş olan olağan kanun yollarının ikicisidir. Temyiz, alt derece mahkemeleri tarafından verilmiş olan kararların, bir üst derece mahkemesi tarafından salt hukuka uygunluk denetiminin sağlaması amacına hizmet eden hukuksal çare türüdür.[50] Temyizde, istinaf kanun yolunda farklı olarak sadece hukuka uygunluk denetimi yapılmaktadır; bu bağlamda temyiz kanun yolunda alt derece mahkemeleri tarafından verilmiş olan kararların hukuka uygun olup olmadığının denetlenmesi söz konusu olduğu için temyiz aşamasında daha önce ileri sürülmeyen yeni vakıalar ve deliller öne sürülemez.[51] Esasen temyizde temel amaç hukuk kurallarının ülke genelinde yeknesak bir şekilde uygulanmasını sağlamaktır.[52]

Bölge adliye mahkemesi hukuk dairelerinden verilen temyizi kabil nihai kararlar ile hakem kararlarının iptali talebi üzerine verilen kararlara karşı tebliğ tarihinden itibaren iki haftalık süre içerisinde Yargıtay'a temyiz kanun yoluna başvurulabilir (HMK m. 361/I). Davada haklı çıkmış olan taraf da temyiz kanun yoluna başvurmada hukuki yararı varsa o da temyiz kanun yoluna başvurabilir (HMK

[49] age, s. 110.
[50] age, s.80.
[51] Baki KURU ve Burak AYDIN 2021b, age, s.1387; Mahmut COŞKUN 2020, age, s. 251
[52] Süha TANRIVER 2021, age, s. 81.

m. 361). İlk derece mahkemesi kararlarına karşı yapılan istinaf başvurusu üzerine bölge adliye mahkemesi hukuk dairesi, ilk derece mahkemesi kararının yerinde olduğu gerekçesiyle verdiği esastan ret kararına karşı yapılan temyiz başvurusu üzerine Yargıtay bozma kararı verecek olursa dosya ilk derece mahkemesine gönderilir. Bu bağlamda Yargıtay'ın bozma kararı üzerine ilk derece mahkemesince bozmaya uygun olarak karar verildiği takdirde, bu karara karşı temyiz kanun yoluna başvurulabilir (HMK m.373/IV).

Hangi kararlara karşı temyiz kanun yoluna başvurulamayacağı HMK m. 362'de düzenlenmiştir; bu bağlamda aşağıda belirtilen kararlara karşı temyiz kanun yoluna başvurulamaz;

- Miktar veya değeri parasal temyiz sınırı olan 107.090 (2022 yılı için) Türk Lirasını (bu tutar dâhil) geçmeyen davalara ilişkin kararlar
- Kira ilişkisinden doğan ve miktar veya değeri itibarıyla temyiz edilebilen alacak davaları ile kira ilişkisinden doğan diğer davalardan üç aylık kira tutarı temyiz sınırının üzerinde olanlar hariç olmak üzere HMK dördüncü maddesinde gösterilen davalar ile (23/6/1965 tarihli ve 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanunundan doğup taşınmazın aynına ilişkin olan davalar hariç) özel kanunlarda sulh hukuk mahkemesinin görevine girdiği belirtilen davalarla ilgili kararlar
- Yargı çevresi içinde bulunan ilk derece mahkemelerinin görev ve yetkisi hakkında verilen kararlar ile yargı yeri belirlenmesine ilişkin kararlar.
- Çekişmesiz yargı işlerinde verilen kararlar.
- Soybağına ilişkin sonuçlar doğuran davalar hariç olmak üzere, nüfus kayıtlarının düzeltilmesine ilişkin davalarla ilgili kararlar.
- Yargı çevresi içindeki ilk derece mahkemeleri hâkimlerinin davayı görmeye hukuki veya fiilî engellerinin çıkması hâlinde, davanın o yargı çevresi içindeki başka bir mahkemeye nakline ilişkin kararlar.
- Geçici hukuki korumalar hakkında verilen kararlar.
- HMK m. 353/I-a kapsamında verilen kararlar.
- HMK m. 362/I-a kapsamındaki kararlarda alacağın bir kısmının dava edilmiş olması durumunda, 107.090 Türk Liralık kesinlik sınırı alacağın tamamına göre belirlenir. Alacağın tamamının dava edilmiş olması hâlinde, kararda asıl talebinin kabul edilmeyen bölümü 107.090 Türk Lirasını geçmeyen tarafın temyiz hakkı

yoktur. Ancak, karşı taraf temyiz yoluna başvurduğu takdirde, diğer taraf da düzenleyeceği cevap dilekçesiyle kararı temyiz edebilir

Temyiz kanun yoluna başvuru süresi, bölge adliye mahkemesinin hukuk dairesinin kararının tebliğ tarihinden itibaren başlayarak iki haftadır (HMK m. 361/I). Bölge adliye mahkemesi, ilk derece mahkemesi kararının yerinde olduğu gerekçesiyle esastan ret etmiş ve Yargıtay da bu kararı bozup ilk derece mahkemesine göndermişse ilk derece mahkemesinin bozmaya uygun olarak verdiği karara karşı da kararın tebliğ tarihinden itibaren iki haftalık süre içerisinde temyiz kanun yoluna başvurulması gerekmektedir.[53] Bazı özel kanun hükümleri temyiz süresine ilişkin olarak özel düzenleme öngörmüştür. Örneğin iflas hukukuna ilişkin kararlara karşı temyiz kanun yoluna başvuru süresi on gündür (İİK m. 164/II). Dolayısıyla özel kanun hükümleri temyiz kanun yoluna başvuru bakımından ayrı bir süre öngörülmüşse bu süreye uymak suretiyle ilgili karara karşı temyiz kanun yoluna başvurmak gerekmektedir.

Temyiz edilebilen kararların şekli anlamda kesinleşmesi çeşitli şekillerde ortaya çıkabilmektedir. Bu bağlamda ilk olarak verilen karara karşı süresi içinde temyiz kanun yoluna başvurulmaması üzerine kararın şekli anlamda kesinleşmesidir. Süresi içerisinde temyiz kanun yoluna başvurulmaz yahut temyize başvuru süresi geçtikten sonra temyiz kanun yoluna başvurulmuş ise bu talep reddedilir (HMK m. 366, m. 346). Dolayısıyla ilgili karara karşı başvurulabilecek bir kanun yolu kalmayacağı için karar şekli anlamda kesinleşir.[54] Ancak elde olmayan nedenlerden dolayı süresinde temyiz kanun yoluna başvurmayan taraf HMK m. 95 gereğince eski hale getirme talebinde bulunabilir. Bu bağlamda eski hale getirme talebi kabul edilen tarafın temyiz kanun yoluna başvurması ile kararın şekli anlamda kesinleşmesi engellenir.

İkinci ihtimal ise temyiz kanun yolundan feragat edilmesi nedeniyle kararın şekli anlamda kesinleşmesidir.[55] Esasen HMK m. 366, m. 349'a yaptığı atıf nedeniyle m. 349 hükmü temyiz kanun yolu bakımından inceleme alanı bulur. Bu bağlamda temyiz kanun yoluna başvurmakta yararı bulunan taraf, temyiz kanun yoluna başvurmaktan feragat etmesi halinde ilgili karar şekli anlamda kesinleşir (HMK m. 366, m. 349).

[53] Mahmut COŞKUN 2020, age, s. 254.
[54] Baki KURU ve Burak AYDIN 2021b, age, s. 1482.
[55] age, s. 1482.

Üçüncü ihtimal ise süresi içerisinde yapılan temyiz başvurusu üzerine Yargıtay'ın yapacağı inceleme üzerine ilgili kararı onamasıdır. Esasen yapılan temyiz başvurusu üzerine Yargıtay yapacağı inceleme sonucunda temyiz edilen kararın, usul ve yasaya uygun olduğu sonucuna varırsa onama kararı verir.[56] Onama kararı ile temyiz edilen karar şekli anlamda kesinleşmiş olur.[57]

Yargıtay yaptığı temyiz incelemesi sonucunda temyiz edilmiş olan alt derece mahkemesi kararının usul veya esas yönünden hukuka aykırı olduğu kanısına varırsa bozma kararı verir (HMK m. 371). Bu bağlamda Yargıtay ilgili dairesinin tamamen veya kısmen bozma kararı, başvurunun bölge adliye mahkemesi tarafından esastan reddi kararına ilişkin ise bölge adliye mahkemesi kararı kaldırılarak dosya, kararı veren ilk derece mahkemesine veya uygun görülecek diğer bir ilk derece mahkemesine, kararın bir örneği de bölge adliye mahkemesine gönderilir (HMK m. 373/I). Ancak bölge adliye mahkemesinin düzelterek veya yeniden esas hakkında verdiği karar Yargıtay'ca tamamen veya kısmen bozulduğu takdirde dosya, kararı veren bölge adliye mahkemesi veya uygun görülen diğer bir bölge adliye mahkemesine gönderilir (HMK m. 373/II). Yargıtay'ın bozma kararı üzerine dosya kendisine gönderilmiş olan mahkeme tarafları duruşmaya davet edip dinledikten sonra Yargıtay'ın bozma kararına uyulup uyulmayacağına karar verir (HMK m. 373/III).

Yargıtay'ın bozma kararı üzerine alt derece mahkemesi bozma kararın uyacak olur ise bozma kararı gereğince inceleme yapar ve yeni bir karar verir. Verilen bu karara karşı da temyiz yoluna başvurulabilir. Esasen dosya ilk derece mahkemesine gönderilmiş olsa da bozma kararı uyarınca ilk derece mahkemesinin vereceği karara karşı doğrudan temyiz kanun yoluna başvurulur. (HMK m. 373/IV). Temyize başvuru üzerine de incelemeyi, bozma kararı vermiş olan Yargıtay hukuk dairesi yapar. Bu bağlamda Yargıtay hukuk dairesi kararı onarsa karar şekli anlamda kesinleşir. Nitekim Yargıtay'ın onama kararı ile artık kanun yoluna konu kılınmış olan karar bakımından başvurulacak başka olağan kanun yolu kalmamaktadır. Buna karşılık davanın esastan reddi veya kabulünü içeren bozmaya uyularak tesis olunan kararın önceki bozmayı ortadan kaldıracak şekilde yeniden bozulması üzerine alt mahkemece verilen kararın temyiz incelemesi, her hâlde Yargıtay Hukuk Genel Kurulunca yapılır (HMK m.

[56] Baki KURU ve Burak AYDIN 2020, age, s. 538; Süha TANRIVER, age, s. 99.
[57] Baki KURU ve Burak AYDIN 2021b, age, s. 1482; Baki KURU ve Burak AYDIN 2020, age, s. 538.

373/VI). Böyle bir ihtimalde ise Hukuk Genel Kurulunun vereceği karar kesin olduğu için ilgili karar şekli anlamda kesinleşir (HMK m. 373/VII).

Bir diğer ihtimale göre ise alt derece mahkemesi, Yargıtay'ın bozma kararının yerinde olmadığı kanısında ise direnme kararı verir (373/V). Direnme kararının da temyiz edilmesi durumunda inceleme, kararına direnilen dairece yapılır. Direnme kararı öncelikle incelenir. Daire, direnme kararını yerinde görürse kararını düzeltir; görmezse dosyayı Yargıtay Hukuk Genel Kuruluna gönderir (HMK m. 373/V). Dolayısıyla bozma kararı veren Yargıtay hukuk dairesi direnme kararını yerinde görürse kararını düzeltecek artık ilgili karar şekli anlamda kesinleşir. Buna karşılık direnme kararını yerinde görmezse dosyayı Hukuk Genel Kuruluna Gönderir. Bu bağlamada Hukuk Genel Kurulunun vereceği karara taraflar uymak zorunda olduğu için ilgili karar şekli anlamda kesinleşmesi söz konusu olur (HMK m. 373/V).

1.1.2.2.2. Şekli Anlamda Kesinliğin Sonuçları

Şekli anlamda kesinleşme ile beraber mahkemelerin nihai kararlarına karşı başvurulacak kanun yolu kalmamaktadır.[58] Bu bağlamda şekli anlamda kesinliğin ortaya çıkmasıyla beraber ilgili karar bakımından maddi anlamda kesinleşmenin de ön şartı gerçekleşmiş olur. Nitekim HMK m. 303 gereğince;

> "*Bir davaya ait şeklî anlamda kesinleşmiş olan hükmün, diğer bir davada maddi anlamda kesin hüküm oluşturabilmesi için, her iki davanın taraflarının, dava sebeplerinin ve ilk davanın hüküm fıkrası ile ikinci davaya ait talep sonucunun aynı olması gerekir.*"

Ancak şekli anlamda kesinleşmiş olan her kararın, maddi anlamda kesin hüküm gücünü kazanmayacağını belirtmek gerekir.[59]

HMK m. 350/II ve 367/II gereğince, *"Kişiler hukuku, aile hukuku ve taşınmaz mal ile ilgili ayni haklara ilişkin kararlar kesinleşmedikçe* yerine getirilemeyeceği belirtilmiştir. Esasen burada kullanılan kesinleşme kavramından anlaşılması gereken, kararın şekli anlamda kesinleşmesidir.[60] Şu hâlde ilamlı icraya başvurmak için, ilamlı icraya konu olacak olan kararın kesinleşmesi şartı aranmış ise, söz konusu kararın şekli

[58] Baki KURU ve Burak AYDIN 2021b, age, s.1483.
[59] Süha TANRIVER 2021, age, s.110.
[60] age, s.110; Baki KURU ve Burak AYDIN 2021b, age, s.1483; Baki KURU ve Burak AYDIN 2020, age, s.555.

anlamda kesinleşmesi aranır.

HMK m. 374 gereğince yargılamanın iadesine başvurabilmek için kesin olarak verilen veya kesinleşmiş olan bir hükmün bulunması gerekir. Şu hâlde yargılamanın iadesi yoluna başvurabilmek için de kararın şekli anlamda kesinleşmiş olması gerekmektedir.

1.1.2.2.3. Maddi Anlamda Kesin Hüküm

Maddi anlamda kesin hüküm esas itibariyle HMK m. 303'te düzenlenmiştir. Sözü edilen kanun maddesinde maddi anlamda kesin hükme ilişkin bir tanım yapılmamış; kesin hükmün şartları ve etkisi düzenlenmiştir. Esasında maddi anlamda kesin hüküm, mahkemelerin kararlarına kanun tarafından tanınan gerçeklik niteliğidir[61]. Bu bağlamda maddi anlamda kesin hüküm ile mahkemece verilen hükmün değiştirilememesi, söz konusu hükme karşı olağan kanun yollarına başvurulamaması, aynı hükmün tekrar tekrar dava konusu edilememesi ve daha sonra açılan davalar bakımından da bağlayıcı olması söz konusudur.[62]

Maddi anlamda kesin hükümde amaç hukuki barışın ve hukuki güvenliğin sağlanmasıdır. Böylece; aynı konuda, aynı taraflar arasında ve aynı dava sebebine dayanılmak suretiyle kesin olarak hükme bağlanmış olan bir davanın tekrar tekrar mahkemeler önüne getirilmesi engellenerek mahkemelerin lüzumsuz yere meşgul edilmemesi, zıt kararların ortaya çıkmasının engellenmesi ve tarafların yargı kararlarına olan güveni sağlanmış olur.[63]

Maddi anlamda kesin hüküm mahkemelerin ara kararı ile değil nihai kararlarına ilişkin uygulama alanı bulur; nitekim arar kararlar yargılamaya son vermeyen aksine yargılamanın ilerlemesine yardımcı olan kararlardır.[64] Nihai kararlar bakımından ise esasa ilişkin nihai kararlar bakımından uygulama alanı bulur.[65] Usule

---

[61] Baki KURU ve Burak AYDIN 2021b, age, s.1486; Baki KURU ve Burak AYDIN 2020, age, s.556; Ramazan ARSLAN, Ejder YILMAZ, Sema TAŞPINAR AYVAZ ve Emel HANAĞASI 2020, age, s. 699; Süha TANRIVER 2021, age, s.111; İlhan E. POSTACIOĞLU ve Sümer ALTAY 2015, age, s.772; Baki KURU, Ramazan ARSLAN ve Ejder YILMAZ 2014, age, s. 58.

[62] Hakan PEKCANITEZ, Oğuz ATALAY ve Muhammet ÖZEKES 2021, age, s.456; İsmail ERCAN 2021, age, s. 1043.

[63] Hakan PEKCANITEZ, Oğuz ATALAY ve Muhammet ÖZEKES 2021, age, s.462; Baki KURU ve Burak AYDIN 2020, age, s.557.

[64] Süha TANRIVER 2021, age, s.112.

[65] age, s.112; Baki KURU ve Burak AYDIN 2021b, age, s.1498; Baki KURU ve Burak AYDIN 2020, age, s.562; L. Şanal GÖRGÜN, Levent BÖRÜ, Barış TORAMAN ve Mehmet KODAKOĞLU 2020, age, s. 640

ilişkin nihai kararlar bakımından ise maddi anlamda kesin hüküm, uygulama alanı bulmaz; zira usule ilişkin nihai kararlar uyuşmazlığın esası hakkında herhangi bir çözüm içermediği için maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmez.[66]

1.2. İLAMLI İCRA HAKKINDA GENEL BİLGİLER

1.2.1. Genel Olarak

İlamlı icra konusu İİK m. 24 ve m. 42 arasında düzenlenmiştir. Esasen ilamlı icraya başvurabilmek için alacaklının elinde ilam veya ilam niteliğinde belge olması gerekmektedir; bir başka ifade ile alacaklının elinde ilam veya ilam niteliğinde belge varsa, her türlü alacak için ilamlı icra yoluna başvurabilir.[67] Buna göre bir ilam veya ilam niteliğindeki belgeye dayanmak suretiyle yapılan icra takibine ilamlı icra takibi denir.[68] Dolayısıyla alacaklının ilamlı icra yoluna başvurabilmesi için ilk başta mahkemede dava açarak bir ilam alıp, bu ilama istinaden ilamlı icra yoluna başvurması gerekmektedir. Bu bağlamda ilamlı icrayı ilamsız icradan ayıran en önemli özellikte budur. Nitekim ilamsız icra yoluna, bir paranın ödenmesine veya bir teminatın verilmesine ilişkin olarak başvurulan icra türüdür (İİK m. 42).

HMK m. 301/II'de taraflardan her birine verilen hüküm nüshasının ilam olduğunu belirtmiş; burada kastedilen ilamlar şunlardır:[69]

- Sulh hukuk, asliye hukuk, asliye ticaret, aile, tüketici, fikri ve sınai haklar hukuk mahkemesi gibi hukuk mahkemeleri tarafından verilmiş olan ilamlar
- Hakem kararları
- Ceza mahkemesi ilamlarının tazminata veya yargılama giderlerine ilişkin hüküm fıkrası
- Yargıtay incelemesi duruşmalı olarak yapılması üzerine duruşmada kendisini vekille temsil ettirip ve temyiz istemi kabul edilen taraf için lehine hükmedilen

---

[66] Süha TANRIVER 2021, age, s.112; Şanal GÖRGÜN, Levent BÖRÜ, Barış TORAMAN ve Mehmet KODAKOĞLU 2020, age, s. 640; Baki KURU ve Burak AYDIN 2021b, age, s.1499.

[67] Baki KURU (2013), *İcra ve İflas Hukuku El Kitabı*, 2.Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, s.892; Murat ATALI, İbrahim ERMENEK ve Ersin ERDOĞAN 2020, age, s. 414; Hakan PEKCANITEZ, Oğuz ATALAY, Meral SUNGURTEKİN ÖZKAN ve Muhammet ÖZEKES 2021, age, s. 288; Baki KURU ve Burak AYDIN 2021c, age, s. 294.

[68] Ramazan ARSLAN, Ejder YILMAZ, Sema TAŞPINAR AYVAZ ve Emel HANAĞASI (2019), *İcra ve İflas Hukuku*, 5.Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, s.384.

[69] Baki KURU 2013, age, s. 892; Ramazan ARSLAN, Ejder YILMAZ, Sema TAŞPINAR AYVAZ ve Emel HANAĞASI 2019, age, s. 385; Hakan PEKCANITEZ, Oğuz ATALAY, Meral SUNGURTEKİN ÖZKAN ve Muhammet ÖZEKES 2021, age, s. 289.

vekâlet ücreti yönünden Yargıtay kararı

- Tam yargı davası sonucunda verilmiş olan idari yargının ilamları (İYUK m. 28/II)
- Uyuşmazlık mahkemesinin hüküm uyuşmazlığının çözümü hakkında verdiği karar
- Sayıştay ilamları
- Usulüne uygun olarak tenfiz kararı verilmiş bulunan yabancı mahkeme ilamları
- Yabancı hakem kararları

Kanun koyucu ilamların yanı sıra ilam niteliğindeki belgelere de dayanılmak suretiyle ilamlı icra yoluna başvurma olanağını öngörmüştür. Söz konusu belgeler mahkeme kararı niteliğinde olmayıp; sadece icra edilebilirlik bakımından mahkeme kararları ile aynı hukuki rejime tabidir.[70] Esasen ilam niteliğindeki belgelerin bir kısmı İcra ve İflas Kanunu'nda yer alırken, bazıları da özel kanunlarda düzenlenmiştir.

İcra ve İflas Kanunu m. 38'e göre ilam niteliğinde sayılan belgeler şunlardır:

- Mahkeme huzurunda yapılan sulhler ilam niteliğinde belgedir. Sulh esas itibariyle görülmekte olan bir davanın tarafları mahkeme huzurunda karşılıklı olarak fedakarlıkta bulunarak aralarındaki hukuki uyuşmazlığı ya da şüpheli durumu sona erdiren işlemdir.[71] Esasen mahkeme huzurunda yapılan sulhler ilam niteliğinde belge sayılabilmesi için şarta bağlı olmadan yapılması gerekmektedir. Bu bağlamda mahkeme huzurunda yapılan sulhler şarta bağlı olarak yapılmış ise ilam niteliğinde belge sayılamaz.[72]
- Mahkeme huzurunda yapılan kabuller ilam niteliğinde belgedir. Esasen davayı kabul, davacının talep sonucuna, davalının kısmen veya tamamen muvafakat etmesidir (HMK m. 308/I) Kabul, ancak tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri davalarda hüküm doğurur (HMK m. 308/II).
- Kayıtsız şartsız tek taraflı para borcu ikrarını içeren düzenleme biçimindeki noter senetleri ilam niteliğinde belgedir. Esasen noter senetleri düzenleme biçimindeki noter senetleri ve onaylama biçimindeki noter senetleri olmak üzere ikiye ayrılır.[73] Düzenleme biçimindeki noter senetlerinde; senet, baştan sona noter tarafından düzenlenir. Ancak onaylama biçimindeki noter senetlerinde; noter, senedi baştan

[70] Süha TANRIVER 1996, age, s.83; Murat ATALI, İbrahim ERMENEK ve Ersin ERDOĞAN 2020, age, s.425.
[71] Süha TANRIVER 1996, age, s.83; Süha TANRIVER 2018, age, s.1070.
[72] Baki KURU ve Burak AYDIN 2021c, age, s. 296; Baki KURU 2013, age, s. 895.
[73] Süha TANRIVER 2018, age, s. 855.

sona dek hazırlamayıp; sadece imza ve tarihi tasdik etmek suretiyle senede resmiyet kazandırır.[74] Bu bağlamda onaylama biçimindeki noter senetleri kayıtsız şartsız bir para borcu ikrarını içerseler dahi ilam niteliğinde belge sayılamazlar. Dolayısıyla da onaylama biçimindeki noter senetlerine dayanılarak ilamlı icra takibi yapılamaz; ancak ilamsız icra yoluna başvurulabilir.[75]

- İstinaf ve temyiz kefaletnameleri ile icra dairesindeki kefaletler ilam niteliğinde belgedir.

Özel kanunlarına göre de ilam niteliğinde sayılan belgeler şunlardır:

- Tarım kredi kooperatiflerinin kredi ile ilgili alacak senetleri, kâğıtları ve her türlü taahhütname ve sözleşmeler ortağın oturduğu veya kooperatifin bulunduğu köy veya mahalle ihtiyar heyetleri tarafından parasız olarak tasdik olunur. Bu suretle tasdik olunan senet ve belgeler İcra ve İflâs Kanunu'nun 38 inci maddesinde yazılı belgeler hükmündedir (1581 Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu).
- Avukatlık Kanunun 35/A maddesine göre; avukatlar dava açılmadan veya dava açılmış olup da henüz duruşma başlamadan önce kendilerine intikal eden iş ve davalarda, tarafların kendi iradeleriyle istem sonucu elde edebilecekleri konulara inhisar etmek kaydıyla, müvekkilleriyle birlikte karşı tarafı uzlaşmaya davet edebilirler. Karşı taraf bu davete icabet eder ve uzlaşma sağlanırsa, uzlaşma konusunu, yerini, tarihini, karşılıklı yerine getirmeleri gereken hususları içeren tutanak, avukatlar ile müvekkilleri tarafından birlikte imza altına alınır. Bu tutanaklar İcra ve İflas Kanunu'nun 38'inci maddesi anlamında ilâm niteliğindedir.
- Avukatlık Kanunu 162'inci maddesine göre; baroların para cezasına veya giderlerin ödenmesine dair olan kararlar İcra ve İflas Kanunu'nun ilamların yerine getirilmesi hakkındaki hükümlerine göre yerine getirilir.
- Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu 18'inci maddesine göre arabuluculuk faaliyeti sonucunda tarafların anlaşması halinde bu anlaşmaya da cebri icraya elverişlilik şerhi verilmek suretiyle veya tarafların, vekillerinin ve arabulucularının imzalaması suretiyle hazırlanan anlaşma, ilam niteliğinde belge sayılacaktır.
- Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanunu'nun 70'inci maddesine göre; tüketici

[74] age, s. 855 vd.
[75] Baki KURU ve Burak AYDIN 2021c, age, s.297; Baki KURU 2013, age, s. 896.

hakem heyetinin kararları, İcra ve İflâs Kanunu'nun ilamların yerine getirilmesi hakkındaki hükümlerine göre yerine getirilir.

- Ceza Muhakemesi Kanunu'nun m. 253/XIX gereğince uzlaşmaya tabi olan suçlarda, şüphelinin, edimini yerine getirmemesi halinde uzlaşma raporu veya belgesi, İcra ve İflas Kanunu'nun m.38'de yazılı ilam mahiyetini haiz belgelerden sayılır.
- 6235 sayılı Türk Mühendis Ve Mimar Odaları Birliği Kanunu m. 30 gereğince her türlü oda aidatı ile diğer para cezalarını tebliğ gününden itibaren otuz gün içinde mensup oldukları odaya ödemeyenler hakkında İcra ve İflas Kanunu hükümlerine göre takibat yapılır. Dolayısıyla mühendis ve mimar odalarının aidat ve para cezasına ilişkin kararları ilam niteliğinde belgedir.
- Genel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdareleri ve Özel Bütçeli İdarelerin 659 sayılı KHK bağlamında yaptıkları sulh anlaşmaları[76]
- 4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu m. 16/II gereğince müteşebbis heyetin yönetim aidatı ile ilgili kararları ilam hükmünde olup, ilamların icrasına ilişkin yolla takip edilirler.
- Türk Ticaret Kanunu'nun m. 1284/I gereğince dispeç raporunun onaylanması hakkındaki kararın kesinleşmesiyle bu karar, raporda gösterilen alacakların ödetilmesi için verilmiş bir ilam niteliğini kazanır.

İlamlı icra takibinin ilk aşaması takip talebidir. Bu bağlamda takip talebi üzerine borçluya çıkartılacak olan belgenin adı icra emridir (İİK m. 32). İlamlı icra takibine başvurma hakkı ilama göre alacaklı olan kişidir; esasen ilam lehine olan kişinin ölmesi halinde onun mirasçıları, eğer alacak başkasına devredilmiş ise bu alacağı devralan kişiye ait olup, ilam borçlusu ise ilama göre borçlu olan kişidir; eğer bu kişi ölmüş ise

[76] Genel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdareleri ve Özel Bütçeli İdarelerde Hukuk Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Kanun Hükmünde Kararname m.10/3 uyarınca: Bu Kanun Hükmünde Kararname çerçevesinde yapılan sulh anlaşmalarına ilişkin tutanak ilam hükmünde olup ilamların icrasına dair genel hükümlere göre infaz olunur. Ancak vadeye bağlanmamış alacaklarda tutanağın imzalandığı tarihten itibaren iki aylık sürenin dolmasından, vadeye bağlanmış alacaklarda ise vadenin dolmasından önce tutanak icraya konulamaz. Sulh anlaşması hükümleri yerine getirilmediği takdirde alacak muaccel olur ve sulhe konu edilen hak veya alacaklar, alacağın muaccel olduğu tarihten itibaren 6183 sayılı Kanunun 51 inci maddesine göre belirlenen gecikme zammı oranında hesaplanan faizi ile birlikte takip ve tahsil edilir.

icra takibi mirasçılarına karşı yapılır.[77]

İlamlı icra da genel haciz yoluyla takipte olduğu gibi takibe itiraz edilerek (HMK m. 60) durdurulamaz. Ancak borçlu bazı sebeplere dayanarak icranın geri bırakılmasını veya kanun yoluna başvurmuşsa, takibin yapıldığı yer icra mahkemesinden icranın durdurulması kararını getirerek takibi durdurabilir (İİK m. 36). Bu kapsamda hükme karşı kanun yoluna başvuran borçlunun, ilamın icrasını teminat karşılığında takibin yapıldığı yer icra mahkemesinden icranın durdurulması kararını alarak ilamın icrasını, üst mahkeme tarafından yapılan incelemenin sonuna kadar icrasını durdurabilir (İİK m. 36). Yine borçlu itfa, imhal veya zamanaşımı olgularına dayanarak icra mahkemesine bir dilekçe ile başvurarak icranın geri bırakılmasını isteyebilir (İİK m. 33).

İlamlı icrada, ilamın icrası para alacakları için; haciz, satış ve paraların ödenmesi şeklinde somutlaşırken; konusu para olmayan ilamların icrasında ise ilamın gereği zorla yerine getirilmeye çalışılır.[78]

1.2.2. İlamlı İcrada Yetki

İcra ve İflas Kanunu m. 34 gereğince ilamların icrası her icra dairesinden talep olunabilir. Esasen m. 34'te her ne kadar ilam niteliğindeki belgelerden bahsedilmemiş olsa da m. 34 bütün ilamlı icra takiplerine ilişkin olduğu için ilam niteliğindeki belgeler bakımından da uygulama alanı bulduğunu belirtmekte yarar var.[79] Şu hâlde alacaklı elindeki ilam ya da ilam niteliğindeki belgeye dayanarak Türkiye'deki herhangi bir yer icra dairesine başvurmak suretiyle ilamın icra takibi yapabilir. Bu bağlamda alacaklının dilediği icra dairesinde ilamlı icra takibine başvurması halinde; ilam borçlusu, icra dairesinin yetkisine itiraz edemez.[80] HMK'da öngörülen kesin yetkinin söz konusu olduğu hallerde dâhi ilam alacaklısı kesin yetkili mahkemenin bulunduğu

[77] Ramazan ARSLAN, Ejder YILMAZ, Sema TAŞPINAR AYVAZ ve Emel HANAĞASI 2019, age, s. 389; Baki KURU, Ramazan ARSLAN ve Ejder YILMAZ (2009), *İcra ve İflas Hukuku*, 23.Bası, Yetkin Yayınları, Ankara, s.389.

[78] Baki KURU, Ramazan ARSLAN ve Ejder YILMAZ 2009, age, s. 390; Ramazan ARSLAN, Ejder YILMAZ, Sema TAŞPINAR AYVAZ ve Emel HANAĞASI 2019, age, s. 390; Hakan PEKCANITEZ, Oğuz ATALAY, Meral SUNGURTEKİN ÖZKAN ve Muhammet ÖZEKES 2021, age, s. 289;

[79] Baki KURU, Ramazan ARSLAN ve Ejder YILMAZ 2009, age, s.388; Ramazan ARSLAN, Ejder YILMAZ, Sema TAŞPINAR AYVAZ ve Emel HANAĞASI 2019, age, s. 388; Murat ATALI, İbrahim ERMENEK ve Ersin ERDOĞAN 2020, age, s. 417.

[80] Baki KURU, Ramazan ARSLAN ve Ejder YILMAZ 2009, age, s. 388; Baki KURU ve Burak AYDIN 2021c, age, s. 297; Murat ATALI, İbrahim ERMENEK ve Ersin ERDOĞAN 2020, age, s. 417.

yer icra dairesinde ilamlı takip yapma zorunluluğu yoktur.[81] Örneğin taşınmazın aynına ilişkin davalarda taşınmazın bulunduğu yer mahkemesi kesin yetkilidir. Davanın da mutlaka taşınmazın bulunduğu yer mahkemesinde açılması gerekmektedir (HMK m. 12/I). Ancak taşınmazın aynına ilişkin bir ilam; taşınmazın bulunduğu yerde değil, Türkiye'nin herhangi bir yerindeki icra dairesinde ilamlı icra takibi yapılabilir. Bu bağlamda ilam, taşınmazın bulunduğu yer icra dairesine istinabe olunmak suretiyle yerine getirilir.[82]

Alacaklının ilamlı icra takibine başladıktan sonra yerleşim yerini değiştirmesi halinde, başlamış olan ilamlı icra takibinin yeni yerleşim yerindeki icra dairesine havale edilmesini isteyebilir (HMK m. 34). Bu bağlamda alacaklının ilamlı icra takibini yeni yerleşim yerindeki icra dairesine havalesini isteyebilmesi için gerçekte yerleşim yerini değiştirmiş olmalıdır. Ayrıca sırf borçluya zarar vermek kastı varsa sözü edilen hüküm uygulanmaz.[83]

1.2.3. İlamlı İcrada Takibin Başlaması

İcra ve İflas Kanunu m. 35 gereğince ilamlı icra takibini yapmak isteyen ilam alacaklısı, ilamın icra dairesine tevdii etmesi ile takip başlar. İsteyen alacaklıya kayıt numarasını gösteren bedava ve pulsuz bir ilmühaber verilir. Esasen icra takibi UYAP sistemi üzerinden de doğrudan elektronik ortamda da takip başlatılabilir (HMK m. 445).

İlamlı icrada takip talebinin içeriği genel haciz yolundaki takibin içeriği ile benzerdir. Bu bağlamda İİK m. 58 burada kıyasen uygulanacaktır[84]. Dolayısıyla takip talebinde aşağıdaki hususlar bulunur:

- Takip talebine alacaklını varsa yasal temsilcisinin adı, soyadı, yerleşim yeri, vergi kimlik numarası yazılır.
- Takip talebine borçlunun adı, soyadı, yerleşim yeri, alacaklı tarafından biliniyorsa vergi kimlik numarası yazılır.

---

[81] Baki KURU, Ramazan ARSLAN ve Ejder YILMAZ 2009, age, s. 388; Murat ATALI, İbrahim ERMENEK ve Ersin ERDOĞAN 2020, age, s. 417.
[82] Baki KURU, Ramazan ARSLAN ve Ejder YILMAZ 2009, age, s. 388; Ramazan ARSLAN, Ejder YILMAZ, Sema TAŞPINAR AYVAZ ve Emel HANAĞASI 2019, age, s. 388.
[83] Baki KURU, Ramazan ARSLAN ve Ejder YILMAZ 2009, age, s. 388; Ramazan ARSLAN, Ejder YILMAZ, Sema TAŞPINAR AYVAZ, Emel HANAĞASI 2019, age, s. 388.
[84] Murat ATALI, İbrahim ERMENEK ve Ersin ERDOĞAN 2020, age, s. 417; İsmail ERCAN (2022), *Uygulamacılar İçin İcra ve İflas Hukuku El Kitabı*, 9.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, s. 996.

- İlamda alacak olarak hükmedilen şey ne ise takip talebine yazılır.
- Takip talebine ilam veya ilam niteliğinde belgenin tarih ve numarası ile hangi mahkeme veya makamdan verildiği ve ilamın özetti yazılır.
- Takip talebinin dayanağı olan ilam veya ilam niteliğindeki belge icra dairesine verilmelidir (İİK m. 35).

Alacaklının ilam veya ilam niteliğindeki belgeye dayanarak takip başlatması halinde; sadece başvuru harcı alınır. Bu bağlamda alacaklıdan binde beş peşin harç alınmaz. Bunun yanı sıra, konusu para olmayan veya para ile ölçülemeyen ilamlı icra takiplerinde, alacaklı takip talebi ile birlikte yerine getirme harcının yarısı kadar maktu harç ile cezaevi harçlarını da peşin olarak öder. Ancak konusu para ile ölçülebilen ilamların icrasında alacaklı, cezaevi harçlarını peşin ödemez.[85] Bu bağlamda ilamlı icra takibinin sonucunda alacaklıdan alınır.

İlamlı icra takibinin kendisinden beklenen etkiyi doğurabilmesi için ilamın zamanaşımına uğramamış olması gerekmektedir. Bu bağlamda ilamlar için öngörülmüş olan zamanaşımı süresi son işlem tarihinden itibaren on yıllık zamanaşımı süresine tabidir. Dolayısıyla ilama dayanan takip son işlem tarihinden itibaren on yılın geçmesi ile zamanaşımına uğrar (İİK m. 39/I).[86] İlamın verildiği tarihten itibaren on yıl içerisinde borçluya tebliğ edilmesi halinde, tebliğ tarihinden itibaren yeni bir on yıllık zamanaşımı süresi başlar.[87] Noter senedine dayanılarak yapılan takipte ise senedin mahiyetine göre Türk Borçlar Kanunu veya Türk Ticaret Kanunu'nda muayyen olan zamanaşımlarına tabidir (İİK m. 39/II). Esasen taşınmaz mülkiyetine ve taşınmaz üzerindeki ayni haklara ilişkin ilamlar zamanaşımına uğramazlar.[88] Ancak ilam taşınmaz üzerindeki kişisel bir hakka ilişkin ise on yılda zamanaşımına uğrar.[89] Ayrıca aile ve kişiler hukukuna ilişkin ilamlar da zamanaşımına uğramazlar.[90]

[85] Baki KURU, Ramazan ARSLAN ve Ejder Yılmaz 2009, age, s. 389; Ramazan ARSLAN, Ejder YILMAZ, Sema TAŞPINAR AYVAZ ve Emel HANAĞASI 2019, age, s.389.
[86] Baki KURU, Ramazan ARSLAN ve Ejder Yılmaz 2009, age, s. 389; Ramazan ARSLAN, Ejder YILMAZ, Sema TAŞPINAR AYVAZ ve Emel HANAĞASI 2019, age, s. 389.
[87] Baki KURU ve Burak AYDIN 2021c, age, s. 300; İsmail ERCAN 2022, age, s. 1001.
[88] Baki KURU 2013, age, s. 911
[89] age, s. 911.
[90] Baki KURU, Ramazan ARSLAN ve Ejder Yılmaz 2009, age, s. 389, Baki KURU 2013, age, s. 911.

1.2.3.1. İlamlı İcrada İcra Emri

İlam alacaklısının takip talebi üzerine icra müdürü, icra emrini düzenleyerek borçluya göndermek zorundadır (İİK m. 35). Takip talebi üzerine icra müdürü takibin dayanağı oluşturan belgenin ilam veya ilam niteliğinde belge olup olmadığını incelemekle yükümlüdür. Alacaklının icra dairesine vermiş olduğu belgenin, ilam ya da ilam niteliğindeki belge olmaması halinde icra müdürü, borçluya icra emrini gönderemez. Aksi hâlde icra müdürü borçluya icra emri gönderirse borçlu; icra emrinin iptali için süresiz şikâyet yoluna başvurması gerekmektedir.[91]

İcra emrinin içeriğinde aşağıdaki hususlar yer alır (İİK m. 24, m. 25, m. 26, m. 30, m. 31, m. 32:[92]

- Alacaklı ve borçlunun varsa temsilcilerinin adı, soyadı, yerleşim yeri, hükmü veren mahkemenin ad, hükmolunan şeyin neyden ibaret olduğu, ilamın veya ilam niteliğindeki belgenin tarih ve numarası yazılır (İİK m. 24/II, İİK m. 31).
- Borcun yedi gün içerisinde ilamda yazılı borcun ödenmesi veya teslim etmesi gerektiği; aksi hâlde ilam hükmünün icra dairesi tarafından zorla yerine getirileceği ihtar olunur (İİK m. 24/I, m. 32).
- Borçlunun yedi gün içerisinde borcu ödememesi veya ilam hükmünü yerine getirmemesi halinde; kanun yolu mahkemesinden yahut yargılamanın yenilenmesine bakan mahkemeden icranın durdurulması kararını getirmesi gerekmektedir. Aksi hâlde alacaklının, haciz veya borçlu iflasa tabi kişilerden ise iflas yoluyla takibe başlayacağı ihtar olunur (İİK m. 24).
- Borçlu borcunu yedi gün içinde ödemez ve icranın durdurulmasına ilişkin karar getirmez ise aynı yedi gün içerisinde mal beyanında bulunması, mal beyanında bulunması ve bulunmazsa hapis ile tazyik olunacağı, mal beyanında bulunmaz veya hakikata muhalif beyanda bulunursa hapis ile cezalandırılacağı ihtar olunur (İİK m. 32).

İİK m. 32 gereğince yabancı devlet aleyhine başlatılan ilamlı icra takiplerine ilişkin icra emrinde uluslararası antlaşmalar saklı kalmak kaydıyla, borçlu devlete ait olan mallar hakkında cebri icra yapılabileceği hususu ayrıca ihtar edileceği konusunda bir zorunluluk getirilmiştir.

---

[91] Baki KURU ve Burak AYDIN 2021c, age, s.299.
[92] age, s.299; Baki KURU 2013, age, s.912.

1.3. İLAMLARIN KESİNLEŞMEDEN İCRAYA KONULABİLMESİ

1.3.1. Genel Olarak

Mahkemelerce verilmiş olan bir ilamın ne zaman icra edileceği hususu, icra takipleri bakımından önem arz etmektedir. Bu bağlamda ilamın icra edilmesi kanun yollarına başvuru ile yakından ilgilidir.[93] Nitekim kanun yollarına başvuru ile beraber, kanun yoluna konu kılınmış olan karar şekli anlamda kesinleşmesi engellenmektedir.[94] Dolayısıyla şekli anlamda kesinleşmemiş olan ve kanun yolu aşamasında incelemesi devam eden kararın ilamlı icraya konu kılınıp kılınmayacağı ilamlı icra takibi için önem arz etmektedir.

Esasen alt derece mahkemeleri tarafından verilmiş olan kararlar eksik inceleme neticesinde hatalı olabilir; taraflar alt derece mahkemesi tarafından verilen kararın kesinleşmeden önce bir üst derece mahkemesi tarafından yeniden incelenip değerlendirilmesi için başvurdukları yola kanun yolu denilmektedir.[95] Kanun yolu kavramı geniş anlamda kanun yolu ve dar anlamda kanun yolu olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Geniş anlamda kanun yolu; mahkemelerin, her türlü yargısal kararlarının gözden geçirilmesi, gerekiyorsa düzeltilmesi veya iptal edilmesidir. Buna karşılık dar anlamda kanun yolu ise mahkemelerin sadece nihai kararlarının bir üst derece mahkemesi tarafından gözden geçirilmesi, gerekiyorsa iptal edilmesi veya düzeltilmesidir.[96] Hukukumuzda da dar anlamda kanun yolu kabul edilmiştir.[97]

Dar anlamda kanun yolunda esas itibariyle aktarıcı özelliği ve erteleyici özelliği olmak üzere iki önemli özelliği bulunmaktadır; bu bağlamda alt derece mahkemesi tarafından verilmiş olan kararın bir üst mahkeme tarafından incelenmesine dar anlamda kanun yolunun aktarıcı etkisi denir. Buna karşılık üst derece mahkemesi tarafından incelenmek üzere kanun yoluna götürülmüş olan kararın şekli anlamda

---

[93] Mustafa Serdar ÖZBEK (2018), *İlamlı İcra Etkinliği*, 4.Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, s. 743.
[94] Hakan PEKCANITEZ, Oğuz ATALAY ve Muhammet ÖZEKES 2021, age, s.476.
[95] Ramazan ARSLAN (1977), *Medeni Usul Hukukunda Yargılamanın Yenilenmesi*, Turhan Kitabevi, Ankara, s. 7; Hakan PEKCANITEZ, Oğuz ATALAY ve Muhammet ÖZEKES 2021, age, s.474; Süha TANRIVER 2021, age, s.39; Ramazan ARSLAN, Ejder YILMAZ, Sema TAŞPINAR AYVAZ ve Emel HANAĞASI 2020, age, s. 596; Baki KURU ve Burak AYDIN 2021b, age, s.1323; Baki KURU ve Burak AYDIN 2020, age, s.484; İlhan E. POSTACIOĞLU ve Sümer ALTAY 2015, age, s.769; Ali Cem BUDAK ve Varol KARAASLAN 2021, age, s.393.
[96] Ramazan ARSLAN 1977, age, s. 9; Şanal GÖRGÜN, Levent BÖRÜ, Barış TORAMAN ve Mehmet KODAKOĞLU 2020, age, s. 645.
[97] Hakan PEKCANITEZ, Oğuz ATALAY ve Muhammet ÖZEKES 2021, age, s. 475; Süha TANRIVER 2021, age, s. 39.

kesinleşmesi ve icrasının engellenmesi ise dar anlamda kanun yolunun erteleyici etkisi denir.[98]

Hukukumuzda kanun yolunun aktarıcı etkisinin sonuçlarını tam anlamıyla görmek mümkündür. Nitekim hukukumuzda kanun yoluna başvuru ile uyuşmazlık bir üst derece yargı yerine taşınmaktadır. Bu bağlamda istinaf kanun yoluna başvurulduğunda, kararın incelemesini ikinci derece yargı yeri olan bölge adliye mahkemesi tarafından yapılmakta iken (HMK m. 341 vd); temyiz kanun yoluna başvurulması halinde ise kararın incelemesini üçüncü derece yargı yeri konumunda bulunan Yargıtay tarafından yapılmaktadır (HMK m. 341 vd).

Hukukumuzda dar anlamda kanun yolunun bir diğer özelliği olan erteleyici etkinin kural olarak her iki unsuru ile beraber (kararın şekli anlamda kesinleşmesinin engellenmesi ve kararın icrasının engellenmesi) sonuçlarının ortaya çıktığını söyleyemeyiz. Nitekim hükme karşı kanun yoluna başvurulması hükmün şekli anlamda kesinleşmesini engellemekle beraber, hükmün ilamlı icraya konulmasını kural olarak engellemez. Bu bağlamda ilk derece mahkemesi tarafından verilmiş olan bir karara karşı istinaf kanun yoluna başvurulmuş olsa da ilam alacaklısı, şekli anlamda kesinleşmeyen ilamı kural olarak ilamlı icraya konu kılabilir (HMK m. 350/I). Yine temyiz kanun yoluna başvurulmuş olması, kararın icrasını kural olarak durdurmaz (HMK m. 367/I). Bu nedenle alt derece mahkemeleri tarafından verilmiş olan hükme karşı kanun yoluna başvurulması, hükmün icrasını kural olarak engellemediği için kanun yolunun erteleyici özelliğinin sonuçları tam anlamıyla ortaya çıktığını söyleyemeyiz.[99] Ancak bir ilamın, ilamlı icraya konu olabilmesi için kesinleşmesi şartı aranmış ise, söz konusu ilam bakımından dar anlamda kanun yolunun erteleyici özelliğinin tam anlamıyla sonuçlarının ortaya çıktığını söyleyebiliriz.[100] Bu bağlamda kanunumuzda kişiler hukuku, aile hukuku ve taşınmaz mal ile ilgili ayni haklara ilişkin kararlar kesinleşmedikçe yerine getirilemez (HMK m. 350/II, m. 367/II). Şu hâlde ilamlı icraya konu kılınabilmesi için kesinleşme şartının arandığı ilamlar bakımından kanun yoluna başvuru, hükmün kesinleşmesine engel olduğu gibi hükmün ilamlı

[98]Ramazan Arslan 1977, age, s. 9; Hakan PEKCANITEZ, Oğuz ATALAY ve Muhammet ÖZEKES 2021, age, s. 476; Süha TANRIVER 2021, age, s. 38.
[99] Haluk KONURALP (2003), *Bölge Adliye Mahkemesinde Uygulanacak Usul*, Türkiye Barolar Birliği İstinaf Mahkemeleri Uluslararası Toplantı, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Şen Matbaası, Ankara, s. 253.
[100] age, s. 253.

icraya konulmasını da engellediğinden söz konusu ilamlar bakımından kanun yolunun erteleyici özelliğinin her iki unsuru bakımından da sonuç doğmaktadır.[101] Kesinleşmeden icraya konulabilen ilamlar bakımından ise kanun yolunun erteleyici özelliğinin her iki unsuru bakımından sonuç doğurması şarta bağlıdır.[102] Nitekim kesinleşmeden icraya konulabilen ilamların kanun yoluna götürülmesi halinde ilam borçlusu icranın geri bırakılması prosedürüne başvurmak suretiyle ilamın icrasını durdurabilir.[103] Dolayısıyla kesinleşmeden icraya konulabilen ilamlar bakımından kanun yolunun erteleyici özelliğinin her iki unsuru bakımından sonuç doğurabilmesi için, takibin yapıldığı yer icra mahkemesinde icranın geri bırakılması talebinde bulunulmalı ve ilgili icra mahkemesinin de icranın geri bırakılması yönünde karar vermesi gerekmektedir. Şu hâlde ilam borçlusunun icranın geri bırakılması yönünde bir talebinin olmaması veya takibin yapıldığı yer icra mahkemesinin, icranın geri bırakılması talebini reddetmesi hallerinde ilgili kararın ilamlı icraya konulmasında herhangi bir engel bulunmayıp, ilam alacaklısı kararı ilamlı icraya koyabilir.

Yapılan açıklamalar dikkate alındığında, Türk hukukunda ilam alacaklısı ilamlı icra takibine başvurabilmesi için kural olarak hükmün şekli anlamda kesinleşmiş olmasına gerek yoktur. Bu bağlamda kesinleşmeden icraya konu olabilen ilama karşı kanun yoluna başvurulması halinde icranın geri bırakılması kararı alınmamış ise ilam borçlusuna karşı yapılan ilamlı takip devam eder.[104] Bu kapsamda kesinleşmeden icraya konulabilen ilamlar bakımından kanun yoluna başvuru üzerine, üst derece mahkemesi tarafından yapılacak denetim sonucunda ilgili karar hatalı olduğu için iptal edilmesi veya değiştirilmesi söz konusu olabilir; dolayısıyla bu noktada borçlunun menfaatinin korunması için icranın geri bırakılması prosedürü öngörülmüştür; şu hâlde kesinleşmeden icraya konulabilecek bir ilam için borçlunun haklı çıkma ihtimali söz konusu olduğu için kanun koyucu menfaat dengesini korumak bağlamında icranın geri bırakılması prosedürünü öngörmüştür.[105]

---

[101] Nazlıhan HANECİOGLU (2018), *Kanun Yollarına Başvurmanın İlamların İcrasına Etkisi* (Yüksek Lisans Tezi), Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, s. 16; Haluk KONURALP 2003, age, s. 253

[102] Nazlıhan HANECİOĞLU 2018, agt, s. 16

[103] Baki KURU ve Burak AYDIN 2021c, age, s. 302; Ali Cem BUDAK ve Varol KARAASLAN 2021, age, s. 411

[104] Mustafa Serdar ÖZBEK 2018, age, s.786.

[105] Mine AKKAN (2020), *Bir İşin Yapılması veya Yapılmamasına İlişkin İlamların İcrası*, On İki Levha Yayınları, İstanbul, s.144; Mustafa Serdar ÖZBEK 2018, age, s.782; Tahsin MAVZER (2021), *İlamlı İcrada İcranın Durdurulması (İcranın Geri Bırakılması İİK m.36),* Seçkin Yayıncılık, Ankara, s. 51

1.3.2. İlamların Kesinleşmeden İcraya Konulabilmesinin Amacı

Alt derece mahkemeleri tarafından verilmiş olan bir karara karşı kanun yoluna başvuru yolu açık olmak şartıyla, ilgili karara karşı kanun yoluna başvurulmuş olması kural olarak hükmün icrasını engellemez. Kanun yoluna başvurmakla beraber kararın üst derece mahkemesi tarafından incelenmekte ve bu da zaman alabilmektedir, bu kapsamda hükmün şekli anlamda kesinleşmesine yönelik belirsizlik ve taraflar arasındaki uyuşmazlığın sürmesi söz konusu olmaktadır.[106] Dolayısıyla alt derece mahkemesi tarafından verilmiş olan karar karşı kanun yoluna başvurulması halinde, karar kesinleşinceye kadar arada geçecek süre zarfında davayı kazanan taraf ile kaybeden taraf bir denge kurulması gerekmektedir; aksi hâlde adaletsizliklerin meydana gelmesi kuvvetle muhtemeldir.[107]

İcra hukukunda alacaklı ve borçlunun menfaati daima çatışma halinde olup; alacaklı, bir an önce alacağına veya hakkına kavuşma isteği söz konusu iken, diğer taraftan da borçlunun malvarlığı ve şahıs varlığı haklarına zarar vermeden borcun tahsil edilmesi veya borçlunun, borcunu sona erdiğinin ispatlaması isteği söz konusudur.[108] Dolayısıyla bir yandan alacaklının hak arama özgürlüğü ve mülkiyet hakkının korunması söz konusu iken bu hakkın karşısında borçlunun, konut dokunulmazlığı, kişi dokunulmazlığı, insan onuru gibi haklarının korunması söz konusudur.[109]

Kesinleşmeden icraya konulabilen ilamlar bakımından mahkemece yapılmış bir yargılama sonucunda verilmiş olan bir hüküm vardır; ancak söz konusu hüküm henüz kanun yolu denetiminden geçmediği için kesinleşmemiştir; dolayısıyla alt derece mahkemesi tarafından verilmiş olan karar hatalı bir karar olabilir.[110] Bu bağlamda kesinleşmeden icraya konulabilen bir ilam için bir yandan üst derece mahkemesi tarafından incelenmesi söz konusu iken, bir yandan da bu kararın icrası devam etmektedir. Bu çerçevede de alt derece mahkemesi kararının üst derece

---

[106] Mustafa Serdar ÖZBEK 2018, age, s.781.
[107] age, s.781.
[108] Pınar ÇİFTÇİ (2010), "Menfaat Dengesi Çerçevesinde Genel İcra Hukuku İle Kamu İcra Hukukunun Karşılaştırılması", *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,* Cilt 12, Özel Sayı, İzmir, s.316.
[109] Muhammet ÖZEKES, (2009), *İcra Hukukunda Temel Haklar ve İlkeler*, Adalet Yayınevi, Ankara, s.36; Pınar ÇİFTÇİ 2010, age, s.319.
[110] Tahsin MAVZER 2021, age, s. 51.

mahkemesi tarafından kaldırılması veya bozulması ihtimaline karşılıkta borçlunun menfaatinin korunması, icranın geri bırakılması yoluyla sağlanmaktadır.[111]

Kanunumuzda kesinleşmeden icraya konulabilen bir ilama karşı kanun yoluna başvurulmuş olması halinde, ilam aleyhine olan taraf bakımından öngörülen icranın geri bırakılması prosedürü İİK m. 36' da düzenlenmiştir. Buna göre;

> "*İlâma karşı istinaf veya temyiz yoluna başvuran borçlu, hükmolunan para veya eşyanın resmî bir mercie depo edildiğini ispat eder yahut hükmolunan para veya eşya kıymetinde icra mahkemesi tarafından kabul edilecek taşınır rehni veya esham veya tahvilât veya taşınmaz rehni veya muteber banka kefaleti gösterirse veya borçlunun hükmolunan para ve eşyayı karşılayacak malı mahcuz ise icranın geri bırakılması için takibin yapıldığı yer icra mahkemesinden karar alınmak üzere icra müdürü tarafından kendisine uygun bir süre verilir. Bu süre ancak zorunluluk hâlinde uzatılabilir.*"

Bu bağlamda ilam borçlusu, icra dairesine başvurarak takibin yapıldığı yer icra mahkemesinden icranın geri bırakılması yönünde bir karar getirinceye kadar kendisine süre verilmesini istemesi gerekmektedir. İlam borçlusunun bu talebi üzerine icra dairesi kural olarak teminat karşılığında uygun bir süre verir. Daha sonra ilam borçlusu takibin yapıldığı yer icra mahkemesine başvurup, icranın geri bırakılmasını ister. İcra mahkemesi eğer icranın geri bırakılması yönünde karar verecek olursa ilamın icrası kanun yolu incelemesi sonuna kadar ertelenir.

Bir ilamın kesinleşmeden icraya konulması, ilam alacaklısının yararınadır. Böylece ilamın kural olarak kesinleşmeden icraya konulması ile borçlunun kötü niyetli olarak kanun yollarına başvurup ilamın icrasını geciktirme amacı da engellenmiş olmaktadır; nitekim yukarıda belirtildiği üzere kanun yollarına başvurulması ile ilamın şekli anlamda kesinleşmesi ertelenmekte ve taraflar arasındaki uyuşmazlık devam etmektedir. Dolayısıyla ilamların kesinleştikten sonra icraya konulması hususu kabul edilmesi halinde davada haksız çıkan taraf; diğer tarafın, alacağına veya hakkına kavuşmasını geciktirmek amacıyla kötü niyetli olarak kanun yollarına başvurabilir.[112] Esasen bu da alacaklı bakımından olumsuz bir durumun ortaya çıkmasına neden olabilir. Bu bağlamda kanun yollarına başvurunun kural olarak ilamın icrasını engellememesi kuralının amacı da ilamın icrasında gecikme olması halinde meydana

[111] Mine AKKAN 2021, age, s.144; Tahsin MAVZER 2021, age, s. 51.
[112] Saim ÜSTÜNDAĞ (2004), *İcra Hukukunun Esasları,* 8.Bası, Fakülteler Matbaası, İstanbul, s.354.

gelecek olan sakıncaların önlenmesidir.[113] Keza istinafa başvurunun icraya etkisinin düzenlendiği HMK m. 350'nin gerekçesinde, istinaf kanun yoluna başvuru ile ilk derece mahkemesi kararının kural olarak icra edilebilme niteliğinin ortadan kaldırmayacağı böylece istinaf kanun yoluna başvurunun kendiliğinden hakkın yerine getirilmesini geciktirici bir etki doğurmasının önlenmesi amacı olduğu belirtilmiştir.[114] Şu hâlde örnek vermek gerekirse, para alacağına ilişkin olarak açılan davayı kazanan tarafın, ilgili ilamın ancak kesinleştikten sonra icraya konulması şartı aranacak olursa, diğer tarafın verilen karar karşı kanun yoluna başvurması üzerine, karar kanun yolu denetiminden geçip kesinleşinceye kadar belli bir süre geçecektir. Dolayısıyla da bu süreçte davayı kaybeden tarafın ödeme gücü ortadan kalkabilir veya mallarını kaçırabilir; böylece davayı kazanan taraf hak kaybına uğramış olur.[115] Bu nedenle ilamın kesinleşmeden icraya konulması ile ilam alacaklısı bakımından meydana gelecek hak kayıpları önlenmektedir.

Kararın icra edilebilmesi için kesinleşmesinin beklenmesi aynı zamanda ilk derece mahkemelerinin etkinliğini de azaltır. Bir başka ifade ile ilk derece mahkemelerinin kararlarının kesinleşmeden icra edilmeyecek olması onları yaptığı yargılamayı anlamsız kılar. Nitekim verilen karara karşı kanun yoluna başvurulması üzerine ülkemizde mahkemelerin de iş yoğunluğu göz önünde bulundurulduğunda kanun yolu incelemesi uzun bir zaman alabilmektedir. Dolayısıyla bu geçen surede alacaklı ile borçlu arasında menfaatler dengesi kurulmadığı takdirde hak kayıpları meydana gelebilir.[116] Bu nedenle hukukumuzda ilamlar kural olarak kesinleşmeden icra edilmektedir.

Ancak kanunda bazı ilamların icra edilebilmesi için verilen kararın kesinleşmesi şartı aranmıştır. Bu bağlamda kişiler hukuku, aile hukuku ve taşınmaz mal ile ilgili ayni haklara ilişkin ilamların icra edilebilmesi söz konusu ilamların

---

[113] Haluk KONURALP 2003, age, s. 254

[114] *"...buna göre, hukuk mahkemeleri kararlarına karşı istinaf yoluna başvurulması, ilk derece mahkemesi kararının icra edilebilir niteliğini ortadan kaldırmamaktadır. Başka bir deyişle, ilk derece mahkemesi kararına karşı istinaf yoluna başvurulmuş olması ilke olarak kararın icrasını durdurmayacaktır. Böylece getirilen düzenlemeyle, hem mevcut sistemimizdeki ilk derece mahkeme kararlarının kesinleşmeden icra edilebilmesine ilişkin ilke korunmakta, hem de istinaf yoluna yoluna başvurulmasının kendiliğinden hakkın yerine getirilmesini geciktirici bir etki doğurmasını önlemektedir."* (Ramazan ARSLAN, Ejder YILMAZ, Sema TAŞPINAR AYVAZ ve Emel HANAĞASI (2018), *Notlu Gerekçeli Hukuk Muhakemeleri Kanunu ve İlgili Mevzuat*, 4. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, s.365).

[115] Mustafa Serdar ÖZBEK 2018, age, s.782.

[116] age, s. 781; Tahsin MAVZER 2021, age, s. 50

kesinleşmesi şartına bağlanmıştır (HMK m. 350/II, m. 367/II). Bunun yanı sıra kanunda belirtilmediği hâlde Yargıtay içtihatları ile kesinleşmeden icra edilmeyecek ilamların kapsamı genişletilmiştir.

Esasen kanun koyucunun bazı ilamların kesinleştikten sonra icraya konulmasındaki asıl amacı, bu ilamların icrasının sicillerde değişiklik yapması ve söz konusu ilamların kanun yolu incelemesi sonucunda hukuka aykırılığına karar verilmesi durumunda ilamın eski hale iadesinin sağlanmasının fevkalade güç olması nedeniyle meydana gelen hak kayıplarının önlenmesi düşüncesinden kaynaklanmaktadır.[117] Bir başka ifade ile kesinleşmeden icra edilmeyen bir ilam icra edilecek olursa, kanun yolu denetimi sonucunda verilen kararın hukuku aykırı olduğu sonucuna varılması halinde ilamın eski haline iadesi mümkün olması zor olacağı gibi telafisi güç zararların ortaya çıkmasına da neden olabilir.[118] Dolayısıyla hak kayıplarının ortaya çıkmaması için kanun koyucu bazı ilamların icra edilebilmesi için kesinleşme şartının varlığını aramıştır.

1.3.3. İlamların Kesinleşmeden İcraya Konulabilmesinin Kuralının Sınırlandırılması ve Bu Kuralın Sınırlandırılmasındaki Amaç

Yukarıda da belirtildiği üzere hukukumuzda bir ilamın icra edilebilmesi için kural olarak kesinleşmesine gerek yoktur (HMK m. 350/I, m. 367/I). Bu durumda kesinleşmeden icra edilebilen ilamlar bakımından bir yandan kanun yoluna başvuru üzerine üst derece mahkemesinde kararın hukuka uygun olup olmadığının denetimi yapılırken, bir yandan da ilam alacaklısının ilamlı icraya başvurası ile devam eden bir ilamlı icra takibi söz konusudur.

Alt derece mahkemesi tarafından verilen kararların hukuka aykırı olması gayet doğaldır. Dolayısıyla hukuka aykırı olan kararı, alacaklı ilamlı icraya koyup icrasını sağlamış olabilir. Böyle bir durumda da hukuka aykırılık teşkil eden karara karşı

---

[117] Necip BİLGE ve Ergun ÖNEN (1978), *Medeni Yargılama Hukuku*, Sevinç Matbaası, Ankara, s. 675; Süha TANRIVER 1996, age, s. 153; *"...diğer taraftan bir hükmün kesinleşmeden icraya konulamamasının nedeni, telafisi güç veya imkânsız sonuçların ortaya çıkmasını engellemektir. Bu durum sadece taşınmaz mal ile ilgili ayni haklara ilişkin kararlar ile kişiler ve aile hukukuna ilişkin kararlar bakımından da geçerli olmayıp, ilamlı takip için kesinleşmenin arandığı her hâlde söz konusu olabilir..."* Yargıtay HGK 2017/2833 E. 2020/855 K. (Legalbank E.T: 03.06.2022).

[118] Hakan PEKCANITEZ ve Cemil SİMİL (2017), *İcra ve İflas Hukukunda Şikayet*, 2.Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, s.198; Yargıtay HGK, 10.11.2020 T. 2017/1928 E. 2020/854 K. (Lexpera E.T.17.05.2022).

yapılan kanun yolu başvurusu üzerine alt derece mahkemesinin kararı kaldırılması veya bozulması ihtimaline binaen kanun koyucu icranın iadesi prosedürünü öngörmüştür (İİK m. 40). Bu haliyle hukukumuzda kural olarak ilamların kesinleşmeden icra edilmesi, alacaklının lehine borçlunun ise aleyhine bir durum yaratmaktadır. Bu nedenle kanun koyucu menfaatler dengesini sağlamak üzere borçluyu koruma gereği duymuş ve bir ilamın bölge adliye mahkemesince kaldırılması veya temyizen bozulmasının icra işlemlerini olduğu yerde duracağını İİK m. 40/I'de hüküm altına almıştır.

İlamların kural olarak kesinleşmeden icra edilebilmesi birtakım sakıncaları bünyesinde barındırmaktır. Her ne kadar icranın iadesi yoluyla ile borçlunun menfaati korunmaya çalışılmış olsa da sonuç itibariyle alacaklı; alt derece mahkemeleri tarafından verilen ve hukuka aykırılığı ihtimal dâhilinde olan bir karara dayanmak suretiyle ilam icraya başvurmaktadır. *Özekes*'in deyimiyle;

> "*Kararın hatalı olma ihtimali var ancak yine de icra edilebilirsin demek; bir hüküm kesinleşmeden kişiyi suçlu kabul etmekle aynı anlamda olmasa da denk bir durum ortaya çıkarmaktadır."*[119]

Hal böyle iken ülkemizde mahkemelerin yoğun iş yükü altında olması nedeniyle bir karara karşı kanun yoluna başvurulması üzerine, bu karar kanun yolu denetiminden geçip kesinleşene kadar uzun bir süre geçmektedir. Bu durumda İİK m. 36 bağlamında kararın icrası durdurulmamış ise karar kesinleşinceye kadar ilam icra edilmiş olabilir. Esasen ilamlı icra ile yerine getirilen ilamın, hukuka aykırılığının kesinleşmesi ile icranın iadesi prosedürü devreye girecek ve bu prosedürün de borçlu lehine sonuçlanabilmesi için alacaklının ödeme gücünün yerinde olması gerekmektedir. Bir başka ifade ile hukuka aykırı olan ilama dayanılarak yapılan ilamlı icra sonucunda kendisine ödeme yapılan alacaklı kişinin ileri ki aşamada söz konusu ilamın hukuka aykırılığı tespit edilir ve bu karar da kesinleşirse, borçlunun karşısındaki alacaklının ödeme gücü zayıf veya hiç olmayabilir.[120] Dolayısıyla icranın iadesi prosedürü olumlu sonuçlanmayabilir. Yine bu bağlamda Yargıtay kararı bozulmadan önce yapılan ilamlı icra takibi üzerine borçludan alınıp alacaklıya teslim edilen taşınır bir malın, iyi niyetli üçüncü bir kişiye satılması halinde, iyi niyetli üçüncü kişi taşınırın

---

[119] Muhammet ÖZEKES (2010), "Yeni Bir İcra Sistemi Önerisi", *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Prof. Dr. Bilge Umar Armağan, Cilt 11, Özel Sayı, s.935.
[120] Süha TANRIVER 1996, age, s.176

mülkiyetini kazanır (TMK m. 763). Yargıtay'ın bozma kararı üzerine ise taşınır malın borçluya ait olduğu yönünde verilen kararın kesinleşmesi ile icranın iadesi bağlamında icra dairesi taşınır malı üçüncü kişiden alamayacaktır (İİK m. 40/III).[121] Ancak icra dairesi taşınır malın değerini alacaklıdan almak suretiyle borçluya verir.[122] Dolayısıyla alacaklının da ödeme gücü yerinde değilse borçlu, takibe konu kılınmış olan taşınır malın mülkiyeti üçüncü kişiye geçtiğinden mülkiyeti kaybettiği gibi değerini de alamama tehlikesi de ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla böyle bir olasılıkta icranın iadesinin sağlanması fevkalâde güç olacağı için borçlu bakımından hak kayıpları meydana gelecek bu da istenmeyen adaletsiz durumlar yaratacaktır.

Kesinleşmeden icra edilebilen bir ilam için icranın geri bırakılması kararı ile takip durdurulmuş daha sonra kanun yolu incelemesi sonucunda hükmün kaldırılması veya bozulması söz konusu olursa, teminatların iadesi, işleyen faiz hesaplanması gündeme gelebilir. Yine kararın kısmen bozulması söz konusu olması halinde ilamın icrasına ilişkin çeşitli talepler meydana gelmektedir. Ayrıca kanun yolu incelemesinde alacağın artması üzerine asıl alacak, işlemiş faiz ve avukatlık ücreti gibi hususlar bakımından da borçluya tekrar ödeme emri gönderilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla açıklanan bu hususlar göz önünde bulundurulduğunda bir ilamın kesinleşmeden icra edilmesi halinde icra dairelerinin iş yükünü artmasına neden olduğu gibi çeşitli sorunlarında meydana gelebildiğini görmek mümkündür.[123]

Kesinleşmeden icra edilebilen bir ilam bakımdan kanun yoluna başvurulmuş Yargıtay'ın verdiği bozma kararı ile yeniden yargılanma yapılması ve hükmün verilip kesinleşmesi uzun bir zaman alabilmektedir. Bu süreçte takipte tahsil edilen para alacağına faiz işletilmediği gibi borçlu uğramış olduğu faiz kaybını da aynı icra dosyası üzerinden isteyememekte, zararının giderimi için ayrı bir dava açma yoluna başvurması gerekmekte, haliyle bu da borçlunun hukuki durumunu ağırlaştırmaktadır.[124]

Bu bağlamda kanunumuzda bir ilamın kural olarak kesinleşmeden icra edilmesi halinde borçlu aleyhine hukuki sonuç doğurduğu açıktır. Dolayısıyla alacaklı ile borçlu arasında bir menfaat dengesi kurulması gerekir. Bu bağlamda doktrinde de

[121] Baki KURU ve Burak AYDIN 2021c, age, s.307.
[122] age, s.307.
[123] Mustafa Serdar ÖZBEK 2018, age, s. 867.
[124] age, s. 869.

borçlu ve alacaklı arasındaki menfaat dengesinin kurulabilmesi için ilamların kesinleşmeden icra edilmemesi gerektiğini fikri ileri sürülmüştür. Örneğin doktrinde bir görüşe göre; verilen kararlara karşı kanun yoluna başvuru yolu açık ise bu karar kesinleşene kadar birkaç kez kanun yolu denetiminde geçmekte hatta birkaç kez de bozulmaktadır. Buna rağmen haciz aynen muhafaza edilmekte olup borçlunun menfaati zarar görmektedir.[125] Ayrıca kesinleşmeden icra edilebilen bir ilam için icranın geri bırakılması yoluna başvurulmakta; ilam hukuka aykırı olduğu sabit olursa bunun içinde icranın iadesi prosedürüne başvurulmaktadır. Bu da icra organlarının iş yükünü arttırdığı gibi, icranı iadesi prosedürü de başarı bir şekilde sonuçlanmazsa borçlu zarar görecektir. Sonuç itibariyle bu görüşe göre ilamların kesinleştikten sonra icra edilmesi daha sağlıklı olacağı belirtilmiştir.[126] Doktrinde ikinci bir görüşe göre ise davayı kazanan tarafın henüz kesinleşmemiş olan ilama dayanarak ilamlı icra yoluna başvurması üzerine takibe konu kararın kanun yolu incelemesi sonucunda bozulması veya kaldırılması halinde diğer tarafın uğradığı zarar varsa bunun ödenmesi riski vardır.[127] Bunun yanı sıra bir kesinleşmeden icra edilmesi halinde bu ilamın kanun yolu incelemesi sonucunda kaldırılması veya bozulması halinde yeniden birtakım işlemlerin yapılmaktadır. Dolayısıyla bu da gereksiz masraf ve işlemlerin yapılmasına neden olmaktadır.[128] Sonuç itibariyle kararların şekli anlamda kesinleşmeden icra edilmesi emniyetli olmadığı belirtilmiştir.

Kesinleşmeden icra edilebilen bir ilamın, icra edilmesi halinde meydana gelebilecek sakıncaların yanı sıra doktrindeki yazarlarında görüşleri dikkate alındığında kanımızca hukukumuzda ilamların icra edilebilmesi için kesinleşme şartının varlığı aranması daha yararlı olur. Nitekim bir ilam kesinleşmeden icra edilebilen ilamlardansa, alacaklının ilamlı icra yoluna başvurması üzerine bunu durdurabilmek için başvurulan icranın geri bırakılması prosedürü ve ilamın hukuka aykırılığının kesinleşmesi ile başvurulan icranın iadesi prosedürü, icra dairelerinin ve icra mahkemelerinin iş yükünün artmasına neden olduğu gibi ayrıca da çok karmaşık bir durum yaratmaktadırlar. Yine bu bağlamda ilk derece mahkemesinin vermiş olduğu kararın (kesinleşmedikçe icra edilmeyen ilamlardan değilse) ilamlı icraya konu

[125] Muhammet ÖZEKES, 2010, agm, s. 935.
[126] agm, s. 935.
[127] Mustafa Serdar ÖZBEK 2018, age, s.874.
[128] age, s. 874.

kılınması halinde icranın geri bırakılması kararının alınabilmesi için icra dairesinden süre alınmakta ve bu süre içerisinde de takibin yapıldığı icra mahkemesinden icranın geri bırakılması kararı alınmaktadır (İİK m. 36). Hal böyle iken icranın geri bırakılması kararının alınmasında farklı mercilere farklı görevler verilmektedir. Ayrıca hukukumuzda ilamlar her ne kadar kural olarak kesinleşmeden icra edilebiliyorsa da fiili durum hukuki durumdan tamamıyla farklı olup, ilamlar, alınan icranın geri bırakılması kararından kaynaklı olarak ancak kesinleştikten sonra icra edilebildiğini, dolayısıyla da uygulamada ilamların genel olarak kesinleştikten sonra icra edilmektedir.[129] Bu bağlamda kanunumuzda icranın geri bırakılması kararının alınabilmesi için alacaklının telafisi güç veya imkânsız zararlara uğraması tehlikesinin varlığı yönünde bir zorunluluk aranmadığı için uygulamada icranın geri bırakılması kararının alınması adeta kural haline gelmiştir.[130] Nitekim 7343 sayılı yasa ile İİK m. 36'da yapılan değişiklik ile icranın geri bırakılması kararı takibin yapıldığı yer icra mahkemesinden alınacağı düzenleme altına alınmıştır. Esasen önceki düzenlemede alt derece mahkemesi kararına karşı kanun yoluna başvurulması halinde, icranın geri bırakılması kararını, hükmü inceleyecek olan ilgili üst derece mahkemesi vermekteydi. Üst derece mahkemesi dosya üzerinde yapacağı inceleme ile kanun yoluna başvurunun haksız yapıldığı, süresinde yapılmadığı veya kötü niyetli olarak yapıldığına ilişkin hususları tespit etmesi üzerine icranın geri bırakılması talebini reddedebiliyordu.[131] Buna karşılık yeni düzenleme ile icranın geri bırakılması yönünde karar verecek olan merci dosyaya tamamen yabancı olan takibin yapıldığı yer icra mahkemesidir. Bir başka ifade ile gerek genel mahkemeler gerekse özel mahkemelerin verdiği ve kesinleşmeden icra edilebilen kararların ilamlı icraya konulması halinden ilamlı icrayı durdurabilmek için icranın ger bırakılması kararını takibin yapıldığı yer icra mahkemesinden alınmaktadır. Hal böyle olunca icra mahkemeleri dosya üzerinde yapacağı inceleme ile istinaf başvurusunun kötü niyetli olup olmadığı veya haksız olarak istinaf kanun yoluna başvurulduğuna ilişkin olguları tespit etmesi zor olabilir. Yine bu bağlamda bölge adliye mahkemesinin başvurunun esastan reddine ilişkin kararına karşı temyiz yolunun açık olması hâlinde, temyiz yoluna başvurma süresinin dolmasına kadar icranın geri bırakılması kararının etkisi devam edeceği kanunda

[129] age, s. 857.
[130] age, s.864.
[131] Baki KURU ve Burak AYDIN 2021c, age, s. 303.

belirtilmiştir (İİK m. 36/V). Sonuçta ilamlı icrada alınan icranın geri bırakılması kararı ile hukukumuzda ilamların kesinleştikten sonra icra edilmesi kural haline geldiğini belirtebiliriz. Bu nedenle de icranın geri bırakılması ve icranın iadesi prosedürünün alacaklı bakımından meydana getirdiği sakıncalar ortadan kaldırılmak suretiyle alacaklı ve borçlu arasında menfaat dengesinin sağlanması gerekmektedir.

Her şeyden önce alacaklı ile borçlu arasında menfaat dengesinin sağlanabilmesi için icranın geri bırakılması prosedürü tamamen terk edilmelidir. Bu bağlamda kanunda getirilecek kural ile istisnai olarak nafaka ve işçi alacakları gibi bunlara benzer ilamlar dışında kalan bütün ilamların icra edilebilmesi için kararın şekli anlamda kesinleşmesi hususunun varlığı aranmalıdır. Ancak bütün ilamların kesinleşmedikçe icra edilmemesi kuralının çok katı bir şekilde uygulanması halinde elbette ki menfaatler dengesi bağlamında alacaklı taraf bakımından aleyhe bir durum yaratacağı aşikârdır. Şu hâlde alacaklının menfaatini de korumak için bu kuralın alacaklının da lehine olacak şekilde bir düzenleme getirilmelidir. Doktrindeki bir öneriye göre; alacaklının korunması için menfaatler dengesi bağlamında konusu likit bir alacak ya da taşınır teslimi olan ilamlar bakımından istisnai hallerde alacaklıya teminat göstermek şartıyla ilamın geçici icrasına izin verilmesi gerektiği belirtilmiştir.[132] Kanımızca da bu öneri alacaklının menfaatinin korunması bağlamında önemli bir işlevi yerine getirecektir. Bu bağlamda ilk derece mahkemesi yapacağı yargılama sonucunda ilamın, kesinleşmeden icra edilmeyecek ilamlar dışında bir ilam ise mahkeme, tarafları dinlemek suretiyle ilamın geçici icra edilip edilemeyeceği hususu hakkında karar vermelidir. Özellikle mahkeme borçlu bakımından gerekli incelemeyi yaptıktan sonra ilamın geçici olarak icra edilmesi gerektiği kanısına varırsa bunu tensip zaptına yazmalıdır. Böylece alacaklı, mahkemenin vereceği ilamın geçici icra edilmesi kararına dayanmak suretiyle ilamlı icra yoluna başvurma imkânına kavuşmuş olur. Esasen ilamın geçici icra edilmesi halinde borçlunun zarar görme ihtimali bulunduğu için de bir düzenleme yapılmalıdır. Geçici icra edilmesine karar verilen ilam ilerde kanun yolu incelemesi sonucunda hukuka aykırılığı tespit edilir ve bu da kesinleşirse borçlunun meydana gelen zararının tazminin sağlanabilmesini alacaklı garanti etmelidir. Alacaklı icranın geçici icra edilebilmenin karşılığında bir taşınır yahut taşınmazı rehin olarak gösterebileceği gibi, teminat olarak para da

[132] Mustafa Serdar ÖZBEK 2018, age, s.875.

gösterebilir. Söz konusu teminat olarak gösterilen parayı icra müdürü nemalandırmalıdır. Bu suretle alacaklı ve borçlunun menfaati dengelenmiş olur.

BÖLÜM II

İCRA EDİLMESİ İÇİN KESİNLEŞMESİ GEREKEN İLAMLAR VE ŞİKÂYET

2.1. İCRA EDİLMESİ İÇİN KESİNLEŞMESİ GEREKEN İLAMLAR

2.1.1. Kavramsal Çerçeve

Bir mahkeme ilamına karşı kanun yoluna başvurulmuş olmasının, o hükmün icrasını durdurucu herhangi etkisi yoktur. Bu bağlamda kanun yoluna başvurulmuş olsa dâhi alacaklı, ilamlı icra takibine başvurabilir. Özellikle de konusu para olan veya bir taşınır teslimi olan ilamlar kesinleşmeden icraya konulabilir.[133] Ancak bazı ilamların icra edilebilmesi bu ilamların kesinleşmesi şartına bağlıdır.

Kesinleşmedikçe icra edilmeyen bir ilamda yer alan tazminat, yargılama giderleri ve avukat vekâlet ücreti gibi feri nitelikteki hükümlerin, asıl karar kesinleşmeden icra edilip edilemeyeceği önem arz eden bir husustur. Doktrine ve Yargıtay içtihatlarına göre asıl ilama bağlı olarak verilen ve edaya ilişkin bir kayıt içeren feri nitelikteki hükümler de asıl hükmün tabi olduğu hukuki rejime tabidir. Bir başka ifade ile asıl karara bağlı olarak verilen tazminatlar, yargılama giderleri ve avukat vekâlet ücreti asıl karar kesinleştikten sonra icra edilebilir hale gelir.[134] Yargıtay, kesinleşmeden icra edilemeyen bir ilamda yer alan eklentilerin, ilam kesinleşmedikçe takibe konu olamayacağını belirtmiştir.[135] Yargıtay Hukuk Genel

---

[133] Baki KURU ve Burak AYDIN, 2021c, age, s.301; Ramazan ARSLAN, Ejder YILMAZ, Sema TAŞPINAR AYVAZ ve Emel HANAĞASI 2019, age, s. 390.

[134] Baki KURU (1993), *İcra ve İflas Hukuku, C.III*, 3.Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, s.2210; Baki KURU (2013), İcra ve İflas Hukuku El Kitabı, 2.Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, s.922; Mustafa OSKAY, Coşkun KOÇAK, Adnan DEYNEKLİ ve Ayhan DOĞAN (2007), *İİK Şerhi 1-67. Maddeler, C. 1*, Turhan Kitabevi, Ankara, s.635; Mustafa Serdar ÖZBEK (2016), Kesinleşmeden İcra Edilemeyecek İlamların Kesinleşmeden Önce İcraya Konulması, *Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 2, Sayı 1, s. 60; Mustafa Serdar ÖZBEK 2018, age, s.809; Ali Cem BUDAK ve Varol KARAASLAN 2021, age, s.411; Hakan PEKCANITEZ, Oğuz ATALAY, Meral SUNGURTEKİN ÖZKAN ve Muhammet ÖZEKES 2021, age, s.292.

[135] *"...menfi tespit ilamları İcra ve İflas Kanunu'nun 72/5.maddesi karşısında kesinleşmeden takibe konulamaz. İlamda yer alan eklentilerde ilamın kesinleştiği tarihte muaccel hale geleceği belirgin*

Kurulu da benzer bir kararında ilamların bir bütün olduğunu ilam kesinleşmedikçe eklentilerinin de icraya konulamayacağını belirtmiştir.[136] Buna karşılık asıl hüküm ve onun kesinleşmesi ile bir ilgisi bulunmadığı için asıl hüküm kesinleşmeden Yargıtay da yapılan murafaa bakımından, hükmedilen vekâlet ücreti için ilamlı icra takibine başvurulabilir.[137]

Kesinleşmeden icra edilemeyen ilamlarda yer alan tüm alacak kalemleri, ilamın kesinleşmesi ile muaccel hale geleceği için faiz de ilamın kesinleşme tarihinden itibaren işlemeye başlar.[138]

Tavzih yolu şekli anlamda kesinliğe dâhil olmayıp, karar şekli anlamda kesinleşmiş ise hüküm bakımından tavzih istenmiş olsa da tavzih talebinin sonucu beklenmeden karar icraya konulabilir.[139]

İcra edilebilmesi kesinleşme şartına bağlı olan ilamlarda, ilam kesinleştikten sonra ilamdan kaynaklanan tazminatlar için ayrı bir dava açılması halinden bu dava sonucunda verilen ilamın icra edilmesi kesinleşme şartına bağlı değildir.[140] Örneğin Yargıtay boşanma davasına ilişkin kesinleşen karardan sonra açılan tazminat davası sonucunda verilen ilamın kesinleşmeden icraya konulabileceğini belirtmiştir.[141]

Bir davada ileri sürülen talepler birden ziyade olabilir. Bu bağlamda taleplerden bazısının kesinleşmeden takibe konulamayacak olması, bundan bağımsız diğer alacak kalemlerinin takibine engel değildir.[142]

---

olmakla, ilam kesinleşmeden eklentilerin de ayrıca takibe konu edilmeleri söz konusu olmaz..." Yargıtay 8. H.D. 17.09.2015 T. 2014/24148 E. 2015/16477 K. (Legalbank E.T: 28.05.2022)

[136] *"...ilam bir bütün olup ilamda yer alan eklentilerde aynı kurala tabidir. İlamda yer alan tüm alacak kalemlerinin ilamın kesinleştiği tarihte muaccel hale geleceği belirgin olmakla, ilam kesinleşmeden eklentilerin ayrıca takibe konu edilmeleri de söz konusu olmayacaktır..."* Yargıtay HGK 05.10.2005 T. 2005/534 E. 2005/554 K. (Legalbank E.T: 28.05.2022).

[137] Baki KURU 1993, age, s. 2212; Mustafa Serdar ÖZBEK (2018), *İlamlı İcra Etkinliği*, 4.Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, s.809; Mustafa Serdar ÖZBEK 2016, agm, s. 60.

[138] Mustafa Serdar ÖZBEK 2018, age, s. 810; Mustafa Serdar ÖZBEK 2016, agm, s. 61.

[139] Baki KURU 2013, age, s. 922.

[140] Tahsin MAVZER 2021, age, s. 88.

[141] *"...somut olayda boşanma ile ilgili hüküm bölümünün daha önce onandığı ve kesinleştiği anlaşılmaktadır. Bu durumda, ilamdaki tazminat bölümlerinin takibe konulması için kararın kesinleşmesine gerek yoktur..."* Yargıtay 12. H.D. 22.02.2007 T. 2006/24913 E. 2006/2910 K. (Mustafa OSKAY ve diğerleri, age, s. 653).

[142] *"Borçlu vekili, takip konusu ilamın taşınmazın aynına ilişkin olduğunu, kesinleşmeden takip konusu edilemeyeceğini ileri sürerek takibin iptalini istemiştir. Mahkemece, takip konusu ilamın gayrimenkulun aynına ilişkin olduğu ve kesinleşmeden takip konusu edilemeyeceği gerekçesiyle talebin kabulüne karar verilmiştir. Takip konusu ilam incelendiğinde, davalı alacaklının; 1- Eser sözleşmesinin feshi, 2- 157 parsel sayılı taşınmazla ilgili tapu iptal ve tescil, 3- İnşaatı bitmiş ve başkalarına satılmış binaların yer aldığı 162 ve 163 sayılı parsellere karşılık eser sözleşmesinin feshinden doğan alacak davası olmak üzere üç ayrı isteğinin olduğu görülmektedir. 12.11.2008 tarihli takip talebinde de, takip konusu ilamın "c" bendinde yer alan 161 ve 162 parsel sayılı taşınmazlara karşılık hükmedilen alacağın takibe*

2.1.2. Taşınmaza ve Taşınmaz Üzerindeki Ayni Haklara İlişkin İlamlar

2.1.2.1. Genel Olarak

Taşınmaza ve taşınmaz üzerindeki ayni haklara ilişkin ilamlar kavramının daha iyi anlaşılabilmesi için taşınmaz eşya kavramı ile ayni hak kavramını açıklığa kavuşturmakta yarar vardır. Taşınmaz kavramı sözlükte; taşınamayan ev, tarla, gayrimenkul şeklinde tanımlanmıştır.[143] Taşınmaz eşya kavramını tanımlamak gerekirse özüne zarar gelmeksizin bir yerden başka bir taşınamayan eşya olarak tanımlanabilir.[144] Taşınmaz mülkiyetinin konusunu; arazi, tapu kütüğünde ayrı sayfaya kaydedilen bağımsız ve sürekli haklarla, kat mülkiyeti kütüğüne kayıtlı bağımsız bölümler oluşturur (TMK m. 704/I).

Ayni hak kavramı ise genel kabul gören görüşe göre; bir eşya üzerinde doğrudan doğruya hâkimiyet sağlayan ve herkese karşı ileri sürülebilen haklardır. Buna göre ayni hak; bir eşya üzerinde kurulması, eşya üzerinde doğrudan doğruya hâkimiyet sağlaması ve herkese karşı ileri sürülmesi olmak üzere üç temel unsuru vardır.[145]

Kanunda taşınmaz mal ile ilgili ayni haklara ilişkin ilamların kesinleşmedikçe icra edilmeyeceği belirtilmiştir (HMK m. 350/II, m. 367/II). Buna göre icraya konulacak olan ilam, taşınmazın aynına yani mülkiyetine veya bir ayni hakka ilişkinse ilam kesinleşmedikçe icraya konulamaz.[146] Bu bağlamda, taşınmazlarda istihkak davası, ipoteğin kaldırılması davası, irtifak haklarına ilişkin davaların yanı sıra, yolsuz tescilin düzeltilmesi davası, taşınmazlarda tescil davası, taşınmazlarda önalım davası, tescile zorlama davası gibi tapu iptali ve tescilini gerektiren davalar sonucunda verilen ilamlar kesinleşmedikçe icra edilmez.[147] Uygulamada tapu iptalini ve tescilini

---

konulduğu görülmektedir. Bilindiği üzere aynı davada birden çok istem yer alabilir. Bu istemlerin bazısının kesinleşmeden takibe konulamayacak olması, bundan bağımsız diğer alacak kalemlerinin takibine engel değildir. Nitekim alacaklının, yargılama giderlerinin 190/240'ını takibe koyduğu, tapu iptal ve tescil ile ilgili "b" bendindeki karara isabet eden yargılama giderlerini özenle ayırdığı görülmektedir. Hal böyle olunca, ilamın alacağa ilişkin bölümünün kesinleşmeden takibe konulması doğru olup, mahkemece şikayetin reddi yerine aksi düşüncelerle yazılı şekilde hüküm kurulması isabetsizdir." Yargıtay 12. H.D. 25.05.2009 T. 2009/3408 E. 2009/10930 K. (Legalbank E.T: 28.05.2022).

[143] TÜRK DİL KURUMU SÖZLÜĞÜ, https://sozluk.gov.tr/, E.T: 19.05.2022.

[144] Bilge ÖZTAN (2016), *Medeni Hukukun Temel Kavramları*, 41. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, s.660; A. Lale SİRMEN (2021), *Eşya Hukuku*, 9.Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, s.12.

[145] Bilge ÖZTAN 2016, age, s. 658; A. Lale SİRMEN 2021, age, s. 3-4.

[146] Yargıtay HGK 09.02.2011 T. 2010/684 E. 2011/50 K. (Lexpera E.T: 18.03.2022)

[147] Mustafa Serdar ÖZBEK 2018, age, s.787; Mustafa Serdar ÖZBEK 2016, agm, s. 41.

gerektiren davalar terditli şekilde açılmaktadır. Buna göre ilk olarak tapu iptal ve tescil talep edilmekte, bu talebin kabul edilmemesi halinde ise mahkemenin tazminata karar verilmesi istenmektedir. Yargıtay son içtihatlarında tapu iptal ve tescil talebinin reddedilerek tazminata ilişkin hüküm kurulması halinde verilen kararın temelinde ayni hak uyuşmazlığı bulunduğu gerekçesiyle ilam kesinleşmedikçe icra edilemeyeceğine hükmetmiştir.[148]

Taşınmaz üzerindeki ayni haklara ilişkin ilamların kesinleştikten sonra icra edilmesindeki amaç, bu tür ilamların tapu sicilinde değişikliğe yol açmasından kaynaklanmaktadır. Bu nedenle kanun koyucu taşınmaz üzerindeki ayni haklara ilişkin ilamın kesinleştikten sonra icra edilmesini öngörmüştür.[149] Bir an için bu tür ilamların kesinleşmeden icra edilmesi kabul edilirse, verilen karara karşı kanun yoluna başvurulması sonucunda kararın kaldırılması veya bozulması ile icranın eski haline iadesi mümkün olmayabilir.[150] Örneğin ilk derece mahkemesince verilen karar sonucunda ilam lehine olan tarafa taşınmaz devredilir ve taşınmaz devredilen kişi de taşınmazı iyi niyetli üçüncü kişilere devretme ihtimali vardır.[151] Bu durumda da TMK m. 1023 gereğince tapu kütüğündeki tescile iyi niyetle dayanarak, mülkiyet veya bir başka aynî hak kazanan üçüncü kişinin bu kazanımı korunur. Dolayısıyla kanun yolu incelemesi sonucunda bu kararın hukuka aykırı olduğu tespit edilmesi halinde taşınmaz iyi niyetli üçüncü kişiye devredilirse ilamın eski haline iadesi mümkün olmayabilir.

Taşınmaz mal üzerinde ayni hak değişikliğine yol açmayan taşınmazın üzerindeki kişisel bir hakka ilişkin olan ilamın icra edilebilmesi için kesinleşmesine

---

[148] *"...somut olayda, takip konusu ilamın incelenmesinde, tapu iptal ve tescil talep edildiği, kabul edilmemesi halinde tazminata karar verilmesi talep edilerek terditli talepte bulunulduğu, nitekim takibe dayanak ilamda da hukuki nitelendirmenin "Açılan dava; taşınmaz satış vaadi sözleşmesine davalı tapu iptal ve tescil, bunun mümkün olmaması halinde tazminat talebine ilişkindir." şeklinde yapıldığı anlaşılmıştır. Her ne kadar mahkemece tazminata hükmedilmiş ise de temelde dava, gayrimenkulün aynına taalluk ettiğinden ilam kesinleşmeden, ilamlı icra takibine konulamaz."* Yargıtay 12. H.D. 08.02.2021 T. 2020/6510 E. 2021/1158 K.: Lexpera E.T:18.03.2022). "*Somut olayda, takip konusu ilamın incelenmesinde, davacı tarafından tapu iptal ve tescil davası açıldığı, dava dilekçesinde tapu iptal ve tescil talep edildiği, kabul edilmemesi halinde tazminata karar verilmesi talep edilerek terditli talepte bulunulduğu, anlaşılmıştır. Her ne kadar mahkemece tazminata hükmedilmiş ise de temelde dava, gayrimenkulün aynına taalluk ettiğinden ilam kesinleşmeden, ilamlı icra takibine konulamaz."* Yargıtay 12. H.D. 22.10.2020 T. 2020/1193 E. 2020/9038 K. (Lexpera E.T: 18.03.2022).

[149] Ergun ÖNEN (1966), "Gayrimenkul Davalarında Yetki", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 22, Sayı 1, s.623; Necip BİLGE ve Ergun ÖNEN 1978, age, s. 675.

[150] Anayasa Mahkemesi Kararı 16.03.2016 T. 2015/104 E. 2016/20 K. (Lexpera E.T: 18.06.2022)

[151] TMK m.1023 gereğince; tapu kütüğündeki tescile iyi niyetle dayanarak mülkiyet veya bir başka aynî hak kazanan üçüncü kişinin bu kazanımı korunur.

yoktur.[152] Örneğin kiraya verilmiş olan bir taşınmazın tahliyesine ilişkin ilamın icra edilebilmesi için ilamın kesinleşmesine gerek yoktur. Nitekim burada kişisel bir hakkın doğumuna yol açan kira sözleşmesine dayanılmakta; ancak mülkiyet hakkına dayalı olarak alınan ilam sonucunda gayrimenkulün tahliyesini isteyebilmek için ilamın kesinleşmesi gerekmektedir.[153]

Yargıtay da taşınmazın aynına ilişkin bir ihtilaf yahut çekişme söz konusu olmadığı durumlarda verilen ilamın kesinleşmeden icra edilebileceğini belirtmiştir. Örneğin Yargıtay bir kararında kamulaştırmasız el atma nedeniyle tazminata hükmedildiği davada taşınmazın aynına ilişkin bir ihtilaf bulunmadığı için kararın kesinleşmeden icra edilebileceğini belirtmiştir[154]. Yeri gelmişken şunu da belirtmek gerekir; 7327 sayılı yasa[155] ile 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'na[156] eklenen geçici m. 16 gereğince kamulaştırmasız el atma nedeniyle açılan bedel ve tazminata ilişkin ilamların icra edilebilmesi kesinleşme şartına bağlamıştı. Anayasa mahkemesi ise; kamulaştırmasız el atmanın fiili durumu ifade ettiği, kamulaştırma ya da mülkiyeti kamuya geçiren bir işleme dayanmadığı, bu dava sonucunda mahkemelerce hükmedilen bedel ve tazminatların hukuka aykırı durumları telafi etmeyi amaçladığı bu nedenle ilamın kesinleştikten sonra icra edilmesinin hukuka aykırı olduğuna hükmedip, maddeyi iptal etmiştir[157]. Dolayısıyla kamulaştırmasız el atma nedeniyle

---

[152] Yargıtay HGK 09.02.2011 T. 2010/684 E. 2011/50 K. (Lexpera E.T: 18.03.2022)

[153] Süha TANRIVER 1996, age, s.152

[154] *"HMUK'nun 443. maddesi (HMK'nun 367/2.) gereğince gayrimenkule ve buna ilişkin ayni haklara dair hükümler kesinleşmedikçe infaz edilemez. Somut olayda takibe dayanak yapılan Mersin 3. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 2011/536 Esas- 2013/67 Karar sayılı ilamı incelendiğinde; tasınmazın aynının ihtilaflı olmadığı, davalıların mülkiyet iddiasının bulunmadığı, kamulaştırmasız el atma nedeni ile tazminata hükmedildiği anlasılmaktadır. Hüküm, Yasadan kaynaklanan ve tazminat verilmesine ilişkin kararın sonucu olup, tasınmazın aynının ihtilaflı olduğunu göstermez. Bu bakımdan takip konusu tazminat ilamının infazı için kesinleşmesi gerekli değildir."* Yargıtay 8. H.D. 08.04.2014 T. 2014/4286 E. 2014/6391 K. (Lexpera E.T: 18.03.2022).

[155] 7327 sayılı İcra ve İflas Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (RG., T. 19.06.2021, S. 31516).

[156] 04.11.1983 tarih ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu (RG., T.08.11.1983, S.18215).

[157] *"...öte yandan kamu hizmetlerinin yerine getirilmesi için taşınmaza ihtiyaç duyulması hâlinde kamulaştırma kanunlarının uygulanması, kanunlardaki usul ve esaslara uygun hareket edilmesi gerekmektedir. Kamulaştırmasız el atma ise fiilî bir durumu ifade etmekte olup kamulaştırmaya veya mülkiyeti kamuya geçiren herhangi bir hukuki işleme dayanmamaktadır. Buna göre kamulaştırmasız el atma sebebiyle mahkemelerce hükmedilen bedel ve tazminatlar hukuka aykırı olarak ortaya çıkan fiilî durumun telafi edilmesi suretiyle tasfiyesini amaçlamaktadır. Bu bakımdan yalnızca mahkemelerce kamulaştırmasız el atma sebebiyle bedel ve tazminata hükmedilmesi değil, hükmedilecek bedel ve tazminatların bir an evvel hak sahiplerine ödenmesi de hukuka aykırı fiilî durumun ortadan kaldırılmasının bir gereğidir. Mahkeme kararlarıyla hükmedilen bedel ve tazminatlar ödenmediği sürece gerçek anlamda bir telafiden veya tasfiyeden bahsetmek mümkün olmaz. Kamulaştırmasız el atmalar sebebiyle bedel ve tazminata ilişkin davalarda verilen kararların yerine getirilmesi için kararın*

açılan bedel ve tazminata ilişkin ilamlar kesinleşmeden icra edilebilir.

Yargıtay mülkiyet hakkına ilişkin olmayan fuzuli işgal nedeniyle el atmanın önlenmesine ve ecrimisile, zilyetlik nedeniyle taşınmazın teslimine, dikilmiş söğüt ağaçlarına el atmanın önlenmesine ilişkin ilamda ihtilafın gayrimenkulün aynına ilişkin olmadığı gerekçesiyle ilamın kesinleşmeden icra edilebileceğini belirtmiştir.[158]

İcra ve İflas Kanunu m. 277 ve devamı maddelerine göre açılan tasarrufun iptali davalarında Yargıtay; verilen tasarrufun iptaline ilişkin ilamda, borçlunun tasarrufa konu ettiği maldan alacaklının alacağını tahsil etme olanağı sağladığı için ilamın ayni hakka değil, şahsi bir hakka yönelik olduğu gerekçesiyle ilamın kesinleşmeden icra edilebileceğine karar vermiştir.[159]

Taşınmaz üzerindeki ayni haklara ilişkin ilamlar kesinleşmeden icra edilmeyeceği için aynı ilamda yer alan eklentilerde ilamın kesinleşmesi ile icra edilebilir hale gelir.[160]

---

kesinleşmesi şartının aranması ve bu kapsamda hâlihazırda başlatılmış olan icra takiplerinin kesinleşmiş mahkeme kararları ibraz edilinceye kadar durdurulması herhangi bir hukuki işleme dayalı olmaksızın mülkiyet hakkına müdahale edilen hak sahiplerinin zararlarının telafisini geciktirmekte ve zorlaştırmaktadır. Hâlihazırda hukuka aykırı olarak mülkiyet hakkına müdahale edilmiş olan maliklerin ayrıca mahkemelerce hükmedilmiş olan alacak ve tazminatlarının ödenmesinin geciktirilmesi hak sahiplerine aşırı bir külfet yüklemekte, kamu yararı ile kişisel yarar arasındaki dengeyi bozmak suretiyle mülkiyet ve adil yargılanma hakkının ölçüsüz biçimde sınırlanmasına neden olmaktadır. Ayrıca yürürlük tarihinden önce alacağın tahsili için başlatılmış icra takiplerine ilişkin düzenleme getirerek bu icra takiplerinin kesinleşmiş mahkeme kararı ibraz edilinceye kadar durdurulacağını öngören itiraz konusu cümle, geçmişe etkili yasama tasarruflarıyla kararların uygulanma imkânının önemli oranda zorlaştırılması niteliğinde bulunduğundan devlete olan güven duygusunu zedelemekte ve hukuki güvenlik ilkesini ihlal etmektedir." AYM 30.06.2022 T. 2021/127 E. 2022/85 K. (www.anayasa.gov.tr E.T: 21.09.2022).

[158] *"Borçlunun hukuki bir nedene dayalı olmadan işgal ettiği taşınmazdan tahliyesine ilişkin ilamın takibe konulabilmesi için kesinleşmesine gerek yoktur. ihtilaf, gayrimenkulün aynına taallük etmediğinden, takip dayanağı ilam kesinleşmeden takibe konulabilir. Somut olayda davalı mülkiyet iddiasında bulunmadığı için taşınmazın aynının ihtilaflı olmadığı anlaşılmaktadır..."* Yargıtay 12. H.D. 31.10.2003 T. 2003/17547 E. 2003/21334 K. (Talih UYAR 2004, age, s. 3214).

[159] *"Takip dayanağı ilam İİK'nun 277 ve müteakip maddelerine göre alınmış tasarrufun iptaline ilişkindir. Bu kararın amacı, İİK'nun 283.maddesine dayalı olarak yalnızca borçlunun tasarrufuna konu ettiği maldan alacaklının alacağını tahsil olanağı sağlamaktan ibarettir. Bu nedenle konusu ayni değil şahsi hak doğurucu niteliktedir. HUMK'nun 443/4.maddesi kapsamında kalmadığından kesinleşme şartı aranmaz..."* Yargıtay 12. H.D. 2011/10400 E. 2011/28515 K. (Lexpera E.T: 18.03.2022).

[160] Yargıtay 12. HD. 17.02.2011 T. 2010/20314 E. 2011/1033 K. (www.yargıtay.gov.tr. E.T: 06.02.2022).

2.1.2.2. Taşınmazlarda İstihkak Davasına İlişkin İlamlar

İstihkak kavramı esasen Arapça kökenlidir. Sözlük anlamı; hakkı olma, hak kazanma ve hak ediş şeklindedir.[161]

İstihkak davası; eşya üzerinde doğrudan doğruya zilyet olmayan malikin, mülkiyet hakkına dayanmak suretiyle, malik olmayan zilyede karşı açmış olduğu ve malı haksız olarak elinde bulunduran kişiden; malike, iadesini sağlamaya yönelmiş olan bir eda davasıdır.[162] İstihkak davası mülkiyet hakkının korunması bağlamında önemlidir.

İstihkak davasında amaç malikin, mülkiyet hakkına dayanmak suretiyle malın dolaysız zilyetliğine kavuşmasını sağlamaktır; bu bağlamda istihkak davası ile mülkiyet hakkının tespiti ve malın geri verilmesi söz konusudur.[163] Dolayısıyla istihkak davasının bu niteliği göz önünde bulundurulduğu niteliği itibariyle bir eda davasıdır.[164] Buna göre istihkak davasında mahkeme yaptığı yargılama sonucunda taşınmazın boşaltılmasına (tahliyesine) karar verir.[165]

Tapuya kayıtlı olan taşınmazlar bakımından istihkak davasının söz konusu olup olmadığı doktrinde tartışmalıdır. Bir görüşe göre; tapuya kayıtlı olan taşınmazlar bakımından tapu sicilinin düzeltilmesi davası, istihkak davasının işlevini yerine getirdiğini; malik tapuda hak sahibi olarak gözüktüğü sürece, eşya üzerinde dolaysız zilyetliği kaybetmediği için taşınmazın saldırıya uğraması söz konusu olur. Bu bakımdan taşınmaz üzerinde dolaysız zilyetliği kaybedilmediğinden, taşınmaza karşı gerçekleşecek olan saldırılara karşı el atmanın önlenmesi davası açılır.[166] Doktrindeki ikinci görüşe göre ise tapu sicilinin düzeltilmesi davası, taşınmazın geri verilmesini

---

[161] TÜRK DİL KURUMU SÖZLÜĞÜ, https://sozluk.gov.tr/, E.T: 19.05.2022.

[162] Mehmet AYAN (2016b), *Eşya Hukuku II Mülkiyet*, Güncelleştirilmiş 9. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, s. M. Kemal OĞUZMAN, Özer SELİÇİ ve Saibe OKTAY ÖZDEMİR (2018), *Eşya Hukuku*, 20. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, s.278; Fikret EREN (2021), *Mülkiyet Hukuku*, Gözden Geçirilmiş 6.Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, s. 31; Turhan ESENER ve Kudret GÜVEN (2019), *Eşya Hukuku*, Genişletilmiş 8.Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, s. 200; Jale AKİPEK, Turgut AKINTÜRK ve Derya ATEŞ (2018), *Eşya Hukuku*, 2.Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, s.445; A. Lale SİRMEN 2021, age, s.274

[163] M. Kemal OĞUZMAN, Özer SELİÇİ ve Saibe OKTAY ÖZDEMİR 2018, age, s. 278; Eraslan ÖZKAYA (2022), *Eşya Hukuku Mülkiyet Genel Hükümler, Cilt I-A,* Seçkin Yayınları, Ankara, s. 78; Halûk Nami NOMER ve Mehmet Serkan ERGÜNE (2020), *Eşya Hukuku*, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 8.Bası, On İki Levha Yayınları, İstanbul, s.193.

[164] Halûk Nami NOMER ve Mehmet Serkan ERGÜNE 2020, age, s. 193; M. Kemal OĞUZMAN, Özer SELİÇİ ve Saibe OKTAY ÖZDEMİR 2018, age, s. 279; A. Lale SİRMEN 2021, age, s. 277, Fikret EREN 2021, age, s. 35

[165] A. Lale SİRMEN 2021, age, s. 277; Fikret EREN 2021, age, s. 35; Eraslan ÖZKAYA 2022, age, s. 78.

[166] M. Kemal OĞUZMAN, Özer SELİÇİ ve Saibe OKTAY ÖZDEMİR 2018, age, s.278.

sağlama fonksiyonunu yerine getirmez.[167] Malın zilyetliğinin geri verilebilmesi için tapu sicilinin düzeltilmesi davası ile birlikte, bu davayı da tamamlayacak şekilde istihkak davasını açmak gerekir.[168]

Kanımızca ikinci görüş daha yerindedir. Zira taşınmaz eşya üzerinde zilyetliğin kaybedilme ihtimali olup bunun da iadesi istihkak davası ile sağlanabilir.

İstihkak davası mülkiyet hakkına dayandığı için ayni bir davadır.[169] Taşınmaz mal ile ilgili ayni haklara ilişkin ilamların da icra edilebilmesi, bu ilamların kesinleşmiş olması şartına bağlıdır (HMK m. 350/II, m. 367/II). Dolayısıyla istihkak davasına ilişkin ilamların icra edilebilmesi için ilamın şekli anlamda kesinleşmesi gerekmektedir.[170] İcra edilmesi kesinleşme şartına bağlı olan bir ilamda bu ilamla bağlantılı ve edaya ilişkin kayıt içeren tazminat yargılama gideri ve avukat vekâlet ücreti gibi edaya ilişkin kayıt içeren hükümler de asıl kararın kesinleşmesi ile icra edilebilir hale gelir. Dolayısıyla istihkak davasına ilişkin ilamın kesinleşmesi ile ilamda yer alan yargılama gideri, avukat vekâlet ücreti gibi edaya ilişkin kayıt içeren hükümler icra edilebilir hale gelir.

2.1.2.3. Taşınmazlarda Tescil Davasına İlişkin İlamlar

TMK m. 713'te taşınmaz mülkiyetinin olağanüstü zamanaşımı ile taşınmaz mülkiyetinin kazanılması düzenlenmiştir. Sözü edilen maddenin birinci fıkrasına göre;

> "…*tapu kütüğünde kayıtlı olmayan bir taşınmazı davasız ve aralıksız olarak yirmi yıl süreyle ve malik sıfatıyla zilyetliğinde bulunduran kişi, o taşınmazın tamamı, bir parçası veya bir payı üzerindeki mülkiyet hakkının tapu kütüğüne tesciline karar verilmesini isteyebileceği* belirtilmiştir. İkinci fıkraya göre ise *aynı koşullar altında, maliki tapu kütüğünden anlaşılamayan veya yirmi yıl önce hakkında gaiplik kararı verilmiş bir kimse adına kayıtlı bulunan taşınmazın tamamının veya bölünmesinde sakınca olmayan bir parçasının zilyedi de, o taşınmazın tamamı, bir parçası veya bir payı üzerindeki mülkiyet hakkının tapu kütüğüne tesciline karar verilmesini isteyebileceği..*"

---

[167] Osman Gökhan ANTALYA (2021), "İstihkak Davası", *Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 18, Sayı 2, s.507; Fikret EREN, 2021, age, s. 32, A. Lale SİRMEN 2021, age, s.274.
[168] Osman Gökhan ANTALYA 2021, s. 507; A. Lale SİRMEN 2021, age, s. 275.
[169] Mehmet AYAN 2016b, age, s.140; Eraslan ÖZKAYA, age, s. 82; M. Kemal OĞUZMAN, Özer SELİÇİ ve Saibe OKTAY ÖZDEMİR 2018, age, s.279; Halûk Nami NOMER ve Mehmet Serkan ERGÜNE 2020, age, s. 196; Fikret EREN 2021, age, s. 34; Jale AKİPEK, Turgut AKINTÜRK ve Derya ATEŞ 2018, age, s. 448.
[170] Mustafa Serdar ÖZBEK 2018, age, s.787; Mustafa Serdar ÖZBEK 2016, agm, s.40.

düzenleme altına alınmıştır. Dolayısıyla taşınmaz mülkiyetinin olağanüstü zamanaşımı ile kazanılması hali hem tapuya kayıtlı olan taşınmazlar hem de tapuya kayıtlı olmayan taşınmazlar bakımından söz konusudur. Olağanüstü zamanaşımı ile taşınmaz mülkiyetinin kazanılmasının konusunu ancak özel mülkiyete konu olabilecek olan taşınmazlar oluşturur.[171]

Taşınmaz mülkiyetinin olağanüstü zamanaşımı ile kazanılması bakımından kanunda belirtilen şartların sağlanması halinde hak kazanımı ancak bir tescil davası ile mümkün olur.[172] Tescil davası hazineye ve ilgili kamu tüzel kişilerine veya varsa tapuda malik gözüken kişinin mirasçılarına karşı açılır (TMK m. 713/III).

Davanın konusu, mahkemece gazeteyle bir defa ve ayrıca taşınmazın bulunduğu yerde uygun araç ve aralıklarla en az üç defa ilân olunur (TMK m. 713/IV)

Son ilândan başlayarak üç ay içinde yukarıdaki koşulların gerçekleşmediğini ileri sürerek itiraz eden bulunmaz ya da itiraz yerinde görülmez ve davacının iddiası ispatlanmış olursa, hâkim tescile karar verir. Mülkiyet, birinci fıkrada öngörülen koşulların gerçekleştiği anda kazanılmış olur (TMK m. 713/V).

Taşınmaz mülkiyetinin olağanüstü zamanaşımı ile kazanılması bağlamında açılan tescil davası ile taşınmaz mülkiyetinin tespit edilmesi söz konusudur[173]. Dolayısıyla taşınmaz üzerinde ayni hak değişikliğine yol açmaktadır. Bu nedenle tescil davasına ilişkin ilamın icra edilebilmesi de söz konusu ilamın kesinleşmesi şartına bağlıdır.[174]

Hâkimin vermiş olduğu tescil kararı ile tapu kütüğünde bildirici tescil işlemi yapılır.[175] Ayrıca ilamın bir bütün olması nedeniyle, tescil davasında asıl hükme bağlı olan ve edaya ilişkin kayıt hükmü içeren yargılama gideri, avukat vekâlet ücreti gibi edaya ilişkin kayıt içeren feri nitelikteki hükümler de asıl hükmün kesinleşmesi üzerine ilamlı icraya konulabilir.

[171] Jale AKİPEK, Turgut AKINTÜRK ve Derya ATEŞ 2018, age, s. 491; Turhan ESENER ve Kudret GÜVEN 2019, age, s. 263; Fikret EREN 2021, age, s. 281; A. Lale SİRMEN 2021, age, s. 399
[172] Turhan ESENER ve Kudret GÜVEN 2019, age, s. 267; Fikret EREN 2021, age, s. 300
[173] Turhan ESENER ve Kudret GÜVEN 2019, age, s. 267.
[174] Mustafa Serdar ÖZBEK 2018, age, s.787; Mustafa Serdar ÖZBEK 2016, agm, s. 41.
[175] Jale AKİPEK, Turgut AKINTÜRK ve Derya ATEŞ 2018, age, s. 503.

2.1.2.4. Yolsuz Tescilin Düzeltilmesi Davasına İlişkin İlamlar

Yolsuz tescil esas itibariyle gerçek hak durumuna uymayan tescildir (TMK m. 1024/II). Tescildeki yolsuzluk; tescilin geçerli bir hukuki sebebe dayanmaması, geçerli bir tescil isteminde bulunulmamış olması veya tapu kütüğüne belgelere aykırı bir tescilin yapılması halinde söz konusu olur.[176]

Yolsuz tescil çeşitli şekillerde ortaya çıkabilmektedir. Bu bağlamda tescilin başta yolsuz olması söz konusu olabileceği gibi; daha sonra da tescilin yolsuz hale gelmesi de söz konusu olabilir.[177] Esasen başlangıçtaki yolsuzluk; tescilin kurucu unsurlarındaki sakatlık sebebiyle, tescilin yapılmasıyla beraber mevcut olan yolsuz tescil türüdür.[178] Buna karşın, başlangıçta hak durumuna uygun olan tescil, hakta değişikliği oluşması veya hakkın sona ermesi yahut hak sahibin değişmesiyle sonradan meydana gelen yolsuz tescil ise tescilin sonradan yolsuz hale gelmesi hali söz konusudur.[179]

Yolsuz tescilde esasen gerçek hak durumunu yansıtmayan bir durum söz konusudur. Bu bağlamda ortaya çıkan bu durumun medeni kanun gereğince; tarafların anlaşması, tapu memurunun re'sen düzeltmesi veya mahkeme kararı ile düzeltme gibi çeşitli şekillerde düzeltilebilir.[180] Konumuz bakımından esasen mahkeme kararı ile yolsuz tescilin düzeltilmesi hususu önem arz etmektedir. Bu bağlamda TMK m. 1025 gereğince;

> *"bir aynî hak yolsuz olarak tescil edilmiş veya bir tescil yolsuz olarak terkin olunmuş ya da değiştirilmiş ise, bu yüzden aynî hakkı zedelenen kimse tapu sicilinin düzeltilmesini dava edebilir."*

TMK m. 1025'e dayanılarak açılmış olan dava doktrin ve uygulamada tapu kaydının düzeltilmesi (tashihi) davası, tapu kaydı iptali davası ve tapu iptali davası gibi adlarla adlandırılmaktadır.[181]

TMK m. 1025 esas itibariyle ayni hakkı zedeleyen tesciller kavramından söz etmiştir. Bunu da ayni haklar üzerinde etkisini gösteren tapu sicili işlemleri olarak

---

[176] A. Lale SİRMEN 2021, age, s. 244.
[177] M. Kemal OĞUZMAN, Özer SELİÇİ ve Saibe OKTAY ÖZDEMİR 2018, age, s. 259.
[178] age, s.259.
[179] age, s.259; A. Lale SİRMEN 2021, age, s.244.
[180] M. Kemal OĞUZMAN, Özer SELİÇİ ve Saibe OKTAY ÖZDEMİR 2018, age, s. 260; Hasan ERMAN (2018), *Eşya Hukuku Dersleri*, Gözden Geçirilmiş 8.Baskı, Der Yayınları, İstanbul, s. 46.
[181] Jale AKİPEK, Turgut AKINTÜRK ve Derya ATEŞ 2018, age, s. 346; M. Kemal OĞUZMAN, Özer SELİÇİ ve Saibe OKTAY ÖZDEMİR 2018, age, s. 261.

anlamak gerekir; dolayısıyla da şerhlerde etkilerini ayni haklar üzerinde gösterdiği için tescil sözcüğün şerhleri de içine alacak şekilde geniş yorumlamak gerekir.[182]

Yolsuz tescilin düzeltilmesi davası, adına yolsuz tescil yapılan kişiye karşı açılır. Bunun yanı sıra adına yolsuz tescil yapılan üçüncü kişilerin haleflerine de açılabileceği gibi, adına yolsuz tescil yapılan kişiden veya haleflerinden hak kazanan kötü niyetli kişilere karşı da bu dava açılabilir.[183] Davayı açan kişi ise yolsuz tescille birlikte ayni hakkı zarar gören kişi veya kişilerdir.[184] Bir başka şekilde ifade etmek gerekirse yolsuz tescilin düzeltilmesi davasını, malikler veya sınırlı ayni hak sahipleri tarafından açılmaktadır[185]. Davalı taraf ise tapu sicilindeki yolsuz tescil, terkin, veya şerh nedeniyle ayni bir menfaat elde eden kişilerdir.[186]

Yolsuz tescilin düzeltilmesi davası maddi hukuk bakımından mevcut bir ayni hakka dayanılarak tapu sicilindeki bir yanlışlığın giderilmesini konu aldığı için bir ayni dava olup, davanın dayanağını mülkiyet hakkı oluşturur.[187] Bu nedenle yolsuz tescilin düzeltilmesi davasına ilişkin ilam taşınmaz üzerinde ayni hak değişikliğine yol açtığından kesinleşmedikçe icra edilmez.[188] Mahkemece verilen kararın kesinleşmesi ile tapu sicili karar doğrultusunda düzeltilir.[189] Ayrıca yolsuz tescilin düzeltilmesi davasında asıl hükme bağlı olan, yargılama gideri ve avukat vekâlet ücreti gibi ve edaya ilişkin kayıt içeren feri nitelikteki hükümler de asıl hükmün kesinleşmesi üzerine ilamlı icraya konulabilir.

2.1.2.5. İrtifak Haklarına İlişkin İlamlar

İrtifak hakkı, hak sahibine bir eşya üzerinde kullanma veya yararlanma yahut her iki yetkiyi de sağlayan sınırlı bir ayni haktır.[190] İrtifak türleri Türk Medeni Kanunu'nda; taşınmaz lehine irtifak, intifa hakkı, oturma hakkı, üst hakkı kaynak

[182] Jale AKİPEK, Turgut AKINTÜRK ve Derya ATEŞ 2018, age, s.348.
[183] M. Kemal OĞUZMAN, Özer SELİÇİ ve Saibe OKTAY ÖZDEMİR 2018, age, s. 262.
[184] age, s. 263; Hasan ERMAN 2018, age, s. 46.
[185] age, s. 46.
[186] Jale AKİPEK, Turgut AKINTÜRK ve Derya ATEŞ, 2018, age, s. 351.
[187] age, s. 352; A. Lale SİRMEN 2021, age, s. 248; M. Kemal OĞUZMAN, Özer SELİÇİ ve Saibe OKTAY ÖZDEMİR 2018, age, s. 263.
[188] Mustafa Serdar ÖZBEK 2018, age, s.787; Baki KURU, Ramazan ARSLAN ve Ejder YILMAZ 2009, age, s. 391.
[189] Jale AKİPEK, Turgut AKINTÜRK ve Derya ATEŞ 2018, age, s.353; Mehmet AYAN (2016a), *Eşya Hukuku I Zilyetlik ve Tapu Sicili*, Gözden Geçirilmiş 13.Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, s. 444.
[190] Hasan ERMAN 2018, age, s. 160; Jale AKİPEKİ Turgut AKINTÜRK ve Derya ATEŞ 2018, age, s. 635; A. Lale SİRMEN 2021, age, s.571; M. Kemal OĞUZMAN, Özer SELİÇİ ve Saibe OKTAY ÖZDEMİR 2018, age, s.780.

hakkı ve diğer irtifaklar olarak belirlenmiştir.[191]

İrtifak haklarına ilişkin davalar sonucunda verilen ilamların icra edilebilmesi için kararın kesinleşmesi gerekmektedir.[192] Nitekim irtifak hakkı sınırlı ayni haklardan olup,[193] taşınmaz mal ile ilgili ayni haklara ilişkin ilamların da icra edilmesi kesinleşmesi şartına bağlıdır (HMK m. 350/II, m. 367/II). Örneğin eşyaya bağlı irtifak haklarının mahkeme ile de kazanılması söz konusu olabilir. Esasen irtifak hakkının kurulmasını talep hakkı veren bir hukuki ilişki olduğu hâlde irtifakı kurmakla yükümlü olan kişi, bu borcunu yerine getirmiyorsa hak sahibi, TMK m. 716/I gereğince irtifak hakkının kurulmasına karar verilmesini hâkimden isteyebilir. Bu bağlamda mahkemenin verdiği karar inşai bir karar olup kesinleşmesi ile irtifak hakkı tescilden önce kazanılmış olur.[194] Keza kişiye bağlı irtifak haklarında biri olan intifa hakkı da mahkeme kararı ile kazanılabilir. Bu çerçevede intifa hakkı kurma borcu doğuran geçerli bir sözleşmeye rağmen intifa hakkı kurma borcu altında bulunan kimsenin bu borcunu yerine getirmemesi halinde, hak sahibi, TMK m. 795/II atfıyla TMK m. 716 gereğince mahkemeye başvurmak suretiyle intifa hakkının kendi lehine kurulmasını isteyebilir. Mahkemenin vereceği inşai kararın kesinleşmesi ile intifa hakkı tescile gerek olmadan doğar.[195] İntifa hakkı mahkeme kararıyla kazanılması söz konusu olduğu gibi sona ermesi de mahkeme kararıyla olabilir. Bu bağlamda intifa hakkını sona erdirme borcunu yükleyen bir hukuki ilişkinin varlığına rağmen intifa hakkı sahibinin bu borcunu yerine getirmemesi halinde malik, dava yoluyla intifa hakkını sona erdirilmesini isteyebilir.[196] Verilen kararın da icra edilebilmesi için kesinleşmesi gerekmektedir. Nitekim Yargıtay bir kararında bunu belirtmiştir.[197] Ayrıca intifa hakkına ilişkin hükmünde yer aldığı bir kararında Yargıtay, intifa hakkına ilişkin ilamın ayni haklara ilişkin ilamlardan olduğuna hükmetmiştir.[198] Yargıtay bir

[191] M. Kemal OĞUZMAN, Özer SELİÇİ ve Saibe OKTAY ÖZDEMİR 2018, age, s.780.
[192] Mustafa Serdar ÖZBEK 2018, age, s.787.
[193] A. Lale SİRMEN 2021, age, s.571.
[194] age, s.579;
[195] age, s.579; M. Kemal OĞUZMAN, Özer SELİÇİ ve Saibe OKTAY ÖZDEMİR 2018, age, s. 834-835.
[196] Halûk Nami NOMER ve Mehmet Serkan ERGÜNE 2020, age, s. 562.
[197] *"intifa hakkının terkini talebinin reddine ilişkin ilamda alacaklı lehine hükmedilen vekâlet ücretinin tahsili için takip yapılmıştır. İntifa hakkı ayni haklardandır. HUMK'nun 443.maddesinin 4.fıkrası hükmüne göre gayrimenkule ve buna müteallik ayni haklara ve bunun feri niteliğinde bulunan yargılama giderlerine ilişkin hükümlerin kesinleşmeden icrası istenemez."* Yargıtay 12. H.D. 23.03.1995 T. 1995/4355 E. 1995/4176 K. (Talih UYAR 2010, age, s. 3206).
[198] *"...somut olayda, takip dayanağı .....15.03.2012 tarih ve 2009/336 E. - 2012/178 K. sayılı kararı ile intifa hakkının fekki – istirdat – ecrimisil ve men'i müdahale talepleri hakkında hüküm tesis edildiği,*

kararında ise kullanılmayan dönem için intifa bedeli karşılığı sebepsiz zenginleşme nedeniyle açılan alacak davasına ilişkin bir ilamda, intifa hakkının varlığının ya da yokluğunun tartışma konusu yapılmadığı için ilamın kesinleşmeden icra edilebileceğini belirtmiştir.[199]

Yargıtay, irtifak haklarından biri olan geçit hakkına ilişkin ilamların taşınmazın aynına ilişkin ilamlardan olması nedeniyle ilamın ve eklentisinin icra edilebilmesi için kesinleşmesi gerektiğine hükmetmiştir.[200]

2.1.2.6. Taşınmaz Yükünün Tescil ve Terkinine İlişkin İlamlar

Taşınmaz yükü; bir taşınmazın malikini yalnız o taşınmazla sorumlu olmak üzere, diğer bir kimseye bir şey vermek veya yapmakla yükümlü olduğu sınırlı bir ayni hak çeşididir (TMK m. 839/I).

Taşınmaz yükü esas itibariyle tapu kütüğüne tescil ile kurulur (TMK m840/I). Aksine bir hüküm yoksa taşınmaz yükünün kazanılmasında ve tescilinde taşınmaz mülkiyetine ilişkin hükümler uygulanır (TMK m. 840/III). Bu bağlamda taşınmaz yükünü kurma borcunu doğuran sözleşemeye rağmen yüklü taşınmaz maliki tescile yanaşmaması halinde, yük alacaklısı TMK m. 716/1 gereğince taşınmaz yükünün

---

kararın temyizi üzerine Yargıtay 14. Hukuk Dairesinin 05.03.2013 ve 2012/13342 E. - 2013/3123 K. sayılı ilamı ile dayanak ilamın sadece ecrimisile ilişkin kısmı bozularak dosyanın ilk derece mahkemesine tevdi edildiği, ...14.03.2014 tarih ve 2014/15 E. - 2014/127 K. sayılı kararı ile de dayanak ilamın bozulan ecrimisile ilişkin kısmı hakkında direnildiği bu suretle ecrimisil dışındaki hususlar yönünden kararın kesinleştiği anlaşılmıştır. O hâlde, dayanak ilamın ayni hakka ilişkin kısmı onanarak kesinleşmiş olup, ecri misile ilişkin kısmın yukarıdaki açıklamalar dikkate alındığında icra edilmesi için kesinleşmesine gerek olmayıp, şikâyetin reddine karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir." Yargıtay 12. H.D. 19.06.2019 T. 2018/7631 E. 2019/10669 K. (Legalbank E.T: 18.06.2022).

[199] *"Somut olayda; takip dayanağı ilamın incelenmesinde; davacı ile davalı arasında bayilik sözleşmesi yapıldığı, davacı taraf lehine 18 yıl süreli intifa hakka kurulduğu, bütün intifa süresine ait bedelin ödendiği bayilik sözleşmesi ile bağlantılı intifa hakkının rekabet yasağı muafiyetini Rekabet Kurulu'nun sözleşmeden sonra yayınlanan tebliği sebebiyle kullanamayacağından, yararlanamayacağı dönem sebebiyle ödediği paranın sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre iadesinin ve intifanın tapudan terkin edilmesi nedeniyle terkin harcı ve diğer giderlerin talep edildiği anlaşılmaktadır. İntifa hakkının varlığı ya da yokluğu tartışma konusu değildir. Açılan dava kullanılmayan dönem için intifa bedeli karşılığı sebebsiz zenginleşme nedeniyle alacak davasıdır. Bu durumda icra takibine konulabilmesi için kesinleşmesi gerekli olan ilamlardan değildir. Mahkemece şikayetin reddi gerekirken yazılı gerekçeyle kabulü doğru olmamıştır."* Yargıtay 8. H.D. 28.04.2014 T. 2014/8699 E. 2014/8479 K. (Legalbank E.T:18.06.2022).

[200] *"Takip dayanağı ilam geçit hakkına ilişkin olup, taşınmazın aynı ile ilgili olması nedeniyle kesinleşmesi halinde infaza konulabileceğinden ve aynı ilamda yazılı tazminat alacağı da ilamın kesinleşmesi ile istenebilir hale gelecektir. Bu durumda, faiz alacağı ilamın kesinleşme tarihinden itibaren istenebileceğinden mercice takip tarihinden itibaren faiz alacağının kabulü doğru değildir."* Yargıtay 12. H.D. 13.10.2003 T. 2003/16361 E. 2003/19796 K. (Mustafa OSKAY ve diğerleri 2007, age, s. 685).

kendi lehine kurulması için dava açabilir. Mahkemenin vereceği kararın kesinleşmesiyle taşınmaz yükü tescilden önce kazanılmış olur.[201]

Taşınmaz yükü sona ermesi için de taşınmaz üzerindeki diğer ayni haklarda olduğu gibi tapu kaydında yer alan kaydın terkini gerekmektedir (TMK m. 843/I). Esasen hak sahibi taşınmaz maliki ile yaptığı feragat sözleşmesi ile terkin isteminde bulunabilir. Ancak hak sahibinin feragat sözleşmesine rağmen bu yükümlülüğünü yerine getirmemesi halinde yüklü taşınmaz maliki hakkın terkinini dava edebilir. Bu bağlamda mahkemece verilen kararın kesinleşmesiyle taşınmaz yükü terkinden önce sona erer.[202]

2.1.2.7. İpoteğin Kurulmasına veya Kaldırılmasına İlişkin İlamlar

İpotek taşınmaz rehinlerinden birini oluşturmaktadır. TMK m. 881 ile m. 887 arasında düzenlenmiştir. Konumuzun daha iyi anlaşılabilmesi için ipotek kavramı ve ipoteğin kaldırılması kavramlarını açıklığa kavuşturmakta yarar var.

İpotek kavramı TMK'da tanımlanmamıştır. TMK m. 881, *"Hâlen mevcut olan veya henüz doğmamış olmakla beraber doğması kesin veya olası bulunan herhangi bir alacak, ipotekle güvence altına alınabilir."* şeklinde kaleme alınarak ipotek hakkında bilgi verilmiştir. Esasen ipotek; taşınmaz maliki ile alacaklı arasında yapılan, halen mevcut olan veya henüz doğmamış olmakla birlikte doğması muhtemel olan alacağı güvence altına alan; alacak, borçlu ya da üçüncü kişi tarafında zamanında ödenmediği takdirde de, taşınmazın satılıp elde edilen değer ile alacaklının alacağına kavuşmasını öngören bir sınırlı ayni hak çeşididir.[203] Yargıtay bir kararında ipoteği *"kişisel bir alacağın teminat altına alınması amacını güden ve bir taşınmaz değerinden alacaklının alacağını elde etmesini sağlayan sınırlı bir ayni haktır."* şeklinde tanımlamıştır.[204]

İpotek; anapara ipoteği ve üst sınır ipoteği olmak üzere iki şekilde karşımıza çıkabilmektedir. Anapara ipoteğinde mevcut olan bir alacağın güvence altına alınması

---

[201] M. Kemal OĞUZMAN, Özer SELİÇİ ve Saibe OKTAY ÖZDEMİR 2018, age, s.889; A. Lale SİRMEN 2021, age, s. 625.
[202] age, s.627.
[203] Jale AKİPEK, Turgut AKINTÜRK ve Derya ATEŞ 2018, age, s. 786; M. Kemal OĞUZMAN, Özer SELİÇİ ve Saibe OKTAY ÖZDEMİR 2018, age, s. 960; A. Lale SİRMEN 2021, age, s. 690; Turhan ESENER, Kudret GÜVEN 2019, age, s. 556; Hasan ERMAN 2018, age, s. 180, Mehmet AYAN (2017), *Eşya Hukuku-III (Sınırlı Ayni Haklar)*, 8.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, s.218.
[204] Yargıtay 7. H.D. 29.09.2021 T. 2021/341 E. 2021/1277 K. (www.yargıtay.gov.tr. E.T.: 20.01.2022).

söz konusudur. Dolayısıyla anapara ipoteğine teminat altına alınacak olan alacağın miktarı bellidir. Üst sınır ipoteğinde ise henüz doğamamış, ama ilerde doğması muhtemel olan bir alacak için kurulan ipotek çeşididir. Esasen üst sınır ipoteğinde teminat altına alınacak alacağın miktarı henüz belli değildir (TMK m. 851).

İpotekle teminat altına alınacak alacak para alacağı olabilir. Ayrıca para alacağı dışında, bir yapma veya yapmama yahut para dışında başka bir şey verme edimi bakımından da ipotek kurulabilir.[205] Ancak teminat miktarı mutlaka para olması gerekir.[206] Bir yapma veya yapmama yahut konusu para dışında başka bir şey olan verme edimi bakımından kurulan ipotek, esasen borcun yerine getirilmemesi halinde para olarak istenilecek olan tazminatı güvence altına alan ve üst sınır ipoteği şeklinde kurulur.[207]

İpoteğin kurulması için birtakım şekil şartlarının yerine getirilmesi gerekir. Bu bağlamda, ipoteğin meydana gelebilmesi yazılı tescil talebinin olması, geçerli bir kazanma sebebinin varlığı ve bu iki hususa dayanılarak yapılmış bir tescilin varlığına bağlıdır.[208]

İpotekle teminat altına alınacak olan alacağın geçerli bir alacak olması gerekmektedir. Aksi hâlde alacağı doğuran borç ilişkisinin geçersiz olması nedeniyle alacak doğmamışsa, bu alacağı güvence altına alan ipotekte geçersiz olur.[209]

Tapu kütüğünde ipoteğe ilişkin olan tescil; sadece rehin hakkının varlığına karine teşkil eder. Bu bağlamda özellikle ipoteğe ilişkin tescil alacak hakkının varlığı

---

[205] A. Lale SİRMEN 2021, age, s. 690; Turhan ESENER ve Kudret GÜVEN 2019, age, s. 556; M. Kemal OĞUZMAN, Özer SELİÇİ, Saibe OKTAY ÖZDEMİR 2018, age, s. 960; Mehmet AYAN 2017, age, s. 218.

[206] A. Lale SİRMEN 2021, age, s. 690; Turhan ESENER ve Kudret GÜVEN 2019, age, s. 556; M. Kemal OĞUZMAN, Özer SELİÇİ ve Saibe OKTAY ÖZDEMİR 2018, age, s. 960; Mehmet AYAN 2017, age, s. 218.

[207] A. Lale SİRMEN 2021,age, s. 691

[208] Hasan ERMAN 2018, age, s. 181; A. Lale SİRMEN 2021, age, s. 691; M. Kemal OĞUZMAN, Özer SELİÇİ ve Saibe OKTAY ÖZDEMİR 2018, age, s. 962; "İpoteğin doğması için, tapu kütüğüne geçerli bir tescilin yapılması gerekir. Geçerli bir tescil için, kural olarak, taşınmaz malikinin tescil istemi ve geçerli bir iktisap sebebinin varlığı şarttır. İktisap sebebi bir rehin sözleşmesi, ölüme bağlı tasarruf, kanun hükmü veya bir mahkeme kararı olabilir." (Yargıtay HGK 13.04.2021 T. 2017/2005 E. 2021/478 K. (Legakbank E.T:21.01.2022)

[209] A. Lale SİRMEN 2021, age, s. 691; Jale AKİPEK Turgut AKINTÜRK ve Derya ATEŞ 2018, age, s. 787; Hasan ERMAN 2018, age, s. 181; *"ipotekle alacak arasında çok sıkı bir birliktelik vardır. Alacak varsa ipotek kabul edilir. Ancak alacak doğmamışsa, hukuki nedeni dolayısıyla batılsa (BK. m. 19/2, 20/1), ipotek tescil edilse bile hüküm ifade etmez ve rehinli alacaklıya icra takibi yoluyla alacağını elde etme yetkisi vermeyeceğini"* Yargıtay 7. HD. 15.09.2021 T. 2021/759 E. 2021/663 K. (www.yargıtay.gov.tr E.T: 21.01.2022).

ve miktarı bakımından bir karine teşkil etmez.[210] Yargıtay Hukuk Genel Kurulu da esasen buna vurgu yapmıştır. Söz konusu karara göre;

> "*ipoteğin doğumu için yapılması gerekli tescilin alacaklı ile borçlu arasındaki temel borç ilişkisine bir etkisi yoktur. Tescil, alacağı doğurmaz ve alacağın varlığı için bir delil olmaz. Tescil ancak rehinli alacaklının ayni hakkının varlığına bir delil teşkil eder ve bu hususta bir karine yaratır. Rehinli alacaklı, rehin hakkını kullanmak için kişisel alacağını ispat etmelidir.*[211]

İpoteğin kurulmasından sonra alacaklının isteği üzerine tapu memuru, alacaklıya ipoteği gösteren bir belge verir. Bu belge sadece tescilin yapıldığı hususunun ispatı bağlamında önem arz edip; kıymetli evrak vasfını haiz değildir (TMK m. 882/II). Tescilin yapıldığının sözleşme üzerine yazılıp onaylanması da ipotek belgesi yerine geçer (TMK m. 882/III).

İpoteğin özelliklerinden bir tanesi ipoteğin feri niteliğidir. İpoteğin feri niteliğinden anlaşılması gereken husus; ipoteğin varlığı ve sona ermesinin bir alacak hakkının varlığına bağlı olmasıdır.[212] Alacağın son bulmasıyla beraber, ipotek hakkı da sona erer. Bu bağlamda ipotek tapu sicilinde terkin edilinceye kadar şekli olarak varlığını devam ettirir.[213] Alacağın sona ermesi ile beraber ipotekli taşınmazın maliki, TMK m. 883 gereğince alacaklıdan ipoteğin kaldırılmasını isteyebilir. İpoteğin kaldırılmasından (fekki) maksat ise; ipotekli alacaklının, ipotekle teminat altına alınmış olan alacağının sona ermesinden sonra, ipoteğe ilişkin olarak tapu kütüğünde bulunan tescilin, terkinine yönelik olan ve hukuki sonuç doğuran irade beyanıdır.[214] Alacaklının terkin talebinde bulunmaması halinde ise borçlu ipoteğin kaldırılması (ipoteğin terkini/fekki) davasını açabilir.[215]

---

[210] A. Lale SİRMEN 2021, age, s. 691.
[211] Yargıtay HGK 13.04.2021 T. 2017/2005 E. 2021/478 K. (Legakbank E.T: 21.01.2022).
[212] A. Lale SİRMEN 2021, age, s. 693; Jale AKİPEK, Turgut AKINTÜRK ve Derya ATEŞ 2018, age, s.786.
[213] A. Lale SİRMEN 2021, age, s. 693; Jale AKİPEK, Turgut AKINTÜRK ve Derya ATEŞ, 2018, age, s.786; M. Kemal OĞUZMAN, Özer SELİÇİ ve Saibe OKTAY ÖZDEMİR 2018, age, s.966; Haluk Nami NOMER ve Mehmet Serkan ERGÜNE 2020, age, s. 359.
[214] Mustafa Alper GÜMÜŞ 2019, agm, s. 17; Turhan ESENER ve Kudret GÜVEN 2019, age, s. 568.
[215] Mustafa Alper GÜMÜŞ (2019), "TMK m.883 Uyarınca İpotekle Teminat Altına Alınmış Alacak Hakkının Sona Ermesine Bağlı Olarak İpoteğe İlişkin Tescilin Terkini (İpoteğin Fekki)", *Beykent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,* Cilt 5, Sayı 10, s. 17; Jale AKİPEK, Turgut AKINTÜRK ve Derya ATES 2018, age, s.787; Turhan ESENER ve Kudret GÜVEN 2019, age, s. 556; "*Alacak sona erdiği hâlde alacaklı, terkin taahhüdünü iradesiyle yerine getirmezse, taşınmaz maliki ipoteğinfekkini (kaldırılmasını) dava yolu ile isteyebilir."* Yargıtay 7. HD. 29.09.2021 T. 2021/341 E. 2021/1277 K. (www.yargıtay.gov.tr. E.T:20.01.2022).

İpoteğin kaldırılmasına ilişkin davalar taşınmazın aynına ilişkindir.[216] Bu bağlamda ipoteğin kaldırmasına ilişkin davanın, taşınmaz üzerinde ayni hak değişikliğine yol açması nedeniyle ilam kesinleşmedikçe icra edilemez (HMK m. 350/II, m. 367/II). Ayrıca ilamın bir bütün olması nedeniyle ilamda asıl hükme bağlı olan ve edaya ilişkin kayıt içeren yargılama gideri ve avukat vekâlet ücreti gibi feri nitelikteki hükümler de ilamın kesinleşmesi ile ilamlı icraya konulabilir.[217]

2.1.2.8. Tescile Zorlama Davalarına İlişkin İlamlar

Tapuya kayıtlı olan taşınmazlarda mülkiyet hakkı kural olarak tapu kütüğüne yapılacak olan tescil ile kazanılır (TMK m. 705/I). Ancak bazı istisnai durumlarda mülkiyetin tescilden önce kazanılması söz konusudur. Bu bağlamda miras, mahkeme kararı, cebrî icra, işgal, kamulaştırma hâlleri ile kanunda öngörülen diğer hâllerde, mülkiyet tescilden önce kazanılır. Ancak, bu hâllerde malikin tasarruf işlemlerini yapabilmesi, mülkiyetin tapu kütüğüne tescil edilmiş olmasına bağlıdır (TMK m.705/II). Esasen tescile zorlama davasında, mahkeme kararıyla taşınmaz mülkiyetinin tescilden önce kazanılması söz konusudur.[218] Uygulamada tescile zorlama davası için; ferağa icbar, cebri tescil, tapu iptal ve tescil davası gibi adlarda kullanılmaktadır.[219]

Tescile zorlama davası TMK m.716'da düzenlenmiştir. Sözü edilen maddeye göre;

> "*Mülkiyetin kazanılmasına esas olacak bir hukukî sebebe dayanarak malikten mülkiyetin kendi adına tescilini istemek hususunda kişisel hakka sahip olan kimse, malikin kaçınması hâlinde hâkimden, mülkiyetin hükmen geçirilmesini isteyebilir.*"

Buna göre tescile zorlama davasında hak talebinde bulunan tarafın, tescil davasına konu kılınmış olan taşınmaz üzerinde herhangi bir mülkiyet hakkı yahut

---

[216] *"...davacı taşınmaz üzerindeki ipoteğin kaldırılmasını talep etmektedir. Taşınmazın aynına ilişkin davaların taşınmazın tapu siciline kayıtlı bulunduğu yer mahkemesinde açılması gerektiği 6100 sayılı HMK'nın 12/1. maddesinde hüküm altına alınmıştır. Taşınmaz üzerindeki ayni hakka ilişkin veya ayni hak sahipliğinde değişikliğe yol acabilecek davaların, taşınmazın bulunduğu yer mahkemesinde açılması hakkındaki bu vetki kuralı kamu düzenine iliskin ve kesin olduğu için, bu konuda vetki sözleşmesi yapılamaz ve yetki sözleşmesi ile başka yetkili mahkeme kararlaştırılamaz."* Yargıtay 5. H.D. 2020/11655 E. 2021/1064 K. (www.yargıtay.gov.tr E.T: 21.01.2022).

[217] Mustafa Serdar ÖZBEK 2018, age, s. 787.

[218] A. Lale SİRMEN 2021, age, s. 378.

[219] Mehmet AYAN 2016b, age, s. 222.

sınırlı ayni hak sahipliği yoktur.[220] Dolayısıyla alacaklının ayni hak sahipliğinden kaynaklı, gerçek hak sahibi olmaması nedeniyle tapu sicilinin düzeltilmesi davasını açmaz.[221]

Tescile zorlama davasının temelinde; taraflar arasındaki borç ilişkisinden kaynaklı olarak taşınmazı devretme borcu altına giren borçlunun tescil talebinde bulunma yükümlülüğü vardır.[222] Tescile zorlama davasında; taşınmazın mülkiyetini devir borcu doğuran bir hukuki ilişki neticesinde, taşınmazı devretme borcu altına giren borçlunun, haklı bir neden olmaksızın söz konusu borcunu yerine getirmemesi halinde, alacaklının mahkeme kararı ile mülkiyetin hükmen geçirilmesi istemine ilişkin bir davadır.[223]

Tescile zorlama davasında, tescil talebinde bulunan davacının, malvarlığının aktifler kısmında yer alan alacak hakkı, tescil davasına konu kılınmış olan taşınmaza yöneliktir.[224] Dolayısıyla da tescile zorlama davası hukuki niteliği itibariyle bir alacak davası olması nedeniyle on yıllık genel zamanaşımı (TBK m. 146) süresine tabi olduğunu ve bu süreninde alacağın muaccel olduğu tarihten itibaren başladığını belirtmekte yarar vardır.[225] Ancak dava neticesinde verilmiş olan ilamın zamanaşımına uğraması söz konusu değildir.[226] Bir başka şekilde ifade etmek gerekirse davacı, mahkemenin kararını ibraz ederek her zaman taşınmaz üzerindeki mülkiyet hakkının tescilini sağlayabilir. Zira artık burada mahkeme kararı neticesinde kazanılmış ayni hak söz konusu olup, ayni haklar da zamanaşımına uğramazlar.[227]

Tescile zorlama davası eda davası niteliğinde olduğu hâlde, verilen hüküm inşai bir karar niteliğini haizdir.[228] Dava neticesinde verilen kararda mülkiyetin

---

[220] Etem Saba ÖZMEN ve Gülşah Sinem AYDIN (2014), "Tapu İptal Davası Olarak Yanlış Adlandırma İle Açılan Davalar (Tescili İsteme Davası/ Yolsuz Tescilin Düzeltilmesi Davası)", *İstanbul Barosu Dergisi*, Cilt 88, Sayı 6, s.185.
[221] Osman Gökhan ANTALYA ve Murat TOPUZ, (2019), *Eşya Hukuku Cilt IV/1*, 3.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, s.688.
[222] age, s.689.
[223] Etem Saba ÖZMEN ve Gülşah Sinem AYDIN 2014, agm, s.185; Osman Gökhan ANTALYA ve Murat TOPUZ 2019, age, s. 688; A. Lale SİRMEN 2021, age, s.378; Turhan ESENER ve Kudret GÜVEN 2019, age, s. 252; Jale AKİPEK Turgut AKINTÜRK ve Derya ATEŞ 2018, age, s.306; M. Kemal OĞUZMAN Özer SELİÇİ ve Saibe OKTAY ÖZDEMİR 2018, age, s. 407.
[224] Etem Saba ÖZMEN ve Gülşah Sinem AYDIN 2014, agm, s.186
[225] Mehmet AYAN 2016b, age, s.224; ÖZMEN, Etem Saba ÖZMEN ve Gülşah Sinem AYDIN 2014, agm, s.199.
[226] Mehmet AYAN 2016b, age, s.224
[227] age, s.224
[228] A. Lale SİRMEN 2021, age, s.379.

davacıya geçirildiğine ilişkin açıklama yer alır.[229] Bu bağlamda tapu memuruna yönelik bir tescil emri kararda yer almaz.[230] Esasen verilen karar da inşai nitelikte olduğu için kararın kesinleşmesi ile beraber alacaklı taşınmazın mülkiyetini kazanmış olur.[231] Dolayısıyla tescile zorlama davaları neticesinde verilen ilam, taşınmaz üzerinde ayni hak değişikliğine yol açmaktadır. Bu kapsamda davanın kesinleşmesi ile beraber mülkiyet davacıya geçer. Ayrıca ilamda yer alan yargılama giderleri ve avukat vekâlet ücreti gibi edaya ilişkin kayıt içeren feri nitelikteki hükümler bakımından da ilamın kesinleşmesi ile ilamlı icra yoluna başvurulabilir.[232] Burada özellikle ilamlı icraya konu olan husus yargılama harç ve giderleridir. Zira mahkemenin kararının kesinleşmesi ile beraber zaten malik bu kararı tapu idaresine sunarak tescili sağlayabilir. Esasen bu tescilde kurucu mahiyette değil, açıklayıcı mahiyettedir.[233]

2.1.2.9. El Atmanın Önlenmesine (Müdahalenin Önlenmesi Davasına) İlişkin İlamlar

Malik, malını haksız olarak elinde bulunduran kimseye karşı istihkak davası ve her türlü el atmanın önlenmesi davasını açabilir (TMK m. 683/II). El atmanın önlenmesi davasının uygulamadaki adı ise müdahalenin meni davasıdır.[234]

İstihkak davası ile el atmanın önlenmesi davasının birbirinden farklı davalardır. İstihkak davasında, malikin dava konusu eşya üzerinde hâkimiyeti söz konusu değildir. Oysa el atmanın önlenmesi davasında malikin eşya üzerinde hâkimiyeti söz konusu, ancak malik eşya üzerinde mülkiyet hakkının tanımış olduğu yetkileri dilediği gibi kullanamaması söz konusudur.[235]

El atmanın önlenmesi davası; malikin mülkiyet hakkına yönelmiş saldırılar neticesinde, rızası olmadan yahut haklı bir sebep olmadan, mülkiyet hakkının tanımış

---

[229] age, s.378; M. Kemal OĞUZMAN, Özer SELİÇİ ve Saibe OKTAY ÖZDEMİR 2018, age, s.407;
[230] M. Kemal OĞUZMAN, Özer SELİÇİ ve Saibe OKTAY ÖZDEMİR 2018, age, s. 407;
[231] A. Lale SİRMEN 2021, age, s.379; Turhan ESENER, Kudret GÜVEN 2019, age, s. 252; Fikret EREN 2021, age, s. 252.
[232] *"Takip dayanağı ilama konu uyuşmazlık, taşınmazın tapu iptal ve tesciline ilişkin olup, taşınmazın aynı ile ilgili bulunduğundan HUMK'nun 443/4.maddesi gereğince kesinleşmeden infazı mümkün değildir. İlamda yazılı feri alacaklarda esasla ilgili karara bağlı olduğundan sözü edilen alacak kalemleri de ilam kesinleşmeden takibe konulamaz."* Yargıtay 12. H.D. 06.11.2003 T. 2003/18673 E. 2003/21871 K. (Talih UYAR 2010, age, s. 3190).
[233] M. Kemal OĞUZMAN, Özer SELİÇİ ve Saibe OKTAY ÖZDEMİR 2018, age, s. 407.
[234] Jale AKİPEK, Turgut AKINTÜRK ve Derya ATEŞ 2018, age, s. 450
[235] Eraslan ÖZKAYA (2019), *Açıklamalı ve İçtihatlı Elatmanın Önlenmesi Davaları-I (Tapulu ve Çaplı Taşınmazlara Elatmanın Önlenmesi),* 4.Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, s. 23; Fikret EREN 2021, age, s. 42; Mehmet AYAN 2016b, age, s. 145.

olduğu yetkileri, gereği gibi veya dilediği şekilde kullanamaması halinde maliki bu müdahalelere karşı koruyan bir davadır.[236] Örneğin taşınmaz mala haksız olarak girmek, komşuya ait olan taşınmazın bir kısmını kendi mülkü ile birlikte kiraya vermek, binanın duvarına izinsiz olarak telefon kabloları ve aktarma kutusunun monte edilmesi haksız el atmaya örnek verilebilir.[237]

El atmanın önlenmesi davasının açılabilmesi için davanın açıldığı sırada haksız el atmanın sürmesi veya ileride el atma olgusunun gerçekleşmesi ihtimalinin mevcut olması gerekmektedir.[238] Dolayısıyla el atmanın önlenmesi davasında daha önce meydana gelmiş olan bir saldırının dava açıldığı sırada devam etmesi gerekir; aksi hâlde saldırı gerçekleşmiş ancak halen devam etmiyorsa el atmanın önlenmesi davası açılamaz.[239]

El atmanın önlenmesi davasının açılabilmesi için, eşyanın hasara uğraması veya tecavüz edilenin zarar görmesi gerekmediği gibi, tecavüz eden kişinin de kusurunun bulunması şart değildir.[240]

El atmanın önlenmesi davasında, mülkiyet hakkına yönelmiş haksız bir saldırı söz konusu olup bu saldırının da ortadan kaldırılması amaçlanmaktadır.[241] Bu bağlamda el atmanın önlenmesi davasında, el atma olgusu; kullanma yararlanma, güçlük çıkarma gibi tezahür edebileceği gibi, bir hak iddia etmek veya gerçek ve ciddi bir el atma tehlikesi yaratmakta davanın konusunu oluşturabilir.[242] Eğer mülkiyet hakkına yönelmiş olan saldırı haklı bir nedene dayanıyorsa dava açılamaz.[243] Örneğin kiracıya, oturma hakkı sahibine, zorunlu nedenlerle araziye giren kişiler aleyhine el atmanın önlenmesi davası açılmaz. Zira böyle durumlarda mülkiyet hakkına yönelik

---

[236] Jale AKİPEK, Turgut AKINTÜRK ve Derya ATEŞ 2018, age, s. 450; M. Kemal OĞUZMAN, Özer SELİÇİ ve Saibe OKTAY ÖZDEMİR 2018, age, s.281; Turhan ESENER ve Kudret GÜVEN 2019, age, s. 203

[237] Mehmet AYAN 2016b, age, s.145; Eraslan ÖZKAYA 2019, age, s.23; A. Lale SİRMEN 2021, age, s. 280.

[238] age, s. 378.

[239] Jale AKİPEK, Turgut AKINTÜRK ve Derya ATEŞ 2018, age, s 451; Turhan ESENER ve Kudret GÜVEN 2019, age, s. 203.

[240] A. Lale SİRMEN 2021, age, s. 378; M. Kemal OĞUZMAN, Özer SELİÇİ ve Saibe OKTAY ÖZDEMİR 2018, age, s. 282; Turhan ESENER ve Kudret GÜVEN 2019, age, s. 203.

[241] Jale AKİPEK, Turgut AKINTÜRK ve Derya ATEŞ 2018, age, s 451; Turhan ESENER ve Kudret GÜVEN 2019, age, s. 203; M. Kemal OĞUZMAN, Özer SELİÇİ ve Saibe OKTAY ÖZDEMİR 2018, age, s. 283.

[242] Eraslan ÖZKAYA 2019, age, s. 23.

[243] M. Kemal OĞUZMAN, Özer SELİÇİ ve Saibe OKTAY ÖZDEMİR 2018, age, s. 283; Turhan ESENER ve Kudret GÜVEN 2019, age, s. 203; A. Lale SİRMEN 2021, age, s.282; Eraslan ÖZKAYA 2019, age, s. 24.

haksız bir saldırı yoktur.[244] Bunun yanı sıra bir kimsenin aktif veya pasif bir hareketi olmadan doğal olaylar neticesinde meydana gelen zararlar el atmanın önlenmesi davasına konu olmaz. Ancak bir kimsenin kasıtlı bir davranışı tabiat olayları ile birleşmesi sonucunda bir zararın meydana gelmişse, buna sebep olan kişiye karşı el atmanın önlenmesi davası açılabilir.[245] Örneğin bir kimsenin suyun doğal mecrasını kapatarak sel sularının başkasının taşınmazına akmasına sebebiyet vermesi örnek verilebilir.[246]

Mülkiyet hakkına saldırı neticesinde bir zarar meydana gelmişse, bu zarar TMK m.49'da yer alan haksız fiil hükümlerine göre istenir.[247] Dolayısıyla bu zarar haksız fiil zamanaşımı süresi içinde istenmesi gerekir.[248]

Haksız el atmaya konu olan eşya bozulmuş yahut zedelenmişse, TMK m.730 gereğince bunun eski haline getirilmesi istenmesi gerekir. Yine haksız el atma neticesinde TMK m. 995'te öngörülen koşullar gerçekleşmiş ise ecrimisil (haksız işgal) tazminatı istenebilir. Bunun yanı sıra haksız olarak taşınmaza saldırı da bulunan kişi, taşınmaz üzerinde herhangi bir yapı vs. yapmışsa bunun yıkımı ya da kaldırılmasını da ayrıca dava açılırken talep edilmesi gerekir. Aksi hâlde mahkeme yıkım/ kaldırma konusunda karar vermez.[249]

El atmanın önlenmesi davası niteliği itibariyle eda davasıdır. Keza ayni hakka dayandığı için de ayni bir davadır.[250] Yargıtay'da el atmanın önlenmesi davasının ayni nitelikte bir dava olduğunu belirtmiştir.[251] Bu bağlamda el atmanın önlenmesi davası

---

[244] M. Kemal OĞUZMAN, Özer SELİÇİ ve Saibe OKTAY ÖZDEMİR 2018, age, s. 283; Turhan ESENER ve Kudret GÜVEN 2019, age, s. 203; Jale AKİPEK, Turgut AKINTÜRK ve Derya ATEŞ 2018, age, s.452; A. Lale SİRMEN 2021, age, s. 282.

[245] Eraslan ÖZKAYA 2019, age, s. 24.

[246] age, s. 24.

[247] A. Lale SİRMEN 2021, age, s. 280; M. Kemal OĞUZMAN, Özer SELİÇİ ve Saibe OKTAY ÖZDEMİR 2018, age, s. 283; Fikret EREN 2021, age, s.43; Haluk Nami NOMER ve Mehmet Serkan ERGÜNE 2020, age, s. 199; Eraslan ÖZKAYA 2019, age, s. 25.

[248] A. Lale SİRMEN 2021, age, s.280; M. Kemal OĞUZMAN, Özer SELİÇİ ve Saibe OKTAY ÖZDEMİR 2018, age, s. 283; Fikret EREN, 2021, age, s. 43; ; Haluk Nami NOMER ve Mehmet Serkan ERGÜNE 2020, age, s. 199; Eraslan ÖZKAYA 2019, age, s. 25.

[249] Eraslan ÖZKAYA 2019, age, s. 25.

[250] A. Lale SİRMEN 2021, age, s.280; M. Kemal OĞUZMAN, Özer SELİÇİ ve Saibe OKTAY ÖZDEMİR 2018, age, s. 283; Fikret EREN 2021, age, s. 43; Haluk Nami NOMER ve Mehmet Serkan ERGÜNE 2020, age, s. 199; Eraslan ÖZKAYA 2019, age, s.25.

[251] *"Taşınmazlara ilişkin davalar taşınmazın bulunduğu yer mahkemesinde açılır (HUMK 13-1). El atmanın önlenmesi davası da taşınmazın aynına ilişkin bir dava olduğundan HUMK'un 13.maddesinde öngörülen mahkemede açılmalıdır. Mahkememin yetkili olabilmesi için, taşınmazın mahkemenin bulunduğu ilçe sınırının içerisinde olması gerekir. El atmanın önlenmesi ile birlikte ecrimisil de istenmişse esas davayı el atmanın önlenmesi teşkil ettiğinden diğer istekler hakkında da el atmanın önlenmesi davası gibi kesin yetki kuralına göre taşınmazın bulunduğu yer mahkemesinde karar verilir."*

ayni bir dava olması nedeniyle haksız el atma sürdüğü sürece dava açılabilir. Herhangi bir zamanaşımı yahut hak düşürücü süreye tabi değildir.[252]

El atmanın önlenmesi davası sonucunda verilen ilamlar taşınmazın aynına ilişkin olması nedeniyle kesinleşmedikçe icra edilmez (HMK m. 350/II, m. 367/II).[253]

Ancak şu husus da özellikle belirtmek gerekir; el atmanın önlenmesi davasında taşınmazın mülkiyeti konusunda uyuşmazlık varsa, karar kesinleştikten ilamlı icraya konu olur.[254] Keza el atmanın önlenmesi davasında, taşınmazın mülkiyeti konusunda uyuşmazlık varsa ilamda yer alan ecrimisil ve diğer hükümlerin (yargılama gideri, avukat vekâlet ücreti gibi) icra edilebilmesi için karar kesinleşmelidir.[255] Buna karşılık

---

Yargıtay 1. HD. 10.02.2010 T. 2010/272 E. 2010/1316 K. (Lexpera E.T: 30.01.2022). *"...bilindiği üzere, elatmanın önlenmesi davaları taşınmazın aynına ilişkin davalar olup, bu davalar sonucu verilen kararlar miktara bakılmaksızın temyize tabidir..."*Yargıtay 1. H.D. 08.12.2015 T. 2015/10288 E. 2015/14203 K. (Lexpera E.T. 30.01.2022).

[252]A. Lale SİRMEN 2021, age, s. 280; M. Kemal OĞUZMAN, Özer SELİÇİ ve Saibe OKTAY ÖZDEMİR 2018, age, s.283; Fikret EREN 2021, age, s. 43; Haluk Nami NOMER ve Mehmet Serkan ERGÜNE 2020, age, s. 199; Eraslan ÖZKAYA 2019, age, s. 25

[253] *"...el atmanın önlenmesi davaları taşınmazın aynına ilişkin olup hüküm kesinleşmeden infaz edilemeyeceği açıktır. İptal ve tescil hükmünün kesinlesmesi ile mülkiyetin 4721 savılı TMK'nun 705. maddesi gereğince davacı tarafa geçeceği tartışmasızdır. Hal böyle olunca, el atmanın önlenmesi isteğinin de kabulüne karar verilmesi gerekirken yanılgılı değerlendirme ile reddine karar verilmesi doğru değildir..."* Yargıtay 1. HD. 07.03.2019 T. 2018/1597 E. 2019/1652 K. (www.yargıtay.gov.tr. E.T: 30.01.2022*). "...borçlu vekili, takip konusu ilamın kesinleşmeden infaz edilemeyeceğini ileri sürerek icra emrinin iptalini istemiş, mahkemece şikâyetin reddine karar verilmiştir. HUMK' nun 443/4.maddesi gereği, gayrimenkule ve buna müteallik ayni haklara ilişkin hükümler kesinleşmedikçe icra olunamaz. Somut olayda takip konusu ilam, el atmanın önlenmesi ve yıkıma ilişkin olup, gayrimenkulün aynına yönelik tecavüz ve yıkım söz konusu olduğundan, infazı için HUMK.nun 443/4.maddesi gereği ilamın kesinleşmesi gerekir.(KURU, el kitabı, sh.790) O hâlde şikayetin kabulü gerekirken aksi yöndeki gerekçe ile reddi doğru değildir."* Yargıtay 12. HD. 04.10.2010 T.2010/8790 E. 2010/21935 K. (Lexpera E.T: 30.01.2022).

[254] *"Borçlu vekili takibe konu ilamın el atmanın önlenmesi ve ecrimisil alacağı istemine ilişkin olması sebebiyle kesinlesmeden takibe konulamayacağını, bu nedenle icra takibinin iptalini istemistir. Mahkemece, taşınmazın tahliyesine ilişkin icra emrinin gayrimenkulün aynına ilişkin olması nedeniyle iptaline, ecrimisil alacağı ise gayrimenkulün aynına iliskin olmadığından fazlava iliskin istemin reddine karar verilmesi üzerine hüküm, borçlu vekili tarafından temviz edilmistir... Somut olayda, müdahalenin men-ine ilişkin ihtilafın taşınmazın aynından kaynaklandığı mahkeme'nin de kabulündedir. Taşınmazın aynına ilişkin ihtilafın çözümlenmesi ile ecrimisil alacağına hükmedilmesi birbiriyle bağlantılı olup, dava nedenleri bölünerek değerlendirme yapılamaz. Bu hâlde, ecrimisil alacağına ilişkin hükmün de kesinleşmeden takibe konulamayacağının kabulü gerekir. Aksi düşünce ile yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir."* Yargıtay 8.HD. 06.10.2016 T. 2016/15649 E. 2016/13169 K. (www.yargıtay.gov.tr E.T: 30.01.2022). *"İcra takibine dayanak yapılan ilamda davacı bankanın davalının fuzulen işgal ettiği yerden müdahalesinin men'ini ve ayrıca ecrimisil tazminatına hükmedilmesini istediği, davalının ise cevap dilekçesinde kredi ilişkisinin bitmesi nedeniyle banka aleyhine taşınmazın iadesi için tapu iptal davası açtıklarını bildirerek ayni hak iddiasında bulunduğu, mahkemece de ecrimisil tazminatı yanında davalının taşınmazlara müdahalesinin men'ine karar verildiği görülmektedir. İlamın açıklanan bu içeriği itibarı ile taşınmazların aynı ile ilgisi olması nedeniyle HUMK'nun 443/4.maddesi uyarınca kesinleşmeden infazı istenemez."* Yargıtay 12 H.D. 04.05.1998 T. 1998/4438 E. 1998/4885 K. (Talih UYAR 2004, age, s. 3195).

[255] *"İcra Takibinin dayanağı olan ilamın incelenmesinde, davacının tapu kaydına dayalı olarak el atmanın önlenmesi, ecrimisil isteminde bulunduğu, davalının ise, karşı dava açarak Medeni Kanunun 651.maddesi dayanak gösterilip tapu kaydının iptali ile adına tescilinin talep edildiği görülmektedir.*

el atmanın önlenmesi davasında taşınmazın mülkiyeti ihtilaflı olmadığı hallerde verilen karar kesinleşmeden icra edilebilir.[256]

2.1.2.10. Taşınmazlarda Önalım Davasına İlişkin İlamlar

Önalım hakkı yasal önalım hakkı (TMK m. 732) ve sözleşmeye dayalı önalım hakkı (TBK m. 238) olmak üzere iki şekilde ortaya çıkmaktadır.

Yasal önalım hakkı; paylı mülkiyete konu olan bir taşınmazın paydaşlarından birinin, payını, paydaş olmayan üçüncü kişilere satması halinde, diğer paydaş veya paydaşların açacakları inşai dava neticesinde mahkeme kararı ile söz konusu payı öncelikli olarak satın alma yetkisini veren eşyaya bağlı haktır.[257] Sözleşmeye dayalı

İptal ve tescil isteminin reddedildiği ve davalı borçlunun el atmanın önlenmesine ve ecrimisille sorumlu tutulmasına karar verildiği ve alacaklı tarafından ilamın infazı için icra dairesine başvurulduğu anlaşılmıştır. Takip dayanağı ilamda, davalı borçlunun tapu iptali ve tescil istemi ile karşı dava açtığı da anlasıldığı için, gayrimenkulün aynı ihtilaflı olup gerek el atmanın önlenmesi gerekse ecrimisil ve eklentilerinin tahsil edilebilmesi HUMK'nun 443/4.maddesi gereğince ilamın kesinleşmesi zorunludur." Yargıtay 12 H.D. 04.05.1998 T. 1998/4438 E. 1998/4885 K. (Talih UYAR 2004, age, s. 3195). *"Borçlular hakkında el atmanın önlenmesine ve ecrimisil ödenmesine karar verilen taşınmaz hakkında, adı geçenlerin satış vaadine dayanarak tescil ve tapu iptali davası açtıklarını ve bu davaların halen görülmekte bulunduğunu beyan ettikleri anlaşılmaktadır. Bu durumda, takip dayanağı ilamda yazılı taşınmazların aynı ihtilaflı olmakla, HUMK'nun 443/4.maddesi gereğince hüküm kesinleşmeden ilamın takip konusu yapılması mümkün değildir. O hâlde merciice takip tarihinde dayanak ilamın kesinleşip kesinleşmediği belirlendikten sonra, kesinleşmediğinin saptanması halinde takibin iptaline karar verilmesi gerekirken…"* Yargıtay 12 H.D. 15.05.2003 T. 2003/9635 E. 2003/10151 K. (Talih UYAR 2004, age, s. 3192).

[256] *"…somut, olayda takip konusu ilamın incelenmesinde, fuzuli işgal nedenine davalı olarak borçlunun taşınmaza el atmasının önlenmesine, tahliyeye hükmedilmesinin talep edildiği ve mahkemece de talep gibi karar verildiği görülmektedir. Bu durumda taşınmazın aynı ihtilaflı olmadığından ilamın infazı için kesinleşmesi gerekmez (Prof. Dr. Baki Kuru, a.g.e., sahife 2187). O hâlde istemin reddi yerine kabulü isabetsiz olduğundan mahkeme kararının bozulması gerekmiştir".* (Yargıtay 12. HD. 13.02.2012 T. 2011/17368 E. 2012/3116 K. (Lexpera E.T. 30.01.2022). *"takip dayanağı Evüp 2.Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 22.05.2007 tarih 2005/48 E., 2007/172 K. sayılı ilamında taşınmaza müdahalenin men'ine ve ecrimisil bedelinin ödenmesine karar verilmistir. Bu kararda, davacı adına tapuda kayıtlı bağımsız bölüm kaydına dayanarak davacının bu üstün hakkı gözetilerek el atmanın önlenmesine karar verilmiş görülen bu davada bir mülkiyet çekişmesi yer almamıştır. Taşınmazın aynına ilişkin olmayan bu tür ilamların kesinleşmeden takibe konulması mümkündür."* Yargıtay 12. HD. 28.06.2011T. 2010/32248 E. 2011/13434 K. (Lexpera E.T: 30.01.2022). *"…somut olayda; takip dayanağı ilamda, davacıya ait taşınmaza vaki el atmanın önlenmesi ve haksız işgal tazminatı talep edildiği, Mahkemece meni müdahale ve ecrimisil bedeline hükmedildiği, anlaşılmaktadır. O hâlde Mahkemece, takip dayanağı ilamda gayrimenkulün aynının tartışmalı olmadığı nazara alınarak, şikâvetin açıklanan bu nedenle reddi yerine, yazılı gerekçeyle kabulüne karar verilmesi doğru değildir."* Yargıtay 8. HD. 04.06.2015 T. 2015/4434 E. 2015/12415 K. (www.yargıtay.gov.tr E.T: 30.01.2022). *"….Somut olayda; takip dayanağı … 12.Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 2015/51E-2016/183K. Sayılı ilamının hüküm bölümünde "…adresindeki taşınmaza davalının vaki müdahalesinin önlenmesine, taşınmazdan tahlivesine " karar verilmistir. Bu halivle ilamda taşınmazın aynıyla ilgili kayıt ve sicillerde değişiklik yaratan bir hüküm bulunmamaktadır. İlamın kesinleşmeden infazı mümkün olup, şikayetin reddi gerekirken yazılı gerekçe ile takibin iptaline karar verilmesi doğru değildir."* Yargıtay 8. HD. 02.11.2017 T. 2017/10714 E.2017/14375 K. (Lexpera E.T: 30.01.2022).

[257] Ahmet M. KILIÇOĞLU (2021a), *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, 3. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, s. 135; Fikret EREN (2008), "Türk Medeni Kanunu'na Göre Yasal Önalım Hakkı", *Gazi Üniversitesi*

önalım hakkı ise; paylı mülkiyet konusu olması şartı aranmadan, malikin, taşınmazın tamamını veya bir kısmını üçüncü bir kişiye satması halinde hak sahibinin sözleşmede kararlaştırılan şartlarla öncelikli olarak satın alabilme hakkıdır.[258]

Önalım davası niteliği itibariyle inşai bir davadır.[259] Önalım davasında, önalım hakkı sahibi kişinin, açtığı dava neticesinde mahkemece verilecek olan karar, önalım hakkı sahibi ile alıcı olan üçüncü kişi arasında iki tür ilişkinin kurulması sonucunu doğurur. Kararın bu inşai niteliğine inşai etki veya yenilik doğurucu etkisi denilmektedir.[260] Bu bağlamda mahkeme kararı ile kurulan ilk ilişki; payını satan paydaş ile alıcı olan üçüncü kişi arasında kurulan satış ilişkisinin aynısı, davacı önalım hakkı sahibi ile davalı alıcı üçüncü kişi arasında kurulmasıdır. İkinci olarak kurulan ilişki; mahkemenin vereceği karar ile mülkiyetin davalı olan alıcı üçüncü kişiden alınarak, davacı önalım hakkı sahibi adına tescil ettirilmesidir. Bir başka ifade ile mahkeme kararı neticesinde mülkiyet alıcı üçüncü kişiden, önalım hakkı sahibine geçmektedir.[261]

Mahkemenin vereceği kararın kesinleşmesi ile beraber mülkiyet, önalım hakkı sahibine geçer. Önalım hakkı sahibi mahkeme kararı gereğince tapu memuruna tescilin yapılmasını isteyebilir.[262] Mülkiyet, mahkemenin verdiği kararla geçtiği için buradaki tescil kurucu nitelikte değildir; aksine açıklayıcı ve bildirici niteliktedir.[263] Ayrıca önalım hakkı sahibi tarafından tapu memuruna, mülkiyetin tescili bakımından yöneltilecek olan talep, herhangi bir zamanaşımı veya hak düşürücü süreye tabi olmadığını da belirtmekte yarar vardır.[264]

Şu hâlde önalım davası neticesinde verilen ilamlar da esasen taşınmaz üzerinde mülkiyet hakkı değişikliğine yol açmaktadır. Dolayısıyla önalım davası taşınmaz

---

Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 12, Sayı 1-2, s.106; Fikret EREN 2021, age, s. 408, A. Lale SİRMEN 2021, age, s. 463; Turhan ESENER ve Kudret GÜVEN 2019, age, s. 312; M. Kemal OĞUZMAN, Özer SELİÇİ ve Saibe OKTAY ÖZDEMİR 2018, age, s.554; Jale AKİPEK, Turgut AKINTÜRK ve Derya ATEŞ 2018, age, s. 555.

[258] Ahmet M. KILIÇOĞLU 2021a, age, s. 135.

[259] Fikret EREN 2008, agm, s. 118; Fikret EREN 2021, age, s. 421. Baki KURU ve Burak AYDIN 2020, age, s.146.

[260] Fikret EREN 2008, agm, s. 124; Fikret EREN 2021, age, s. 428.

[261] Fikret EREN 2008, agm, s. 124; Fikret EREN 2021, age, s. 428.

[262] Fikret EREN 2008, agm, s. 124; Fikret EREN 2021, age, s. 428; M. Kemal OĞUZMAN, Özer SELİÇİ, Saibe OKTAY ÖZDEMİR 2018, age, s. 560; Ahmet Cemal RUHİ ve Canan RUHİ (2020), *Önalım Hakkına Dayalı Tapu İptali ve Tescil Davaları*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, s.173.

[263] Fikret EREN 2008, agm, s. 124; Fikret EREN 2021, age, s. 428.

[264] Fikret EREN 2008, agm, s. 124; Fikret EREN 2021, age, s. 428; M. Kemal OĞUZMAN, Özer SELİÇİ ve Saibe OKTAY ÖZDEMİR 2018, age, s.560.

üzerinde ayni hak değişikliğine yol açtığı için kesinleştikten icra edilmelidir.[265]

Mahkemenin önalım davasına ilişkin kararı inşai nitelikte olduğu için icra edilmesine gerek yoktur.[266] İnşai hüküm bazı edimler bakımından mahkûmiyet hükmü içeriyorsa bu hükümler için ilamlı icraya başvurulması mümkündür.[267] Şu hâlde önalım davasında mahkemenin kararının kesinleşmesiyle mülkiyet davacı önalım hakkı sahibine geçmekte, tapuya yapılan tescil sadece açıklayıcı ve bildirici niteliktedir.[268] Dolayısıyla önalım davası sonucunda mahkemenin mülkiyet hakkının geçişinin yanından ayrıca hükmettiği edaya ilişkin kayıt içeren edimler ilamlı icraya konu olabilir.[269] Bu feri nitelikteki hükümler de asıl talebin tabi olduğu hukuki rejime tabidir. Bir başka ifade ile önalım davasına ilişkin ilam kesinleşmedikçe ilamda yer alan eklentiler de ilamlı icraya konu edilemez.[270]

2.1.2.11. İzaleyi Şuyu (Ortaklığın Giderilmesi) Davasında Taşınmaz Payının Ortaklara Devrine İlişkin İlamlar

El birliği veya paylı mülkiyetin söz konusu olduğu hallerde malikler aralarında paylaşmanın nasıl yapılacağı konusunda anlaşamazlarsa, maliklerden birisi, bir kaçı veya tamamının mahkemeye başvurmak suretiyle paylaşmanın yapılmasını isteyebilirler; açılan bu davaya izaleyi şuyu davası denir.[271]

Davada hâkim mümkün olduğu kadar malı aynen bölmek suretiyle

---

[265] Fikret EREN 2021, age, s. 428; Mustafa Serdar ÖZBEK 2018, age, s.787; Mustafa Serdar ÖZBEK 2016, agm, s. 41.

[266] Fikret EREN 2008, agm, s. 118; Fikret EREN 2021, age, s. 421. Baki KURU ve Burak AYDIN 2020, age, s.146.

[267] Ramazan ARSLAN, Ejder YILMAZ, Sema TAŞPINAR AYVAZ ve Emel HANAĞASI 2020, age, s.302; Baki KURU ve Burak AYDIN 2020, age, s.146.

[268] Fikret EREN 2008, agm, s. 124; Fikret EREN 2021, age, s. 428

[269] Ramazan ARSLAN, Ejder YILMAZ, Sema TAŞPINAR AYVAZ ve Emel HANAĞASI 2020, age, s.301; Baki KURU ve Burak AYDIN 2020, age, s.146.

[270] *"...şufa davası sonucunda verilen hükümler taşınmazın aynına ilişkin ile ilgili olduğundan HUMK'nun 443/4.maddesine göre kesinleşmeden infaz edilemezler. Hükmün infazı için kesinleşmesi gereken hallerde, ilamda yer alan eklentiler de ilamın kesinleştiği tarihte istenebilir."* Yargıtay 12. HD. 02.07.2009 T. 2009/6965 E. 2009 14643 K. (www.yargıtay.gov.tr. E.T: 06.02.2022). *"İcra takibinin dayanağı, Antalya 6.Asliye Hukuk Mahkemesinin 13.08.2002 tarihli gayrimenkulün aynı ile ilgili şufa davası sonucu alacaklı adına şufalı hissenin tesciline dair ilamdır. HUMK'nun 443/4.maddesi hükmüne göre taşınmaz ve bunla ilgili ayni haklara ilişkin ilamlar kesinleşmedikçe icra olunamaz. Ayrıca gayrimenkulün aynına ilişkin ilamlarda yazılı yargılama giderleri, vekâlet ücreti, mahkeme harcı ilamın eklentisinden olduğundan hüküm kesinleşmedikçe icraya konamaz. Anılan bu alacak kalemleri ilamın kesinleştiği tarihte muaccel hale geleceği için, bu alacaklara yürütülecek faizin de kesinleşme tarihinden itibaren hesaplanması gerekirken..."* Yargıtay 12. H.D. 07.10.2003 T. 2003/15488 E. 2003/19458 K. (Talih UYAR 2004, age, s. 3200).

[271] Turhan ESENER ve Kudret GÜVEN 2019, age, s. 220; M. Kemal OĞUZMAN, Özer SELİÇİ ve Saibe OKTAY ÖZDEMİR, age, s. 338.

paylaştırmaya karar verir. Ancak bu mümkün olmuyorsa hâkim malın açık arttırma yoluyla satışına karar verir (TMK m. 699/II, m. 703/II).

Taşınmaz mallar bakımından hâkim, malı aynen bölmek suretiyle paylaştırmaya karar vermişse, maliklerin payına isabet eden parçaların mülkiyeti maliklere devredilir.[272] Dolayısıyla bu da tapu kütüğünde değişiklik yapmayı gerektirdiği için kararın icra edilebilmesi kesinleşme şartına bağlıdır. Nitekim Yargıtay da izaleyi şuyu davasında belli orandaki arsa paylarının ortak olan maliklerin adına tesciline karar verilmesi halinde bu ilamların taşınmazın aynına ilişkin olduğundan bahisle ilamın icra edilebilmesi için kesinleşmesi gerektiğini belirtmiştir.[273]

İlamın bir bütün olması nedeniyle ayrıca bu davada yargılama gideri avukat vekâlet ücreti gibi edaya ilişkin kayıt içeren feri nitelikteki hükümler de asıl kararın tabi olduğu hukuki rejime tabi olup, asıl kararın kesinleşmesi ile icra edilebilir hale gelir.

2.1.2.12. Özel Mülkiyete Konu Kaynak Niteliğindeki Suya Yapılan El Atmanın Önlenmesine İlişkin İlamlar

Taşınmazın tamamlayıcı parçası olan ve özel mülkiyete konu olabilen kaynak niteliğindeki suya yapılan el atmanın önlenmesine ilişkin ilamın icra edilebilmesi için kesinleşmesi gerekmektedir. Dolayısıyla da ilamın icra edilebilmesi için kesinleşmelidir.[274] Ancak el atma; özel mülkiyet konusu olmayan akarsu, dere, yer altı suyuna ilişkin olması halinde ilamın icra edilmesi için kesinleşmesine gerek yoktur.[275]

2.1.2.13. Kat Mülkiyeti Kanunu'ndan Doğan Uyuşmazlıklara İlişkin Bazı İlamların İcrasında Kesinleşmenin Gerekli Olup Olmadığı Tartışması

Kat malikleri ana taşınmazın bakımına ve mimarı durumu ile güzelliğini ve sağlamlığını titizlikle koruma yükümlüdür (KMK m. 19/I). Bu bağlamda her kat

---

[272] Fikret EREN 2021, age, s. 126.

[273] *"Davanak ilamda izale-i suyu davası belli orandaki arsa paylarının hissedar adına tesciline ve belli miktarda ivazlar ilavesine karar verilmiştir. Bu durumda ilam, taşınmazın aynına taalluk ettiğinden, kesinleşmeden infazı HUMK'nun 443.maddesine göre mümkün değildir."* Yargıtay 12. H.D. 05.02.2002 T. 2002/1190 E. 2002/2358 K. (Talih UYAR 2004, age, s. 3193).

[274] Talih UYAR 2004, age, s. 3173.

[275] age, s. 3173.

maliki ana taşınmazın mimari durumunu bozacak, güzelliğini bozacak ve sağlamlığını tehlikeye atacak davranışlardan kaçınması, ana taşınmazın bakımı için gerekli özeni göstermesi gerekmektedir. Şu hâlde kanun ana taşınmazda mimari projeye uygun olmayan durum ve değişikliklere kural olarak izin vermemiştir.[276] Bu kapsamda kat maliklerinden biri veya birkaçı bağımsız bölümlerini yasak edilmiş olan işler bakımından kullanması yahut kat malikleri kurulunun oy birliği ile aldığı bir karar olmadan bağımsız bölümün kullanma amacı değiştirilmişse KMK m. 33 gereğince hâkimin müdahalesi istenebilir.[277] Esasen buna ilişkin davada görevli mahkeme de sulh hukuk mahkemesidir.

Kat mülkiyeti hukukuna aykırı olarak yapılan işlemlerin eski haline iadesi için açılan davada; davacı taraf, yasak işlem neticesinde zarar göre kat maliki/malikleri iken, davalı taraf ise zarar verici eylemi gerçekleştiren kat malikidir. Mahkeme, davayı kabul edecek olursa dava konusu bağımsız bölümün projede ve tapu kütüğünde yazılı olan biçime, belirlen en uygun süre içinde dönüştürülmesi kararını davalıya tefhim veya tebliğ eder.[278]

Mahkemece, kat mülkiyeti hukukundan kaynaklanan değişikliklerin onaylı mimari projeye uygun olarak eski haline getirilmesi için vermiş olduğu kararlar taşınmazın aynına ilişkin olmayıp, kesinleşmeden icra edilebileceği sonucuna varmak gerekir. Yargıtay da bazı kararlarında kat mülkiyeti hukukundan kaynaklanan değişikliklerin onaylı mimari projeye uygun olarak iade edilmesine ilişkin ilamların kesinleşmeden icraya konulabileceği belirtmiştir.[279]

Ancak Yargıtay bazı kararlarında ise kat mülkiyeti kanununda kaynaklanan ve değişikliklerin onaylı mimari projeye uygun olarak eski haline getirilmesine ilişkin davalarda, yerel mahkemece verilen kararlarda ilamın kesinleştikten belli bir süre sonra icraya konulacağına ilişkin hükümleri onamıştır. Örneğin Yargıtay bir kararında

---

[276] Mahir Ersin GERMEÇ ve Ezgi TANRIVERDİ (2022), *Kat Mülkiyeti Davaları*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, s. 1011.
[277] age, s. 288.
[278] age, s. 1011
[279] *"...Sulh Hukuk Mahkemesi'nin 14.07.2011 tarih ve 2009/372 E.-2011/672 K. sayılı kararı; 634 Sayılı Kat Mülkiyeti Kanunu'ndan kaynaklanan ve değişiklilerin onaylı mimarı projeye uygun hale getirilmesine ilişkindir. Açıklanan bu niteliği itibariyle olayda mülkiyet uyuşmazlığı bulunmayıp, ilamın infazı için HUMK'nun 443/4. (HMK 367/2.) maddesi gereğince kesinlesmesi gerekmez."* Yargıtay 12. H.D. 31/05/2012 T. 2012/961 E. 2012/18825 K. (www.yargıtay.gov.tr. E.T.06.02.2022).

yerel mahkeme tarafından verilen şu kararı onamıştır:

> "*634 sayılı Kat sayılı Kat Mülkiyeti Kanununun 33. maddesi uyarınca karar gereğinin yerine getirilmesi için kararın kesinleşmesinden itibaren davalıya 120 gün süre verilmesine. Buna ilişkin yapılan masrafların davalıdan tahsiline, bu süre içerisinde karar gereği yerine getirilmediği takdirde aynı koşullarda davacıya icra-i infaz yetkisi verilmesine…*"[280]

Keza alt derece mahkemesi tarafından verilen bir karada; taşınmazın eski haline ve mimari projesine uygun hale getirilmesi için davalılara, kararın kesinleştiği tarihten itibaren otuz günlük süre verilmiş; Yargıtay ise bunu onamıştır.[281]

Ayrıca Yargıtay, taşınmazların yıkımına ilişkin davalar sonucunda verilen ilamların kesinleşmeden icra edilmesi halinde, telafisi imkânsız zararların meydana geleceğinden bahisle ilamın icrası için kesinleşmesi gerektiğini belirtmiştir.[282]

Doktrinde ise bir görüşe göre taşınmazların yıkımına ilişkin davalar, taşınmaz üzerinde ayni hak değişikliğine yol açmadığından bahisle ilamın icrası bağlamında

---

[280] Yargıtay 20. H.D. 29.05.2018 T. 2017/2871 E. 2018/4063 K. (www.yargıtay.gov.tr. E.T: 06.02.2022).

[281] *"Dava dilekçesinde, çatının kaldırılarak oda yapılması ve merdiven boşluğunun zeminine hidrofor konulması suretiyle Kat mülkiyeti Kanununa ve imara aykırılık oluşturulduğu beyanla, aykırılıkların eski hale getirilmesi istenilmiştir. Mahkemece davanın kısmen kabulü ile, taşınmazın çatısında bulunan odaların yıkılması talebinin reddine, taşınmazın ana merdiveninin altındaki 4 adet su deposu ve hidroforun kaldırılmasına, 4 adet su deposu ve hidroforun bulunduğu alanın eski hale/mimari projesine uygun hale getirilmesine ve bu hususta davalılara kararın kesinleştiği tarihten itibaren 30 gün süre verilmesine karar verilmiş, taraf vekilleri istinaf başvurusunda bulunmuştur. ... Bölge Adliye Mahkemesi 6. Hukuk Dairesince, istinaf başvurularının esastan reddine karar verilmiş davalılar vekili kararı temyiz etmiştir. Kararı temyiz eden taraf yönünden yapılan incelemede: dosyadaki yazılara, kararın dayandığı kanıtlar ile yasal gerektirici nedenlere göre; tadilat projesinin oybirliği bulunmadığı için geçersiz olduğu, merdiven boşluğu zeminine konulan hidroforların gürültü, nem ve rutubet yapacağı ve teknik yönden uygun olmadığı gibi risk oluşturduğu bilirkişi raporu ile tespit edilmesi suretiyle verilen kararda bir isabetsizlik bulunmadığından* yerinde görülmeyen temyiz itirazlarının reddi ile usul ve yasaya uygun olan hükmün onanmasına." Yargıtay 5. H.D.22.09.2021 T. 2021/7189 E. 2021/10099 K. (www.yargıtay.gov.tr. E.T: 06.02.2022).

[282] *"...mahkemece, uyuşmazlık konusu taşınmazdaki tecavüzlü kısımların yıkılarak ve tıraşlanarak borçluların el atmasının önlenmesine karar verilmiş olup, kal'e ilişkin davalar sonunda verilen kararların kesinleşmeden icrası ve daha sonra hükmün bozulması halinde telafisi imkânsız zararlar meydana geleceği nazara alınarak, bu konuda verilen kararların kesinleşmeden icra edilemeyeceğinin kabulü gerekir."* Yargıtay 8.HD. 16.09.2014 T. 2014/15767 E. 2014/16077 K. (www.yargıtay.gov.tr. E.T: 06.02.2022). *"...420x3.50 m ölçütlerindeki bölümün kapatılarak büro şekline dönüştürüldüğü üstü kapatılarak kapalı mekan haline getirildiği, kalorifer tesisatı çekildiği anlaşılmakla ortak alanlara yapılan bu Elatmanın Önlenmesine, büro olarak kullanılan bu bölümün yıkılmasına,(KAL'İNE) büronun bulunduğu 3.50x4.20 m'lik alanın bahçe haline getirilmesine, 5-Bodrum katta 4.20x8.00 m ölçütlerindeki ortak alanın işgal edildiği anlaşıldığından ortak alanlara yapılan bu elatmanın önlenmesine," şeklinde karar verilmiştir. Kal'e (yıkıma) ilişkin davalar sonunda verilen kararların kesinleşmeden icrası hükmün bozulması halinde telafisi imkansız zararlar meydana getirebilir. Bu husus göz önüne alınarak, Kal'e ilişkin kararların kesinleşmeden icra edilemeyeceği kabul edilmelidir."* Yargıtay 8. H.D.13.11.2017 T. 2015/13372 E. 2017/15120 K. (www.yargıtay.gov.tr. E.T.06.02.2022).

verilen karar kesinleşmeden icra edilebilir.[283] Buna karşın doktrindeki ikinci görüşe göre ise verilen yıkım kararının kesinleşmeden icra edilmesi halinde, telafisi güç ve imkânsız zararlar meydana gelmesine yol açacağında ilamın icrası için kesinleşme şartı aranmalıdır.[284]

Kanımızca kat mülkiyeti hukukunda kaynaklanan bağımsız bölümün projede ve tapu kütüğünde yazılı olan biçime dönüştürülmesine ilişkin ilamların, kesinleştikten sonra icraya konulması gerekmektedir. Nitekim bu tür ilamlar her ne kadar taşınmazın aynına ilişkin olmasa da kesinleşmeden icra edilmesi halinde icrasının eski hale iadesinin sağlanması çok zor hatta mümkün olmayabilir. Örneğin kat mülkiyeti kanununda kaynaklanan ve değişikliklerin onaylı mimari projeye uygun olarak eski haline getirilmesi için verilmiş olan bir yıkım kararı kesinleşmeden icra edilecek olursa, icra edilen bu ilamın eski haline iadesi sağlanamayacaktır. Bu da hak kayıplarının ortaya çıkmasına neden olacaktır. Bu nedenle kat mülkiyeti kanundan kaynaklı verilen yıkım kararlarının da icra edilebilmesi için ilamın kesinleşmesinin varlığı aranmalıdır. Sonuç itibariyle kat mülkiyeti hukukunda kaynaklanan bağımsız bölümün projede ve tapu kütüğünde yazılı olan biçime dönüştürülmesine ilişkin ilamlar kesinleştikten sonra icra edilmesi daha yararlı olacaktır.

2.1.3. Aile Hukukuna İlişkin İlamlar

2.1.3.1. Genel Olarak

Aile Hukuku, Türk Medeni Kanunu'nun aile hukuku başlıklı ikinci kitabında düzenlenmiştir. Bu bağlamda aile hukuku; evlilik hukuku, hısımlık hukuku ve vesayet hukuku olmak üzere üç kısım şeklinde düzenlenmiştir.

Aile hukukuna ilişkin ilam kavramından anlaşılması gereken Türk Medeni Kanunu ikinci kitap kapsamında yer alıp ve cebri icraya konu olabilen ilamlar anlaşılmalıdır.[285]

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda öngörülen düzenleme ile aile hukukuna ilişkin ilamların icra edilebilmesi için bu ilamların kesinleşmiş olması şartına bağlamıştır. Bir başka ifade ile aile hukukuna ilişkin ilamlar şekli anlamda

[283] Talih UYAR (1996), Gerekçeli Notlu İçtihatlı İcra ve İflas Kanunu, C.1, Feryal Matbaacılık, Ankara, s.687.
[284] Mustafa Serdar ÖZBEK 2018, age, s.815; Mustafa Serdar ÖZBEK 2016, agm, s. 67.
[285] Tahsin MAVZER 2021, age, s.93.

kesinleşmedikçe icra edilemez (HMK m. 350/II, m. 367/II). Burada özelliklede şu hususa vurgu yapmakta yarar var; aile hukukuna ilişkin ilamlardan olup icra edilebilmesi kesinleşmesi şartına bağlı olan ilamlardan anlaşılması gereken, kişinin doğrudan şahsı ya da ailevi ilişkisinde bir hukuksal değişiklik meydana getiren ilamlar ve bu ilamların ferileri anlaşılmalıdır.[286] Bu bağlamda, babalık davası, boşanma davası, velayetin kaldırılması davası gibi kişinin doğrudan şahsı ya da ailevi ilişkisinde bir hukuksal değişiklik meydana getiren ilamların icra edilebilmesi kesinleşme şartına bağlıdır[287]

Aile hukukuna ilişkin ilamlar nüfus sicillerindeki kayıtlarda değişikliklerin yapılmasını gerektirmektedir. Bu nedenle karar kesinleşmeden icra edilmesi halinde ve kanun yolu incelemesi sonucunda da aksine karar çıkması durumunda sicillerde tekrar değişiklik yapılmasını gerektirir. Ayrıca aile hukukuna ilişkin ilamların kesinleşmeden icra edilmesi halinde telafisi güç ya da imkânsız zararlar meydana gelebilir. Örneğin çocuk teslimine ilişkin ilam kesinleşmeden edilirse çocuk yurtdışına kaçırılabilir veya kötü muameleye uğrayabilir. Bu ihtimallerin telafisi mümkün değildir. Bu nedenle aile hukukuna ilişkin ilamlar kesinleşmedikçe icra edilmeyecektir.[288] Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi de bir kararında bu hususa vurgu yapmıştır. Sözü edilen karara göre;

> "*…ancak bazı ilamların kesinleşmeden icra edilmesi halinde, daha sonra üst mahkemece kanun yoluna başvuru sonucu ilam bozulduğunda, icranın iadesi, mümkün olamayabilir. Bu durum özellikle aile hukukunda daha da belirgindir. Kanun koyucu bu nedenle, kamu düzenine olan etkilerini de dikkate alarak, aile hukukuna ilişkin ilamların kesinleştikten sonra icra edilmelerini kabul etmiştir…*"[289]

Aile hukukuna ilişkin ilamlardan olan; boşanma davası, babalık davası, evliliğin butlanı ve iptali davası, çocuğun tanınması ve iptali davası, kısıtlama ve vasi tayini davası, soybağının kurulması davası gibi ilamlar hukuki niteliği itibariyle inşai dava ya da tespit davası olup, kararın şekli anlamda kesinleşmesi kendisinden beklenen etkiyi meydana getirmektedirler.[290]

---

[286] Baki KURU 2013, age, s. 924.
[287] age, s. 924.
[288] Yargıtay HGK 10.11.2020 T. 2017/1928 E. 2020/854 K. (Legalbank E.T: 03.06.2022); Necip BİLGE (1973), *Medeni Yargılama Hukukunda Karar Düzeltme*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara s. 171-172.
[289] AYM 16.03.2016 T. 2015/104 E. 2016/20 K. (Lexpera E.T: 06.02.2022).
[290] Ali Cem BUDAK ve Varol KARAASLAN 2021, age, s. 410.

Aile hukukuna ilişkin olup icra edilmesi kesinleşme şartına bağlı olan ilamlarda asıl karara bağlı olarak verilen tazminat, yargılama gideri avukat vekâlet ücreti gibi edaya ilişkin kayıt içeren feri nitelikteki hükümler de asıl kararın şekli anlamda kesinleşmesi üzerine ilamlı icra yoluna konulabilir hale gelir.[291]

2.1.3.2. Nişanın Bozulması Üzerine Açılan Tazminat Davalarına İlişkin İlamlar

Nişanlanma; bir evlenme vaadi olup, aile hukukuna ilişkin bir akittir; bu akit kişiye sıkı sıkıya bağlı bir haktır.[292] Esasen nişanlanmanın kurucu unsurları karşılıklı evlenme vaadi ve bu evlenecek olana kişilerin ayrı cinsten olmaları hususları oluşturmaktadır.[293]

Nişanlanmış olanların mutlaka evlenecekleri anlamına gelmez; bazı sebeplerin ortaya çıkması ile nişanlanma sona erebilir. Bu kapsamda kanun koyucu nişanlılardan birinin haklı bir sebep olmaksızın nişanı sona erdirebilmesine imkân tanımıştır. Buna bağlı olarak da maddi tazminat (TMK m. 120), manevi tazminat (TMK m. 121) ve hediyelerin iadesi (TMK m. 122) gibi malvarlığına ilişkin sonuçlar meydana gelmektedir.[294]

Yargıtay nişanlanmanın aile hukukuna ilişkin ilamlardan olması nedeniyle nişanın bozulması üzerine açılan tazminat davalarının icra edilebilmesi için ilamın kesinleşmesi gerektiğini belirtmiştir. Bu bağlamda Yargıtay 12. Hukuk Dairesi nişanın bozulması nedeniyle açılan maddi ve manevi tazminat davası sonucunda verilen ilamların ve bu ilamların eklentilerinin aile hukukuna ilişkin ilamlardan olduğu belirterek kararın icra edilebilmesi için şekli anlamda kesinleşmesi gerektiği sonucuna varmıştır.[295] Buna karşın Yargıtay 8. Hukuk Dairesi; bir kararında nişanın bozulması

---

[291] Baki KURU 2013, age, s. 924; Ali Cem BUDAK ve Varol KARAASLAN 2021, age, s. 411.

[292] Bilge ÖZTAN 2016, age, 405; Bilge ÖZTAN (2015), *Aile Hukuku*, 6.Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, s. 24; Mustafa DURAL, Tufan ÖĞÜZ ve Mustafa Alper GÜMÜŞ (2022), *Türk Özel Hukuku Cilt III Aile Hukuku,* 17. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul, s.13.

[293] Bilge ÖZTAN 2016, age, s. 406; Turgut AKINTÜRK ve Derya ATEŞ 2022, age, s. 23; Ahmet M. KILIÇOĞLU 2022, age, s. 10.

[294] Bilge ÖZTAN 2015, age, s. 79; Turgut AKINTÜRK ve Derya ATEŞ 2022, age, 45.

[295] *"...HUMK.nun 443/4.maddesi gereğince (Aile ve şahsın hukukuna mütedair hükümler kesinleşmedikçe infaz olunamaz). Somut olayda nişanın bozulması nedeniyle manevi tazminat istemli olarak açılan dava sonunda hükmedilen manevi tazminat ilamı icra takibine konulmuştur. Takip dayanağı ilamda incelenen nişan bozulmasından dolayı tazminat istemi TMK.nun aile hukuk bölümü içinde 120 ve 121.maddelerinde düzenlenmiş olup, karar yukarıda yazılı Kanun hükmü gereğince kesinleşmeden takibe konulamaz."* Yargıtay 12. H.D. 2008/3155 E. 2008/5788 K. (Lexpera E.T: 04.06.2022). *"HUMK'nun 443/4.maddesi gereğince (Aile ve şahsın hukukuna mütedair hükümler kesinleşmedikçe infaz olunamaz). Somut olayda nişanın bozulması nedeniyle maddi ve manevi tazminat*

üzerine açılmış manevi tazminatın her ne kadar aile hukukuna ilişkin ilamlardan olsa da tarafların hukuki durumunda bir değişikli yaratmadığı için kesinleşmeden icra edilebileceğine hükmetmiştir.[296]

Kanımızca nişanın bozulması üzerine açılan tazminat davası sonucunda verilen ilam kesinleşmeden icra edilebilmelidir. Zira nişanın bozulması nedeniyle açılan maddi ve manevi tazminat davaları aile hukukuna ilişkin ilamlardan olsa da kişinin doğrudan şahsı veya ailevi durumuyla ilgili hukuki durumda bir değişiklik yaratmamaktadır; aksine malvarlığında değişiklik yaratacak niteliktedir. Bu bağlamda aile hukukuna ilişkin olan ve kişinin doğrudan şahsı ya da ailevi yapısı ile ilgili hukuki durumda değişiklik yaratan ilamlar ve bu ilamları eklentisi niteliğinde olan hükümlerin icra edilebilmesi için ilamın kesinleşmesi şartına bağlıdır.[297] Dolayısıyla nişanın bozulması nedeniyle açılacak olan tazminat davası da kişinin malvarlığında değişiklik yaratacak nitelikte bir ilam olduğu için ilamın icra edilebilmesi için kesinleşme şartı aranmamalıdır. Yine hediyelerin iadesi için açılan davada verilen ilam kesinleşmeden icra edilmelidir. Ancak bir taşınmaz hediye edilmiş ve buna ilişkin tapu iptal tescil davası açılmışsa burada taşınmazın mülkiyeti çekişmeli olacağı için ilam kesinleştikten sonra icra edilir. Zira taşınmaz üzerindeki ayni haklara ilişkin ilamların icra edilmesi bu ilamların kesinleşmesi şartına bağlıdır (HMK m. 350/II, m. 367/II).

2.1.3.3. Boşanma Davalarına İlişkin İlamlar

Evliliğin sona erdiren sebeplerden birini de boşanma oluşturmaktadır. Esasen eşlerden birinin talebi üzerine, hâkim kararıyla kanundan belirtilen sebeplere evlilik birliğinin sona ermesine boşanma denir.[298] Bir başka şekilde ifade etmek gerekirse

---

istemli olarak açılan dava sonunda hükmedilen vekâlet ücreti takibe konulmuştur. Takip dayanağı ilamda incelenen nişanın bozulmasından dolayı tazminat istemi TMK'nun aile hukuku bölümü içinde 120 ve 121.maddelerinde düzenlenmiş olup, karar yukarıda yazılı yasa hükmü gereğince kesinleşmeden takibe konulamaz. Kararın eklentileri de aynı kurala tabi olduğundan istemin kabulü yerine reddine karar verilmesi isabetsizdir." Yargıtay 12. H.D. 21.07.2005 T. 2005/ 12502 E. 2005/16232 K. (Mustafa OSKAY ve diğerleri 2007, age, s. 672).

[296] *"...takip dayanağı... 2.Aile Mahkemesi'nin 02.10.2014 tarih 2014/38 Esas 2014/734 Karar sayılı ilamında davacı lehine nişan bozulmasından dolayı 6.000,00 TL manevi tazminat alacağına hükmedilmistir. Bu hali ile ilam tarafların hukuki durumlarında, kayıt ve sicillerde değil malvarlığında değisiklik yaratacak nitelikte olduğu, hakkın özüyle ilgili olmayıp sonuclarıyla ilgili olduğundan şahsın hukukuna ilişkin olmakla birlikte, icrası için kesinleşmesi şartı bulunmamaktadır."* Yargıtay 8. H.D. 02.10.2017 T. 2015/9835 E. 2017/11928 K. (www.yargıtay.gov.tr. E.T: 04.06.2022).

[297] Baki KURU 2013, age, s. 924.

[298] Süleyman YILMAZ ve Abdülkerim YILDIRIM (2021), *Medeni Hukuk-I*, 2. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, s.223; Hüseyin HATEMİ (2021), *Aile Hukuku*, 9.Bası, On İki Levha Yayınları, İstanbul, s. 115;

boşanma davası, kanunda yer alan sebeplere dayanılarak açılan, evlilik birliğini sona erdirme amacına yönelik ve bu sonuçla birlikte bazı yan tedbirler ve feri tedbirlerin karara bağlanmasına yönelmiş bir inşai dava türüdür.[299] Boşanma davaları özellikle kamu düzenini yakından ilgilendirmesi nedeniyle eşler anlaşmak suretiyle diledikleri zaman boşanamazlar; boşanmayı sağlamak için mutlaka dava açmak gerekir.[300]

Dava açma hakkına sahip olan eş, dilerse ayrılık isteyebilir. Dilerse boşanma isteyebilir (TMK m. 167). Ancak eşlerden biri açmış olduğu davada boşanmaya değil de ayrılığa karar verilmesini talep etmiş ise hâkim boşanma kararı veremez (TMK m. 170/II). Yine bu bağlamda dava boşanmaya ilişkin olarak açılmış, hâkim ortak hayatın yeniden kurulması olasılığı bulunduğu takdirde ayrılığa karar verilebilir (TMK m. 170/III).

Boşanma davasının açılması beraber hâkim davanın devamı süresince gerekli olan, özellikle eşlerin barınmasına, geçimine, eşlerin mallarının yönetimine ve çocukların bakım ve korunmasına ilişkin geçici önlemleri re'sen alır (TMK m. 169). Bu bağlamda taraflar talep etmemiş olsa bile hâkim eşlerin barınması, eş ve varsa çocuğun geçimi için gerekli nafakanın ödenmesi, dava süresince çocuğun kimin yanında kalacağı ve çocukla diğer eş arasındaki kişisel ilişkiyi resen düzenler.[301]

Boşanma davasının sonucunda hâkim birtakım hususları kendiliğinden düzenlemek zorundadır. Örneğin hâkim; çocukların durumunu, anne ve baba ile olan ilişkisini düzenlemesi gerekmektedir.[302] Esasen boşanma kararı sonucunda çocukların velayetinin kimde olacağı husus önem arz eder. Boşanma kararının verilmesiyle

---

Kemal ERDOĞAN, Sinan Sami AKKURT ve Hüseyin TOKAT 2021, *Medeni Hukuk*, 2.Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, s. 421; Turgut AKINTÜRK ve Derya ATEŞ (2022), *Aile Hukuku İkinci Cilt*, 24.Bası, Beta Yayınları, İstanbul, s.235; Ahmet M. KILIÇOĞLU (2022), *Aile Hukuku*, Gözden Geçirilmiş 6.Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, s.88; Mustafa DURAL, Tufan ÖĞÜZ ve Mustafa Alper GÜMÜŞ 2022, age, s. 104.

[299] Mehmet Akif TUTUMLU (2009), *Boşanma Yargılaması Hukuku*, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, s. 1487; Şaban KAYIHAN ve Mustafa ÜNLÜTEPE (2017), *Medeni Hukuk Bilgisi*, 4.Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, s. 291; Mustafa DURAL, Tufan ÖĞÜZ ve Mustafa Alper GÜMÜŞ 2022, age, s. 141.

[300] Hakan PEKCANİTEZ, Oğuz ATALAY ve Muhammet ÖZEKES 2021, age, s. 218; Baki KURU ve Burak AYDIN 2020, age, s.145; Baki KURU, Ramazan ARSLAN ve Ejder YILMAZ 2014, age, s. 265; Tolga AKKAYA (2017), *Medeni Usul Hukuku Bakımından Boşanma Davası*, Yetkin Yayınları, Ankara, s.44; Mustafa DURAL, Tufan ÖĞÜZ ve Mustafa Alper GÜMÜŞ 2022, age, s. 104.

[301] Hüseyin HATEMİ 2021, age, s. 130; Bilge ÖZTAN 2016, age, s.477; Alper KESKİN (2015), "Türk Medeni Hukukunda Boşanma Davası", *İstanbul Barosu Dergisi*, Cilt 89, Sayı 6, s.191; Bilge ÖZTAN 2015, age, s. 740.

[302] Bilge ÖZTAN 2016, age, s.444; Kemal ERDOĞAN, Sinan Sami AKKURT ve Hüseyin TOKAT 2021, age, s. 442; Turgut AKINTÜRK ve Derya ATEŞ 2022, age, s.287.

birlikte velayet çocuğun bırakıldığı eştedir (TMK m. 336/III). Bu bağlamda hâkim, olanak buldukça anne, babayı ve çocuğu dinledikten sonra velayet hakkını kime bırakacağına karar verir (TMK m. 182). Ancak hâkim, çocuğun velayetini anne veya babadan birine bırakmayıp, çocuğa vasi atanmasına da karar verebilir. Eğer hâkim velayeti eşlerden birine bırakacak olursa, velayet kendisine bırakılmayan eş ile çocuk arasında kişisel ilişkiyi düzenler.[303] Esasen çocuğun velayetinin kendisine bırakılmayan eş, gücü oranında çocuğa nafaka öder; bu nafakaya ise iştirak nafakası denilmektedir[304]. Hâkim talep olması halinde de maddi tazminat, manevi tazminat ve yoksulluk nafakası hakkında da karar verir.[305]

Boşanma ilamı esas itibariyle aile hukukuna ilişkin ilamlardan olup, nüfus sicilindeki kayıtlarda değişiklik gerektirdiği gibi, kişinin şahsı ve ailevi yapısında bir hukuksal değişiklik meydan getirmektedir. Dolayısıyla boşanma davasına ilişkin ilamların icra edilmesi kesinleşme şartına bağlıdır (HMK m. 350/II, m. 367/II).

Boşanma davasının hukuki niteliği, inşai davadır.[306] Bu kapsamda mahkemece verilen boşanma kararının kesinleşmesiyle beraber, kanunen geleceğe etkili olarak kendiliğinden hüküm ve sonuç doğurur. Bir başka ifade ile boşanma kararı kesinleşmesiyle beraber ayrıca icra edilmesine gerek kalmadan kendisinden beklenen sonucu doğurur.[307] Yargıtay Hukuk Genel Kurulu da bir kararında boşanma davasına ilişkin ilamların inşai nitelikte olması nedeniyle ayrıca icra edilmesine gerek olmadığı belirtmiştir.[308]

---

[303] Bilge ÖZTAN 2016, age, s.479; Kemal ERDOĞAN, Sinan Sami AKKURT ve Hüseyin TOKAT 2021, age, s. 444; Zafer ZEYTİN ve Ömer ERGÜN (2020), *Türk Medeni Hukuku*, 5.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, s.207; Ahmet M. KILIÇOĞLU 2022, age, s. 151.

[304] Bilge ÖZTAN 2016, age, s.479; Kemal ERDOĞAN, Sinan Sami AKKURT ve Hüseyin TOKAT 2021, age, s. 445; Süleyman YILMAZ ve Abdülkerim YILDIRIM 2021, age, s.233; Zafer ZEYTİN ve Ömer ERGÜN 2020, age, s.207.

[305] Bilge ÖZTAN 2015, age, s. 799; Mustafa DURAL, Tufan ÖĞÜZ ve Mustafa Alper GÜMÜŞ 2022, age, s. 153.

[306] Ramazan ARSLAN, Ejder YILMAZ, Sema TAŞPINAR AYVAZ ve Emel HANAĞASI 2020, age, s. 300; Baki KURU, Ramazan ARSLAN ve Ejder YILMAZ, 2014, age, s. 264; Baki KURU ve Burak AYDIN 2020, age, s.144; Hakan PEKCANİTEZ, Oğuz ATALAY ve Muhammet ÖZEKES 2021, age, s. 218; Süha TANRIVER 2018, age, s.586; Ali Cem BUDAK ve Varol KARAASLAN 2021, age, s.155; Turgut AKINTÜRK ve Derya ATEŞ 2022, age, s.288.

[307] Baki KURU, 1993, age, s. 2215; Süha TANRIVER (2014), *Türk Aile Mahkemeleri*, Yetkin Yayınları, Ankara, s.98, Mustafa Serdar ÖZBEK 2018, age, s.790; Mustafa Serdar ÖZBEK 2016, agm, s.46; Tolga AKKAYA 2017, age, s. 46; Mehmet Akif TUTUMLU 2009, age, s.1488; Ali Cem BUDAK ve Varol KARAASLAN 2021, age, s.156; Bilge ÖZTAN 2015, age, s. 762; Mustafa DURAL, Tufan ÖĞÜZ ve Mustafa Alper GÜMÜS 2022, age, s. 141.

[308] *"Boşanma kararları hukuksal nitelikçe yenilik doğurucu kararlardandır. Yenilik doğrucu kararlar ise, bir hukuki durumun kurulması, değiştirilmesi veya ortadan kaldırılması için hak sahibinin iradesinin kafi gelmemesi ve durumun ancak bir mahkeme kararı ile doğmasının gerekli olduğu hallerde*

Boşanma kararı kişisel durum sicilinde değişiklik yaptığı için bunun ilgili kütüğe tescil edilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda 1587 sayılı Nüfus Kanunu m. 31 gereğince;

> *"Boşanma kararını veren mahkemenin başkatibi kararın kesinleştiği tarihten itibaren 30 gün içinde üç nüsha karar örneğini bulunduğu yer nüfus memurluğuna vermekle, bu memur da kocanın kayıtlı olduğu yer nüfus memurluğuna göndermekle ödevlidir. Kocanın kayıtlı olduğu yer nüfus memuru tescilden sonra karar örneğinden bir nüshasını merkez arşivine, bir nüshasını karının nakledeceği yer nüfus idaresine gönderir."*

Boşanma kararıyla birlikte hükmedilen yargılama gideri, avukat vekâlet ücreti, maddi ve manevi tazminat gibi edaya ilişkin kayıt içeren hükümler için ilamlı icra yoluna başvurulabilir. Esasen boşanma kararının ferisi niteliğindeki bu hükümler asıl kararın tabi olduğu hukuki rejime tabidir.[309] Bir başka şekilde ifade etmek gerekirse, boşanma kararı şekli anlamda kesinleşmediği sürece, boşanma kararına bağlı olan feri sonuçların da ortaya çıkması söz konusu olmayacaktır.[310] Yargıtay da boşanmanın ferisi niteliğinde olan hükümler bakımından ilamlı icra yoluna başvurabilmek için boşanma kararının kesinleşmesi gerektiğini belirtmiştir.[311]

Boşanma davasının ferisi niteliğinde olabilecek kalemlerden biri olan, maddi

---

açılan dava sonucu verilen karardır. Bu kararların hukuki alanda etkili olmaları için icraya ihtiyaçları yoktur." Yargıtay HGK 30.11.2011 T. 2011/2-593 E. 2011/726 K. (Legalbank E.T:12.02.2022).

[309] Tolga AKKAYA 2017, age, s. 511.

[310] age, s. 511; Mustafa Serdar ÖZBEK 2018, age, s.790; Mustafa Serdar ÖZBEK 2016, agm, s. 46.

[311] *"Boşanma ilamı ekinde verilen yoksulluk nafakası, maddi ve manevi tazminatın icra takibine konu edilebilmesi için HUMK'nun 443. maddesi gereğince (boşanma) ilamının kesinleşmesine bağlıdır. Somut olayda takibe konu Sincan 1. Aile Mahkemesinin 20.9.2005 tarih ve 2005/276-642 sayılı tarafların boşanmasına iliskin verdiği karar kesinleşmemiştir. Bu durumda takibe dayanak ilamda hükmolunan yukarıda belirtilen alacaklar ile yargılama gideri ve ücreti vekâlet takip konusu yapılamaz."* Yargıtay 12. H.D. 21.09.2006 T.2006/10799 E. 2006/13163 K. (www.yargıtay.gov.tr E.T:12.02.2022). *"HUMK'nun 443/4. (HMK'nun 367/2.) maddesi gereğince aile ve şahsın hukuku ile ilgili hükümler kesinleşmedikçe takibe konu edilemez. Ayrıca, boşanma kararının "eklentisi" olan yoksulluk, iştirak nafakası, maddi-manevi tazminat, yargılama gideri ve vekâlet ücreti de aynı kurala tabi olup, icra takibine konu edilebilmesi için boşanma hükmünün kesinleşmesi gerekir. Bir başka anlatımla boşanma hükmü kesinleşmiş ise eklentilerin (Yoksulluk nafakası, iştirak nafakası, maddi ve manevi tazminat vs.) infaz edilmesi için eklentiler yönünden kararın kesinleşmesi gerekmez."* Yargıtay 8. H.D. 27.11.2017 T. 2015/13344 E. 2017/15654 K. (www.yargıtay.gov.tr E.T: 12.02.2022). *"HUMK'nun 443/4.(HMK'nun 367/2.) maddesi gereğince aile ve şahsın hukuku ile ilgili hükümler kesinlesmedikce takibe konu edilemez. Ayrıca, bosanma kararının "eklentisi" olan alacak kalemleri de aynı kurala tabi olup, icra takibine konu edilebilmesi için bosanma hükmünün kesinlesmesi gerekir. Somut olayda takip dayanağı ilamda; hükme bağlanan maddi-manevi tazminat ve diğer alacaklar ilamın ferileri niteliğinde olup bosanma hükmünün kesinlesmesi le takibe konulabilir Bu durumda boşanma hükmünün 18.03.2015 tarihinde kesinleşmesi nedeniyle feri kalemler yönünden 13.07.2015 tarihinde yapılan takipte bir usulsüzlük bulunmamaktadır."* Yargıtay 8.H.D. 29.05.2017 T. 2017/11899 E. 2017/7826 K. (www.yargıtay.gov.tr E.T:12.02.2022).

ve manevi tazminat kararları İİK 32 ve 41.maddeleri arasında düzenlenmiş olan para ve teminat verilmesi hakkındaki ilamların icrası bakımından öngörülen usule göre yerine getirilir.[312] Ancak bu kararlar boşanma ilamı kesinleşmedikçe ilamlı icraya konu olamaz. Dolayısıyla da söz konusu tazminatlar için kararın kesinleştiği tarihten itibaren faiz talep edilebilir.[313] Ancak şunu belirtmekte yarar var, boşanma davasının kesinleşmesinden sonra açılan maddi ve manevi tazminat davalarında hükmedilen tazminat alacağı bakımından ilamlı icra yoluna başvurabilmek için ilamın kesinleşmiş olmasına gerek yoktur.[314]

Maddi ve manevi tazminat davası boşanma davasından ayrı olarak açılmış olması halinde ise kanımızca maddi ve manevi tazminat talebi boşanma davasının ferisi niteliğinde olmayıp ayrı bir davada talep edildiği için boşanma kararı henüz kesinleşmemiş olsa da maddi ve manevi tazminat davasına ilişkin ilam kesinleşmeden icra edilebilmelidir.

Boşanma kararı ile birlikte hükmedilen nafaka alacakları da feri hüküm niteliğindedir. Esasen nafaka alacakları özünde belli bir miktar paranın verilmesine ilişkin olduğu için ilamlı icraya elverişlidir. Dolaysıyla nafaka yükümlüsü, bu borcunu yerine getirmez ise nafaka alacaklısı ilamlı icra yoluna başvurabilir. Burada da İİK m. 32 ve m. 41 arasında düzenlenmiş olan para ve teminat verilmesi hakkındaki ilamların icrası hakkında öngörülen usule göre icrası sağlanır.[315]

HMK m. 350/I'de nafaka hükümlerine ilişkin ilamlar bakımından icranın geri bırakılması kararının alınamayacağı belirtilmiştir. Bu bağlamda nafaka hükümlerine ilişkin ilamlar kesinleşmeden icra edilebilir.[316] Esasen Yargıtay'ın bir kararında da boşanma ilamı ekinde yer alan tedbir nafakasına ilişkin kısmın kesinleşmeden icra edilebileceğini belirtmiştir.[317] Ayrıca Yargıtay yardım nafakasına ilişkin ilamlarında

[312] Mehmet Akif TUTUMLU 2009, age, s. 1488.
[313] Tolga AKKAYA 2017, age, s. 511; Bilge ÖZTAN 2015, age, s. 824.
[314] Mustafa Serdar ÖZBEK 2018, age, s. 791; Mustafa Serdar ÖZBEK 2016, agm, s. 47.
[315] Mehmet Akif TUTUMLU 2009, age, s. 1488.
[316] İsmail ERCAN 2022, age, s. 986; Baki KURU 2013, age, s. 925.
[317] *"6100 sayılı Kanun'a eklenen Geçici 3. maddenin atfıyla uygulanması gereken HUMK'nun 443/4. (HMK 367) maddesi gereğince, aile ve şahsın hukuku ile ilgili hükümler kesinleşmedikçe takibe konu edilemezler. Ayrıca, boşanma kararının eklentisi olan tazminat, vekalet ücreti ve yargılama giderine yönelik hükümler de aynı kurala tabidirler. Ancak, boşanma ilamı kesinleştiği takdirde, tazminat,vekalet ücreti ve yargılama gideri isteklerinin takibe konulabilmesi için nitelikleri gözetilerek kesinleşmeleri gerekli değildir."* Yargıtay HGK 28.02.2001 T. 2001/12-206 E. 2001/217 K. (Legalbank E.T: 06.07.2022). *"Anılan Yasa maddesinde, tedbir nafakasının infazı, ilamın kesinleşmesine bağlı tutulmamıştır. Somut olayda; ..... 5. Aile Mahkemesi'nin 18/09/2015 tarih, 2014/425 E. 2015/656 K. Sayılı boşanma ilamı ekinde hükmedilen maddi ve manevi tazminat ile tedbir nafakası alacaklarının*

kesinleşmeden icra edilebileceğine hükmetmiştir.[318] Buna karşılık Yargıtay boşanmanın ferisi niteliğinde olan yoksulluk ve iştirak nafakasının infazı için boşanma ilamının kesinleşmesi gerektiğini belirtmiştir.[319] Ancak doktrinde bir görüşe göre

---

tahsili amacıyla, boşanma hükmü kesinleşmeden ilamlı icra takibi başlatıldığı görülmüştür. Her ne kadar boşanma ilamı kesinleşmeden, ekinde hükmedilen tazminat alacakları icra takibine konu edilemez ise de tedbir nafakasının infazı ilamın kesinleşmesine bağlı değildir. Kaldı ki takibe dayanak ilamda yargılama sırasında takdir olunan tedbir nafakasının karar kesinleşinceye kadar devamına hükmedildiği görülmektedir. O hâlde mahkemece, tedbir nafakası alacağının boşanma hükmü kesinleşmeden takibe konu edilebileceği hususu nazara alınarak, takibin tedbir nafakası yönünden devamına imkan sağlayacak şekilde, maddi ve manevi tazminat alacakları yönünden iptaline karar verilmesi gerekirken takibin tümden iptali yönünde hüküm tesisi isabetsizdir." Yargıtay 12. H.D. 12.02.2019 T. 2018/5505 E. 2019/1823 K. (Legalbank E.T: 06.07.2022). *"6100 sayılı Kanuna eklenen "Geçici Madde 3" atfıyla uygulanması gereken HUMK 443/4 (HMK 367) maddesi gereğince aile ve şahsın hukuku ile ilgili hükümler kesinleşmedikçe takibe konu edilemezler. Ayrıca boşanma kararının eklentisi olan yoksulluk nafakası, tazminat, vekalet ücreti ve yargılama giderine yönelik hükümleri de aynı kurala tabidirler. Boşanma ilamı daha önce kesinleşmiş ise iştirak-yoksulluk nafakası, tazminat, vekalet ücreti ve yargılama gideri isteklerinin takibe konulabilmesi için nitelikleri gözetildiğinde kesinleşmeleri gerekli değildir (HGK. 28.2.2001 tarih 2001/12-206 E. 2001/217 K.) Anılan Yasa maddesinde tedbir nafakasının infazı ilamın kesinleşmesine bağlı tutulmamıştır. Somut olayda, talep edildiği aşamada, tedbir alacağı ilamda bağlanmış olduğundan, tedbir nafakası yönünden ret kararı verilmesi gerekirken yazılı gerekçeyle istemin tümünün kabulü doğru değildir."* Yargıtay 8. H.D. 10.09.2013 T. 2013/6614 E. 2013/11569 K. (Legalbank E.T:06.07.2022).

[318] *"HMK'nun Geçici 3. maddesi gereğince uygulanması gereken HUMK'nun 443/4 (HMK'nun 367/2.) maddesi gereğince, aile ve şahsın hukukuna ilişkin ilamlar kesinleşmeden takip konusu edilemez ise de nafakaya ilişkin ilamların takibe konulabilmesi için kesinleşmeleri gerekmez. Ayrıca nafaka verilmesine ilişkin bir hükmün temyiz edilmesi ilamın icrasını durdurmayacağı gibi Yargıtay, (teminat karşılığında bile) nafaka ilamının icrasının durdurulmasına karar veremez. (İİK. m. 36, IV). (B. Kuru. İcra İflas Hukuku El Kitabı Ocak 2006, İstanbul, sh.791) Aksi durumun kabulü ise nafakanın nevi ve ihdas sebebi ile bağdaşmayacaktır. Somut olayda borçlu aleyhine yardım nafakasına ilişkin ilam kesinleşmeden takibe başlandığı görülmektedir. O hâlde Mahkemece, yukarıda açıklanan yasal düzenlemeler karşısında yardım nafakası ilamının kesinleşmeden takibe konulabileceği nazara alınarak, diğer şikayet nedenlerinin incelenerek oluşacak sonuca göre bir karar verilmesi yerine, yazılı gerekçeyle takibin iptaline karar verilmesi isabetsizdir."* Yargıtay 8.H.D. 12.01.2015 T. 2014/3017 E. 2015/114 K. (Legalbank E.T: 06.07.2022).

[319] *"HUMK'nun 443/4.maddesi gereğince aile ve şahsın hukuku ile ilgili hükümler kesinleşmedikçe takibe konu edilemez. Ayrıca, boşanma kararının eklentisi olan yoksulluk ve iştirak nafakası da aynı kurala tabi olup, kararın kesinleşmesinden sonra infazı istenebilir. Bu olgu, takip dayanağı ilamın hüküm fıkrasında iştirak nafakası yönünden ve bu nafakanın, hükmün kesinleşmesinden sonra geçerli olacağı yazılmak suretiyle vurgulanmıştır. O hâlde, itirazın yoksulluk nafakası ve takipten sonra ortak çocuk Ruhi için istenilen iştirak nafakası yönünden kabulü gerekirken yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir."* Yargıtay 12. H.D. 11.12.2006 T. 2006/20310 E. 2006/23497 K. (Mustafa OSKAY ve diğerleri, 2007, age, s. 657). *"Yoksulluk nafakası, boşanmadan sonraki dönem için hüküm altına alınan nafaka türü olduğundan, boşanma kararı kesinleşmeden icraya konulamayacağı gibi, anılan nafakanın kaldırılmasına dair mahkeme kararı da aynı şekilde kesinleşmeden infaz edilemez."* Yargıtay 12 H.D. 01.04.2010 T. 2009/25568 E. 2010/7842 K. (Baki KURU 2013, age, s. 925). *"Takibe dayanak .... Aile Mahkemesinin 2008/1234 E. 2011/913 K. sayılı ilamında davacının Aslıhan Sevim davalının ..., dava konusunun boşanma olduğu mahkemece tarafların boşanmasına velayet ve şahsi münasebet tesisine, davacı lehine de maddi ve manevi tazminatı, yoksulluk ve iştirak nafakasına hükmedilmiş olup takip dosyasından takip talebinde boşanma kararının eklentileri olan yoksulluk nafakası, iştirak nafakası, maddi ve manevi alacakları yargılama ve vekalet giderlerinin takibe konulduğu anlaşılmıştır. Borçlunun icra mahkemesine başvurusunda, fer'i alacakların boşanma kesinleşmeden icraya konulamayacağı, ayrıca boşanma kesinleşmeden yoksulluk ve iştirak nafakasının istenemeyeceği nedenleriyle iptallerinin istendiği görülmektedir. HMK.nun 367/2. maddesi gereğince aile ve şahsın hukuku ile ilgili hükümler kesinleşmedikçe takibe konu edilemezler. Ayrıca, boşanma kararının eklentisi*

boşanma ilamında hükmedilen iştirak ve yoksulluk nafakası için kanunda açıkça nafaka hükümleri ayrık tutulduğu için kesinleşmeden icra edilebilir.[320] Doktrinde *Tanrıver'e göre;* boşanma davasında TMK m. 169 bağlamında tedbir nafakasına hükmedilmiş ve boşanma davası kesinleşene kadar tedbir nafakasının varlığı devam ediyorsa, boşanma davası kesinleşinceye kadar ilamda yer alan yoksulluk ve iştirak nafakası için ilamlı icra yoluna başvurmaya gerek kalmaz.[321] Kanımızca da boşanma davasında tedbir nafakasına hükmedilmiş ve boşanma kararı kesinleşinceye kadar da varlığı devam ediyorsa, yoksulluk ve iştirak nafakası için boşanma kararı kesinleştikten sonra ilamlı icraya konu olmalıdır. Aksi hâlde boşanma kararı kesinleşmeden yoksulluk ve iştirak nafakası ilamlı icraya konulabilmelidir.

Boşanma davasının ferisi niteliğinde olan bir diğer hüküm ise velayet, çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulması hükümleridir. 7343 sayılı kanununla[322] İcra ve İflas Kanunu'nda yapılan değişiklikle çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına ilişkin ilamların icrası kaldırılmıştır. Sözü edilen kanunla 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'na eklenen 41/A maddesi ile çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına ilişkin düzenleme getirilmiştir. Buna göre Çocuk teslimi veya

---

olan tazminat, vekalet ücreti ve yargılama giderine yönelik hükümleri de aynı kurala tabidirler. Ancak, boşanma ilamı kesinleştiği takdirde, tazminat, vekalet ücreti ve yargılama gideri isteklerinin takibe konulabilmesi için nitelikleri gözetilerek kesinleşmeleri gerekli değildir (HGK. 28.2.2001 tarih 2001/12-206 E. 2001/217 K.). HMK.nun 367/1. maddesi uyarınca; tedbir nafakası yönünden ilamın kesinleşmesi gerekmez ise de yoksulluk ve iştirak nafakasının talep edilebilmesi için boşanma hükmünün kesinleşmesi zorunludur. Takibe ekli nüfus kaydında Kayseri 2. Aile Mahkemesinin 2008/1234 E. 2011/913 K. sayılı 29.12.2011 günlü kesinleşme ilamı gereğince boşanmanın tescil edildiği anlaşıldığından bu durum karşısında boşanma ilamının kesinleşmiş olduğu kabul edilerek talebin reddi gerekirken yazılı gerekçe ile takibin iptali şekilde hüküm tesisi isabetsizdir." Yargıtay 8. H.D. 24.05.2012 T. 2012/4605 E. 2012/4736 K. (Legalbank E.T: 06.07.2022). *"HUMK.nun 443/4.maddesi gereğince aile ve şahsın hukuku ile ilgili hükümler kesinleşmedikçe takibe konu edilemez. Ayrıca boşanma kararının "eklentisi" olan "yoksulluk" ve "iştirak" nafakası da aynı kurala tabi olup, kararın kesinleşmesinden sonra takibe konulabilir.(HGK.nun 28.2.2001 tarih ve 2001/12-206 E. - 2001/217 K.) Somut olayda Samsun 2.Aile Mahkemesinin 1.12.2006 tarih ve 2005/805 E. - 2006/718 K.sayılı ilamı ile; "tarafların boşanmalarına, alacaklı eş yararına yoksulluk ve çocuklar lehine de belirtilen tutarlarda iştirak nafakasının ....ve ayrıca müteakip yıllarda Devlet İstatistik Enstitüsünce yıllık açıklanan TÜFE (tüketici fiyat endeksi) oranında kendiliğinden artırılarak devamına" karar verilmiştir. Anılan ilamın "boşanma" kısmının 11.1.2007 tarihinde, sair yönlerden ise 26.5.2008 tarihinde kesinleştiği anlaşılmaktadır. Yoksulluk ve iştirak nafakası boşanma ilamının kesinleşmesinden sonra hüküm doğurur. Bu durumda anılan nafaka bedellerinin takibe konu edilebilmesi için bu kısımlar yönünden ayrıca kararın kesinleşmesine gerek yoktur."* Yargıtay 12. H.D. 28.06.2010 T. 2010/4467 E. 2010/16795 K. (Legalbank E.T: 06.07.2022).

[320] Süha TANRIVER 2014, age, s. 98; Süha TANRIVER 1996, age, s. 153; Baki KURU 2013, age, s. 925.

[321] Süha TANRIVER 2014, age, s. 99.

[322] 24.11.2021 T. ve 7343 Sayılı İcra ve İflas Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun (R.G, T.30.11.2021, S. 31675).

çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair aile mahkemeleri tarafından verilen ilam veya tedbir kararları, çocuğun üstün yararı esas alınarak, Adalet Bakanlığınca kurulan adli destek ve mağdur hizmetleri müdürlüklerince yerine getirilir. Kanımızca adli destek ve mağdur hizmetleri müdürlüklerince boşanma kararının ferisi niteliğinde olan çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına ilişkin hükmün yerine getirilebilmesi için boşanma davasına ilişkin ilam kesinleşmiş olmalıdır.

Velayette boşanma davasının ferisi niteliğinde olduğu için boşanma ilamının kesinleşmesi ile velayet kendisine verilen anne veya babaya ait olur.[323]

Boşanma davasında boşanmaya ilişkin hüküm kanun yoluna götürülmediği zaman, boşanma kararı kesinleşeceği için feri nitelikteki hükümler bakımından ilamlı icra yoluna başvurmak için söz konusu hükümler bakımından ilamın kesinleşmiş olmasına gerek yoktur. Bir başka ifade ile boşanma kararı kesinleşmiş, eklentilerin infaz edilebilmesi için kararın eklentiler yönünde kesinleşmesine gerek yoktur.[324]

Boşanma davaları sonucunda verilen katkı payı alacağı, ziynet eşyasının iadesi, iadesinin olamaması halinde bedelini tahsiline ilişkin ilamlar tarafların şahsı ve ailevi yapılarında bir değişikliğe yol açmayıp, sadece tarafların mal varlığını etkilediği için, boşanma davasının ferisi niteliğinde değildir. Dolayısıyla da boşanma ilamı

---

[323] Ahmet M. KILIÇOĞLU 2022, age, s. 496.

[324] *"...Görülmektedir ki, kural olarak boşanma ilamı ile birlikte hükmedilen maddi ve manevi tazminatın boşanma kararının eklentisi olması nedeniyle boşanma ilamı kesinleşmeden takibe konu edilmesi, 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 443.maddesi karşısında mümkün değildir. Boşanma kararının kesinleşmesi halinde ise bu ilamla birlikte hükmedilmiş olsa bile kesinleşmeyen maddi ve manevi tazminata ilişkin hükmün, takibe konu edilmesi olanaklıdır. Yine, tedbir niteliğinde hükmedilen nafakanın da takibe konu edilmesinde buna ilişkin hükmün kesinleşmesi aranmaz. Vurgulanmıştır. Somut olayda; Manisa 1.Aile Mahkemesinin 2006/1001 esas, 2007/567 sayılı kararı boşanma yönünden kesinleşmiş; hükmün diğer kalemleri yönünden ise, temyiz edilerek 22.01.2008 tarihinde Yargıtay 2.Hukuk Dairesine gönderilmiş olmakla karar takip tarihinde tazminatlar yönünden kesinleşmemiştir. Görüldüğü üzere, kesinleşmeden icra olunamayacağı belirgin olan boşanma hükmü kesinleşmiş; bu hükme bağlı olarak hükmedilen ancak temyize konu edilmekle kesinleşmemiş olan diğer alacak kalemleri ise, boşanma hükmünün kesinleşmesi ile birlikte, kesinleşip kesinleşmediklerine bakılmaksızın takibe konulabilir hale gelmiştir. Bu durum karşısında, mahkemece Hukuk Genel Kurulunca da benimsenen bozma ilamına uyulmak gerekirken, somut olaya uygun düşmeyen gerekçelerle şikâyetin kabulüne karar verilmesi usul ve yasaya aykırıdır." (Yargıtay HGK 22.10.2008 T. 2008/656 E. 2008/638 K.; Lexpera E.T. 12.02.2022); "...HUMK'nun 443/4.(HMK'nun 367/2.) maddesi gereğince aile ve sahsın hukuku ile ilgili hükümler kesinlesmedikce takibe konu edilemez. Ayrıca, boşanma kararının "eklentisi" olan (yoksulluk) ve (iştirak) nafakası da aynı kurala tabi olup, icra takibine konu edilebilmesi için bosanma hükmünün kesinlesmesi gerekir. Bir baska anlatımla boşanma hükmü kesinleşmiş ise eklentilerin (Yoksulluk nafakası, iştirak nafakası, maddi ve manevi tazminat vs.) infaz edilmesi için eklentiler yönünden kararın kesinleşmesi gerekmez."* Yargıtay 8. H.D. 07.02.2017 T. 2016/17698 E. 2017/1231 K. (www.yargıtay.gov.tr E.T. 12.02.2022).

kesinleşmese dahi bu tür ilamlar kesinleşmeden icraya konulabilir.[325] Yargıtay da katkı payı alacağına ilişkin ilamın kesinleşmeden icraya konu kılınabileceğini belirtmiştir.[326]

Yargıtay bir kararında boşanma davası ile birlikte görülen altın istirdadından kaynaklanan alacağa ilişkin ilamın kesinleşmeden icraya konulabileceğini belirtmiştir.[327]

2.1.3.4. Babalık Davasına İlişkin İlamlar

Çocuk ile baba arasındaki soybağı; anne ile babanın evlenmesi, babanın

---

[325] Süha TANRIVER 2014, age, s.101; Mustafa Serdar ÖZBEK 2018, age, s.793; Mustafa Serdar ÖZBEK 2016, agm, s.49; Mehmet AKÇAAL (2019), "Düğünde Takılan Ziynet Eşyasının İadesi", *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 14, Sayı 2, s.277.

[326] *"Nitekim takip dayanağı ilamda da 123.976,00 TL katkı payı alacağının tahsiline karar verilmiştir. Bu haliyle alacak ilamı olup kesinleşmesine gerek yoktur. Bundan ayrı katkı payı alacağına ilişkin davalar da Medeni Kanun'un 227 ve devamı maddelerine dayalı katkı payı alacağına ilişkin olup, bu nevi ilamlar konu olarak anılan Kanunun Aile Hukuku kitabında yer alsa da, tarafların şahsi ya da ailevi yapılarına ilişkin hukuki durumlarında bir değişiklik yaratmayan sonuçları itibariyle ancak tarafların malvarlığını etkilevebilen, boşanma ilamının fer'i niteliğinde olmayıp ondan bağımsız olan edaya ilişkin ilamlardır. Bu nitelikleri itibariyle de katkı payı alacağına ilişkin ilamlar ile bu ilamların fer'i niteliğindeki ilam, vekalet ücreti ve yargılama giderinin diğer edaya ilişkin ilamlar gibi, kesinleşmeden icraya konulmaları mümkündür."* Yargıtay 12. H.D. 29.05.2019 T. 2018/7812 E. 2019/9512 K. (www.yargıtay.gov.tr E.T: 12.02.2022).

[327] *"Germencik Asliye Hukuk Mahkemesi'nde açılan boşanma davasında tarafların boşanmalarına karar verildiği ve aynı ilamda birleşen dosya bakımından altın istirdadı davasının kısmen kabulü ile 28.767 TL'nin A.. T..'a verilmesine hükmedildiği ve bu birleşen dosyadan doğan alacakların takibe konulduğu görülmüştür. Bu durumda boşanma davası ile birlikte görülen ve hüküm altına alınan altın istirdadından kaynaklanan alacağa ilişkin ilam, tarafların şahsi ya da ailevi yapılarına ilişkin durumlarında bir değişiklik yaratmayan, sonuçları itibariyle ancak tarafların mal varlığını etkilevebilen, boşanma ilamının fer'i niteliğinde olmayıp ondan bağımsız olan edaya ilişkindir. Bu nitelikleri itibariyle de takı bedelinden kaynaklı tazminat alacağına ilişkin ilamların, diğer edaya ilişkin ilamlar gibi, kesinleşmeden icraya konulmaları mümkündür. Bu nedenlerle, Mahkemece borçlunun sikâyetinin reddine karar verilmesi gerekirken takip konusu ilamın kesinleşmeden takibe konulamayacağı gerekçesi ile takibin iptali isabetsizdir."* Yargıtay 8.H.D. 12.06.2014 T.2013/21183 E. 2014/12318 K. (www.yargıtay.gov.tr E.T: 12.02.2022). *"Somut olayda, Eskişehir 2. Aile Mahkemesi'nde E. K.ın, H. K.alevhinde açtığı boşanma davasına karşı H. K.ın boşanma ile birlikte takıların geri verilmesi için dava açtığı, 02.06.2011 tarih, 2009/703 E., 2011/533 K.sayılı kararla, tarafların boşanma davalarının kabul edildiği ve aynı ilamda 10.000, TL manevi tazminatın ve ziynet alacağının kabulü ile ziynet eşyalarının aynen iadesine, aynen iade mümkün olmadığı takdirde 13.885,00 TL'nin davacı E.'dan alınıp, davalı H.'ya verilmesine, hükmedildiği, bu hükmün ilamlı takibe konu edildiği ve takip tarihinden önce hükmün boşanma yönünden 07.07.2011 tarihinde kesinleştiği anlaşılmıştır. Takip tarihinden önce boşanma hükmü kesinleştiğinden bu ilamla birlikte hükmedilmiş olsa bile kesinleşmeyen manevi tazminata ilişkin hükmün, takibe konu edilmesi olanaklıdır. Ayrıca ilamın boşanma davası ile birlikte görülen ve hüküm altına alınan takı bedelinden kaynaklanan tazminat alacağına ilişkin takibe konulan kısmının, tarafların şahsi ya da ailevi yapılarına ilişkin durumlarında bir değişiklik yaratmayan, sonuçları itibariyle ancak tarafların mal varlığını etkilevebilen, boşanma ilamının fer'i niteliğinde olmayıp ondan bağımsız olan edaya ilişkin ilamlardır. Bu nitelikleri itibariyle de takı bedelinden kaynaklı tazminat alacağına ilişkin ilamların, diğer edaya ilişkin ilamlar gibi, kesinleşmeden icraya konulmaları mümkündür. Bu nedenlerle, mahkemece borçlunun şikâyetinin reddine karar verilmesi gerekirken takip konusu ilamın kesinleşmeden takibe konulamayacağı gerekçesi ile takibin iptali isabetsizdir."* Yargıtay 12.H.D. 02.04.2012 T. 2011/25967 E. 2012/10420 K. (www.yargıtay.gov.tr E.T: 12.02.2022).

çocuğu tanıması, evlat edinme gibi çeşitli şekillerde kurulabilir (TMK m. 282). Bazı hallerde ise şartlar gerçekleşmişse, başka bir erkekle soybağı ilişkisi bulunmayan çocuğun baba ile olan soybağı ilişkisi mahkeme kararıyla kurulabilmektedir; böylece çocuk ile baba arasındaki soybağı ilişkisinin mahkeme kararıyla kurulmasına babalık davası denir.[328]

Babalık davasını anne ve çocuk birlikte açabilecekleri gibi, ayrı ayrı da dava açabilirler.[329] Anne ve çocuğun dava açma hakkı birbirinden bağımsızdır.[330] Anne davayı çocuğun yasal temsilcisi olarak değil, kendisine tanınan mali hakka dayanmak suretiyle açmaktadır. Bundan dolayı dava anne tarafından açılmışsa çocuğun davada temsil edilebilmesi için mutlaka kayyım atanması gereklidir.[331] Çocuk ergin değilse davayı onun adına kayyım açar; cenin bakımından ise henüz doğmadan babalık davası açılabilir.[332]

Babalık davası, anne veya çocuk tarafından açılmışsa cumhuriyet savcısına ve hazineye; dava, anne tarafından açılmışsa kayyıma; kayyım tarafından açılmışsa anneye ihbar edilir (TMK m. 301/III).

Davanın açılması bakımından kanunda hak düşürücü süreler öngörülmüştür.[333] Bu bağlamda ananın dava hakkı, doğumdan başlayarak bir yıl geçmekle düşer. Çocuk ile başka bir erkek arasında soybağı ilişkisi varsa, bir yıllık süre bu ilişkinin ortadan kalktığı tarihte işlemeye başlar. Bir yıllık süre geçtikten sonra gecikmeyi haklı kılan sebepler varsa, sebebin ortadan kalkmasından başlayarak bir ay içinde dava açılabilir (TMK m. 303). Çocuk bakımından ise herhangi bir süreye tabi olmadan dava açılabilir.[334]

Babalık davasına ilişkin verilen ilamlar aile hukukuna ilişkin ilamlardan olması

---

[328] Bahattin ARAS (2008), "Türk Hukukunda Babalık Davası ve İspat Yöntemleri", *Terazi Hukuk Dergisi*, Cilt 3, Sayı 27, s.16; Bilge ÖZTAN 2015, age, s. 932; Bilge ÖZTAN 2016, age, s. 493; Süleyman YILMAZ ve Abdülkerim YILDIRIM 2021, age, s.255; Kemal ERDOĞAN, Sinan Sami AKKURT ve Hüseyin TOKAT 2021, age, s. 462; Turgut AKINTÜRK ve Derya ATEŞ 2022, age, s. 358; Ahmet M. KILIÇOĞLU 2022, age, s. 436; Mustafa DURAL, Tufan ÖĞÜZ ve Mustafa Alper GÜMÜŞ 2022, age, s. 311.

[329] Turgut AKINTÜRK ve Derya ATEŞ 2022, age, s.358; Ahmet M. KILIÇOĞLU 2022, age, s. 436; Bilge ÖZTAN 2015, age, s. 934.

[330] age, s. 935.

[331] Turgut AKINTÜRK ve Derya ATEŞ 2022, age, s.359; Hüseyin HATEMİ 2021, age, s. 174; Mustafa DURAL, Tufan ÖĞÜZ ve Mustafa Alper GÜMÜŞ 2022, age, s. 313.

[332] Süleyman YILMAZ ve Abdülkerim YILDIRIM 2021, age, s.255.

[333] Bilge ÖZTAN 2015, age, s. 940.

[334] Süleyman YILMAZ ve Abdülkerim YILDIRIM 2021, age, s.255; Kemal ERDOĞAN, Sinan Sami AKKURT ve Hüseyin TOKAT 2021, age, s. 464.

nedeniyle kesinleşmedikçe icra edilmez.[335] Ancak burada şunu belirtmek gerekir; babalık davasında babalığa ilişkin hüküm inşai nitelikte olması nedeniyle ilamın kesinleşmesiyle beraber çocuk ile baba arasındaki soybağı geçmişe etkili olacak şekilde kurulur.[336] Nitekim Nüfus Hizmetleri Kanunu m. 28/IV gereğince babalığa hüküm kararı ile birlikte soybağı kurulan çocuklar, babalarının hanesine baba adı ve soyadı ile nakledilir. Dolayısıyla ayrıca babalık hükmünün icrasına gerek yoktur. Bu bağlamda Yargıtay da bir kararında bu hususu belirtmiştir.[337] Bunun yanı sıra, babalık davasında hükmedilen yargılama gideri avukat vekâlet ücreti, kadının mali hakları gibi eda emri içeren feri nitelikteki hükümler bakımından ilamlı icra yoluna başvurulabilir. Eda emri içeren feri nitelikteki bu hükümler asıl kararın tabi olduğu hukuki rejime tabi olup, asıl karar kesinleşmedikçe ilamlı icraya konu olamayacaklarından; babalık davasına ilişkin ilam kesinleştikten sonra eda emri içeren feri nitelikteki hükümler de muaccel olur ve kesinleşme tarihinden itibaren faiz işletilebilir.[338]

2.1.3.5. Çocuğun Tanınmasının İptaline İlişkin İlamlar

Tanıma çocuk ile baba arasında soybağını kuran yollardan biridir (TMK m. 282). Babanın evlilik dışı doğan çocuğun kendisinden olduğu kabul ettiği tek taraflı hukuki işleme tanıma denir.[339] Tanımanın geçerli bir sonuç doğurabilmesi için anne ve çocuğun kabulüne gerek yoktur.

Tanımanın geçerli olması için birtakım şekil şartlarına uyulması gerekir. Her şeyden önce tanıma kişiye bağlı sıkı sıkıya bağlı bir hak olması nedeniyle beyanın

---

[335] Mustafa Serdar ÖZBEK 2016, agm, s. 46; Mustafa Serdar ÖZBEK 2018, age, s.790; Süha TANRIVER 2014, age, s.98; Süha TANRIVER 1996, age, s.153.

[336] Süleyman YILMAZ ve Abdülkerim YILDIRIM 2021, age, s. 255; Süha TANRIVER 1996, age, s.65; Turgut AKINTÜRK ve Derya ATEŞ 2022, age, s.356; Mustafa DURAL, Tufan ÖĞÜZ ve Mustafa Alper GÜMÜŞ 2022, age, s. 311.

[337] *"...babalığın tespiti kararları, hukuki niteliği itibariyle yenilik doğurucu kararlardandır. Yenilik doğrucu kararlar ise, bir hukuki durumun kurulması, değiştirilmesi veya ortadan kaldırılması için hak sahibinin iradesinin yeterli olmaması ve durumun ancak bir mahkeme kararı ile doğmasının gerekli olduğu hallerde açılan dava sonucu verilen karardır. Bu kararların hukuki alanda etkili olmaları için icraya ihtiyacları yoktur."* Yargıtay 8. H.D.15.05.2014 T. 2014/1680 E. 2014/8935 K. (www.yargıtay.gov.tr E.T: 13.02.2022).

[338] Mustafa Serdar ÖZBEK 2016, agm, s. 46; Mustafa Serdar ÖZBEK 2018, age, s.790; Süha TANRIVER 2014, age, s.98; Süha TANRIVER 1996, age, s.153.

[339] Bilge ÖZTAN 2016, age, s.491; Kemal ERDOĞAN, Sinan Sami AKKURT ve Hüseyin TOKAT 2021, age, s. 459; Süleyman YILMAZ ve Abdülkerim YILDIRIM 2021, age, s.252; Ahmet M. KILIÇOĞLU 2022, age, s. 428.

bizzat ilgili kişi tarafından yapılması gerekir.[340] Tanıma beyanında bulunacak kişinin tam ehliyetli olmasına gerek yoktur. Tanıma beyanında bulunacak kimsenin küçük veya kısıtlı ise, veli veya vasisinin de rızası gereklidir (TMK m. 295/II). Tanımanın geçerli olması için aranan ikinci şart ise, başka bir erkek ile çocuk arasında soybağı ilişkisinin bulunmamasıdır (TMK m. 295/III). Son olarak tanıma, kanunda öngörülen şekillere uyularak yapılması gerekir. Bu bağlamda; tanıma, babanın, nüfus memuruna veya mahkemeye yazılı başvurusu ya da resmî senette veya vasiyetnamesinde yapacağı beyanla olur (TMK m. 295/I).

Bazı şartların varlığı halinde yapılan tanıma geçersiz olabilir. Örneğin tanıma bir vasiyetname ile yapılmış ise vasiyetnamenin iptali ile diğer hallerde ise mahkeme kararıyla tanımanın geçersizliği söz konusu olabilir.[341]

Tanımanın iptali davasını hem tanıyan tarafından açılabileceği gibi hem de ilgililer tarafından açılabilir. Bu bağlamda tanıyan, yanılma, aldatma veya korkutma sebebiyle tanımanın iptalini dava edebilir. İptal davası anaya ve çocuğa karşı açılır (TMK m. 297). Tanıyan davayı kanunda öngörülen hak düşürücü süreler içerisinde açması gerekir. Esasen tanıyanın dava hakkı, iptal sebebinin öğrenildiği veya korkunun etkisinin ortadan kalktığı tarihten başlayarak bir yıl ve herhâlde tanımanın üzerinden beş yıl geçmekle düşer (TMK m. 301/I). Türk Medeni Kanunu'nda, ikinci olarak dava açma hakkını ilgililere tanımıştır. Bu bağlamda ana, çocuk ve çocuğun ölümü hâlinde altsoyu, cumhuriyet savcısı, hazine ve diğer ilgililer tanımanın iptalini dava edebilirler. Dava tanıyana, tanıyan ölmüşse, mirasçılarına karşı açılır (TMK m. 298). İlgiler davanın kanunda belirtilen hak düşürücü süre içerisinde açması gerekir. Şu hâlde ilgililerin dava hakkı, davacının tanımayı ve tanıyanın çocuğun babası olamayacağını öğrendiği tarihten başlayarak bir yıl ve her hâlde tanımanın üzerinden beş yıl geçmekle düşer.

Çocuğun tanımasının iptaline ilişkin dava aile hukukuna ilişkin olup, hukuki niteliği itibariyle inşai davadır. Dava sonucunda çocuk ile baba arasında soybağı ilişkisi olmadığı yönünde sonuçlanacak olursa, çocuk ile tanıyan kişi arasındaki soybağı ilişkisi sona erer. Bir başka ifade ile tanıyanın baba olmadığı kesinleşirse,

[340] Bilge ÖZTAN 2016, age, s.491; Kemal ERDOĞAN, Sinan Sami AKKURT ve Hüseyin TOKAT 2021, age, s. 460; Süleyman YILMAZ ve Abdülkerim YILMAZ 2021, age, s.253.
[341] Kemal ERDOĞAN, Sinan Sami AKKURT ve Hüseyin TOKAT 2021, age, s. 461; Mustafa DURAL, Tufan ÖĞÜZ ve Mustafa Alper GÜMÜŞ 2022, age, s. 306.

verilen karar inşai nitelikte olması nedeniyle geçmişe etkili olacak şekilde hüküm ve sonuç doğurur. Nüfus Hizmetleri Kanunu Uygulama Yönetmeliği m. 110'da yer alan prosedüre göre tanımanın iptaline ilişkin tescil işlemleri yapılır.

Dava sonucunda yargılama gideri, avukat vekâlet ücreti veya çocuk için yapılmış olan masrafların iadesi gibi hükümler edaya ilişkin kayıt içerikleri için ilamlı icraya konu olabilir. İlamın bir bütün olması nedeniyle eda emri içeren feri nitelikteki hükümler de asıl kararın tabi olduğu hukuki rejime tabi olup, asıl karar şekli anlamda kesinleşmedikçe ilamlı icraya konu olamazlar.[342] Bu bağlamda çocuğun tanımasının iptaline ilişkin davada ilam şekli anlamda kesinleştikten sonra eda emri içeren feri nitelikteki hükümler de muaccel olacak ve kesinleşme tarihinden itibaren faiz işletilebilir.[343]

2.1.3.6. Soybağının Reddi Davasına İlişkin İlamlar

Soybağının reddi davası, babalık karinesine dayalı olarak koca ile çocuk arasında kurulmuş olan soybağının geçmişe etkili olacak şekilde ortadan kaldırılmasına yönelik bir davadır[344].

Soybağının reddi davasında esas itibariyle davacı taraf baba olup, dava anne ve çocuğa karşı açılır (TMK m. 286/I).

Soybağının reddi davasını açma hakkı kişiye sıkı sıkıya bağlı haklardandır. Dolayısıyla davayı koca bizzat açması gerekir; koca sınırlı ehliyetsiz de olsa davayı yasal temsilcisinin iznine tabi olmadan açabilir[345]. Kocanın tam ehliyetsiz olması halinde dahi yasal temsilcini ya da kayyımın onun yerine dava açma hakkı yoktur. Çocukta, soybağı reddi davasını açma hakkına sahip olup, davayı anne ve kocaya karşı açar (TMK m. 286/II). Ergin olmayan çocuğa için ise atanacak olan kayyım tarafından

---

[342] Mustafa Serdar ÖZBEK 2016, agm, s. 46; Mustafa Serdar ÖZBEK 2018, age, s.790; Süha TANRIVER 2014, age, s.98; Süha TANRIVER 1996, age, s.153.

[343] Mustafa Serdar ÖZBEK 2016, agm, s. 46; Mustafa Serdar ÖZBEK 2018, age, s.790

[344] Kemal ERDOĞAN, Sinan Sami AKKURT ve Hüseyin TOKAT 2021, age, s. 454; İrfan OKUR (2011), "Soybağı Hukukunda Çocukları İlgilendiren Davalar", *Fasikül Hukuk Dergisi*, Cilt 3, Sayı 20, s.21; Gülnihal PAKSOY (2011), "Soybağının Reddi", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Cilt 24, Sayı 97, s. 354; Ramazan TURAN (2020), "Soybağının Reddi Davası ve Yapay Döllenme, Tüp Bebek ve Taşıyıcı Annelik Hallerinde Soybağının Belirlenmesi", *Terazi Hukuk Dergisi*, Cilt 15, Sayı 168, s.1654; Turgut AKINTÜRK ve Derya ATEŞ 2022, age, s. 339; Mustafa DURAL, Tufan ÖĞÜZ ve Mustafa Alper GÜMÜŞ 2022, age, s. 278.

[345] Gülnihal PAKSOY 2011, agm, s.361; Ramazan TURAN 2020, agm, s.1655; Mustafa DURAL, Tufan ÖĞÜZ ve Mustafa Alper GÜMÜŞ 2022, age, s. 287.

soybağının reddi davası açılır (TMK m. 291/II). Kanunda diğer ilgilerinde dava açabileceği düzenleme altına alınmıştır. Bu bağlamda dava açma süresinin geçmesinden önce kocanın ölmesi veya gaipliğine karar verilmesi ya da sürekli olarak ayırt etme gücünü kaybetmesi hâllerinde kocanın altsoyu, anası, babası veya baba olduğunu iddia eden kişi, doğumu ve kocanın ölümünü, sürekli olarak ayırt etme gücünü kaybettiğini veya hakkında gaiplik kararı alınması hallerinde dava açmaları söz konusu olur (TMK m. 291/I).

Soybağının reddi davasında çocuk dışında dava açma hakkına sahip ilgililer davayı açmaları halinde, dava anne ve çocuğa karşı açılır; çocuk ise davayı anne ve kocaya karşı açar.[346]

Soybağının reddi davası hukuki niteliği itibariyle inşa dava olup[347], mahkeme tarafından soybağının reddine ilişkin kararın kesinleşmesi üzerine (HMK m. 350/II, 367/II), çocuk ile baba arasındaki soybağı ilişkisi geçmişe etkili olacak şekilde ortadan kalkar.[348]

Soybağının reddi davasına ilişkin ilam aile hukukuna ilişkin ilamlardan olması ve inşai hüküm olması nedeniyle kararın şekli anlamda kesinleşmesi ile beraber ilamlı icraya konu olacak olan hükümler, edaya ilişkin kayıt içeren hükümlerdir. Dolayısıyla soybağının reddi davasında, soybağının reddine ilişkin hükmün yanında yer alan; tazminat, yargılama giderleri ve avukat vekâlet ücreti gibi eda emri içeren feri nitelikteki hükümler asıl kararın şekli anlamda kesinleşmesi ile ilamlı icraya konulabilir.[349]

2.1.3.7. Evliliğin Butlanı ve İptaline (Feshine) İlişkin İlamlar

Geçerli bir evlenmenin söz konusu olabilmesi içim kanunda aranan şartların sağlanması gerekmektedir. Evlenmenin yapıldığı sırada bir eksikliğin farkına

---

[346] Gülnihal PAKSOY 2011, agm, s.363.

[347] Süha TANRIVER 2014, age, s.98; Baki KURU ve Burak AYDIN 2020, age, s.144; Ramazan ARSLAN, Ejder YILMAZ, Sema TAŞPINAR AYVAZ ve Emel HANAĞASI 2020, age, s. 300; Baki KURU, Ramazan ARSLAN ve Ejder YILMAZ 2014, age, s.264; Kemal ERDOĞAN, Sinan Sami AKKURT ve Hüseyin TOKAT 2021, age, s. 454; Gülnihal PAKSOY 2011, agm, s.354, İrfan OKUR 2011, agm, s. 22.

[348] Gülnihal PAKSOY 2011, agm, s.359; Ramazan ARSLAN, Ejder YILMAZ, Sema TAŞPINAR AYVAZ ve Emel HANAĞASI 2020, age, s. 302; Baki KURU ve Burak AYDIN 2020, age, s.147; Baki KURU, Ramazan ARSLAN ve Ejder YILMAZ 2014, age, s. 267; Mustafa DURAL, Tufan ÖĞÜZ ve Mustafa Alper GÜMÜŞ 2022, age, s. 295.

[349] Süha TANRIVER 2014, age, s.98.

varılmamış olması veya bu eksikliğin varlığı bilindiği hâlde taraflarca evlilik yapılmış ise evliliğin geçersizliği söz konusu olacak; bu da evlenmenin butlanına (hükümsüzlüğüne) yol açar.[350]

Evliliğin butlanı (hükümsüzlüğü) mutlak butlan (TMK m. 145) ve nispi butlan (TMK m. 148) olmak üzere iki şekilde ortaya çıkmaktadır. Mutlak butlan kamu düzenini ilgilendirmekte iken, nispi butlan daha çok tarafları ilgilendirmektedir; bundan dolayı da mutlak butlan davasını savcı ve ilgiler açmakta olup, nispi butlan davasını ise sadece ilgili eş ve yasal temsilci açabilmektedir.[351]

Evliliğin butlanına ilişkin dava da amaç; eşler arasında kurulmuş olan batıl evliliğin, mahkemece verilecek iptal kararı ile ortadan kaldırmaktır. Batıl olan evlenme mahkeme kararıyla iptal edilene kadar da geçerli bir evliliğin hüküm ve sonuçlarını doğurur (TMK m. 156). Mahkemenin vermiş olduğu iptal kararı kesinleşince ileriye etkili olacak şekilde hüküm ve sonuçları meydana gelir.[352] Yeri gelmişken şu husus da belirtmek gerekir; evlenmenin butlanına ilişkin verilen iptal kararı sonucunda ulaşılan iptal hali, önceki medeni kanunda fesih terimi ile açıklanmakta idi. Ancak yeni medeni kanunumuzda fesih terimi yerine iptal terimine yer verilmiştir.[353]

Evlenmenin butlanı ve iptaline ilişkin ilam; aile hukukuna ilişkin ilamlardan olup, kişisel durumda değişiklik yapmaktadır. Bundan dolayı da verilen kararın kesinleşmesi ile kendisinden beklenen hüküm ve sonuçlar ortaya çıkar (HMK m. 350/II, m. 367/II).

Gerek mutlak butlan davası olsun gerek nispi butlan davası olsun hâkim, evliliğin iptaline karar vermekte olup, bu dava hukuki niteliği itibariyle inşai davadır[354]. Dolayısıyla Evlenmenin butlanı hükmü, inşai hüküm olduğu için bizatihi kendisi ilamlı icraya konu olmaz.[355] Hâkimin verdiği kararla; mevcut olan evlilik

---

[350] Bilge ÖZTAN 2016, age, s. 460; Mustafa DURAL, Tufan ÖĞÜZ ve Mustafa Alper GÜMÜŞ 2022, age, s. 80; Turgut AKINTÜRK ve Derya ATEŞ 2022, age, s. 208; Ahmet M. KILIÇOĞLU 2022, age, s. 61.

[351] Mustafa DURAL, Tufan ÖĞÜZ ve Mustafa Alper GÜMÜŞ 2022, age, s. 81.

[352] Turgut AKINTÜRK ve Derya ATEŞ 2022, age, s. 230

[353] Sinan Sami AKKURT 2008, *Türk Medenî Hukukunda Evlenmenin Butlanı* (Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, s. 123.

[354] Turgut AKINTÜRK ve Derya ATEŞ 2022, age, s. 230; Sinan Sami AKKURT 2008, agt, s. 122; Mustafa DURAL, Tufan ÖĞÜZ ve Mustafa Alper GÜMÜŞ 2022, age, s. 93.

[355] *"4721 sayılı TMK'nun 156.maddesinin ikinci cümlesi hükmü gereğince, mutlak butlan ya da nispi butlanla sakat olan evliliğin hâkim kararıyla sonlandırılması halinde kararın kesinleştiği tarih itibariyle butlan kararı ileriye etkili olur. Dava açılmış olsa bile evlenme, kararın kesinleşme tarihine kadar geçerli bir evliliğin bütün sonuçlarını doğurur. Diğer deyişle iptal kararı, evlenmeyle iptal kararının kesinleşmesi arasındaki süre içerisinde doğmuş olan geçerli evliliğe ilişkin hüküm ve*

ortadan kalkmakta olup, kararın kesinleşmesi ile ileriye yönelik sonuçlarını meydana getirir[356]. Kararın ancak yargılama giderleri, avukat vekâlet ücreti ve tazminat gibi eda hükmü içeren ferileri bakımından ilamlı icra yoluna başvurulabilir. Bu hükümler de asıl kararın tabi olduğu hukuki rejime tabi olup; asıl karar olan evlenmenin butlanı ve iptaline ilişkin hükmün kesinleşmesi ile ilamlı icraya konulabilir.

2.1.3.8. Velayetin Kaldırılması (Nezi) Davasına İlişkin İlamlar

Velayet küçüklerin istisnai hallerde de kısıtlıların bakımı ve korunmalarının sağlanması için anne ve babanın onların mallı ve kişiliği üzerinde sahip olduğu görev yetki ve hakların tümüdür.[357] Velayetin kaldırılmasına ilişkin düzenleme TMK m. 348'de düzenlenmiştir. Bu bağlamda anne ve babanın deneyimsizliği, hastalığı başka bir yerde bulunması veya benzeri sebeplerden biriyle velayet görevini gereği gibi yerine getirmemesi; anne ve babanın çocuğa yeterli ilgiyi göstermemesi veya ona karşı yükümlülüklerini ağır biçimde savsaklaması halinde hâkim velayet hakkını kaldırabilir.[358] Velayetin anne ve babadan alınarak alınan önleme velayetin kaldırılması denir.[359]

Velayetin kaldırılmasına ilişkin ilam ile çocuğun doğrudan şahsı ve ailevi yapısı ile ilgili hukuki durumda değişiklik meydana gelmektedir. Bu nedenle karar kesinleştikten sonra kendisinden beklenen hüküm ve sonuçlar meydana gelir[360]. İlamın bir bütün olması nedeniyle velayetin kaldırılmasına ilişkin karar kesinleştikten sonra ilamda yer alan yargılama giderleri, avukat vekâlet ücreti gibi edaya ilişkin kayıt içeren

---

sonuçlarını ortadan kaldırmaz. ...ancak batıl bir evliliğin iptali amacıyla butlan(iptal) davası açılmış ve eşlerden her ikisi de hayattaysa iptal kararını kesinleşmesi ile evlilik tıpkı boşanmada olduğu gibi ileriye etkili olarak sona ereceğinden eşlerin artık birbirine mirasçı olmaları söz konusu olmaz." Yargıtay 8.H.D. 14.01.2014 T. 2013/17903 E. 2014/157 K. (Legalbank E.T: 04.06.2022).

[356] Bilge ÖZTAN 2015, age, s. 578; Turgut AKINTÜRK ve Derya ATEŞ 2022, age, s. 234; Mustafa DURAL, Tufan ÖĞÜZ ve Mustafa Alper GÜMÜŞ 2022, age, s. 98.

[357] Bilge ÖZTAN 2016, age, s.506; Bilge ÖZTAN 2015, age, s. 1074; Turgut AKINTÜRK ve Derya ATEŞ 2022, age, s. 406.

[358] Yargıtay 2. H.D. 18.11.2013 T. 2013/7715 E. 2013/26702 K. (Legalbank E.T: 10.06.2022)

[359] Şaban KAYIHAN ve Mustafa ÜNLÜTEPE 2017, age, s. 372.

[360] *"HUMK'nun 443/4. maddesi gereğince "...aile ve şahsın hukukuna mütedair hükümler katiyet kesp etmedikçe icra olunamaz". Anılan maddede belirtilen hükümler, Medeni Kanunun "Kişiler Hukuku" ve "Aile Hukuku" kitaplarında yer alan konulara ilişkin tüm hükümler olmayıp, kişinin doğrudan şahsı ya da ailevi yapısı ile ilgili hukuki durumunda değişiklik yaratan ilamlar ile bu ilamların fer'i (eki) niteliğindeki hükümlerdir. Örneğin ad, soyad, yaş tashihi, velayetin nez'i, babalık davası, nesep tashihi, boşanma ve bunun fer'i niteliğindeki hükümler gibi..."* Yargıtay 12. H.D. 22.02.2010 T. 2009/22399 E. 2010/3825 K. (Legalbank E.T: 10.06.2022).

eklentiler de icra edilebilir hale gelir.[361]

2.1.4. Kişiler Hukukuna İlişkin İlamlar

2.1.4.1. Genel Olarak

Kişiler hukuku Türk Medeni Kanunu birinci kitabında düzenlenmiştir. Bu bağlamda kişiler hukuku gerçek kişiler ve tüzel kişiler olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Gerçek kişiler Türk Medeni Kanunu'nun m. 8 ile m. 46 arasında düzenlenmiş iken, tüzel kişilerde m. 47 ile m. 117 arasında düzenlenmiştir.

Kişiler hukuku esas itibariyle kişiliğin kazanılmasını, kapsamını, korunmasını ve sona erme hususlarını düzenlemektedir.[362] Bu çerçevede kişi; hukuk düzeni tarafından hak ve yükümlülüklere sahip olabileceğini kabul edilen hak süjesidir.[363]

Gerçek kişiler insanlardır. Bu bağlamda her insanın hak ehliyeti vardır (TMK m. 8). Esasen, sağ olarak tamamıyla doğan her insan kişidir (TMK m. 28/I). Gerçek kişilerin düzenlendiği m. 8 ile m. 46 arasında esas itibariyle; kişiliğin kazanılması ve kaybı, kişinin ehliyetleri, kişinin korunması, ismin korunması, hısımlık, yerleşim yeri, kişisel durum sicili gibi konular düzenlenmiştir.[364]

Hukuk düzeninde insanın yanında hak süjesi bazı kişi ve mal topluluklarına da tanınmıştır. Bu bağlamda toplumun ihtiyaçlarının karşılanmasında ekonomik nedenlerden dolayı gerçek kişiler yetersiz kalmış; böylece bir amaç için organize olan kişi veya mal topluluklarına da hak süjesi olma özelliği tanınmış ve tüzel kişiler ortaya çıkmıştır.[365] Tüzel kişiler; toplum hayatının meydana getirmiş olduğu ihtiyaçlar nedeni ile belirli bir amacı gerçekleştirmek üzere bir araya getirilmiş kişi ya da mal toplulukları olarak tanımlanabilir.[366]

Hukuk Muhakemeleri Kanununda da öngörülen düzenleme ile kişiler hukukuna ilişkin ilamların icra edilebilmesi için bu ilamların kesinleşmiş olması şartına bağlamıştır. Bir başka ifade ile kişiler hukukuna ilişkin ilamlar şekli anlamda kesinleşmedikçe icra edilemez (HMK m. 350/II, m. 367/II).

---

[361] İsmail ERCAN 2022, age, s. 986.
[362] Mehmet AYAN ve Nurşen AYAN (2016), *Medeni Hukuka Giriş*, 12. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, s.55; Bilge ÖZTAN 2016, age, s. 219.
[363] Mehmet AYAN ve Nurşen AYAN 2016, age, s.55; Bilge ÖZTAN 2016, age, s.223.
[364] Mehmet AYAN ve Nurşen AYAN 2016, age, s.55.
[365] Bilge ÖZTAN 2016, age, s.222; Sinan Sami AKKURT, Kemal ERDOĞAN ve Hüseyin TOKAT 2021, age, s. 285.
[366] age, s. 285.

Gerçek kişiler bakımından, kişiler hukukuna ilişkin verilmiş ilam kişisel durum kütüğündeki kayıtların değiştirilmesini gerektirmektedir. Dolayısıyla bu kararlara karşı kanun yoluna başvurulması üzerine hükmün bozulması veya verilen kararın aksi yönünde bir karar verilmesi üzerine sicilde tekrar değişiklik yapılması gerekir. Dolayısıyla hükmün kesinleşmeden icra edilmesi, telafisi zor birtakım sakıncaların meydana gelmesine neden olabilir.[367] Bu sebeplerden dolayı kişiler hukukuna ilişkin ilamlar kesinleştikten sonra icra edilir.

Kişiler hukukuna ilişkin ilamlardan olup icra edilebilmesi kesinleşmesi şartına bağlı olan ilamlardan anlaşılması gereken, esasında kişinin doğrudan şahsı ya da ailevi ilişkisinde bir hukuksal değişiklik meydana getiren ilamlar ve bu ilamların ferileridir. Bu bağlamda adın korunması, adın değiştirilmesi, yaş tashihi, vesayet ve kısıtlılık gibi ilamlar şahsi durumda değişiklik yarattığı için ilamın icrası kesinleşme şartına bağlı olacaktır; bir başka ifade ile kişiler hukukuna ilişkin olarak verilmiş olan bir ilam, kişinin şahsı veya ailevi durumunda bir değişiklik yaratmıyorsa kesinleşmeden icra edilebilir.[368] Nitekim Yargıtay da vermiş olduğu kararlarında bu hususu belirtmiştir.[369] Yargıtay 12.Hukuk dairesi de bir kararında, ölüm ve cismani zarar sebebi ile açılan

---

[367] Yargıtay HGK 10.11.2020 T. 2017/1928 E. 2020/854 K.: www.yargıtay.gov.tr E.T:11.05.2022); Süha TANRIVER, 1996, age, s.153; Necip BİLGE 1973, age, s. 171-172.

[368] Baki KURU 2013, age, s. 924.

[369] *"Somut olayda, icra takibinin dayanağı olan .. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin ilamı, özel hayatın gizliliğinden kaynaklanan manevi tazminat alacağına ilişkin olup, tarafların şahsı ya da ailevi yapılarına ilişkin hukuki durumlarında ve bunlara ilişkin sicil ve kayıtlarda bir değişiklik yaratmamakta, sonuçları itibariyle ancak tarafların mal varlığını etkilemektedir. Bu itibarla ilam, yukarıda sayılanlar arasında yer almadığından takibe konulabilmesi için kesinleşmesi gerekmez."* Yargıtay 8.H.D. 27.01.2016 T.2015/23106 E. 2016/1342 K. (www.yargıtay.gov.tr E.T: 11.05.2022). *"Somut olayda, icra takibinin dayanağı olan ... 6. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin ilamı, hakaretten kaynaklanan manevi tazminat alacağına iliskin olup, tarafların sahsı ya da ailevi yapılarına iliskin hukuki durumlarında be bunlara iliskin sicil ve kayıtlarında bir değisiklik varatmamakta sonucları itibariyle ancak tarafların malvarlığını etkilemektedir. Bu itibarla ilam yukarıda sayılanlar arasında yer almadığından takibe konulabilmesi için kesinleşmesi gerekmez."* Yargıtay 8.H.D. 22.09.2016 T. 2016/15180 E. 2016/12507 K. (www.yargıtay.gov.tr E.T: 11.05.2022). *"...icra takibinin dayanağı olan ..... Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 2012/369 Esas 2014/430 Karar sayılı ilamı, kişilik haklarına saldırıdan kaynaklanan manevi tazminat alacağına iliskin olup, tarafların şahsı ya d ailevi yapılarına ilişkin hukuki durumlarında ve bunlara ilişkin sicil ve kayıtlarında bir değişiklik yaratmamakta, sonuçları itibariyle ancak tarafların malvarlığını etkilemektedir. Bu itibarla ilam, yukarıda sayılanlar arasında yer almadığından takibe konulabilmesi için kesinleşmesi gerekmez."* Yargıtay 8. H.D.03.04.2017 T. 2015/5457 E. 2017/4839 K. (www.yargıtay.gov.tr E.T: 11.05.2022). *"... icra takibinin dayanağı olan İstanbul 3. Fikri ve Sınai Haklar Hukuk Mahkemesi'nin 2012/110 E.2015/16 K. 03.02.2015 tarihli ilamı, eser niteliğindeki görsellerin izinsiz kullanımından kaynaklanan 5846 sayılı Yasa'nın 68.maddesi uyarınca istenen telif hakkı tazminatı alacağına ilişkindir. İlam, şahsın hukuku ile ilgili olmakla birlikte tarafların sahsı ile ilgili hukuki durumlarında değisiklik yaratan bir sonuç doğurmayıp, sadece mal varlığını etkilediğinden takibe konulabilmesi için kesinleşmesi gerekmez."* Yargıtay 12. H.D. 02.07.2018 T. 2018/3154 E. 2018/7106 K. (www.yargıtay.gov.tr E.T: 11.05.2022).

manevi tazminat davası sonucunda verilen ilamın kişinin hukuki durumunda bir değişiklik yaratmadığı gerekçesiyle kesinleşmeden icra edilebileceğine karar vermiştir.[370]

Kişiler hukukuna ilişkin olup icrası kesinleşme şartına bağlı olan ilamlara örnek olarak; TMK m. 25 gereğince açılan dava sonucunda verilen ve ilamlı icraya elverişli ilamlar, tüzel kişilerin organları ile ilgili ilamlar, marka hakkına tecavüz ile haksız rekabetin önlenmesine ilişkin ilamlar, şirketin feshi ve tasfiyesine ilişkin ilamlar, adi ortaklığın feshi ve tasfiyesine ilişkin ilamlar, ürün benzerliği yoluyla tescilli tasarıma haksız müdahalenin önlenmesine ilişkin ilamlar örnek verilebilir.[371]

Kişiler hukukuna ilişkin ilamlar genellikle inşai hüküm veya tespit hükmü niteliğinde olduğu için ayrıca icra edilmelerine gerek yoktur.[372] Bu bağlamda inşai davanın kabulü ile verilen hüküm inşai nitelikte olup, inşai etki hükmün kesinleşmesi ile kendiliğinden doğar. Ancak inşai hüküm aynı zamanda edaya ilişkin mahkûmiyet hükmü içermesi halinde bu kısımlar için ilamlı icra yoluna başvurulabilir.[373] Tespit davalarında ise eda emri bulunmadığı için ilamlı icraya konu olmaz. Ancak yargılama harç ve giderleri gibi feri nitelikte olup eda emri içeren hükümler için ilamlı icra yoluna başvurulabilir[374]. Bu çerçevede kişiler hukukuna ilişkin olarak verilen ilam inşai hüküm veya tespit hükmü niteliğinde ise kararın şekli anlamda kesinleşmesiyle, ilamdan beklenen hüküm ve sonuç meydana gelir. Ancak davanın edaya ilişkin mahkûmiyet hükmü içeren kısmı için kararın kesinleşmesi üzerine ilamlı icra yoluna başvurulabilir.

---

[370] *"Aile ve şahsın hukukuna ilişkin ilamlar (HUMK.443/4 m.) kesinleşmeden icra edilemez. Anılan maddede belirtilen hükümler, Medeni Kanunun "Kişiler Hukuku" ve "Aile Hukuku" kitaplarında yer alan konulara ilişkin tüm hükümler olmayıp, kişinin doğrudan şahsı ya da ailevi yapısı ile ilgili hukuki durumunda değişiklik yaratan ilamlar ile bu ilamların feri niteliğindeki hükümlerdir (örneğin ad,soyad,yaş tashihi,velayetin nez'i, babalık davası,nesep tashihi, boşanma ve bunun fer'i niteliğindeki hükümler gibi...). Yine çocuk teslimine ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına ilişkin ilamlar da, kesinleşmedikçe icra edilemez ...İcra ve İflas Hukuku El Kitabı, sayfa 923-924). Somut olayda, icra takibinin dayanağı olan .. 2. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 2014/548 Esas, 2014/1333 Karar sayılı ve 17/12/2014 tarihli ilamı, ölüm ve cismani zarar sebebi ile 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun 56. maddesi gereğince hükmedilen manevi tazminata ilişkin olup, yukarıda belirtilenler arasında yer almadığından takibe konulabilmesi için kesinleşmesi gerekmez."* Yargıtay 12. H.D. 28.05.2018 T. 2018/2790 E. 2018/5318 K. (Legalbank E.T: 11.06.2022).

[371] Mustafa Serdar ÖZBEK 2016, agm, s.50; Mustafa Serdar ÖZBEK 2018, age, s.797; Tahsin MAVZER 2021, age, s. 98.

[372] Mustafa Serdar ÖZBEK 2018, age, s.797.

[373] Baki KURU ve Burak AYDIN 2020, age, s.146

[374] age, s. 144.

2.1.4.2. Kişilik Haklarının Korunmasına İlişkin İlamlar (TMK m. 25)

Kişilik haklarının saldırıya uğraması halinde açılacak olan davalar TMK m. 25'te düzenlenmiştir. Bu bağlamda kişilik haklarının saldırıya uğraması halinde; saldırının önlenmesi davası, saldırıya son verilmesi davası ve tespit davası açılabilir (TMK m. 25/I). Ayrıca kişilik hakları saldırıya uğrayan kimse maddi ve manevi tazminat davasının yanı sıra hukuka aykırı saldırı dolayısıyla elde edilmiş olan kazancın da kendisine verilmesi için dava açabilir (TMK m. 25/III).

Kişilik haklarına yönelik saldırının gerçekleşebilme ihtimali söz konusu olması halinde saldırının önlenmesi davası açılır. Buna karşılık kişilik hakkını ihlal eden bir saldırının devam ediyor olması halinde ise saldırıya son verilmesi davası açılır.[375] Kişilik hakkına yönelik bir saldırının bitmiş ancak etkileri devam ediyorsa bunun için de tespit davası açılır. Esasen belirtilen bu davalar kişilik haklarına ilişkin davalardan olup, ilam kesinleştikten sonra icra edilmelidir (HMK m. 350/II, m. 367/II).

Kişilik haklarına yönelik saldırı neticesinde açılan tazminat davaları neticesinde verilen ilamlarda ise Yargıtay söz konusu ilamların her ne kadar kişiler hukukuna ilişkin olsa da bu ilamların malvarlığı haklarına ilişkin olması nedeniyle kesinleşmeden icra edilebileceğini belirtmiştir.[376] Kanımızca da bu tür davalar

---

[375] Bilge ÖZTAN 2016, age, s.287; Kemal ERDOĞAN, Sinan Sami AKKURT ve Hüseyin TOKAT 2021, age, s. 257.

[376] *"Alacaklı tarafından basın yoluyla kişilik hakkına saldırı nedeniyle manevi tazminat ilamına dayanılarak başlatılan takipte, borçlu vekili takip dayanağı ilamın kişiler hukukuna ait olması nedeniyle kesinleşmeden takip konusu yapılamayacağını belirtip takibin iptaline karar verilmesini istemiş; Mahkemece şahsın hukukuna ilişkin ilamın kesinleşmeden infaz edilemeyeceği gerekçesiyle takibin iptaline karar verilmiştir. HMK'nun geçici 3. maddesinin atfı ile uygulanması gereken HUMK 443/4 (HMK'nun 367/2.) maddesine göre, aile ve şahsın hukuku ile ilgili ilamlar kesinleşmedikçe icra takibine konu edilemezler. Anılan maddede belirtilen hükümler, Türk Medeni Kanunu'nun "Kişiler Hukuku" ve "Aile Hukuku" kitaplarında yer alan konulara ilişkin tüm hükümler olmayıp, kişinin doğrudan şahsı ya da ailevi yapısı ile ilgili hukuki durumunda değişiklik yaratan ilamlar ile bu ilamların fer'i niteliğindeki hükümlerdir. Mahkemece, Dairemizin önceki içtihatları doğrultusunda kişilik haklarına saldırı sebebiyle manevi tazminata hükmedilmesi durumunda kesinleşmeden takip yapılamayacağı gerekçesiyle takibin iptaline karar verilmiştir. Ancak Dairemizin yeniden yaptığı değerlendirmeler ile oluşan içtihat gereğince tarafların şahsı ya da ailevi yapılarına ilişkin hukuki durumlarında bir değişiklik yaratmayan, sonuçları itibariyle ancak tarafların mal varlığını etkileyen ilamların, diğer alacak ilamları gibi kesinleşmeden icraya konulması mümkündür."* Yargıtay 8. H.D. 20.10.2016 T.2016/17845 E. 2016/14119 K. (Legalbank E.T: 11.06.2022). *"Alacaklı tarafından basın yoluyla kişilik hakkına saldırı nedeniyle manevi tazminat ilamına dayanılarak başlatılan takipte, borçlunun sair şikayetleri yanında takip konusu ilamın kişiler hukukuna ait olması nedeniyle kesinleşmeden takip konusu yapılamayacağını ileri sürerek takibin iptali istemiyle icra mahkemesine başvurduğu, ... 5. İcra Hukuk Mahkemesi'nin 06.12.2016 tarih ve 2016/877E., 2016/1011 K. sayılı ilamı ile " takibe konu ilamın basın yolu ile kişilik haklarına saldırıdan kaynaklanan manevi tazminat alacağına ilişkin olduğu, tarafların şahsı ya da ailevi yapılarına ilişkin hukuki durumlarında değişiklik yaratmayan, sonuçları itibariyle ancak tarafların malvarlığını etkileyen ilamlardan olduğu belirtilerek şikayetin reddine" karar verildiği, borçlu tarafından ilk derece mahkemesi kararına karşı istinaf kanun yoluna*

malvarlığı haklarına ilişkin ilamlardan olması ve kişisel durum sicilinde değişiklik yaratmaması nedeniyle kesinleşmeden icra edilebilmelidir. Ayrıca kişilik haklarının ihlali neticesinde açılan kazancın iadesi davası da malvarlığına ilişkin olması nedeniyle kesinleşmeden icra edilebilmelidir.

İlamın bir bütün olması nedeniyle asıl karara bağlı verilen yargılama gideri avukat vekâlet ücreti gibi edaya ilişkin kayıt içeren feri nitelikteki hükümler de asıl kararın kesinleşmesi üzerine icra edilebilir hale gelir.[377] Bu nedenle kişilik haklarının korunmasına yönelik olarak açılan ve kesinleşmedikçe icra edilmeyen ilam bağlı olarak verilen, edaya ilişkin kayıt içeren feri nitelikteki hükümler asıl kararın tabi olduğu hukuki rejime tabi olup, asıl kararın kesinleşmesi ile icra edilebilir hale gelir.

2.1.4.3. Adın Korunması ve Adın Değiştirilmesine İlişkin İlamlar

Ad, kişilik haklarına dâhil olup, kanun koyucu ada vermiş olduğu önem nedeniyle bu hakkı özel olarak düzenlemiştir.[378] Bu düzenleme TMK m. 26 ve m. 27'de yer almaktadır. Esasında ad, aynı aile bireylerinin birbirinden ayırmaya yarayan kelime olarak tanımlanabilir.[379]

TMK m. 26'da adın korunması hususu düzenlenmiştir. Sözü edilen maddeye

---

başvurulması üzerine, ... Bölge Adliye Mahkemesi 22.Hukuk Dairesi'nin 28.02.2017 tarih ve 2017/286 E., 2017/333K. sayılı ilamı ile "takibe kaynaklık eden alacağın kişilik haklarının ihlal edilmesi nedeniyle tahsiline karar verilen manevi tazminat alacağı olduğu ve para alacağı olsa bile kişilik haklarından neşet ettiğinden kesinleşmeden icraya konu edilemeyeceği" gerekçesiyle istinaf başvurusunun esastan kabulü ile ilk derece mahkemesi kararının kaldırılmasına, şikayetin kabulü ile takibin iptaline karar verildiği, bu karara karşı alacaklı tarafından temyiz yoluna başvurulduğu görülmektedir. HMK'nun 367/2. maddesine göre; "Kişiler hukuku, aile hukuku ve taşınmaz mal ile ilgili ayni haklara ilişkin kararlar kesinleşmedikçe yerine getirilemez." Anılan maddede belirtilen hükümler, Türk Medeni Kanunu'nun "Kişiler Hukuku" ve "Aile Hukuku" kitaplarında yer alan konulara ilişkin tüm hükümler olmayıp, kişinin doğrudan şahsı ya da ailevi yapısı ile ilgili hukuki durumunda değişiklik yaratan ilamlar ile bu ilamların fer'i niteliğindeki hükümlerdir. Somut olayda, takibin dayanağı olan ... 7.Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 14.07.2016 tarih ve 2013/72E., 2016/397K. sayılı ilamının, basın yoluyla kişilik haklarına saldırıdan kaynaklanan manevi tazminat alacağına ilişkin olup, tarafların şahsı yada ailevi yapılarına ilişkin hukuki durumlarında bir değişiklik yaratmayan, sonuçları itibariyle ancak tarafların mal varlığını etkileyen ilam niteliğinde olduğu anlaşıldığından, anılan ilâmların, diğer edaya ilişkin ilamlar gibi kesinleşmeden takibe konulması mümkündür. O halde, bölge adliye mahkemesince, basın yoluyla kişilik hakkına saldırı nedeniyle hükmedilen manevi tazminata ilişkin ilamın takibe konulabilmesi için kesinleşmesi gerekmediğinden, borçlunun istinaf yoluna başvurusunun HMK'nun 353/1-b-1 maddesi gereğince esastan reddine karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsiz olup, bölge adliye mahkemesi kararının bozulması gerekmiştir." Yargıtay 12. H.D. 30.04.2019 T. 2018/7472 E. 2019/7126 K. (Legalbank E.T: 11.06.2022).

[377] *"Diğer taraftan, İlam bir bütün olup, ilamda yer alan eklentiler de aynı kurala tabidir. İlamda yer alan tüm alacak kalemlerinin ilamın kesinleştiği tarihte muaccel hale geleceği belirgin olmakla, ilam kesinleşmeden eklentilerin ayrıca takibe konu edilmeleri de söz konusu olamayacaktır."* Yargıtay HGK 05.10.2005 T. 2005/534 E. 2005/554 K. (Legalbank E.T:23.05.2022). 12. H.D. 23.05.2006 T. 2006/8455 E. 2006/10829 K. (Legalbank E.T: 22.05.2022).

[378] Bilge ÖZTAN 2016, age, s. 295.

[379] age, s. 295.

göre adının kullanılması çekişmeli olan kişi, hakkının tespitini dava edebilir (TMK m. 26/I). Ayrıca adı, haksız olarak kullanılan kişi buna son verilmesini; haksız kullanan kusurlu ise ayrıca maddî zararının giderilmesini ve uğradığı haksızlığın niteliği gerektiriyorsa manevî tazminat ödenmesini isteyebilir (TMK m. 26/II). Dolayısıyla ad, kişilik haklarına dâhil olduğundan adın haksız kullanılması halinde buna ilişkin birtakım davalar açılabilmektedir. Buna göre, adın kullanılması çekişmeli olması halinde tespit davası; adın haksız kullanımı söz konusu ise bunun için saldırının durdurulması davası açılır. Bunun yanı sıra her ne kadar TMK m. 26'da saldırının önleme davası yer almıyorsa da böyle bir davanın açılabileceği doktrinde belirtilmiştir.[380] Dolayısıyla bir kimsenin adına yönelik saldırı yapılacağına ilişkin belirtiler varsa, bunun için önleme davası açılabilir. Ayrıca adı haksız kullanan kusurlu ise bunun içinde maddi ve manevi tazminat davası açılabilir.

Adın, kişilik haklarından olması nedeniyle buna ilişkin ilamların icra edilebilmesi için bu ilamların kesinleşmesi şartına bağlıdır (HMK m. 350/II, m. 367/II). Dolayısıyla da adın kullanılmasının çekişmeli olmasından dolayı açılan tespit davasının yanı sıra, ada yapılan saldırının önlenmesi veya durdurulmasına ilişkin ilamların icra edilebilmesi için bu ilamların kesinleşmiş olması gerekir.[381] Ancak adın haksız kullanan kişiye karşı açılan maddi ve manevi tazminat sonucunda verilen ilamın malvarlığı hakkına ilişkin olması nedeniyle kanımızca ilam kesinleşmeden icra edilebilmelidir. Nitekim Yargıtay kişilik haklarına yönelik açılan tazminat davalarının; kişinin, şahsı ya da ailevi yapısı ile ilgili bir değişiklik yaratmadığı için kesinleşmeden icra edilebileceğini belirtmiştir.[382]

İkinci olarak ada ilişkin düzenleme TMK m. 27'de yer almaktadır. Esasen burada da adın değiştirilmesi hususu düzenlenmiştir. Sözü edilen madde gereğince; "*Adın değiştirilmesi, ancak haklı sebeplere dayanılarak hâkimden istenebilir. Adın değiştirildiği nüfus siciline kayıt ve ilân olunur. Ad değişmekle kişisel durum değişmez.*" Adın değiştirilmesine ilişkin dava sonucunda verilen ilam, tarafların şahsına ilişkin hukuki durumda ve bunlara ilişkin sicil ve kayıtlarda hukuki değişiklik yaratan aile hukukuna ilişkin ilamlardan olması nedeniyle kesinleştikten sonra icra

[380] age, s. 299.
[381] İsmail ERCAN 2022, age, s. 982.
[382] Yargıtay 8. H.D. 20.10.2016 T.2016/17845 E. 2016/14119 K. (Legalbank E.T: 11.05.2022).

edilir.[383]

İlamın bir bütün olması nedeniyle asıl karara bağlı verilen yargılama giderleri avukat vekâlet ücreti gibi edaya ilişkin kayıt içeren feri nitelikteki hükümler de asıl kararın kesinleşmesi üzerine icra edilebilir hale gelir.[384] Dolayısıyla ada yönelik olarak açılan ve kesinleşmedikçe icra edilmeyen ilamların ferisi niteliğinde olan yargılama giderleri ve avukat vekâlet ücreti gibi edaya ilişkin kayıt içeren hükümler de asıl kararın kesinleşmesi ile icra edilebilir hale gelir.[385]

2.1.4.4. Vesayet ve Kısıtlılık Kararına İlişkin İlamlar

Kişisel ve mali menfaatlerini korumaktan aciz olan ergin kişilerle velayet altında bulunmayan küçüklerin kişiliği ve mallarını korumaya ve onları temsil etmeye yönelik kuruma vesayet denir.[386] Bu bağlamda bir kimsenin vesayet altına alınabilmesi için kişinin küçük olması veya hakkında kısıtlılık kararı alınmış olması gerekmektedir (TMK m. 404, m. 405).

Kısıtlama, kanunda belirtilen sebeplerden biri nedeniyle kendi menfaatini kollayamayan ergin kimselerin fiil ehliyetinin mahkeme kararı ile sınırlandırılmasıdır.[387] Vesayet makamınca verilen kısıtlama kararı kesinleştikten sonra bu karar kısıtlının yerleşim yeri ile nüfusa kayıtlı olduğu yerde ilân olunur (TMK m. 410/I).

Vesayet makamı vasi atanması gerektiren hallerde gecikmeksizin vasi atamakla yükümlüdür (TMK m. 419/I). Söz konusu atama kararı vasiye hemen tebliğ olunur (TMK m. 421/I). Vasiliğe atanan kişi, bu durumun kendisine tebliğinden başlayarak on gün içinde vasilikten kaçınma hakkını kullanabilir. (TMK m. 422/I). İlgili olan herkes, vasinin atandığını öğrendiği günden başlayarak on gün içinde

---

[383] İsmail ERCAN 2022, age, s. 982; Ali Cem BUDAK ve Varol KARAASLAN 2021, age, s. 410; Baki KURU 2013, age, s. 924; Yargıtay 8. H.D. 27.01.2016 T. 2015/23106 E. 2016/1342 K. (www.yargıtay.gov.tr. E.T:11.05.2022).

[384] *"Diğer taraftan, İlam bir bütün olup, ilamda yer alan eklentiler de aynı kurala tabidir. İlamdayer alan tüm alacak kalemlerinin ilamın kesinleştiği tarihte muaccel hale geleceği belirgin olmakla, ilam kesinleşmeden eklentilerin ayrıca takibe konu edilmeleri de söz konusu olamayacaktır."* Yargıtay HGK 05.10.2005 T. 2005/534 E. 2005/554 K. (Legalbank E.T: 23.05.2022). Yargıtay 12. H.D. 23.05.2006 T. 2006/8455 E. 2006/10829 K. (Legalbank E.T: 22.05.2022).

[385] Baki KURU 2013, age, s. 924; Yargıtay 8. H.D. 27.01.2016 T. 2015/23106 E. 2016/1342 K. (www.yargıtay.gov.tr. E.T:11.05.2022).

[386] Bilge ÖZTAN 2016, age, s. 519; Turgut AKINTÜRK ve Derya ATEŞ 2022, age, s. 469; Ahmet M. KILIÇOĞLU 2022, age, s. 551.

[387] Turgut AKINTÜRK ve Derya ATEŞ 2022, age, s. 481.

atamanın kanuna aykırı olduğunu ileri sürebilir (TMK m. 422/II). Bu bağlamda Vesayet makamı, vasilikten kaçınma veya itiraz sebebini yerinde görürse yeni bir vasi atar; yerinde görmediği takdirde, bu konudaki görüşü ile birlikte gerekli kararı vermek üzere durumu denetim makamına bildirir (TMK m. 422/III).

Vasiliğe atanan kimse, vasilikten kaçınmış veya atanmasına itiraz edilmiş olsa bile, yerine bir başkası atanıncaya kadar vasiye ait görevleri yerine getirmekle yükümlüdür (TMK m. 423). Esasen vasi atamaya ilişkin karar kesinleştikten sonra vesayet makamı vasinin göreve başlaması için gerekli işlemleri yapar (TMK m. 425).

Mahkemece verilen vesayet ve kısıtlılık kararına ilişkin ilamların kendilerinden beklenen sonucun meydana gelmesi için kanunda açıkça bu kararların kesinleşmesi gerektiği belirtilmiştir. Esasen Yargıtay da bir kararında vesayete ilişkin kararın kesinleştikten sonra kendisinden beklenen sonucun meydana getireceğine karar vermiştir.[388]

Vesayet çeşitli şekillerde sona erebilmektedir. Bunlardan biri de mahkeme kararıyla vesayetin sona ermesi halidir. Bu bağlamda hükümlü olma dışındaki sebeplerden biri ile kısıtlanmış olan kişiler kısıtlamalarını gerektiren sebep ortadan kalkmasıyla beraber vesayetin sona erebilmesi için vesayet makamı olan sulh hukuk mahkemesinin vesayeti kaldırmasına karar vermesi gerekmektedir (TMK m. 472/I).[389] Vesayetin kaldırılmasına ilişkin kararın kesinleşmesi ile vesayet sona erer.[390]

2.1.4.5. Tüzel Kişilerin Organları İle İlgili İlamlar

Tüzel kişiler, cins, yaş, hısımlık gibi yaradılış gereği insana özgü niteliklere bağlı olanlar dışındaki bütün haklara ve borçlara ehildirler (TMK m. 48). Bu bağlamda tüzel kişinin lehine hak ve borç meydana gelebilmesi için organlara ihtiyaç vardır. Esasen Tüzel kişiler, kanuna ve kuruluş belgelerine göre gerekli organlara sahip

---

[388] *"Kadıköy 2. Sulh Hukuk Mahkemesinin 24.11.1998 tarih ve 1998/762-826 sayılı kararına göre borçlunun bakım ve himayeye muhtaç olması nedeniyle hacir altına alınmasına, HGK'nun 17.04.1963 tarih ve 117/16 sayılı kararına göre MK'nun 360.maddesi gereğince mahcuriyet halinde hacir ilamının tesirinin, ilamın kesinleşmesinden itibaren başlayacağına, sulh hukuk hakimliğinin yukarıda anılan kararının 21.12.1998 tarihinde kesinleşmiş olmasına ve tarafların karşılıklı iddia ve savunmalarına, dayandıkları belgelere, temyiz olunan kararda yazılı gerekçelere göre yerinde bulunmayan temyiz sebeplerinin reddiyle usul ve kanuna uygun merci kararının İİK 366 ve HUMK 438.maddeleri uyarınca onanmasına"* Yargıtay 12. H.D. 05.04.1999 T. 1999/3631 E. 1999/4121 K. (Talih UYAR 2004, age, s. 3204).

[389] Turgut AKINTÜRK ve Derya ATEŞ 2022, age, s. 543.

[390] age, s. 543.

olmakla, fiil ehliyetini kazanırlar ve bu çerçevede tüzel kişinin iradesi, organları aracılığıyla açıklanır (TMK m. 49, m. 50).

Türk Medenî Kanunu'nda dernek ve vakıflar bakımından hangi organların zorunlu olduğu düzenlenmiştir. Dernek bakımından kanun gereğince zorunlu olan organlar; genel kurul, yönetim kurulu ve denetim kuruludur (TMK m. 72/I). Vakıf bakımından ise zorunlu organ yönetim kuruludur (TMK m. 109/I).

Örneğin anonim şirketler tüzel kişiliği bulunan sermaye şirketlerindendir. Bu kapsamda Anonim şirketin bir organı olan genel kurulun kararlarına karşı iptal davası açılması halinde mahkemece verilecek kararın kesinleşmesi ile genel kurul kararı geçmişe etkili olacak şekilde ortadan kalkar (TTK m. 450).[391]

Yargıtay da kişiler hukukuna ilişkin ilamların geniş yorumlanması gerektiğini ve tüzel kişilerin organlarına ilişkin ilamların kesinleşmeden icra edilemeyeceğini belirtmiştir.[392]

Kanımızca tüzel kişinin organları tarafında verilen hüküm kişinin şahsi durumunda bir değişiklik meydana getiriyorsa ve tüzel kişi organlarının vermiş olduğu kararlara karşı açılan dava sonucunda verilen ilam, kesinleşmeden icra edilmesi halinde telafisi zor zararların meydana gelmesine neden olacaksa ilamın icrası bakımında kesinleşme şartı aranması daha yararlı olur. Ancak tüzel kişi organları tarafından verilen karar kişinin şahsına ilişkin bir değişiklik yaratmayıp, daha çok mal varlığına ilişkinse mahkemece verilecek ilam kesinleşemeden icra edilebilmelidir.[393]

---

[391] Oruç Hami ŞENER (2019), *Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku*, 4. Bası, Seçkin Yayınları, Ankara, s. 544.

[392] *"Harb-İş Sendikası Genel Merkez Disiplin Kurulunca ilam alacaklısı hakkında alınan 6 ay görevden uzaklaştırılması ile ilgili 09.12.2005 gün ve 6 sayılı kararın İş Mahkemesince iptaline karar verilmesinden sonra ilam alacaklısı bu mahkeme kararına dayanarak ilamlı icra takibine geçmiş ve yeniden göreve başlatılması için borçlu tarafa örnek 4-5 nolu icra emri tebliğ ettirmiştir. Kişiler hukukuna (MK.nun m.8-494) ilişkin hükümler (ilamlar) kesinleşmedikçe icra edilemez. (HUMK.nun m. 443 IV) (Prof. Dr. Baki Kuru İcra İflas El Kitabı 2004 baskı sf:791) sahsın (kisinin) hukuku devimi, genis olarak yorumlanmalı ve tüzel kisilerin organları ile ilgili ilamlarında kesinlesmeden icra edilemeyeceğinin kabul edilmesi gerekir. Bu nedenle dayanak ilam kesinleşmeden icra takibe konu edildiğinden Mahkemece şikâyetin kabulü yerine yazılı gerekçe ile reddine karar verilmesi isabetsizdir."* Yargıtay 12. H.D. 08.06.2006 T. 2006/9591 E. 2006/12233 K. (Legalbank E.T:13.05.2022).

[393] Baki KURU 2013, age, s. 924.

2.1.4.6. Kooperatifler Kanunu Gereğince Ortakların Çıkarılmasına İlişkin İlamlar

1163 sayılı Kooperatifler Kanunu m. 16'da ortaklıktan çıkarılma esasları ve itiraz hususu düzenlenmiştir. Esasen ortağın kanunda veya ana sözleşme gereğince yükümlülüklerini yerine getirmemesi halinde veya buna aykırı davranması durumunda kooperatif varlığının devamı için başvurulan yola, ortaklığın çıkarılması yoludur.[394]

Kooperatif ortaklığından çıkarılmayı gerektiren sebepler ana sözleşmede açıkça gösterilir. Ortaklar ana sözleşmede açıkça gösterilmeyen sebeplerden dolayı ortaklıktan çıkarılamazlar (Kop. K. m. 16/I)

Çıkarılma kararı gerekçeli olarak tutanağa geçirilmesinin yanı sıra ortaklar defterine de yazılır. Kararın onaylı örneği, çıkarılan ortağa tebliğ edilmek üzere, on gün içinde notere tevdi edilir. Bu ortak tebliğ tarihinden itibaren üç ay içinde itiraz davası açabilir. Tebliğ edilen karar, yönetim kurulunca verilmiş ise ortak, üç aylık süre içinde genel kurula da itiraz edebilir. Bu itiraz, ilk toplanacak genel kurula sunulmak üzere, yönetim kuruluna noter aracılığı ile tebliğ ettirilecek bir yazı ile yapılır. Genel kurula itiraz edildiği takdirde, yönetim kurulunun çıkarma kararı aleyhine itiraz davası açılamaz. İtiraz üzerine genel kurulca verilecek karara karşı itiraz davası hakkı saklıdır (Kop. K. m. 16/III).

Üç aylık süre içinde, genel kurula veya mahkemeye başvurmak suretiyle çıkarılma kararına itiraz edilmemesi halinde söz konusu karar kesinleşmiş olur (Kop. K. m. 16/IV). Esasen verilmiş olan çıkarılma kararına karşı mahkemeye başvurulması üzerine kararın kesinleşmesi engellenmiş olur. Bu bağlamda haklarındaki çıkarma kararı kesinleşmeyen ortakların yerine yeni ortak alınamayacağı gibi, bu kişilerin ortaklık hak ve yükümlülükleri, çıkarılma kararı kesinleşinceye kadar devam eder (Kop. K. m. 16/V). Kooperatifler Kanunu'nda özel olarak düzenlenmiş olan bu hüküm kişiler hukukuna ilişkin olduğundan ilamın icrası için kesinleşme şartı arandığını belirtmekte yarar var.[395]

---

[394] Zehra Bahar KOCA OĞLU (2010), *Kooperatif Ortaklığından Çıkarılma* (Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, s. 38.

[395] *"1136 sayılı Kooperatifler Kanununun 3476 sayılı kanunla değişik 1 maddesine göre (çıkarma kararı kesinleşmeyen ortakların yerine yeni ortak alınamaz. Bu kişilerin hak ve yükümlülükleri çıkarılma kararı kesinleşinceye kadar devam eder.) Ayrıca HUMK 443/4 maddesi hükmü gereği şahsın hukukuna ilişkin hükümler kesinleşmedikçe icra olunamaz. Bu kurallar ilamda yer alan feri nitelikteki hususları da kapsar."* Yargıtay 12. H.D. 21.03.2002 T. 2002/4638 E. 2002/5698 K. (Mustafa OSKAY ve diğerleri 2007, age, s. 691).

İlam bir bütün olup ilamda yer alan eklentilerde aynı hukuki rejime tabidir. Bu kapsamda kesinleşmedikçe icra edilemeyen bir ilamda, öngörülen tazminat, yargılama giderleri ve avukat vekâlet ücreti gibi asıl hükmün eklentisi niteliğinde olan hükümler de asıl hükmün tabi olduğu hukuki rejime tabi olup, asıl hüküm kesinleşmedikçe eklentiler de icra edilemez.[396] Dolayısıyla kooperatif kanunu bakımından öngörülen ortaklıktan çıkarılmaya ilişkin verilen mahkeme kararı kesinleşmeden icra edilemeyeceği için, sözü edilen kararın eklentisi niteliğinde olan ve edaya ilişkin mahkûmiyet hükmü içeren kısımlar da asıl kararın kesinleşmesi üzerine icra edilebilir hale gelir.

2.1.4.7. Şirketten Çıkarılmaya İlişkin İlamlar

Ticaret şirketlerinde; bir ortağın iradesi olmadan diğer ortakların alacağı bir kararla ortaklık sıfatı elinden alınabilir. Örneğin TTK m. 255/III'te kollektif ortaklıkta, ortaklardan birinin şirketten çıkarılması halinde şirkete karşı çıkarılmanın iptali davasını açabileceği belirtilmiştir. Benzer şekilde TTK m. 640/II'de limited ortaklıkta ortaklardan birinin genel kurul kararı ile ortaklıktan çıkarılması halinde, çıkarılma işleminin iptali için dava açılabilir.

Ortağın şirketten çıkarılması kararına karşı iptal davası açılması halinde verilecek kararın kesinleşmeden icra edilmeyeceğine ilişkin bir düzenleme TTK'da yoktur. Kanımızca şirketten çıkarılmaya ilişkin ilam kesinleşmedikçe icra edilmemesi gerekir. Nitekim çıkarılma kararı ortağın şahsi durumunu etkilediği gibi ekonomik anlamda da menfaatini etkilemektedir. Bu nedenle tıpkı kooperatif ortaklığında çıkarılmaya ilişkin ilamlarda olduğu gibi şirketten çıkarılmaya ilişkin ilam kesinleştikten sonra icra edilmelidir.

2.1.4.8. TTK'da Düzenlenen Ticaret Siciline İlişkin İlamlar

Ticaret siciline tescil hususu TTK m. 24 ve m. 38 arasında düzenlenmiştir. Hangi hususların sicile tescili gerektiği mevzuatta genel olarak düzenlenmeyip yeri

[396] Mustafa Serdar ÖZBEK 2018, age, s.809; Mustafa Serdar ÖZBEK 2016, agm, s.60; *"İlam bir bütün olup, ilamda yer alan eklentiler de aynı kurala tabidir. İlamda yer alan tüm alacak kalemlerinin ilamın kesinleştiği tarihte muaccel hale geleceği belirgin olmakla, ilam kesinleşmeden eklentilerin ayrıca takibe konu edilmeleri de söz konusu olmayacaktır. Bu kalemlerin kesinleşmesi ve infazı ancak bir bütün olarak ilamın kesinleşmiş olmasına bağlıdır."* Yargıtay 12. H.D. 23.05.2006 T. 2006/8455 E. 2006/10829 K. (Legalbank E.T: 13.05.2022).

geldikçe tescil edilmesi gereken hususlar gösterilmiştir (TSY m. 34/ I-a).[397]

Ticaret sicilinde esas itibariyle ticari işletmelerin sicili olup, bu işletmeleri ilgilendiren bilgi, belge işlem gibi olguların geçirilmesi söz konusudur.[398] Ticaret sicilinde yapılan işlemler; tescil, tadil ve terkin işlemleridir. Esasen tescilde bir hususun sicile gerilmesi, tadilde sicile geçirilmiş hususun değiştirilmesi terkinde ise sicile geçirilmiş olan hususun silinmesi söz konusudur.[399]

Ticaret siciline tescil, kural olarak istem üzerine yapılır. Resen veya yetkili kurum veya kuruluşun bildirmesi üzerine yapılacak tescillere ilişkin hükümler saklıdır (TTK m. 27/I).

Sicil müdürü ticaret siciline tescil edilecek olan husus bakımından aranan yasal şartlar var olup olmadığını inceler. Tescil işlemlerinde özellikle şirket sözleşmesinin, emredici hükümlere aykırı olup olmadığı ve söz konusu sözleşmenin kanunun bulunmasını zorunluluk olarak öngördüğü hükümleri içerip içermediği incelenir. Tescil edilecek hususların gerçeği tam olarak yansıtmaları, üçüncü kişilerde yanlış izlenim yaratacak nitelik taşımamaları ve kamu düzenine aykırı olmamaları gerekmektedir. Çözümü bir mahkeme kararına bağlı bulunan veya sicil müdürü tarafından kesin olarak tescilinde duraksanan hususlar, ilgililerin istemi üzerine geçici olarak tescil olunur. Ancak, ilgililer üç ay içinde mahkemeye başvurduklarını veya aralarında anlaştıklarını ispat etmezlerse geçici tescil resen silinir. Mahkemeye başvurulduğu takdirde ise mahkeme kararının kesinleşmesi beklenir. Bu bağlamda kesinleşmiş olan mahkeme kararının sonucuna göre işlem yapılır (TTK m. 32).

Tescili zorunlu olup da yasal şekilde ve süresi içinde tescili istenmemiş olan bir durumu veya tescil edilecek hususların gerçeği yansıtmadığı, üçüncü kişilerde yanlış izlenim yaratacak nitelik taşımaları veya kamu düzenine aykırı olması halini haber alan sicil müdürü, ilgilileri, belirleyeceği uygun bir süre içinde yasal zorunluluklarını yerine getirmeye veya o hususun tescilini gerektiren sebeplerin bulunmadığını ispat etmeye çağırır. Sicil müdürünce verilen süre içinde tescil

[397] Sabih ARKAN (2020), *Ticari İşletme Hukuku*, 26.Bası, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara s. 266; Mustafa İsmail KAYA ve Burçak TATLI (2020), *Ticaret Hukuku -I*, 3.Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, s. 192; Serhan DİNÇ (2017), *Ticari işletme Hukuku Bilgisi (Ticari İşletme-Şirketler Hukuku),* Seçkin Yayıncılık, Ankara, s. 129.
[398] Sabih ARKAN 2020, age, s. 266; Mustafa İsmail KAYA ve Burçak TATLI 2020, age, s. 189.
[399] Sabih ARKAN 2020, age, s. 267; Mustafa İsmail KAYA ve Burçak TATLI 2020, age, s.192.

isteminde bulunmayan ve kaçınma sebeplerini de bildirmeyen kişi, sicil müdürünün teklifi üzerine mahallin en büyük mülki amiri tarafından bin Türk Lirası idari para cezasıyla cezalandırılır. Süresi içinde kaçınma sebepleri bildirildiği takdirde, sicilin bulunduğu yerde ticari davalara bakmakla görevli asliye ticaret mahkemesi, dosya üzerinde inceleme yaparak tescili gerekli olan bir hususun bulunduğu sonucuna varırsa, bunun tescilini sicil müdürüne emreder, aksi takdirde tescil istemini reddeder (TTK m. 33).

İlgililer, tescil, değişiklik veya silinme istemleri ile ilgili olarak, sicil müdürlüğünce verilecek kararlara karşı, tebliğlerinden itibaren sekiz gün içinde, sicilin bulunduğu yerde ticari davalara bakmakla görevli asliye ticaret mahkemesine dilekçe ile itiraz edebilirler (TTK m. 34/I).

Esasen mülga 6762 TTK m. 35/IV ve m. 36/III'te tescil ve tescile itiraz bakımından temyiz kanun yoluna başvurunun ilamın icrasını durduracağını açıkça düzenlenmişti. Ancak 6102 sayılı TTK m. 33 ve 34'te düzenlenen tescil ve tescile itiraza ilişkin ilamlar bakımından kanun yoluna başvurulması halinde ilamın icrasının duracağı ile ilgili açıkça bir düzenleme mevcut değildir. Doktrinde, tescil ve tescile itiraza ilişkin ilamların kişiler hukukunu ilgilendirdiği için, kişiler hukuku da geniş yorumlanıp sözü edilen ilamlarında kişiler hukukuna ilişkin ilamlardan kabul edilmesi gerektiği belirtilmiştir.[400] Bu bağlamda gerçek ya da tüzel kişinin ticari işletmesi, tacirin ticaret unvanı veya işletme adını ticaret siciline tescili ile ticaret hukukunun yanı sıra kişiler hukukunun öngörmüş olduğu korumadan yararlanması söz konusu olur[401]. Dolayısıyla tescil ve tescile itiraza ilişkin ilamlar kişiler hukukuna ilişkin ilamlardan olması nedeniyle kesinleşmedikçe icra edilmez.[402] Kanımızca her ne kadar 6102 sayılı TTK'da ticaret sicilinde tescil ve tescile itiraza ilişkin hükümlerin kesinleşmeden icraya konulamayacağı ile ilgili hüküm yok ise de; sözü edilen ilamların kişiler hukukuna ilişkin ilamlar olması ve kişiler hukukunda değişiklik yaratacak nitelikte olması nedeniyle kesinleşmedikçe ilamlı icra takibine konu olmaması gerekmektedir. Esasen ilam bir bütün olup, ilamda yer alan ve asıl hükmün

[400] Mustafa Serdar ÖZBEK 2018, age, s. 805; Mustafa Serdar ÖZBEK 2016, agm, s. 55; Hakan PEKCANITEZ, Oğuz ATALAY, Meral SUNGURTEKİN ÖZKAN ve Muhammet ÖZEKES 2021, age, s.293.
[401] Mustafa Serdar ÖZBEK 2016, agm, s.55.
[402] agm, s.56; Hakan PEKCANITEZ, Oğuz ATALAY, Meral SUNGURTEKİN ÖZKAN ve Muhammet ÖZEKES 2021, age, s.293.

eklentisi niteliğinde tazminat, yargılama harç ve giderleri gibi taleplerde asıl hükmün tabi olduğu hukuki rejime tabi olup asıl hükmün kesinleşmesi üzerine ilamlı icra yoluna konu olabilirler.[403] İlamın bir bütün olması nedeniyle TTK m. 33 ve m. 34'te düzenlenen tescil ve tescile itiraza ilişkin ilamlarda asıl talebe bağlı olarak verilen yargılama giderleri ve avukat vekâlet ücreti gibi edaya ilişkin mahkûmiyet hükmü içeren kısımlarda asıl hükmün kesinleşmesi ile ilamlı icra yoluna konu kılınabilir hale gelir.

TTK m. 32/IV gereğince;

"Çözümü bir mahkeme kararına bağlı bulunan veya sicil müdürü tarafından kesin olarak tescilinde duraksanan hususlar, ilgililerin istemi üzerine geçici olarak tescil olunur. Ancak, ilgililer üç ay içinde mahkemeye başvurduklarını veya aralarında anlaştıklarını ispat etmezlerse geçici tescil resen silinir. Mahkemeye başvurulduğu takdirde kesinleşmiş olan hükmün sonucuna göre işlem yapılır."

Buna göre ticaret siciline yapılan geçici tescil üzerine ilgilinin üç aylık süre içerisinde mahkemeye başvurması üzerine kesinleşecek mahkeme kararına göre işlem yapılır. Kesinleşen mahkeme kararı ilgilinin lehine olursa tescil kesinleşir. Aksi halde geçici tescil resen silinir.[404] Dolayısıyla kanunda ticaret siciline yapılan geçici tescil üzerine mahkemeye başvurulması durumunda, ilamın kesinleşmesi üzerine işlem yapılacağı hususu açıkça belirtildiği için bu ilama bağlı edaya ilişkin mahkûmiyet hükmü içeren eklentilerinde ilamın kesinleşmesi ile ilamlı icraya konulabilir.

2.1.4.9. Adi Ortaklığın Feshine İlişkin İlamlar

Adi ortaklık TBK m. 620'de tanımlanmıştır. Bu bağlamda "*Adi ortaklık sözleşmesi, iki ya da daha fazla kişinin emeklerini ve mallarını ortak bir amaca erişmek üzere birleştirmeyi üstlendikleri sözleşmedir.*" Bu tanım gereğince adi ortaklık sözleşmesinin; kişi unsuru, sermaye unsuru, sözleşme unsuru, müşterek amaç unsuru ve ortak çaba unsuru olmak üzere beş temel unsuru kapsamaktadır.[405]

Adi ortaklığın diğer ticaret ortaklıklarından farklı olarak tüzel kişiliği bulunmayıp kişi ortaklıklarına dâhildir.[406]

---

[403] Mustafa Serdar ÖZBEK 2018, age, s.809; Mustafa Serdar ÖZBEK 2016, agm, s. 60; Yargıtay 12. H.D. 23.05.2006 T. 2006/8455 E. 2006/10829 K. (Legalbank E.T:13.05.2022).
[404] Mustafa İsmail KAYA ve Burçak TATLI 2020, age, s. 192.
[405] Oruç Hami ŞENER 2019, age, s.1 vd.
[406] age, s. 18-20.

TBK m. 639'da adi ortaklığın sona erme sebepleri düzenlenmiştir. Sona erme sebeplerinden biri de haklı sebeplerin bulunması hâlinde mahkeme kararıyla fesihtir. Haklı nedenler dışında mahkemenin adi ortaklığı sona erdirmesi söz konusu değildir; bir başka şekilde ifade etmek gerekirse adi ortaklığın mahkeme kararıyla sona erdiği tek hal, ortakların haklı bir nedenden dolayı ortaklığın feshi istemesi üzerine mahkemenin haklı nedenle ortaklığı feshine karar vermesi halidir.[407]

Adi ortaklığın sona ermesi ile kural olarak ortaklık tasfiye aşamasına girer.[408] Yargıtay, adi ortaklığın feshi davasının tasfiye isteğini de kapsadığını; yine bu bağlamda ortaklığa getirilen sermayenin iadesinin talep edilmesi, ortaklığın tasfiyesini isteme anlamına geldiğini belirtmiştir.[409]

Esasen ortaklar, tasfiye işlerini yürütmek için tasfiye görevlisi atayabilirler. Bu konuda ortakların anlaşamamışlarsa, ortaklardan her biri, tasfiye görevlisinin hâkim tarafından atanması isteyebilir (TBK m. 644/II). Tasfiye usulüne veya tasfiye sonucunda her bir ortağa dağıtılacak paya ilişkin olarak doğabilecek uyuşmazlıklar, ilgililerin istemi üzerine hâkim tarafından çözüme bağlanır (TBK m. 644/IV).

Mahkemenin ortaklığın feshine yönelik vermiş olduğu karar inşai bir karardır.[410] Bu bağlamda mahkemenin şirketin feshine yönelik olarak vermiş olduğu karar geçmişe etkili olmayıp geleceğe yönelik hüküm ve sonuç doğurur; esasen kararın hüküm ve sonuç doğurabilmesi içinde kesinleşmiş olması gerekmektedir.[411] Nitekim Yargıtay da bir kararında haklı nedenle feshe karar verilmesi halinde adi ortaklık hükmünün kesinleşme tarihinde sona ereceğini belirtmiştir.[412]

---

[407] Resul NARİN (2010), *Adi Şirketin Sona Ermesi* (Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, s.66; İrem EROĞLU (2018), "Adi Ortaklığın Sona Erme Sebepleri", *Terazi Hukuk Dergisi*, Cilt 13 Sayı 137, s. 70; Erol ULUSOY (2015), "Adi Ortaklığın Tasfiyesi ve Mahkemelerin Görevleri", *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, Cilt 3 Sayı 5, s.900.

[408] Oruç Hami SENER 2019, age, s.100.

[409] *"Adi ortaklık, ortakların anlaşması durumunda, onların kendi aralarında tasfiye edilebilir. Şayet ortaklar arasında tasfiye konusunda anlaşma sağlanamamışsa, bu durumda her ortağın mahkemeye başvurarak tasfiye talebinde bulunabileceğini kabul etmek gerekir. Bu başvuru açıkça ortaklığın tasfiyesini istemek şeklinde olabileceği gibi, tasfiyeyi ifade eden başkaca talepler de tasfiye yapılması için yeterlidir. Örneğin; ortaklığın feshi istemi veya ortaklığa getirilen sermayenin iadesinin talep edilmesi, ortaklığın tasfiyesini isteme anlamına gelir."* Yargıtay 3. H.D. 10.02.2020 T. 2019/5558 E. 2020/1034 K. (www.yargıtay.gov.tr E.T: 07.05.2022).

[410] Emine ÖZDAMAR (2019), "Adi Ortaklığın Sona Ermesi ve Tasfiye", *Terazi Hukuk Dergisi*, Cilt 14 Sayı 154, s.1213; 3. H.D. 22.12.2014 T. 2014/ 19810 E. 2014/17025 (lexpera E.T. 06.05.2022); 3. H.D. 26.12.2019 T. 2019/3549 E. 2019/10629 K. (Legalbank E.T.06.05.2022),

[411] Resul NARİN 2010, agt, s. 80.

[412] *"Konusu kahvehane işletmesi olan adi ortaklığın haklı sebepten dolayı feshi ve karar tarihine kadar devam eden dönem için tasfiyesi öngörülmüştür. Haklı neden ile feshe karar verilmesi halinde adi ortaklık hükmü kesinleşme tarihinde sona erer. Öyleyse davacı önceki karar günü 4.02.1983'ten bu*

Esasen ortaklığın feshine yönelik mahkemece verilmiş olan karar inşai nitelikte olduğu için kararın kesinleşmesi üzerine kendisinden beklenen sonuç meydana gelir. Ancak adi ortaklığın feshi ve tasfiyesi davasında asıl karara bağlı olarak verilmiş olan edaya ilişkin mahkûmiyet hükmü içeren feri nitelikteki hükümler, ilamlı icraya konu olabilir. Esasında edaya ilişkin kayıt içeren feri nitelikteki hükümler de asıl kararın tabi olduğu hukuki rejime tabi olup, asıl kararın kesinleştikten sonra ilamlı icraya konu olur.[413]

2.1.4.10. Şirketin Fesih, Tasfiyesi ve Tasfiye Memurunun Tayinine İlişkin İlamlar

Şirketlerin sona erme sebeplerinden biri de şirketin feshi oluşturmaktadır. Örneğin TTK m. 531'de anonim şirketin haklı nedenle feshi düzenlenmiştir. Buna göre haklı sebeplerin varlığında, sermayenin en az onda birini ve halka açık şirketlerde yirmide birini temsil eden payların sahipleri, şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden şirketin feshine karar verilmesini isteyebilirler. Şirketin feshi davasında hâkim, şirketin feshi yerine davacı pay sahiplerinin, paylarının karar tarihine en yakın tarihteki gerçek değerlerinin ödenip davacı pay şirketten çıkarılmalarına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme karar verebilir (TTK m. 531).

Mahkemece şirketin feshi davasında, davanın reddi kararı dışında verdiği kararlar inşai nitelikte olup, bunun sonuçlarının meydana gelebilmesi için kararın kesinleşmesi gerekmektedir.[414] Mahkemenin şirketin feshine ilişkin kararı kesinleşmesi ile ortaklık tasfiye aşamasına girer (TTK m. 533/I). Ayrıca mahkeme şirketin feshine karar verecek olursa bunun için kural olarak tasfiye memurunu atar (TTK m. 536/III). Ancak şunu belirmek gerekir; fesih kararı kesinleşmedikçe tasfiye memuru atanamaz. Bu kapsamda fesih kararı kesinleşinceye kadar tasfiye memuru bu

---

kararın kesinleşme tarihine kadar süren dönem içinde, kahvehaneyi işletmişse ortağı davalıdan kar payı isteyebilir." Yargıtay 13. H.D. 28.12.1984 T. 1984/6773 E. 1984/ 8297 K. (Legalbank E.T. 07.05.2022).

413 *"...adi ortaklığın feshi ile tasfiyesine karar verilmesi istendiği görülmektedir. Anılan karar kesinleşemeden avukatlık ücreti ve yargılama giderinin tahsili için takibe konulduğu anlaşılmıştır. Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 443/4.maddesine göre; şahsın hukukuna ilişkin kararlar kesinleşmedikçe infaz edilemez. bu nedenle eklentiler de aynı kurala tabi olduğundan ve dava dilekçesinde tasfiye de istendiğinden, borçlu vekilinin anılan konuya ilişkin şikayetinin kabulü yerine reddi isabetsizdir."* (Yargıtay 12. H.D. 07.07.2003 T. 2003/12824 E. 2003/1601 K. (Talih UYAR 2004, age, s. 3201).

414 Oruç Hami ŞENER 2019, age, s. 641.

sıfatla görev yapamaz.[415] Şirketin tasfiyesi aşamasına girmesi ile ortaklığın devam eden işlemeleri ve mal varlığının paraya çevrilmesi gibi işlemler yapılır.[416]

Yargıtay kararlarında şirketin feshi ve tasfiyesi ve tasfiye memurunun tayinine ilişkin ilamlarda kişiler hukukuna ilişkin ilamlardan sayılmış; bu tür ilamların icrası için kesinleşmesi gerektiğine karar verilmiştir.[417] Nitekim şirketin feshi ve tasfiyesine ilişkin ilamla beraber şirketin malları satılmakta ve şirketin sona ermesi için birtakım işlemler yapılmaktadır. Yine özellikle anonim şirketlerde fesih davası açılmışsa mahkeme fesih davası açan kişiyi ortaklıktan çıkarılmasına karar verebilmektedir. Dolayısıyla bu da ortağın şahsi ve ekonomik menfaatini etkileyebilmektedir. Bu nedenle şirketin fesih ve tasfiyesine ilişkin ilamların kesinleştikten sonra icra edilmesi daha yararlı olmaktadır.

2.1.4.11. Fikri ve Sınai Mülkiyet Hukukuna İlişkin Bazı İlamlar

2.1.4.11.1. Genel Olarak

Fikri ve sınai haklar kişilerin zekâ düşünce ve yaratıcılık gibi üstün nitelikleri sonucu ortaya çıkmakta olup diğer malvarlığı haklarından bu yönüyle ayrılmaktadır.[418] Yargı kararlarıyla da fikri ve sınai mülkiyet hukukuna ilişkin bazı ilamlar da kişiler hukukuna ilişkin ilamlardan sayılmıştır. Bunun temel sebebi ise bu tür ilamların kesinleşmeden icra edilmesi halinde meydana gelebilecek sakıncaların ve hak kayıplarının önlenmesidir. Örneğin markanın hükümsüzlüğüne ilişkin ilam kesinleşmeden icra edilmesi halinde ilgili ilamın kanun yolu incelemesi sonucunda hukuka aykırılığına karar verilmesi halinde arada geçen süre zarfında marka hükümsüz olduğu için üçüncü kişiler tarafından söz konusu marka tescil edilebilir. Bu tür hak kayıplarının önlenmesi için yargı kararları ile fikri ve sınai mülkiyet hukukuna ait bazı ilamlar kişiler hukukuna ilişkin ilamlardan sayılıp icra edilmesi kesinleşme şartına

---

[415] age, s. 647.
[416] age, s.643.
[417] *"Takip dayanağı kararda, limited şirketi fesih ve tasfiyesine, Av, Aslan Alp'ın tasfiye memuru olarak tayinine ve şirket müdürü yedinde bulunan 278.000.000 şiranın tahsili ile şirket hesabına alınması konusunda yetki verilmesine karar verilmiştir. Anılan karar, kesinleşmeden infazı için takibe konulmuştur. HUMK'nun 443/4.maddesine göre şahsın hukukuna mütedair hükümler katiyet kesbetmedikçe ve şirketin fesih ve tasfiyesine ilişkin kararlar kesinleşmedikçe infaz olunamaz."* Yargıtay 12 H.D. 22.03.1994 T. 1994/3168 E. 1994/3662 K. (Talih UYAR 2004, age, s. 3207).
[418] Elif AYKURT ve Osman Umut KARACA (2016), "Sınaî Mülkiyet Haklarına İlişkin İlâmların Kesinleşmeden Takibe Konu Olamaması Sorunu", *Ankara Barosu FMR Dergisi*, Cilt 18, Sayı 2016/1, s. 44.

bağlı tutulmuştur.[419] Bu bağlamda Ankara 13.İcra Hukuk Mahkemesi tarafından verilmiş olan bir kararda Fikrî ve Sınaî Mülkiyete ilişkin hakların, kişiler hukukuna ait aynî haklar kapsamında yer aldığı, bu nedenlerle vekâlet ücretine, tazminata ve yargılama giderlerine ilişkin hüküm fıkrasının icra olunabilmesi için kararın kesinleşmesi gerektiği belirtilmiştir.[420] Keza Ankara 4.İcra Hukuk Mahkemesi de benzer bir kararında Fikrî ve Sınaî Mülkiyete ilişkin hakların, kişiler hukukuna ilişkin ilamlardan olduğu ve ilamın icra edilebilmesi için kararın kesinleşmesi gerektiğine karar verilmiştir.[421]

2.1.4.11.2 Marka Hukukuna İlişkin Kesinleşmedikçe İcra Edilemeyecek İlamlar

2.1.4.11.2.1. Genel Olarak

Marka kavramı esas itibariyle bir işletmeye ait olan mal ve hizmetlerin diğer işletmelere ait olan mal ve hizmetlerden ayırt edilebilmesi için ayırt edici bir işaret kullanılması gerektirdiğinden dolayı ortaya çıkmıştır.[422] Marka kavramına ilişkin olarak 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu açık bir tanıma yer verilmemiştir. Ancak marka olabilecek işaretler başlıklı dördüncü maddede dolaylı olarak bir tanıma yer verdiğini görmekteyiz. Sözü edilen kanun maddesine göre;

> "*Marka, bir teşebbüsün mallarının veya hizmetlerinin diğer teşebbüslerin mallarından veya hizmetlerinden ayırt edilmesini sağlaması ve marka sahibine sağlanan korumanın konusunun açık ve kesin olarak anlaşılmasını sağlayabilecek şekilde sicilde gösterilebilir olması şartıyla kişi adları dâhil sözcükler, şekiller, renkler, harfler, sayılar, sesler ve malların veya ambalajlarının biçimi olmak üzere*

---

[419] agm, s. 45.

[420] *"İcra dosyasının incelenmesinde; davalı alacaklı tarafından davacı borçlu aleyhine Ankara 1. FSHHM'nin 26.02.2010 tarihli ve E. 2008/175, K. 2010/45 sayılı ilamına dayalı olarak ilamlı icra takibi yapıldığı, Fikrî ve Sınaî Mülkiyete ilişkin hakların, kişiler hukukuna ait aynî haklar kapsamında yer aldığı, bu nedenlerle vekâlet ücretine, tazminata ve yargılama giderlerine ilişkin hüküm fıkrasının icra olunabilmesi için kararın kesinleşmesi gerektiği gerekçeleriyle haklı şikâyetin kabulü ile davacı borçlu hakkındaki takibin iptaline karar verilmiştir."* Ankara 13. İcra Hukuk Mahkemesi 18.10.2012 T. 2012/776 E. 2012/793 K. (Elif AYKURT ve Osman Umut KARACA 2016, agm, s. 42).

[421] *"Mahkememizce Ankara 4. FSHHM'ye müzekkere yazılarak söz konusu mahkeme kararının kesinleşip kesinleşmediği sorulmuş, mahkemece verilen 10.02.2014 tarihli cevabi yazıda, söz konusu ilamın karar düzeltme süresinin henüz dolmadığı ve kesinleşmediği belirtilmiştir. Fikrî ve Sınaî Haklar Mahkemesi'nce verilen kararlar, şahsın hukukuna ilişkin olduğundan kesinleşmeden takibe konulamaz. İlamın esası kesinleşmeden infaz edilemeyeceğine göre, eklentileri de kesinleşmeden infaz edilemez. Takibe dayanak olarak gösterilen ilam, henüz kesinleşmediğinden şikâyetin kabulü ile takibin iptaline, kesin olarak karar verilmiştir."* Ankara 4. İcra Hukuk Mahkemesi, 03.06.2014 T. 2014/575 E. 2014/741 K. (Elif AKYURT ve Osman Umut KARACA 2016, agm, s.43).

[422] Mustafa, ÖKSÜZ (2021), "Marka Hakkına Tecavüzün Sonuçları", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Cilt 34, Sayı 156, s. 302.

her tür işaretten oluşabilir."

Şu hâlde bir işletmeye ait mal ve hizmetlerin diğer işletmelerin mal ve hizmetlerinden ayırt edilmesini sağlayan her türlü işareti marka olarak tanımlayabiliriz.[423]

Marka tescilinden doğan haklar münhasıran marka hakkı sahibine aittir. Bu bağlamda marka hakkını tescil eden marka hakkı sahibi, markasını dilediği kullanabilir, bu hakkını kural olarak herkese karşı ileri sürebilir; dolayısıyla da marka hakkı mutlak nitelikte bir haktır.[424]

Marka davalarından olan; markanın hükümsüzlüğüne ilişkin ilamlar (SMK m. 27/V), markanın iptaline ilişkin ilamlar (SMK m. 27/V), marka hakkına tecavüzün meni ve refi davasına ilişkin ilamalar ve kurumun verdiği kararların iptali için açılan dava neticesinde verilen ilamların, ilamlı icraya konu olabilmesi için kesinleşmeleri gerekmektedir.

2.1.4.11.2.2. Türk Patent ve Marka Kurumu Kararlarının İptaline İlişkin İlamlar

Türk hukukunda markanın tescil edilmesi zorunlu değildir; ancak marka hakkı sahibi SMK kapsamında öngörülen marka korumasından yararlanabilmesi için markanın tescil edilmiş olması gereklidir (SMK m. 7/I). Eğer marka tescil edilmemiş ise koruması genel hükümlere göre istenir.[425]

Markanın tescili için marka başvurusunun nasıl yapılacağı gerekli olan işlemlerin neler olduğu SMK ve bu kanunun uygulamasına ilişkin yönetmelikte belirtilen belli prosedür dâhilinde yapılmaktadır. Bu bağlamda marka başvurusunda bulunulması üzerine Türk Patent ve Marka Kurumu şeklî bakımdan başvuruyu inceler. Şeklî eksiklik bulunmadığına karar verilmesi hâlinde başvuru, başvurunun alındığı tarih, saat ve dakika itibarıyla kesinleşir (SMK m. 15/I).

---

[423] Mustafa ÖKSÜZ 2021, agm, s.302; Tahir SARAÇ (2007), "Transit Geçen Mallar Marka Hakkına Tecavüz Oluşturur mu?", *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, Cilt 24 Sayı 2, s.448; Ahmet M. KILIÇOĞLU (2021b), *Sınai Haklarla Karşılaştırmalı Fikri Haklar*, Gözden Geçirilmiş 7.Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, s.10; Sevilay UZUNALLI (2019), *Marka Hukuku*, Adalet Yayınevi, Ankara, s.19; Rıza AYHAN, Hayrettin ÇAĞLAR, Burçak YILDIZ ve Dilek İMİRLİOĞLU (2021), *Sınai Mülkiyet Hukuku*, Adalet Yayınevi, Ankara, s..26.

[424] Sevilay UZUNALLI 2019, age, s.101; Mustafa ÖKSÜZ 2021, agm, s. 304; Arslan KAYA (2006), *Marka Hukuku*, Arıkan Yayıncılık, İstanbul, s. 209.

[425] Rıza AYHAN, Hayrettin ÇAĞLAR, Burçak YILDIZ ve Dilek İMİRLİOĞLU 2021, age, s.47; Uğur ÇOLAK (2018), *Türk Marka Hukuku*, 4.Baskı, On İki Levha Yayınları, İstanbul, s. 12.

Şekli incelemeden sonra şekli yönden bir eksiklik bulunmaması üzerine Türk Patent ve Marka Kurumu başvuruyu esastan inceler (SMK m. 16/I). Bu bağlamda kurumun esasa ilişkin incelemeyi yaparken, ilk olarak marka başvurusunu mutlak tescil engelleri (SMK m. 5) bakımından inceleme yapar.[426] Yapılan inceleme sonucunda, başvurunun, başvuru kapsamındaki mal veya hizmetlerin bir kısmı ya da tamamı için tescil edilemeyeceği sonucuna varılırsa başvuru bu mal veya hizmetler bakımından reddedilir (SMK m. 16/I). Bu halde marka başvurusu yapan kişi karara itiraz edebilir. Buna karşılık kurul yapacağı inceleme üzerine mutlak tescil engellerine aykırılık yoksa marka başvurusunu marka bülteninde ilan etmek suretiyle üçüncü kişilerin itirazlarına açar (SMK m. 16/II).

Türk Patent ve Marka Kurumu'nun marka başvurusu bakımından yapacağı ikinci inceleme ise nispi ret nedenleri oluşturmaktadır (SMK m. 6); bu bağlamda kurumun nispi ret nedenleri bakımından marka başvurusunu inceleyebilmesi için, marka başvurusunun ilan edildiği tarihten itibaren iki aylık süre içerisinde başvuruya itiraz edilmiş olması gerekmektedir (SMK m. 18/I). Türk Patent ve Marka Kurumu itiraz olmaması halinde SMK m. 6 bağlamında ret nedenlerini resen incelemez.[427] Yapılan itiraz üzerine, kurum markalar dairesi itirazı inceler. Bu bağlamda markalar dairesi yapılan itirazların haksız olduğu sonucuna varırsa marka başvurusuna konu olan işareti marka olarak tesciline karar verir; buna karşılık daire itirazların haklı olduğu sonucuna varacak olursa marka başvurusunu reddeder (SMK m. 19/III). Kurum markalar dairesinin yapılan itirazlar üzerine verdiği karar nihai karar olmayıp bu karara karşı Yeniden İnceleme ve Değerlendirme Kuruluna (YİDK) itiraz edilebilir.[428] Bu bağlamda yapılan itiraz üzerine markalar dairesinin kararının icrasını engelleyip, YİDK itirazı inceleyip karar vermedikçe markalar dairesi tescil işlemlerine devam edemez.[429]

YİDK tarafından verilen karar da nihai karar olup, bu kararın iptali için iki

[426] Rıza AYHAN, Hayrettin ÇAĞLAR, Burçak YILDIZ ve Dilek İMİRLİOĞLU 2021, age, s.50; Uğur ÇOLAK 2018, age, s. 116.
[427] Yeşim AKER (2021), *Marka Tescil Sürecinde Türk Patent ve Marka Kurumu Kararlarına Karşı Başvurulabilecek Hukuki Yollar*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, s.97; Rıza AYHAN, Hayrettin ÇAĞLAR, Burçak YILDIZ ve Dilek İMİRLİOĞLU 2021, age, s.51; Uğur ÇOLAK 2018, age, s. 197.
[428] Yeşim AKER 2021, age, s.129; Rıza AYHAN, Hayrettin ÇAĞLAR, Burçak YILDIZ ve Dilek İMİRLİOĞLU 2021, age, s.51, 81; Uğur ÇOLAK 2018, age, s. 907.
[429] Yeşim AKER 2021, age, s. 129.

aylık hak düşürücü süre içerisinde mahkemeye başvurulabilir.[430] Görevli mahkeme Ankara Fikri ve Sınai Haklar Hukuk Mahkemesidir (SMK m. 156/II; 5000 Sayılı Kanun[431] m. 15/c). Dava kurumun yaptığı işleme yönelik olduğu için davalı taraf Türk Patent ve Marka Kurumudur; dava kurum dışında üçüncü kişileri de etkileyecekse husumet bunlara da yönetilmeli. YİDK kararından dolayı ise kurumdan tazminat talep edilemez.[432]

Kurul kararının iptali amacıyla Ankara Fikri ve Sınai Haklar Hukuk Mahkemesinde açılan dava sonucunda verilen karar karşı kanun yoluna başvurulması üzerine kararın şekli anlamda kesinleşmesi erteleneceği gibi aynı zamanda kararın icrasını da ertelenecektir. Nitekim SMK m. 162 gereğince kurul kararının iptali istemiyle açılan davalar sonucunda verilen kararlar kesinleşmedikçe icra edilemeyeceğini açıkça belirtilmiştir. Yine bu bağlamda 5000 sayılı Kanunun m. 15/c gereğince;

> "*Yeniden İnceleme ve Değerlendirme Dairesinin kararları Kurumun nihai kararlarıdır. Bu kararlara karşı, kararın bildirim tarihinden itibaren iki ay içinde Ankara Fikri ve Sınai Haklar Hukuk Mahkemesinde dava açılabilir. Yeniden İnceleme ve Değerlendirme Kurulunun kararlarının iptaline ilişkin ilam kesinleşmedikçe icra edilemez. Bu hüküm ilamın ferileri hakkında da uygulanır. Söz konusu ilamlara ilişkin zamanaşımı süresi kararın kesinleşme tarihinden itibaren başlar*."

Türk Patent ve Marka Kurumu'nun kararının iptali davası niteliği itibariyle inşai bir davadır. İnşai davalarda mahkemenin verdiği kararın kesinleşmesi ile kendiliğinden hüküm ve sonuçlarını meydana getirir.[433]

Kesinleşmedikçe icra edilemeyen kararların ferisi niteliğinde olan kararlarda asıl kararın tabi olduğu hukuki rejime tabi olup, asıl karar kesinleştikten sonra ilamlı icraya konulabilir; bu nedenle bu tür davalar sonucunda hükmedilen yargılama harç ve giderlerinin de ilamlı icraya konu olabilmesi için ilgili kararın kesinleşmiş olması gerekmektedir.[434]

---

[430] Arslan KAYA 2006, age, s. 177; Uğur ÇOLAK 2018, age, s. 908.
[431] 5000 Sayılı Patent ve Marka Vekilliği ile Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun (RG.19.11.2003 T. C.42 S.25294)
[432] Onur SARI (2020), *Marka Hakkı Edinme Süreci*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, s. 334.
[433] Baki KURU ve Burak AYDIN 2020, age, s. 146; Ali Cem BUDAK ve Varol KARAASLAN 2021, age, s. 156.
[434] Serdar KALE (2020), *Marka Davalarında Yargılama Usulü*, Adalet Yayınevi, Ankara, s. 302.

2.1.4.11.2.3. Markanın Hükümsüzlüğü Davası Sonucunda Verilen İlamlar

Markanın tescili için mutlak veya nispi tescil engelleri varsa marka başvurusunun reddedilmesi gerekir. Ancak mutlak ve nispi tescil engellerinin varlığına rağmen marka tescil edilmiş olabilir. Bu durumda tescil edilmiş olan markanın sicilden silinmesi için açılan davaya hükümsüzlük davası denir.[435] Şu halde hükümsüzlük davası ile tescil edilmemesi gereken bir markanın tescil edilmesi üzerine, bu tescilin ortadan kaldırılması amacını taşıyan bir davadır.[436]

Markanın hükümsüzlüğü esasen markanın tescil edilmesinden önceki aşamada mevcut olan tescil engelleri ile ilgilidir; bundan dolayı markanın hükümsüzlüğüne karar verilecek olursa bu karar marka başvuru tarihinden itibaren etkili olup, böylece markaya SMK'da sağlanan koruma hiç doğmamış sayılır (SMK m. 27/I). Ancak kararın geçmişe etkili olması kuralına kanunda bir takım istisnalar getirilmiştir (SMK m. 27/III).

Markanın hükümsüzlüğünü, menfaati olanlar, cumhuriyet savcıları veya ilgili kamu kurum ve kuruluşla isteyebilir (SMK m. 25/II). Esasen marka hükümsüzlük davası, dava tarihinde sicilde marka sahibi olarak kayıtlı kişilere veya hukuki haleflerine karşı açılır. Markanın hükümsüzlüğü davalarında kurum taraf gösterilmez (SMK m. 25/III).

Hükümsüzlük davasında görevli mahkeme fikri ve sınai haklar hukuk mahkemesidir. Fikri ve sınai haklar hukuk mahkemesinin bulunmadığı yerler de ise görevli mahkeme asliye hukuk mahkemesidir (SMK m. 156).

Markanın hükümsüzlüğüne ilişkin dava soncunda fikri ve sınai haklar hukuk mahkemesince verilen karara karşı kanun yoluna başvurulması üzerine ilamın şekli anlamda kesinleşmesi ertelenmiş olur; bu bağlamda, mahkemece verilen karar kesinleşmedikçe icra edilmez (SMK m. 27/V, VI, VII). Markanın hükümsüzlüğüne ilişkin kararın kesinleşmesi ile mahkeme bu kararı kuruma resen gönderir (SMK m. 27/VI). Bunun üzerine, marka sicilden terkin edilir ve bu durum bültende yayımlanır (SMK m. 27/VII). Esasen markanın hükümsüzlüğüne ilişkin karar kesinleşmesi ile herkese karşı hüküm doğurmaktadır (SMK m. 27/V).

---

[435] Onur SARI 2020, age, s. 445; Rauf KARASU, Cahit SULUK ve Temel NAL (2021), *Fikri Mülkiyet Hukuku*, 5.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, s.212; Rıza AYHAN, Hayrettin ÇAĞLAR, Burçak YILDIZ ve Dilek İMİRLİOĞLU 2021, age, s. 108.

[436] Sevilay UZUNALLI 2019, age, s. 206.

Kesinleşmedikçe icra edilmeyen kararların ferisi niteliğinde olan kararlarda icra edilebilmesi için asıl kararın kesinleşmiş olması gerekmektedir; bir başka ifade ile kesinleşmedikçe icraya konulamayan bir ilamda asıl talebe bağlı olarak kurulan diğer taleplerde asıl talebin tabi olduğu hukuki rejime tabidir. Bu çerçevede kişiler hukukuna ilişkin olup kesinleşmedikçe icra edilmeyen bir ilama bağlı olan yargılama giderleri ile avukat vekâlet ücreti, tazminat ve bunun faizleri ilamın eklentisinden olup, ilam kesinleşmedikçe icraya konulamaz.[437] Bu bağlamda markanın hükümsüzlüğü davası kesinleşmedikçe kendisinden beklenen hüküm ve sonuçlarının meydana gelmeyeceği SMK m. 27'de açıkça belirtilmiştir. Esasen mahkeme kararının kesinleşmesi üzerine bu karar kuruma gönderilip markanın sicilden terkin edilmesi hususu resen icra edilir (SMK m. 27/VI). Ancak davanın ferisi niteliğinde olan eklentiler bakımından ise ilamlı icra yoluna başvurulabilir; buna göre dava sonucunda hükmedilen yargılama giderleri ve avukat vekâlet ücreti gibi edaya ilişkin kayıt içeren feri nitelikteki hükümlerin icra edilebilmesi için markanın hükümsüzlüğüne ilişkin ilamın kesinleşmesi gerekir.[438]

2.1.4.11.2.4. Markanın İptali Davası Sonucunda Verilen İlamlar

Sınai Mülkiyet Kanunu m. 26'da marka bakımından iptal halleri ve iptal talepleri düzenlenmiştir. Bu bağlamda markanın iptalini gerektiren bir sebebin ortaya çıkması halinde ilgili kişiler markanın iptalini kurumdan isteyebilirler (SMK m. 26/II).[439] Esasen markanın iptali, markanın tescili sırasında olmayan sonradan ortaya çıkan sebepler sonucu meydana gelmektedir.

Her ne kadar SMK m. 26'da marka iptalinin kurumdan istenebileceği düzenlenmiş olsa da iptal talebi bakımından kurumun (Türk Patent ve Marka Kurumu) yetkileri düzenlediği m. 26, 10.01.2024 tarihinde yürürlüğe girecektir (SMK m. 192/I). Bu bağlamda geçici madde 4'te, m. 26 yürürlüğe girene kadar iptal yetkisinin

---

[437] Baki KURU 1993, age, s. 2216; Baki KURU 2013, age, s. 924; Serdar KALE 2020, age, s.302.

[438] *"...takip talebine eklenen ilamda, kararın kesinleşmiş olduğunu gösteren kesinleşme şerhi bulunmadığı görülmüştür. Markanın hükümsüzlüğüne ve sicilden terkinine dair karar, şahsın hukukuna ilişkin bir ilam olup, kesinleşmeden icrası mümkün olmadığından, ilamın eklentisi niteliğinde olan vekâlet ücreti ve yargılama giderinin, icraya konulabilmesi için de kararın kesinleşmiş olması gerekir."* Şişli 1. İcra Hukuk Mahkemesi, 04.09.2009 T. 2009/1170 E. 2009/1015 K. (Elif AYKURT ve Osman Umut KARACA 2016, agm, s. 41); Serdar KALE 2020, age, s. 302.

[439] İptal talebi bakımından kurumun yetkileri düzenlediği m.26 yayım tarihinden itibaren 7 yıl sonra yürürlüğe girecektir (SMK m.192/I).

mahkemelerce kullanılacağı belirtilmiştir. Esasen görevli mahkeme SMK m. 156 gereğince fikri ve sınai haklar hukuk mahkemesidir. Bu mahkemenin bulunmadığı yerlerde ise asliye hukuk mahkemesi tarafından iptal davalarına bakılır.

Markanın iptali talepleri, talep tarihinde sicilde marka sahibi olarak kayıtlı kişilere veya hukuki haleflerine karşı ileri sürülür (SMK m. 26/III). İptal talepleri, iptali istenen markanın sahibine tebliğ edilir. Marka sahibi bir ay içinde talebe ilişkin delillerini ve cevaplarını kuruma sunar. Bir aylık süre içinde talep edilmesi hâlinde kurum bir aya kadar ek süre verir. Kurum iddia ve savunmalar ile sunulan deliller çerçevesinde dosya üzerinden kararını verir (SMK m. 26/VII). Kurum tarafından verilen karara karşı yargı yoluna başvurulması halinde nihai kararı mahkeme verir.[440]

Markanın iptali için yapılan başvuru üzerine markanın iptaline karar verilmesi hâlinde ise bu karar, iptal talebinin kuruma sunulduğu tarihten itibaren etkilidir. Ancak talep üzerine, iptal hâllerinin daha önceki bir tarihte doğmuş olması hâlinde iptal kararının bu tarihten itibaren etkili olacağına karar verilebilir (SMK m. 27/II).

Markanın iptaline ilişkin davalar neticesinde verilen ilamların kesinleşmedikçe icra edilemeyeceğine dair SMK'da açık düzenleme mevcuttur. Nitekim yukarıda da belirtildiği üzere geçici madde 4 gereğince 26'ncı madde hükmü yürürlüğe girene kadar, iptal yetkisi, anılan maddedeki usul ve esaslara göre mahkemelerce kullanılacağı belirtilmiştir. Buna göre geçici madde 4'ün üçüncü fıkrasında mahkemelerin bu madde hükmüne göre vermiş olduğu kararlar kesinleştikten sonra kuruma resen gönderilir. Böylece verilen iptal kararının resen yerine getirme usulü düzenlenmiştir. Keza SMK m. 27/V gereğince markanın iptaline ilişkin verilen kararın kesinleşmesi ile herkese karşı hüküm doğuracağı, SMK m. 27/VII gereğince de iptal kararının kesinleşmesinden sonra markanın sicilden terkin edileceği ve durumun da bültende yayımlanacağı belirtilmiştir. Dolayısıyla mahkemece markanın iptaline ilişkin olarak verilen karara karşı kanun yoluna başvurulması üzerine kararın şekli anlamda kesinleşmesi erteleneceği için kararın icrası da ertelenmiş olur. Bu kapsamda Yargıtay da marka hakkına tecavüzün tespiti ve önlenmesi ile markanın iptaline ilişkin ilamların kişiler hukukunu ilgilendirmesi nedeniyle kesinleşmeden icraya konu olamayacağını belirtmiştir.[441]

---

[440] Rıza AYHAN, Hayrettin ÇAĞLAR, Burçak YILDIZ ve Dilek İMİRLİOĞLU 2021, age, s. 114.

[441] *"...takip dayanağı ilamda marka hakkına tecavüzün tespiti ve menine, davalı tarafından markasal olarak kullanılması ve internet üzerinden tanıtım yapmasının engellenmesine ve*

İlamın bir bütün olması nedeniyle markanın iptali davasında yer alan yargılama gideri avukat vekâlet ücreti gibi edaya ilişkin kayıt içeren feri nitelikteki hükümler asıl kararın tabi olduğu hukuki rejime tabi olup, asıl kararın kesinleşmesi ile icraya konulabilir.[442]

2.1.4.11.2.5. Marka Hakkına Tecavüzün Meni ve Ref'i Davasına İlişkin İlamlar

Marka hakkına tecavüz; hak sahibi adına tescil edilmiş olan bir markanın, koruma ülkesinde ve markaya tanınmış olan koruma süresi içerisinde, yetkisiz olan kimselerin ticari bir amaçla markadan yararlanmasıdır[443]. Sınai Mülkiyet Kanunu m. 29'da marka hakkına tecavüz sayılan fiiller düzenlenmiştir. Buna göre marka hakkına tecavüz sayılan fiiller şunlardır:

- Marka sahibinin izni olmaksızın, markayı 7 nci maddede belirtilen biçimlerde kullanmak
- Marka sahibinin izni olmaksızın, markayı veya ayırt edilemeyecek kadar benzerini kullanmak suretiyle markayı taklit etmek.
- Markayı veya ayırt edilemeyecek kadar benzerini kullanmak suretiyle markanın taklit edildiğini bildiği veya bilmesi gerektiği hâlde tecavüz yoluyla kullanılan markayı taşıyan ürünleri satmak, dağıtmak, başka bir şekilde ticaret alanına çıkarmak, ithal işlemine tabi tutmak, ihraç etmek, ticari amaçla elde bulundurmak veya bu ürüne dair sözleşme yapmak için öneride bulunmak.
- Marka sahibi tarafından lisans yoluyla verilmiş hakları izinsiz genişletmek veya bu hakları üçüncü kişilere devretmek.

Marka hakkı tecavüze uğrayan hak sahibin mahkemenden birtakım taleplerde bulunabilir. Buna göre marka hakkı tecavüze uğrayan marka hakkı sahibi, marka hakkına yönelik tecavüz tehlikesinin varlığı söz konusu olması halinde tecavüzün men'i davasını açabilir (SMK m. 149/I-b). Örneğin marka hakkına tecavüz oluşturan ürünün satılacağına ilişkin gazetede ilan verilmesi veya ürünün bir yere taşınmak üzere

---

men'ine, maddi-manevi tazminatların davalıdan alınmasına ve davalı tarafından kullanılan markanın iptaline, ...kayıtlarından terkin edilmesine karar verilmistir. Bu halivle ilam sahsın hukukuna ilişkin olduğundan kesinleşmeden takip yapılamayacağı yönündeki şikâyetin süreye tabi olmaksızın incelenmesi gerekir." Yargıtay 8. H.D. 15.06.2017 T. 2015/7812 E. 2017/9171 K. (www.yargıtay.gov.tr E.T: 30.04.2022).

[442] Baki KURU 1993, age, s. 2216; Baki KURU 2013, age, s. 924; Serdar KALE 2020, age, s. 302.

[443] Tahir SARAÇ 2007, agm, s. 449.

toplanması gibi.[444] Buna karşın marka hakkına yönelik bir tecavüz başlamış ve devam eden bir tecavüz söz konusu ise bunun sonuçlarının ortadan kaldırılması için de tecavüzün ref'i davası açılır (SMK m. 149/I-c).[445] Örneğin marka hakkına tecavüz teşkil eden markalı ürünlerin piyasada satılması, fuarda sergilenmesi veya paketlenmiş olması marka hakkına yönelik bir tecavüz söz konusudur. Bu durumda tecavüzün durdurulması ve giderilmesi için de söz konusu ürünlerin toplanması, sergiden çekilmesi veya imhası gerekir.[446]

Marka hakkına tecavüzün men'i ve ref'i davası ile ilgili ilamların kesinleşmeden icraya konulamayacağına dair SMK'da bir düzenleme yoktur. Ancak Yargıtay vermiş olduğu kararlarda marka hakkına yönelik tecavüzün men'i ve tacüvüzün ref'i davaları sonucunda verilen ilamların kişiler hukukuna ilişkin ilamlardan olduğunu, bundan dolayı söz konusu ilamların ve eklentilerinin kesinleşmeden icraya konulamayacağını belirtmiştir.[447] Ayrıca Yargıtay markaya tecavüzün tespiti ve menine ilişkin bir davada verilen karar kesinleşmeden icraya

[444] Uğur ÇOLAK 2018, age, s. 743.
[445] age, s. 742; Ünal TEKİNALP (2012), *Fikri Mülkiyet Hukuku*, 5.Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, s. 498; Arslan KAYA 2006, age, s. 285.
[446] ~~a~~age, s. 285; Ünal TEKİNALP 2012, age, s. 498.
[447] *"HUMK.nun 443/4.maddesinde "Gayrimenkule ve buna müteallik ayni haklara ve aile ve şahsın hukukuna mütedair hükümler katiyet kesbetmedikçe icra olunamaz" hükmü yer almaktadır. Markaya tecavüzün meni şahsın hukuku ile ilgili olup bu yönde verilen kararlar kesinleşmeden takip konusu yapılamaz ise de tecavüzün meniine dair karardan sonra müstakilen açılan dava sonucunda verilen alacak ilamının takibe konulabilmesi kesinleşmeye bağlı değildir. Somut olayda takibe dayanak yapılan İstanbul Fikri Sınai Haklar Hukuk Mahkemesi karar içeriğinden anlaşılacağı üzere davacıların başvurusu ile davalıların markaya tecavüzleri nedeniyle men kararı ve ceza kararı verilmiş ve bu kararlar kesinleşmiştir. Sonradan açılan dava sadece tazminata ilişkindir. Bu durumda dayanak ilamın kesinleşmesi beklenmeden infazı mümkün olduğundan mahkemece şikayetin reddine karar verilmesi gerekirken yazılı gerekçe ile istemin kabulü yönünde hüküm tesisi isabetsizdir."* Yargıtay 12. H.D. 26.10.2011 T. 2011/5753 E. 2011/20349 K. (www.yargıtay.gov.tr. E.T: 02.05.2022). *"Takip dayanağı ... 3. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin (Fikri Sınai Haklar Mahkemesi sıfatı ile) 2011/620 E, 2012/656 K. sayılı 29.11.2012 tarihli ilamında; davacı adına "Doruk" olarak tescilli markaya tecavüzün önlenmesine, 3.435,97 TL maddi ve 5.000,00 TL manevi tazminatın borçludan tahsiline karar verilmiştir. 6217 sayılı Kanun'un 30. maddesi ile 6100 sayılı Kanun'a eklenen "Geçici madde 3"yollamasıyla uygulanması gereken HUMK'nun 443/4, (HMK'nun 367/2) maddesinde; "Aile ve şahsın hukukuna mütedair hükümlerin kesinleşmedikçe takibe konulamayacağı düzenlenmiştir. Somut Olayda Fikri ve Sınai Haklar Mahkemesi'nin, davacı adına tescilli markaya tecavüzün refine dair olusturulan hükmü, HUMK'nun 443/4. maddesi kapsamında sahsın hukukuna iliskin olduğundan, bu nitelikteki ilamlar kesinleşmeden infaz edilemeyeceğinden fer'i nitelikte bulunan ilamda hükmedilen tazminat alacağı ve vekâlet ücreti de kesinlesmeden takibe konulamaz. Bu nedenle talebin kabulü yerine, dayanak ilamın HMK'nun 367/2 kapsamında olmadığının kabulü ile şikâyetin reddi isabetsizdir."* Yargıtay 8.H.D. 26.09.2013 T. 2013/7586 E. 2013/13509 K. (www.yargıtay.gov.tr E.T: 02.05.2022).

konulması üzerine takip borçlusu tarafından icra mahkemesine yapılan şikâyetin süreye tabi olmadan incelenmesi gerektiğine karar vermiştir.[448]

Marka hakkı tecavüze uğrayan hak sahibi ayrıca SMK m. 149 bağlamında; maddi ve manevi tazminatın tazminini, marka hakkına tecavüz oluşturan ürün, cihaz, makine ve araçlara el konulması ve mülkiyet hakkı tanınmasının yanı sıra, bunların şekillerinin değiştirilmesi, üzerlerindeki markaların silinmesini ve imhasını talep edebilir (SMK m. 149). Burada bahsi geçen taleplerin icrası bağlamında kesinleşme şartının aranıp aranmayacağı önem arz eden bir husustur. Kanımızca marka hakkı sahibi, SMK m. 149 bağlamında sadece maddi ve manevi tazminat davasını açmışsa bu dava malvarlığı değerini ilgilendirdiği için kesinleşmeden icra edilebilmelidir. Nitekim daha önceki başlıklarda da belirtmiş olduğumuz üzere Yargıtay kişilik haklarına yönelik saldırı sonucunda açılan tazminat davalarının malvarlığı değerine ilişkin olduğu gerekçesiyle kesinleşmeden icra edilebileceğine karar vermiştir. Buna karşılık diğer talepler bakımından ilamın icra edilebilmesi için kesinleşme şartı aranmalıdır. Örneğin marka hakkı sahibi; tecavüz teşkil eden ürünlere el konulmasını, ürünler üzerinde kendisine mülkiyet hakkı tanınmasını, markaların silinmesini ve ürünlerin imhasını isteyebilmektedir. Bu talepleri içeren ilamların kesinleşmeden icra edilmesi halinde davalı tarafın büyük bir zarara uğraması söz konusu olabileceği gibi ayrıca icranın eski haline iadesi çok güç olabilir. Bundan dolayı da bu tür talepleri içeren ilamların kesinleştikten sonra icra edilmesi daha yararlı olur.

---

[448] *"Alacaklı tarafından borçlu aleyhine başlatılan ilamlı takipte borçlu vekili; marka hakkına tecavüz nedeniyle verilen kararın kesinleşmeden takibe konulamayacağından bahisle takibin iptaline karar verilmesini istemiştir. Mahkemece; süre aşımı nedeniyle şikâyetin reddine karar verilmiş, hüküm borçlu vekili tarafından temyiz edilmiştir. HMK'nun geçici 3. maddesinin atfı ile uygulanması gereken HUMK 443/4 (HMK'nun 367/2.) maddesine göre, aile ve şahsın hukuku ile ilgili ilamlar kesinleşmedikçe icra takibine konu edilemezler. Anılan maddede belirtilen hükümler, Türk Medeni Kanunu'nun "Kişiler Hukuku" ve "Aile Hukuku" kitaplarında yer alan konulara ilişkin tüm hükümler olmayıp, kişinin doğrudan şahsı ya da ailevi yapısı ile ilgili hukuki durumunda değişiklik yaratan ilamlar ile bu ilamların fer'i niteliğindeki hükümlerdir. Bu nitelikteki kararların kesinleşmeden takibe konulamayacağı yönündeki şikâyetlerde kamu düzeni nedeni ile süresiz olarak İcra Mahkemesince değerlendirilmiştir. Takip dayanağı ilamda marka hakkına tecavüzün tespiti ve menine, davalı tarafından markasal olarak kullanılması ve internet üzerinden tanıtım yapmasının engellenmesine ve men'ine, maddi-manevi tazminatların davalıdan alınmasına ve davalı tarafından kullanılan markanın iptaline, kayıtlardan terkin edilmesine karar verilmiştir. Bu haliyle ilam sahıs hukukuna iliskin olduğundan kesinlesmeden takip yapılamayacağı yönündeki şikâyetin süreye tabi olmaksızın incelenmesi gerekir. Şikâyetin süresinde bulunmadığı gerekçesiyle reddine karar verilmesi doğru değildir."* Yargıtay 8. H.D. 15.06.2017 T. 2015/7812 E. 2017/9171 K. (www.yargıtay.gov.tr E.T.02.05.2022).

2.1.4.11.3. Patent Hukukuna İlişkin İlamlar

2.1.4.11.3.1. Genel Olarak

Patent kavramı sözlükte; buluş belgesi, uyruğunu belirten belge, bir durum veya bir işi yalnızca kendi yetkisi altında görme gibi çeşitli şekillerde tanımlanmıştır.[449] Doktrinde ise patent; sanayiye uygulanabilir buluşlara ilişkin resmi organlar tarafından düzenlenen ve izinsiz kullanımları belli bir süre engelleyen resmi belge olarak tanımlanmıştır.[450] Patentin konusunu buluş oluşturmaktadır. Nitekim SMK m. 82/I'de, teknolojinin her alanındaki buluşlara yeni olması, buluş basamağı içermesi ve sanayiye uygulanabilir olması şartıyla patent verileceği belirtilmiştir. Dolayısıyla da bir buluşa patent verilebilmesinin söz konusu olabilmesi için, kanunda belirtilen istisnalar dışında; buluşun yeni olması, sanayiye uygulanabilir olması ve buluş basamağını içermesi şartlarını sağlaması gerekmektedir.[451]

Patent hukukuna ilişkin olarak bazı ilamların kendilerinden beklenen hüküm ve sonuçlarının meydana gelebilmesi için kesinleşmesi gerekmektedir.

2.1.4.11.3.2. Patent İsteme (Başvuru) Hakkının Gaspı ve Patentin Gaspına İlişkin İlamlar

SMK m. 109/I gereğince patent isteme hakkı buluşu yapana veya onun haleflerine aittir. Patent isteme hakkının, başvuru sahibine ait olmadığı hususu Türk Patent ve Marka Kurumu nezdinde iddia edilemez. Aksi ispat edilene kadar başvuru sahibinin, patent isteme hakkının sahibi olduğu kabul edilir. (SMK m. 110/I). Dolayısıyla patent isteme hakkına sahip olmadığı halde Türk Patent ve Marka Kurumu'na patent isteme başvurusunda bulunana kişi aleyhine patent isteme hakkına sahip olanlar mahkeme de dava açabilirler. Patent isteme hakkının gaspı davası olarak anılan bu davada, davacının tam hak talebinde bulunması söz konusu olabileceği gibi ortak hak sahipliği tanınması için kısmi hak talebinde de bulunabilir.[452]

Başvuru sahibine karşı açılan dava, Türk Patent Kuruma bildirir. Davaya ilişkin kararın kesinleşme tarihine kadar patentin verilmesi işlemleri mahkeme tarafından durdurulabilir (SMK m. 110/II). Hak sahipliğine ilişkin dava sonucunda

[449] TÜRK DİL KURUMU SÖZLÜĞÜ, https://sozluk.gov.tr/, E.T: 19.05.2022.
[450] Rauf KARARSU, Cahit SULUK ve Temel NAL 2021, age, s. 225.
[451] Rıza AYHAN, Hayrettin ÇAĞLAR, Burçak YILDIZ ve Dilek İMİRLİOĞLU 2021, age, s. 209; Rauf KARARSU, Cahit SULUK ve Temel NAL 2021, age, s. 225.
[452] age, s. 246.

verilecek kararın davacı lehine kesinleşmesi hâlinde, dava açan hak sahibi, geçerliliği devam eden başvuru için kararın kesinleşme tarihinden itibaren üç ay içinde SMK m. 110/III'te belirtilen üç hususdan birini isteyebilir.[453] Bu nedenle patent isteme hakkını gaspı davası sonucunda SMK m. 110/III'te belirtilen hususların talep edilebilmesi için kararın kesinleşmesi gerekmektedir. Ayrıca şu hususu da belirtmek gerekir, SMK m. 110/II'de patent isteme hakkının gaspına ilişkin davada karar kesinleşinceye kadar patent verilmesi işlemlerinin mahkemece durdurulabileceği belirtilmiştir. Dolayısıyla da açılan dava üzerine mahkeme, patent verilmesi işlemleri karar kesinleşinceye kadar durdurması yönünde karar verecek olursa, doğal olarak ilamın bir bütün olması nedeniyle, bu ilama bağlı olan ve edaya ilişkin kayıt içeren yargılama gideri, avukat vekâlet ücreti gibi feri nitelikteki hükümler de ilamın kesinleşmesi ile icra edilebilir hale gelir.

Dava devam ederken başvuru sahibine patent verilmesi durumunda ise patent isteme (başvuru) hakkının gaspına ilişkin dava, patentin gaspı davasına dönüşür (SMK m. 110/IX). Dolayısıyla patent, gerçek hak sahibinden başkasına verilmişse gerçek hak sahibi olduğunu iddia eden kişi, patentin sağladığı diğer hak ve talepleri saklı kalmak şartıyla, patentin kendisine devredilmesini mahkemeden talep edebilir (SMK m. 111/I). Patent üzerinde kısmi bir hakkın iddia edilmesi halinde ise paylı mülkiyet esaslarına göre hak sahipliği tanınması talep edilebilir (SMK m. 111/II). Açılan patentin gaspı davasına ilişkin ilamın kesinleşmesi üzerine, kesinleşen ilam, sicile kaydedilip bültende yayımlanır. Ayrıca karar sicile kaydedildiği tarih itibarıyla iyiniyetli üçüncü kişilere karşı hüküm ve sonuç doğurur (SMK m. 111/IV). Şu halde kanunda açıkça belirtildiği üzere patentin gaspı davasına ilişkin ilamın kendisinden beklenen sonucun meydana gelebilmesi için kararın kesinleşmesi gerekmektedir. Ayrıca ilamın bir bütün olması nedeniyle patentin gaspı davasına ilişkin ilama bağlı olan ve edaya ilişkin kayıt içeren hükümler de asıl kararın tabi olduğu hukuki rejime tabi olup, asıl kararın kesinleşmesi ile icra edilebilir hale gelir.

[453] Hak sahipliğine ilişkin dava sonucunda verilecek kararın davacı lehine kesinleşmesi hâlinde, dava açan hak sahibi, geçerliliği devam eden başvuru için kararın **kesinleşme tarihinden itibaren** üç ay içinde; a) Patent başvurusunun kendi başvurusu olarak kabul edilmesini ve yürütülmesini, Kurumdan isteyebilir. b) Varsa aynı rüçhan hakkından yararlanarak aynı buluş için yeni bir patent başvurusu yapabilir. c) Başvurunun reddedilmesini Kurumdan talep edebilir (SMK m.110/III).

2.1.4.11.3.3. Patentin Hükümsüzlüğü Davasına İlişkin İlamlar

SMK m.138'de belirtilen sebeplerin söz konusu olması halinde açılan dava sonucunda mahkemenin vermiş olduğu karar ile patentin patent sicilinden silinmesine patentin hükümsüzlüğü denir.[454] Patentin hükümsüzlüğü davası, patentin koruma süresince veya hakkın sona ermesini izleyen beş yıl içinde, sicile patent sahibi olarak kayıtlı kişiye karşı açılabilir. Patent üzerinde sicilde hak sahibi görülen kişilerin davaya katılabilmelerini sağlamak için ayrıca onlara tebligat yapılır (SMK m. 138/V). Menfaati olanlar, Cumhuriyet savcıları veya ilgili kamu kurum ve kuruluşları patentin hükümsüzlüğünü isteyebilir. Patent sahibinin SMK m. 109'a göre patent isteme hakkına sahip olmadığı nedeniyle patentin hükümsüzlüğü, ancak buluşu yapan veya halefleri tarafından istenebilir (SMK m. 138/VI).

Patentin hükümsüzlüğü davası sonucunda verilen kararın kesinleşmesi ile ilgili karar herkese karşı hüküm doğurur. Kesinleşen hükümsüzlük kararını mahkeme kuruma resen bildirir. Kesinleşmiş karar ile hükümsüz kılınan patent, kurum tarafından sicilden terkin edilir ve durum bültende yayımlanır (SMK m. 139/IV). Dolayısıyla SMK m. 139/IV'te açıkça belirtildiği üzere patentin hükümsüzlüğü davası sonucunda patentin sicilden silinebilmesi için kararın kesinleşmesi gerekmektedir. İlamın bir bütün olması nedeniyle patenin hükümsüzlüğü davası sonucunda asıl ilama bağlı olan ve edaya ilişkin kayıt içeren yargılama gideri ve avukat vekâlet ücreti gibi feri nitelikteki hükümler de asıl karar kesinleştikten sonra icra edilebilir hale gelir.

2.1.4.11.4. Faydalı Model Hukukuna İlişkin Kesinleşmeden İcra Edilmeyecek İlamlar

Faydalı modele ilişkin düzenleme SMK m. 142 ve devamı maddelerinde düzenlenmiştir. Faydalı model ile daha küçük olan buluşların hukuken korunması söz konusudur.[455] Buna göre daha az enerji harcayan bir makine modeli, cırt cırtlı kitap, tablet taşıma çantası, tek hareketle pantolon ütüleme aleti gibi küçük nitelikteki buluşlar faydalı model kavramını açıklamaya yardımcı olmaktadır.[456]

---

[454] Ünal TEKİNALP 2012, age, s. 630; İlhami GÜNEŞ (2021a), *Patent ve Faydalı Model Hukuku*, 4.Baskı Seçkin Yayınları, Ankara, s.374.
[455] Rauf KARARSU, Cahit SULUK ve Temel NAL 2021, age, s.295.
[456] İlhami GÜNEŞ, 2021a, age, s. 481.

Faydalı modelde buluşun yeni olması ve sanayiye uygulanabilir olması yönüyle patente benzerlik gösterirken buluş basamağının bulunmaması yönüyle patentten ayrılmaktadır.[457] Ayrıca faydalı model patentle kıyaslandığında daha hızlı hem de daha az bir masrafla alınabilmektedir.[458]

Gerek faydalı model gerekse patentin konusunu buluşlar oluşturması nedeniyle bu iki hak birbiri ile sıkı sıkıya bağlıdır. Dolayısıyla faydalı model koruması patent hukukunun bir parçasıdır.[459] Nitekim SMK m. 145 gereğince faydalı modele ilişkin açık bir hüküm bulunmadığı ve faydalı modelin özelliği ile çelişmediği takdirde SMK'da patentler için öngörülen hükümler, faydalı modeller hakkında da uygulanacağı belirtilmiştir. Bu nedenle patent hukukuna ilişkin kesinleşmeden icra edilmeyen ilamlarda olduğu; faydalı model isteme hakkının gaspı, faydalı modelin gaspı ve faydalı modelin hükümsüzlüğüne ilişkin ilamlarında kesinleşmeden icra edilmemesi gerekir.

2.1.4.11.5. Tasarımın Hükümsüzlüğüne İlişkin İlamlar

Tasarım hukuku, SMK m. 55 ve devamı maddelerinde düzenlenmiştir. Buna göre tasarım, ürünün tümü veya bir parçasının ya da üzerindeki süslemenin çizgi, şekil, biçim, renk, malzeme veya yüzey dokusu gibi özelliklerinden kaynaklanan görünümüdür (SMK m.55/I). Tasarımın önemi ürün çeşitliliğinin ve rekabetin fazla olduğu piyasalarda ön plana çıkmaktadır; nitekim tüketiciler ürün çeşitliliğinin fazla olduğu piyasalarda ihtiyaçlarına göre ürün satın alırken görünüm olarak kendilerine en çok hitap eden ürünü seçmektedirler. Bundan dolayı da üreticiler teknolojik gelişmelerin yanı sıra tasarımlarını da geliştirmeye ihtiyaç duymaktadırlar.[460]

Tasarımın korunmasının söz konusu olabilmesi; tasarımın yeni olması ve ayırt edici özelliği olması gerekmektedir (SMK m. 56). Esasen tasarımın korunmasındaki amaç yeni tasarımların yapılması ve bu üretilen tasarımlara bağlı olarak sanayinin gelişmesidir.[461]

Tasarımın tesciline ilişkin işlemler Türk Patent Kurumu nezdinde yapılmaktadır. Tasarımın tescili için yapılan başvuru üzerine kurum yapılan

[457] Rauf KARARSU, Cahit SULUK ve Temel NAL 202, age, s.295.
[458] Rıza AYHAN, Hayrettin ÇAĞLAR, Burçak YILDIZ ve Dilek İMİRLİOĞLU 2021, age, s.286.
[459] Rauf KARARSU, Cahit SULUK ve Temel NAL 2021, age, s. 295.
[460] Rıza AYHAN, Hayrettin ÇAĞLAR, Burçak YILDIZ ve Dilek İMİRLİOĞLU 2021, age, s.167.
[461] age, s.167.

başvurunun SMK'da belirtilen şartları taşıyıp taşımadığını inceler. Yapılan inceleme ile kanunda belirtilen şartlar bakımından herhangi bir eksiklik yoksa başvuru tarihi, başvurunun kurum tarafından alındığı tarih itibarıyla kesinleşir (SMK m. 64/I). Kesinleşen ve SMK m.64'e göre reddedilmeyen başvuru tescilli tasarım olarak sicile kaydedilir ve bültende yayımlanır.

Tescil edilen bir tasarımın kanunda öngörülen şartları taşımayabilir. Bu durumda SMK m. 77 tescil edilen tasarımın hükümsüzlüğüne ilişkin haller düzenlenmiştir. Kanunda belirtilen bu hallere dayanılarak mahkemeden açılacak dava sonucunda tescil edilen tasarımın hükümsüzlüğüne karar verilmesi istenebilir. Tasarımın hükümsüzlüğü için açılan dava ile ilgili tasarım kısmen ya da tamamen hükümsüz kılınabilir.[462] Tasarımın hükümsüzlüğü davasına ilişkin ilam ve bu ilamın ferisi niteliğindeki hükümler kesinleştikten sonra icra edilir.[463] Bu bağlamda tasarımın hükümsüzlüğüne ilişkin karar kesinleştikten sonra mahkeme bu kararı kuruma resen gönderir. Kurum tarafından ilgili tasarım sicilden terkin edilip bültende yayımlanır.[464]

2.1.4.11.6. Coğrafi İşaretin Hükümsüzlüğüne İlişkin İlamlar

Doğal ve beşerî unsurların bir araya gelmesi sonucu gıda, tarım, maden, el sanatları ürünleri ve sanayi ürünlerinden ve SMK'da yer alan şartlara uygun olanlar, tescil edilmesi şartıyla, coğrafi işaret korumasından yararlanır (SMK m. 33). Coğrafi işaret; belirgin bir niteliği, ünü veya diğer özellikleri bakımından kökenin bulunduğu yöre, alan, bölge veya ülke ile özdeşleşmiş ürünü gösteren işarettir (SMK m. 34/I). Bazı coğrafi çevrelerde üretilen ürünler bu çevrenin coğrafi yapısından kaynaklı olarak birtakım üstünlüklere sahip olabilir veya belli bir coğrafi çevrenin beşeri özellikleri ürünlerin daha ön plana çıkarabilir.[465] Bu ürünler bulunduğu coğrafi çevre nedeniyle tüketicilerde haklı güven oluşturmakta böylece tüketiciler bu ürünlere daha yüksek fiyat ödeyerek diğer benzer ürünlere tercih edebilmektedir. Coğrafi çevrenin sağlamış olduğu bu ekonomik avantajdan yetkisiz olan üreticiler de yararlanabilir; bu durum ilgili yöredeki üreticilerin haklarının zarar görmesine neden olmaktadır.[466] Bu nedenle coğrafi işaret ile coğrafi çevreden kaynaklanan nitelik ve özelliklerin korunmasının

[462] Rauf KARARSU, Cahit SULUK ve Temel NAL 2021, age, s. 330.
[463] age, s. 330.
[464] Rıza AYHAN, Hayrettin ÇAĞLAR, Burçak YILDIZ ve Dilek İMİRLİOĞLU 2021, age, s.206.
[465] age, s. 119.
[466] age, s.119; Rauf KARARSU, Cahit SULUK ve Temel NAL 2021, age, s.346.

yanı sıra ilgili yörede üretim yapanların hakları da koruma altına alınmaktadır.[467] Coğrafi işaretin diğer sınai mülkiyet haklarından farklı olarak sahibi bulunmamaktadır. Bu bağlamda tescil edilen coğrafi işaret tescil ettirene inhisari hak sağlamaz (SMK m. 44/VII).

Diğer sınai haklarda olduğu gibi tescil edilen coğrafi işaretin hükümsüz olduğu gerekçesiyle dava açılabilir (SMK m. 50). Mahkeme tarafından coğrafi işaretin adının hükümsüzlüğüne karar verilmesi hâlinde, tescil edilen coğrafi işarete, SMK ile sağlanan koruma hiç doğmamış sayılır (SMK m. 51). Coğrafi işaretin hükümsüzlüğüne ilişkin ilam ve bu ilamın ferileri kesinleşmedikçe icra edilmez.[468] Kesinleşmiş mahkeme kararı mahkemece resen kuruma bildirilir. Hükümsüz kılınan coğrafi işaret, sicilden terkin edilir ve terkine ilişkin bilgi bültende yayımlanır (SMK m. 51/IV).

2.1.4.11.7. Geleneksel Ürün Adının Hükümsüzlüğüne İlişkin İlamlar

Geleneksel ürün adları SMK'da coğrafi işaretlerle birlikte düzenlenmiştir. Ancak her ne kadar geleneksel ürün adı SMK'da düzenlenmiş olsa da kanunda geleneksel ürün adı bir sınai mülkiyet hakkı olarak kabul edilmemiştir.[469]

SMK m. 34/III gereğince; menşe adı veya mahreç işareti[470] kapsamına girmeyen ve ilgili piyasada bir ürünü tarif etmek için geleneksel olarak en az otuz yıl süreyle kullanıldığı kanıtlanan adlar aşağıdaki şartlardan en az birini sağlaması hâlinde geleneksel ürün adı olarak tanımlanır:

- Geleneksel üretim veya işleme yöntemi yahut geleneksel bileşimden kaynaklanması.
- Geleneksel hammadde veya malzemeden üretilmiş olması.

Geleneksel ürün adı; üzerinde yer aldığı ürünün, aynı kategorideki diğer benzer

[467] Rauf KARARSU, Cahit SULUK ve Temel NAL 2021, age, s. 347.
[468] age, s. 351.
[469] Rıza AYHAN, Hayrettin ÇAĞLAR, Burçak YILDIZ ve Dilek İMİRLİOĞLU 2021, age, s.157; Rauf KARARSU, Cahit SULUK ve Temel NAL 2021, age, s. 341.
[470] Coğrafi sınırları belirlenmiş bir yöre, bölge veya istisnai durumlarda ülkeden kaynaklanan, tüm veya esas özelliklerini bu coğrafi alana özgü doğal ve beşerî unsurlardan alan, üretimi, işlenmesi ve diğer işlemlerin tümü bu coğrafi alanın sınırları içinde gerçekleşen ürünleri tanımlayan adlar menşe adıdır (SMK m. 34/I-a). Coğrafi sınırları belirlenmiş bir yöre, bölge veya ülkeden kaynaklanan, belirgin bir niteliği, ünü veya diğer özellikleri bakımından bu coğrafi alan ile özdeşleşen, üretimi, işlenmesi ve diğer işlemlerinden en az biri belirlenmiş coğrafi alanın sınırları içinde yapılan ürünleri tanımlayan adlar mahreç işaretidir (SMK m34/I-b).

ürünlere nazaran farklı özellikler taşıdığını göstermektedir.[471] Geleneksel ürün adı coğrafi işaretten farklı olarak bu özellikleri coğrafi kökenden kaynaklanmamaktadır.[472]

Geleneksel ürün adını tescil ettiren kişinin tekel hakkı söz konusu olmayıp, burada bu hakların sahibi bulunmamaktadır; esasen sicilde belirtilen şartlara uygun olan ürünlerin üretilmesi pazarlaması faaliyetini gösteren herkes kullanabilmektedir.[473]

Tescil edilen geleneksel ürün adının hükümsüz olduğu gerekçesiyle dava açılabilir (SMK m. 50). Mahkeme tarafından geleneksel ürün adının hükümsüzlüğüne karar verilmesi hâlinde, tescil edilen coğrafi işarete, SMK ile sağlanan koruma hiç doğmamış sayılır (SMK m. 51/I). Geleneksel ürün adının hükümsüzlüğüne ilişkin ilam ve bu ilamın ferileri kesinleşmedikçe icra edilmez.[474] Kesinleşmiş mahkeme kararı mahkemece resen kuruma bildirilir. Hükümsüz kılınan geleneksel ürün adı, sicilden terkin edilir ve terkine ilişkin bilgi bültende yayımlanır (SMK m. 51/IV).

2.1.4.11.8. Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin İlamlar

Haksız rekabete ilişkin olarak farklı kanunlarda düzenlemeler mevcuttur. Bu bağlamda TTK, TBK, TKHK, FSEK, SMK ve MÖHUK olmak üzere çeşitli kanunlarda haksız rekabete ilişkin düzenlemeler bulunmaktadır. TTK'daki düzenleme daha ayrıntılı olup, ticari nitelik taşıyıp taşımadığına bakılmaksızın tüm haksız rekabet hallerini kapsamaktadır.[475]

TTK m. 54/II'de haksız rekabet örtülü şekilde şöyle tanımlanmıştır:

> *"Rakipler arasında veya tedarik edenlerle müşteriler arasındaki ilişkileri etkileyen aldatıcı veya dürüstlük kuralına diğer şekillerdeki aykırı davranışlar ile ticari uygulamalar haksız ve hukuka aykırıdır."*

Haksız rekabette amaç bütün katılanların menfaatine, dürüst ve bozulmamış rekabetin sağlanmasıdır (TTK m.54/I).

TTK m. 55'te dürüstlük kuralına aykırı davranışlar, ticari uygulamalar başlığı

---

[471] Rıza AYHAN, Hayrettin ÇAĞLAR, Burçak YILDIZ ve Dilek İMİRLİOĞLU 2021, age, s.156.
[472] age, s.156.
[473] age, s.161.
[474] Rauf KARARSU, Cahit SULUK ve Temel NAL 2021, age, s. 351.
[475] Fatih BİLGİLİ ve Ertan DEMİRKAPI (2016), *Ticari İşletme Hukuku*, 6. Baskı, Dora Yayınları, Bursa, s.230; Şirin KOÇAK GÜNDÜZ (2019), *Haksız Rekabet Hukuku Davaları* (Yüksek Lisans Tezi), Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya, s. 17.

ile haksız rekabet teşkil eden eylemler tadadi olarak düzenlenmiştir. Esasen bir fiil TTK m. 55 bağlamında sayılan durumlardan birine girmiyorsa TTK m. 54'te ki genel hükümlere göre haksız rekabet oluşturup oluşturmadığı tespit edilecektir.[476]

TTK m. 56/I'de ise haksız rekabetin sonuçları düzenlenmiştir. Buna göre;

"*Haksız rekabet sebebiyle müşterileri, kredisi, meslekî itibarı, ticari faaliyetleri veya diğer ekonomik menfaatleri zarar gören veya böyle bir tehlikeyle karşılaşabilecek olan kimse; Fiilin haksız olup olmadığının tespitini, Haksız rekabetin men'ini, Haksız rekabetin sonucu olan maddi durumun ortadan kaldırılmasını, haksız rekabet yanlış veya yanıltıcı beyanlarla yapılmışsa bu beyanların düzeltilmesini ve tecavüzün önlenmesi için kaçınılmaz ise, haksız rekabetin işlenmesinde etkili olan araçların ve malların imhasını, Kusur varsa zarar ve zıyanın tazminini, Türk Borçlar Kanununun 58 inci maddesinde öngörülen şartların varlığında manevi tazminat verilmesini, isteyebilir.*"

Haksız rekabete ilişkin olarak fikri ve sınai haklar hukuk mahkemelerince verilmiş haksız rekabete ilişkin kararların ilamlı icraya konu kılınması üzerine Yargıtay bu ilamların kişiler hukukuna ait ilamlardan olduğunu kesinleşmedikçe icra edilemeyeceğini belirtmiştir. Bu bağlamda Yargıtay içtihatları ile yerleşik uygulama haksız rekabete ilişkin ilamları kişiler hukukuna ilişkin ilamlara benzetilmiş; ilamın icrası için kesinleşme şartı aranmaktadır.[477]

Yargıtay bazı kararlarında haksız rekabetin önlenmesine ilişkin ilamları kişiler hukukuna ilişkin ilamlar olarak değerlendirip ilamın ve eklentilerinin kesinleşmeden icra edilmeyeceği yönünde kararlar vermiştir.[478]

---

[476] Serhan DİNÇ (2015), "6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Haksız Rekabet Hâlleri ve Haksız Rekabet Davaları", *Melikşah Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 4, Sayı 2, s.144.

[477] İlhami GÜNEŞ (2021b), *Haksız Rekabet Hukuku Davaları*, 7. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, s.437.

[478] *"İstanbul 1 no'lu Fikri ve Sınai Haklar Mahkemesi'nin 17.10.2006 tarih 2006/156 E, 2006/293 K. sayılı marka hakkına tecavüz ve haksız rekabetin tespiti, önlenmesi kararına davalı olarak ilamlı takip yapılmaktadır. Haksız rekabetin önlenmesine ilişkin ilamlar şahsın hukukuna ait olması nedeniyle, kesinleşmeden takip konusu yapılamaz. HUMK'nun 443/4. maddesi gereğince bu nitelikteki kararlar, kesinleşmeden icra olunamazlar (12. HD 15.04.1997 tarih 4159 E, 4689 K.). Karardaki vekâlet ücreti ve yargılama giderleri gibi ilamın feri nitelikteki bölümlerinde takibe konulabilmesi için asla bağlı olarak kesinleşmesi gerekir."* Yargıtay 12. H.D. 19.10.2007 T. 2007/15537 E. 2007/19072 K. (www.yargıtay.gov.tr E.T: 04.05.2022). *"İstanbul 4 nolu Fikri ve Sınai Haklar Hukuk Mahkemesinin 13.4.2007 tarih ve 2006/81 E. - 2007/106 K. sayılı marka hakkına tecavüzün önlenmesi kararına davalı olarak ilamlı takip yapılmaktadır. Haksız rekabetin önlenmesine iliskin ilamlar sahsın hukukuna ait olması nedeniyle, kesinleşmeden takip konusu yapılamaz. HUMK.nun 443/4.maddesi gereğince bu nitelikteki kararlar, kesinlesmeden icra olunamazlar (Y.12.H.D. 15.4.1997 T. - 4159/4679 s.k.).Karardaki maddi-manevi tazminat, vekalet ücreti ve yargılama giderleri gibi ilamın ferileri niteliğindeki bölümlerinde takibe konulabilmesi için asla bağlı olarak kesinlesmesi gerekir. Acıklanan nedenlerle borçlunun şikâyetinin kabulüne karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde reddine dair hüküm*

Benzer şekilde Yargıtay ürün benzerliği yoluyla tescil tasarımına haksız müdahalenin önlenmesine yönelik olarak verilen hükmün, kişiler hukukuna ilişkin tescilli hakka tecavüz niteliğinde olduğundan, bu ilamların ve eklentilerinin kesinleşmeden icra edilemeyeceği belirtmiştir.[479]

Buna karşılık Yargıtay bazı kararlarından haksız rekabetin önlenmesine ilişkin ilamın kişiler hukukunda değişiklik yaratmadığı gerekçesiyle kesinleşmeden icraya konulabileceği yönünde kararlar vermiştir.[480] Yine bu bağlamda Yargıtay TTK m. 54 ve devamı maddelerine dayanılarak açılan haksız rekabet nedeniyle maddi ve manevi tazminat davalarında ilam, kişiler hukuku ile ilgili olmakla birlikte tarafların şahsı ile ilgili hukuki durumlarında değişiklik yaratan bir sonuç doğurmayıp, sadece mal

tesisi isabetsizdir." Yargıtay 8. H.D. 16.06.2008 T. 2008/9378 E. 2008/12614 K. (www.yargıtay.gov.tr E.T. 04.05.2022). *"Şikâyet eden borçlu vekili İcra Mahkemesi'ne başvurusunda; borçlu hakkında...20. İcra Müdürlüğü'nün 2012/17852 ve 2012/17851 Esas sayılı dosyaları ile yapılan ilamlı takipte, takip dayanağı ilamın kişilik hakkına ilişkin olması nedeniyle kesinleşmeden takibe konamayacağını belirterek, icra emrinin ve takibin iptalini istemiştir. Mahkemece, dayanak ilamın şahsın hukukuna ilişkin olmadığı gerekçesiyle şikâyetin reddine karar verilmesi üzerine; hüküm, şikâyet eden borçlu vekili tarafından temyiz edilmiştir. 6100 sayılı HMK'nun Geçici 3.maddesi yollamasıyla yürürlükte bulunan HUMK'nun 443/4.maddesine (6100 s. HMK. m.367/2) göre aile ve şahsın hukukuna ilişkin ilamlar kesinleşmedikçe infaz edilemez. Dayanak ilamda; "davalı - borçlunun evleminin kişilik haklarına saldırı ve haksız rekabet hükümleri" kapsamında kaldığı belirlenerek, hüküm kurulmuştur. Bu durumda ilam kesinleşmeden takibe konu edilemez. Mahkemece icra takiplerinin iptaline karar verilmesi gerekirken, şikâyetin reddi yönünde hüküm tesisi isabetsizdir."* Yargıtay 8. H.D. 07.05.2013 T. 2013/4112 E. 2013/6698 K. (www.yargıtay.gov.tr E.T. 04.05.2022).

[479] *"...takip dayanağı İstanbul 4. Fikri ve sınai Haklar Hukuk Mahkemesi'nin 08.05.2009 tarih ve 2006/533 esas-2009/95 karar sayılı kararın birinci fıkrasında; "Asıl davada 4161 no'lu tasarımın iptaline karar verilmiş olup, bu hususun kesinleştiğinden bu konuda yeniden hüküm tesisine yer olmadığına" karar verildiği, ilamın 6. fıkrasında ise; "Davalının eyleminin ürün benzerliği yolu ile haksız rekabet ve haksız müdahale oluşturduğunun tespitine ve haksız rekabet ve müdahalenin önlenmesine" karar verildiği görülmektedir. HUMK'un 443/4. maddesinde "Aile ve şahsın hukukuna mütedair hükümlerin kesinleşmedikçe takibe konulmayacağı" düzenlenmiştir. Somut olayda, Fikri ve Sınai Haklar Mahkemesi'nin ürün benzerliği yoluyla tescili tasarımına haksız müdahalenin önlenmesine yönelik olarak oluşan hüküm, HUMK'un 443/4. maddesi kapsamında şahsın hukukuna ilişkin tescilli hakka tecavüz niteliğinde olduğundan, bu nitelikteki ilamlar kesinleşmeden infaz edilemeyeceği gibi, eklentisi olan yargılama giderleri ve vekâlet ücreti de, kesinleşmeden takibe konulamayacağından mahkemece şikayetin kabulüne karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir."* Yargıtay 12. H.D. 07.06.2010 T. 2010/2565 E. 2010/14104 K. (Legalbank E.T:02.06.2022).

[480] *"Somut olayda; takibe konu... 3. Fikri ve Sınai Haklar Hukuk Mahkemesi'nin 2006/137 Esas-2011/169 Karar sayılı ilamının incelenmesinde;... fiilinin haksız rekabet oluşturduğunun tespiti ile men'ine ... başlıklı bevanın kullanılmasının engellenmesine ...47.724,00 TL maddi ve 3.000,00 TL manevi tazminatın davalılardan alınarak davacıya verilmesine, fazlaya talebin reddine...." karar verilmiş olup mahkeme kararında açıkça faiz hükmü bulunmadığı gibi İlam, şahsın hukuku ile ilgili olmakla birlikte tarafların sahsı ile ilgili hukuki durumlarında değişiklik yaratan bir sonuc doğurmayıp, sadece malvarlığını etkilediğinden icraya konulabilmesi için kesinleşmesine gerek olmayan ilamlardandır."* Yargıtay 8. H.D. 25.10.2017 T. 2015/10769 E. 2017/13728 K. (www.yargıtay.gov.tr E.T: 04.05.2022).

varlığını etkileyeceğinden kesinleşmeden icra edilebileceğine karar vermiştir.[481]

Olması gereken hukuku bakımından mahkemelerce haksız rekabete ilişkin verilmiş olan kararın kesinleşmeden icra edilmesi durumunda icranın eski haline iadesi çok zor oluyorsa veya ilamın icra edilmesi halinde telafisi güç ve imkânsız bir zararın meydana gelmesi söz konusu olacaksa; kararın kesinleşmeden icra edilmemesi gerekir. Örneğin haksız rekabetin önlenmesi amacıyla malların imha edilmesine karar verilmesi gibi. Buna karşılık haksız rekabete ilişkin mahkemelerce verilmiş karar; maddi ve manevi tazminat gibi daha çok parasal değere ilişkin ise verilen ilam kesinleşmeden icra edilebilmelidir.

2.1.4.11.9. 5846 Sayılı FSEK kapsamında Açılan Tecavüzün Refi, Tecavüzün Meni ve Buna ilişkin Telif ve Manevi Tazminat Talepleri Hakkındaki İlamlar

5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda manevi ve mali hakların korunması bakımından açılabilecek bir takım hukuk davaları düzenlenmiştir. Buna göre FSEK bağlamında manevi ve mali hakları ihlal edilenler; tecavüzün ref'i davasını (FSEK m. 66), tecavüzün men'i davasını (FSEK m. 67) ve tazminat davasını (FSEK m. 70) açabilirler.

Manevi ve mali haklara yönelik halihazırda bir ihlalin söz konusu olması halinde bu ihlalin ve etkilerinin ortadan kaldırılması için tecavüzü ref'i davası açılır.[482] Örneğin bir sinema eserinin sadece televizyonda yayınlanması için sadece yayım hakkının devredildiği kişi, filmi bir DVD'ye yüklemek suretiyle başka televizyonlara satması halinde eser sahibinin çoğaltma ve yaymaya ilişkin mali hakları ihlal edilmiş

---

[481] *"Alacaklı tarafından borçlu aleyhine başlatılan ilamlı takipte, borçlunun icra mahkemesine başvurusunda; sair iddialarının yanında takibe dayanak ilamın kesinleşmeden takibe konulamayacağı ve faiz hesabının ilama aykırı olduğu iddiası ile takibin iptaline karar verilmesini talep ettiği, mahkemece takibe konu ilamın şahsın hukuku ile ilgili olduğu, bu nedenle kesinleşmeden takibe konulamayacağı gerekçesi ile takibin iptaline karar verdiği anlaşılmıştır. Takip konusu ilam Türk Ticaret Kanunu'nun 54 ve devamı maddelerine dayanılarak açılan haksız rekabet nedeniyle maddi ve manevi tazminat davasına ilişkindir. Bu hali ile takip dayanağı ilam, şahsın hukuku ile ilgili olmakla birlikte tarafların şahsı ile ilgili hukuki durumlarında değişiklik yaratan bir sonuç doğurmayıp, sadece mal varlığını etkileyeceği ve edaya ilişkin bir ilam olduğundan takibe konulabilmesi için kesinleşmesi gerekmez. İlamın fer-ileri olan yargılama gideri ile vekâlet ücreti de asla bağlı olduğundan bu alacakların takibe konulması için kesinlesmeleri gerekmez."* Yargıtay 12. H.D. 27/11/2018 T. 2018/5953 E. 2018/12256 K. (www.yargıtay.gov.tr. E.T: 04.05.2022; Benzer yönde Bkz. 12. H.D. 2018/4753 E. 2018/10968 K.).

[482] Aytül ÖZKAN ve Ahmet Fatih ÖZKAN (2016), "Fikir ve Sanat Eserleri Bağlamında Tecavüzün Ref'i Davası ve Üç Kat Bedel Sorunu", *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi,* Cilt 6, Sayı 1, s. 109; Ahmet M. KILIÇOĞLU 2021b, age, s. 405.

olur.[483] Benzer şekilde bir sinema eserinin yayınlanması, bir kitap veya makalenin satılması, bir bilgisayar programının kullanılması sonucunda manevi ve mali hakları ihlal edilenler; eserin gösterimden, kitap veya makalenin satımdan, bilgisayar programının ise kullanımda kaldırılmasını isteyebilirler.[484] Bu da tecavüzün ref'i davası ile sağlanır.

Eser sahiplerinin manevi veya mali haklarına yönelik bir ihlal tehlikesinin söz konusu olması halinde ise bu tehlikeyi ortadan kaldırmak veya ileride doğması muhtemel olan ihlalleri önlemek amacıyla tecavüzün men'i davası açılır.[485] Örneğin bir sinema eserinin gösterime gireceğine ilişkin reklamların yapılması halinde tecavüzün men'i davası ile sinema eserinin sunulması engellenir.[486]

Manevi ve mali hakları saldırıya uğrayan eser sahipleri ayrıca tazminat davası da açabilirler (FSEK m. 70).

5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu kapsamında koruma altına alınan manevi ve mali hakları tecavüze uğrayan kimselerin tecavüz edene karşı açmış olduğu tecavüzün ref'i davası (FSEK m. 66) ile tecavüzün meni davasında (FSEK m. 67) talep ettiği telif tazminatı (FSEK m. 68) ve manevi tazminata (FSEK m. 70) ilişkin ilamlar kişiler hukukuna ilişkin ilamlardan olduğu için verilen kararın icra edilebilmesi için kesinleşmesi gerekmektedir.[487] Bu bağlamda Ankara 13. İcra Hukuk Mahkemesi bir kararında kişilik haklarının uzantısı olan mali ve manevi haklara tecavüzlerin men'i ile telif tazminatı ve manevi tazminata ilişkin ilamların kişiler hukukuna ait olduğu gerekçesiyle ilamın ve eklentilerinin icra edilebilmesi için kararın kesinleşmesi gerektiğinin belirtmiştir.[488] Ancak takip dayanağı ilam kişiler hukukuna ilişkin

---

[483] Aytül ÖZKAN ve Ahmet Fatih ÖZKAN 2016, agm, s. 108
[484] Ahmet M. KILIÇOĞLU 2021b, age, s. 405.
[485] Aytül ÖZKAN ve Ahmet Fatih ÖZKAN 2016, agm, s. 105; Ahmet M. KILIÇOĞLU 2021b, age, s. 418.
[486] Ahmet M. KILIÇOĞLU 2021b, age, s. 419.
[487] Mustafa Serdar ÖZBEK 2018, age, s. 798.
[488] *"...Uyuşmazlık, İİK'nun 16-18 maddelerine dayalı şikâyete ilişkindir. Kesinleşmeden takibe konulamayacak kararlar HUMK'nun eski 443/4 maddesinde belirtilmiştir. 5846 sayılı FSEK m.69,70 ve 71'de sayılan kişilik haklarının uzantısı olan mali ve manevi haklara tecavüzlerin men'i telif tazminatı ve manevi tazminata ait ilamlar şahsın hukukuna ait olması ve buna göre; şahsın hukukuna mütedair hükümler kat'iyet kesbetmedikçe icra olunamaz denilmektedir. Keza bunların ferisi olan yargılama gideri ile vekâlet ücretinin de kesinleşmeden icraya konulması mümkün değildir. Yargıtay 12 HD. 2006/24548- 2007/1639 K. sayılı ilamı da bu yöndedir. Dayanak ilam şahsın hukukuna bağlı Ankara 1. Fikri Sınai Haklar Hukuk Mahkemesinden verilen tecavüzün önlenmesi (FSEK m.69 gereği durdurulması), maddi manevi tazminata ilişkin olup takip tarihinde kesinleşmemiştir. Anılan ilama dayanarak takip başlatılamayacağından takibin iptaline karar vermek gerekmiştir."* Ankara 16. İcra Hukuk Mahkemesi 01.03.2016 T. 2016/187 E. 2016/206 K. (Mustafa Serdar ÖZBEK 2018, age, s. 799).

olmayıp sadece maddi tazminat alacağı gibi malvarlığına ilişkin ise ilamın icra edilebilmesi için kesinleşmesine gerek yoktur.[489] Bu bağlamda Yargıtay bir kararında Fikri Ve Sınai Haklar Hukuk Mahkemesinin FSEK m.68 kapsamında hükmettiği maddi tazminatın malvarlığı değerine ilişkin olması nedeniyle ilamın kesinleşmeden icra edilebileceğine karar vermiştir.[490]

2.1.5. Gemilere ve Bunlarla İlgili Ayni Haklara İlişkin İlamlar

Ülkemizin coğrafik konumu dikkate alındığı zaman gemi ile ilgili uyuşmazlıkların meydana gelme ihtimali yüksektir. Zira gemiler yüksek ekonomik değere sahip olup, ticari hayatta da önemli rol oynamaktadırlar. Bu kapsamda gemi ile ilgili çatışan menfaatler de dikkate alındığında gemilere ilişkin bütün ilamların icra edilebilmesi kesinleşme şartına bağlanmıştır.[491] İİK'daki düzenleme gereğince; bayrağına ve sicile kayıtlı olup olmadığına bakılmaksızın bütün gemilere ve bunlarla ilgili aynî haklara ilişkin ilamların icra edilmesi kesinleşme şartına bağlıdır (İİK m. 31/a).

2.1.6. Eda Hükmü İçeren Sayıştay İlamları

Sayıştay ile ilgili düzenleme Anayasa m. 160 ve 6085 sayılı Sayıştay Kanunu'nda yer almaktadır. Buna göre Anayasa m. 160 gereğince; Sayıştay, merkezî yönetim bütçesi kapsamındaki kamu idareleri ile sosyal güvenlik kurumlarının bütün gelir ve giderleri ile mallarını Türkiye Büyük Millet Meclisi adına denetlemek ve sorumluların hesap ve işlemlerini kesin hükme bağlamak ve kanunlarla verilen inceleme, denetleme ve hükme bağlama işlerini yapmakla görevlidir. Keza 6085 sayılı Sayıştay Kanunu m. 3'te de Sayıştay'ın; Sayıştay Kanunu ve diğer kanunlarla verilen

---

[489] Mustafa Serdar ÖZBEK 2018, age, s.799.

[490] *"HMK.nun 367/2.maddesinde; "Aile ve şahsın hukukuna mütedair hükümlerin kesinleşmedikçe takibe konulamayacağı" düzenlenmiştir. Takip dayanağı Kartal Fikri Ve Sınai Haklar Hukuk Mahkemesinin 23.02.2012 tarih ve 2009/66 Esas-2012/50 Karar sayılı ilamıyla; bilgisayar yazılım programının lisanssız kullanımı nedeniyle, Kartal Fikri ve Sınai Ceza Mahkemesinin 2009/361 Esas-2011/160 Karar sayılı ilamıyla, borçlu şirket sahibi hakkında yargılama yapılarak suçlu bulunması, mahkûmiyetine karar verilmesi ve bu kararın kesinleşmesiyle durumun sabit olduğundan FSEK 68. maddesi çerçevesinde maddi tazminata hükmedildiği görülmektedir. Bu durumda mahkemece, takip dayanağı ilamın şahsın hukukuna ilişkin olmadığı, malvarlığına (tazminat alacağına) ilişkin olduğu ve HMK 367. maddesi kapsamına giren kesinleşmeden icra edilemeyecek ilam niteliğinde bulunmadığı nazara alınarak, şikâyetin reddi yerine, yazılı gerekçeyle kabulüyle takibin iptaline karar verilmesi isabetsizdir."* Yargıtay 8. H.D. 20.12.2012 T. 2012/11555 E. 2012/12677 K. (Lexpera E.T: 12.06.2022).

[491] Mustafa Serdar ÖZBEK 2018, age, s.789; Mustafa Serdar ÖZBEK 2016, agm, s. 45.

inceleme, denetleme ve kesin hükme bağlama işlerini yaparken işlevsel ve kurumsal bağımsızlığı olan bir kurum olduğu belirtilmiştir. Sayıştay'a ilişkin düzenlemeler bir bütün olarak değerlendirildiğinde Sayıştay'ın hem denetim hem de yargılama fonksiyonu olduğunu görmekteyiz. Bu bağlamda Sayıştay; denetlemekle yükümlü olduğu kamu idarelerinin hesaplarını ve işlerini denetler, mevzuata aykırı bir hususu tespit etmesi halinde ise Sayıştay Daireleri tarafından inceleme yapılır.[492] Sayıştay'ın yapmış olduğu inceleme ve denetleme görevi idari bir nitelik taşımaktayken; kanunda belirtilen sorumlu kişilerin yapmış olduğu işlemlerin mevzuata uygunluğunun yargılama yoluyla kesin hükme bağlaması bağlamındaki görevi ise yargısal bir nitelik taşımaktadır.[493]

Sayıştay denetçilerinin yapmış olduğu denetim sırasında kamu zararına yol açan bir hususu tespit ettiklerinde, sorumluların savunmalarını almak suretiyle yargılamaya esas rapor düzenlenir. Düzenlenen rapor Sayıştay Başkanlığı'na sunulur. Başkanlık bu raporları en geç on beş gün içinde hesap yargılamasının yapılacağı daireye gönderir (SK m. 48).

Daireler tarafından yapılan hesap yargılaması sonucunda sorumluların mevzuata aykırı davranması nedeniyle kamu zararı meydana gelmişse bunun sorumlulardan tazmin edilmesine karar verilir. Verilen hüküm ve kararlar gerekçeli olarak tutanağa bağlanır ve daire başkanı ve üyeler tarafından imzalanır (SK m. 50).

Sayıştay Daireleri tarafından verilen ilamlara karşı altmış günlük süre içerisinde Sayıştay Temyiz Kurulu nezdinde temyiz kanun yoluna başvurulabilir. Sayıştay Temyiz Kurulu'nun verdiği karar ise kesindir. (SK m. 55). Buna göre tarafların temyiz kanun yoluna başvurmaması veya başvurmaları üzerine Sayıştay Temyiz Kurulunun vermiş olduğu karar ile ilam kesinleşmiş olur.[494]

Sayıştay ilamları kesinleştikten sonra doksan gün içerisinde yerine getirilir. İlam hükümlerinin yerine getirilmesinden, ilamların gönderildiği kamu idarelerinin üst yöneticileri sorumludur. İlamlarda gösterilen tazmin miktarı hüküm tarihinden itibaren

[492] Erdal KULUÇLU (2012), "Kamu Mali Yönetiminde Bir Adalet Sağlama Aracı: Sayıştay İçtihadı Birleştirme Kararları", *Terazi Hukuk Dergisi*, Cilt 7, Sayı 65, s.90.
[493] Süha TANRIVER (2016), "Sayıştay ve Bilirkişilik", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Cilt 29, Sayı 122, s.259.
[494] Fikret ÇÖKER (1998), "Sayıştay ile Sorumlular Arasındaki İlişkiler", *Sayıştay Dergisi*, Cilt 9, Sayı 31, s. 87.

yasal faize tabi tutularak, İİK hükümlerine göre tahsil olunur (SK m.53).[495]

2.1.7. Yabancı Mahkeme Kararlarının Tenfizine İlişkin İlamlar

Devletlerin bağımsız ve egemen olmaları nedeniyle verilen mahkeme kararlarının kesin hüküm etkisi ve icrası kural olarak sadece karar veren devletin ülkesinde hüküm ve sonuç doğurur. Ancak uluslararası ilişkilerin gelişmesiyle beraber egemenlik ilkesine sıkı sıkıya bağlı kalınması halinde devletlerin karşılıklı çıkarlarının bozulmasına sebebiyet vermiştir. Bu nedenle yapılan düzenlemelerle yabancı bir mahkeme kararlarının bazı şartlar altında kendi ülkelerinde de bir geçerli olması için yabancı mahkeme kararlarının tanınması ve tenfizi kurumları meydana gelmiştir.[496]

Yabancı ülke mahkemelerince verilen kararların, yerli mahkeme kararları gibi sonuç doğurması, kesin hüküm kuvvetinin kabul edilmesine yabancı mahkeme kararlarının tanınması denir.[497] Buna karşılık yabancı mahkemelerce verilen kararların icra kabiliyetinden yararlanılmak isteniyor ise yabancı mahkeme kararının tenfizi gündeme gelir.[498] Yabancı mahkeme kararının tenfizine karar verilmesi ile beraber kararın tanınması da meydana gelmiş olur.[499] Tanıma ile beraber yabancı mahkeme kararlarının sahip olduğu kesin hüküm etkisi diğer ülkelerde de kabul edilirken; tenfiz ile beraber yabancı mahkeme ilamı diğer ülkelerde icra edilebilme olanağına kavuşmaktadır.

Tenfizine karar verilen yabancı ilâmlar Türk mahkemelerinden verilmiş ilâmlar gibi icra olunur (MÖHUK m. 57). Şu hâlde tenfizine karar verilmiş olan yabancı mahkeme kararları ilamlı icra hükümlerine göre yerine getirilir.

---

[495] *"6085 sayılı Sayıştay Kanunu'nun 53. maddesinde; "Sayıştay ilamları kesinleştikten sonra 90 gün içinde yerine getirilir. ....İlamlarda gösterilen tazmin miktarı hüküm tarihinden itibaren kanuni faize tabi olarak... İcra ve İflas Kanunu hükümlerine göre tahsil olunur." hükmü düzenlenmiştir. Somut olayda Sayıştay 6. Dairesi'nin 08.03.2011 tarihli ve 258 sayılı likit alacağın tahsili hükmünü içeren ilamına dayalı olarak karar altına alınan tazminatın tahsili amacıyla 13.11.2013 tarihinde ilamların icrası yolu ile takip başlatılmıştır. Bu durumda, mahkemece, özel yasasındaki mevcut düzenleme nazara alınarak, eda hükmü içeren ve kesinleşen Sayıştay kararı ile ilamların icrası yolu ile takip yapılabileceğinden, bu yöndeki şikayetin reddi ile diğer itirazların incelenerek oluşacak sonuca göre bir karar verilmesi yerine, yazılı gerekçeyle şikayetin kabulü ile icra emrinin iptali yönünde hüküm tesisi isabetsizdir."* Yargıtay 8. H.D. 06.02.2017 T. 2017/4301 E. 2017/1191 K. (Legalbank E.T:08.06.2022).

[496] Işıl ÖZKAN ve Uğur TÜTÜNCÜBAŞI (2020), *Uluslararası Usul Hukuku*, 2. Baskı, Adalet Yayınevi Ankara, s. 171.

[497] Vahit DOĞAN (2019), *Milletlerarası Özel Hukuk*, 5. Baskı, Savaş Yayınevi, Ankara, s. 114; Işıl ÖZKAN ve Uğur TÜTÜNCÜBAŞI 2020, age, s. 171.

[498] Işıl ÖZKAN ve Uğur TÜTÜNCÜBAŞI, age, 172; Vahit DOĞAN 2019, age, s. 116.

[499] age, s. 116.

Mahkemelerce verilen kararlar farklı nitelikte olabilir. Bu bağlamda bir kısım kararların icra kabiliyeti varken, bir kısım kararların icra kabiliyeti yoktur. İcra kabiliyeti olmayan kararlar yalnız tanınması söz konusu iken, icra kabiliyetini haiz kararlar ise icra edilebilmeleri için tenfizi söz konusudur.[500] Buna göre, tespit davaları ile inşai davalarda verilen kararların sadece tanınması söz konusu iken, eda davası sonucunda verilen kararların hem tanınması hem de tenfizi söz konusudur.[501] Ancak şunu da belirtmek gerekir; inşai davalar aynı zamanda edaya ilişkin mahkûmiyet hükmü içeriyorsa bu kararın edaya ilişkin bölümünün tenfizinin sağlanması gerekmektedir. Örneğin boşanma davaları inşai dava olup, yabancı mahkemelerce verilen kararın tanınması yeterlidir. Ancak, boşanma davasında tazminat, nafaka, çocuk teslimi gibi edaya ilişkin mahkûmiyet hükümleri varsa bunların icra edilebilmesi için kararın edaya ilişkin bölümü tenfiz edilmesi gerekir.[502]

Yabancı mahkeme ilamlarının tenfizi hakkındaki kararlara karşı kanun yoluna başvurulabilir. Kanun yoluna başvuru ile kararın icrası durur. Bu nedenle kararın ilamlı icraya konu olabilmesi için kesinleşmesi gerekmektedir (MÖHUK m. 57/II). Yargıtay da çeşitli kararlarında bu hususu belirtmiştir.[503]

---

[500] age, s.116.

[501] age, s.116.

[502] Coşkun ÇALDAĞ(2016), "Güncel Yargıtay Kararları Işığında Boşanma Kararlarının Dava Yoluyla Tanınması ve Tenfizi", *Dicle Üniversitesi Adalet Meslek Yüksek Okulu Dicle Adalet Dergisi*, Cilt 1, Sayı 1, s.61; "*Boşanma kararları hukuksal nitelikçe yenilik doğurucu kararlardandır. Yenilik doğrucu kararlar ise, bir hukuki durumun kurulması, değiştirilmesi veya ortadan kaldırılması için hak sahibinin iradesinin kafi gelmemesi ve durumun ancak bir mahkeme kararı ile doğmasının gerekli olduğu hallerde açılan dava sonucu verilen kararlardır. Bu kararların hukuki alanda etkili olmaları için icraya ihtiyaçları yoktur. Bu kararlar taşıdıkları insai tesir (yenilik doğrucu etki) ile arzu edilen sonuçları doğururlar. Hukukumuzda, yenilik doğurucu oldukları kabul edilen kararlar, babalık kararı, evlenmenin butlanı, ölüme bağlı tasarrufların iptali, nesebin reddi, evlat edinmeye izin ve boşanma kararları olarak sayılabilir. Bu kararların icra özelliği olmayıp; yabancı mahkeme kararı sadece bu kararlara yönelikse ve Türkiye'de nüfus kayıtlarında işlem yapılması amaçlanıyorsa, tanıma kararı bu amacı gerçekleştirmeye veterli olacaktır. Görülmektedir ki, boşanma kararları hukuki nitelikçe yenilik doğurucu kararlardan olmakla, tanımaları olanaklıdır. Ne var ki bir boşanma kararı aynı zamanda icraya koymayı gerektiren, bir eda kararını (tazminat, nafaka, çocuk teslimi gibi) da taşıyorsa bu halde kararın eda bölümü için tenfiz şartlarının aranması gerekir."* Yargıtay HGK 30.11.2011 T. 2011/2-593 E. 2011/726 K. (www.yargıtay.gov.tr E.T: 07.03.2022).

[503] *"Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanunun 50/1. maddesi gereğince, yabancı mahkemelerden hukuk davalarına ilişkin olarak verilmiş ve o devlet kanunlarına göre kesinleşmiş bulunan ilamların Türkiye'de icra olunabilmesi yetkili Türk Mahkemesi tarafından tenfiz kararı verilmesine bağlıdır. İcra takibinin dayanağı olan Büyükçekmece 1. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 01.06.2010 tarih ve 2010/698-2010/869 sayılı yabancı mahkeme ilamının tenfizine ilişkin ilamın temyiz edildiği ve dolayısıyla henüz kesinleşmediği anlaşılmaktadır. Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun'un 57/2. maddesi gereğince tenfiz kararının temyizi onun yerine getirilmesini durdurur. Bir başka anlatımla tenfiz kararlarının temyizi takibi durdurur. Bu husus kamu düzenine ilişkin olup, mahkemece resen göz önünde bulundurulması gerekir. O halde, mahkemece takibin durdurulmasına karar verilmesi gerekirken yazılı gerekçe ile şikâyetin reddi isabetsizidir."* Yargıtay

2.1.8. Yabancı Hakem Kararlarının Tenfizine İlişkin İlamlar

Kesinleşmiş ve icra kabiliyeti kazanmış veya taraflar için bağlayıcı olan yabancı hakem kararları tenfiz edilebilir. Yabancı hakem kararlarının tenfizi, tarafların yazılı olarak kararlaştırdıkları yer asliye mahkemesinden dilekçeyle istenir. Taraflar arasında böyle bir anlaşma olmadığı takdirde, aleyhine karar verilen tarafın Türkiye'deki yerleşim yeri, yoksa sâkin olduğu, bu da yoksa icraya konu teşkil edebilecek malların bulunduğu yer mahkemesi yetkili sayılır (MÖHUK m. 60). Yargıtay ticari dava niteliğindeki yabancı mahkeme kararının tenfizinde Asliye Ticaret Mahkemesinin görevli olduğunu kabul etmektedir.[504] 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş Görev ve Yetkilerin Kanunu'nun 5. maddesine göre, hakem kararlarının tanınması ve tenfizine ilişkin davada görevli mahkeme Asliye Ticaret Mahkemeleridir. Doktrinde ise bu yasa hükmü ile beraber yabancı hakem kararlarının tanınması ve tenfizinde uyuşmazlığın ticari iş veya dava niteliğinde olup olmadığına bakılmaksızın görevli mahkemenin asliye ticaret mahkemesi olduğu belirtilmiştir.[505]

Hakem kararlarının tenfizinde MÖHUK m. 55, m. 56 ve m. 57 hükümlerinin kıyas yoluyla uygulanır (MÖHUK m. 61/II). Bu bağlamda MÖHUK m. 57/II gereğince tenfiz isteminin kabul veya reddi hususunda verilen kararların temyizi genel hükümlere tâbi olduğu ve temyizin kararın yerine getirilmesini durduracağı

---

12. H.D.11.05.2012 T.2012/11505 E. 2012/16470 K. (www.yargıtay.gov.tr E.T: 07.03.2022). *"...icra takibinin dayanağı olan İstanbul 9.Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 21.03.2002 tarih ve 2000/414 E. 2002/142 K. sayılı yabancı mahkeme ilamının tenfizine iliskin hükmün henüz kesinlesmediği, davanak ilamın temyiz edildiği ve Yargıtay 3.Hukuk Dairesi tarafından 22.09.2008 tarihinde bozulduğu anlasılmıstır. Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanunun 41/2.maddesi gereğince tenfiz kararının temyizi onun yerine getirilmesini durdurur. Bir baska anlatımla tenfiz kararları kesinleşmeden takibe konulamaz. Bu husus kamu düzenine ilişkin olup, mahkemece re'sen göz önünde bulundurulması gerekir."* Yargıtay 12 H.D. 05.03.2009 T. 2008/22583 E. 2009/4706 K. (www.yargıtay.gov.tr E.T: 07.03.2022).

[504] *"5235 sayılı Kanunda değişiklik yapan 6545 sayılı Kanun, asliye ticaret mahkemelerinin toplu mahkeme olarak görev yapacağı uyuşmazlıkları sayarken yabancı hakem kararlarının tanınması ve tenfizine yönelik davaları da belirtmiştir. Bu düzenlemeye göre yabancı hakem kararlarının tanınması ve tenfizine yönelik davalarda tenfiz istenen para ile ölçülebilen miktara bakılmaksızın asliye ticaret mahkemeleri görevlidir ve bu mahkemeler anılan uyuşmazlıklarda yargılamayı heyet halinde yapacak ve kararını verecektir. Somut uyuşmazlıkta yabancı hakem kararının konusu ticari alım satımdan kaynaklanan bir uyuşmazlık olduğundan, Yargıtayın (19.Hukuk Dairesinin 26/01/2007 Tarih, 20016/11095 Esas 2007/451 Karar) yerleşik içtihat ve uygulamalarına göre esas uyuşmazlığın konusuna göre asliye ticaret mahkemeleri görevlidir."* Yargıtay 02.10.2017 T. 2017/7998 E. 2017/7167 K. (Legalbank E.T: 29.08.2022).

[505] Adnan DEYNEKLİ (2015), "Yabancı Hakem Kararlarının Türkiye'de Tanınması ve Tenfizinde Karşılaşılan Sorunlar", *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 16, Özel Sayı 2014, s.111.

belirtilmiştir. Dolasıyla tenfizine karar verilen yabancı hakem kararlarında, tenfiz kararına karşı temyiz kanun yoluna başvurulması halinde, hakem kararı temyiz incelemesi sonuçlanıncaya kadar icra edilmez.[506]

2.1.9. 5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu Bağlamında Sigorta Hakemi Kararlarına İtiraz

5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nu m. 30 gereğince sigorta ettiren veya sigorta sözleşmesinden menfaat sağlayan kişiler ile riski üstlenen taraf arasında sigorta sözleşmesinden veya hesaptan faydalanacak kişiler ile hesap arasında doğan uyuşmazlıkların çözümü amacıyla Sigorta Tahkim Komisyonu oluşturulduğu belirtilmiştir.

Sigorta tahkim komisyonunda yargılamanın taraflarını başvuran taraf ve başvurulan davalı oluşturmaktadır. Başvuran taraf gerçek kişi veya tüzel kişi iken, başvurulan davalı taraf, sigorta şirketleri ve güvence hesaplarıdır.[507]

İlgili sigorta kuruluşu ile uyuşmazlığa düşen taraf sigorta tahkim komisyonuna yaptığı başvuru üzerine öncelikli olarak raportörler inceleme yapar. Raportörler tarafından çözümlendirilemeyen başvurular sigorta hakemine iletilir (SgK m. 30/XV). Sigorta hakemi de görevlendirildiği tarihten itibaren en geç dört ay içinde karar vermesi gereklidir. Ancak bu süre tarafların açık ve yazılı rızası ile uzatılabilir (SgK m. 30/XVI).

Sigorta hakemi tarafından verilen kararlara karşı kanun itiraz yoluna başvurulabilmektedir. Eğer uyuşmazlık değeri sekiz bin Türk Lirası (2022 yılı için) altında ise hakemin verdiği karar kesindir. Ancak uyuşmazlık değeri sekiz bin Türk Lirasından fazla ise verilen kararın komisyonca ilgiliye bildirildiği tarihten itibaren on günlük süre içerisinde komisyon nezdinde itiraz edilebilir (SgK m. 30/XII). Yapılan itiraz üzerine hakem kararının icrası durur (SgK m. 30/XII). Yargıtay da sigorta hakemi kararlarına karşı itiraz edilmesi üzerine hakem kararının icrası duracağından icra takibini yapılmaması gerektiğini belirtmiştir.[508]

---

[506] Süha TANRIVER 1996, age, s.155; Mustafa Serdar ÖZBEK 2018, age, s. 801; Mustafa Serdar ÖZBEK 2016, agm, s. 53.

[507] Mehmet Tuğberk DEKAK (2019), *Sigorta Tahkiminde Yargılama Usulü* (Yüksek Lisans Tezi), Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, s.60.

[508] *"Mevcut yasaya göre değeri Beş bin Türk Lirası ve daha üzerindeki uyuşmazlıklar hakkında verilen hakem kararlarına karşı kararın Komisyonca ilgiliye bildiriminden itibaren on gün içinde bir defaya*

2.1.10. Mirasın Borca Batık Olduğunun ve Mirasın Hükmen Reddinin Tespitine İlişkin İlamlar

Mirasbırakanın ölümü ile beraber, tereke başkaca bir işleme gerek kalmadan mirasçılara geçer. Böyle bir sonucun ortaya çıkmasını isyemeyen mirasçılar bakımından öngörülen müessese mirasın reddi müessesidir.[509] Mirasın reddi, gerçek red ve hükmi red olarak ikiye ayrılmaktadır.[510] Mirasçının; üç aylık süre içersinde, mirasbırakanın son yerleşim yeri sulh hukuk mahkemsinde tek teraflı irade açıklması ile mirası red etmesine gerçek red denir (TMK m. 605/I).[511] Ölümü tarihinde miras bırakanın ödemeden aczi açıkça belli veya resmen tespit edilmiş ise, miras reddedilmiş sayılır. Buna da mirasın hükmen reddi denir (TMK m. 605/II).

Konumuz bakımından önem arz eden husus, mirasın hükmen reddidir. Mirasın hükmen reddi TMK m. 605/II'de düzenlenmiştir. Buna göre ölüm tarihinde miras bırakanın ödemeden aczi açıkça belli veya resmen tespit edilmiş ise miras reddedilmiş sayılır. Şu hâlde, mirasın hükmen reddinin söz konusu olabilmesi için varlığı aranan birtakım şartlar vardır. Bu bağlamda varlığı aranan ilk şart, miras bırakanın ölüm tarihi itibariyle borç ödemede acze düşmüş olması; ikinci olarak, miras bırakanın ödemenden aczi açıkça belli veya resmen tespit edilmiş olması gerekmektedir. Örneğin, miras bırakanın bir alacaklısının borç ödemeden aciz belgesi almış olması, miras bırakanın iflasına karar verilmiş olması veya büyük bir borcu için mallarının

---

mahsus olmak üzere Komisyon nezdinde itiraz edilebileceği ve itiraz üzerine hakem kararlarının icrasının duracağı belirtilmektedir. Somut olayda borçlunun Sigorta Tahkim Komisyonu'na 05.05.2015 tarihinde itiraz başvurusu yaptığı anlaşılmaktadır. O halde, mahkemece; borçlunun bu hükme dayanarak takibin durdurulmasına yönelik başvurusunun İcra Mahkemesi'nce incelenip sonuçlandırılması gerekirken işin esasına girilmeden yazılı gerekçeyle şikayetin reddine karar verilmesi doğru değildir." Yargıtay 8. H.D. 05.05.2016 T. 2015/21323 E. 2016/8338 K. (Legalbank E.T: 28.08.2022). *"Mevcut yasaya göre değeri Beş bin Türk Lirası ve daha üzerindeki uyuşmazlıklar hakkında verilen hakem kararlarına karşı kararın Komisyonca ilgiliye bildiriminden itibaren on gün içinde bir defaya mahsus olmak üzere Komisyon nezdinde itiraz edilebileceği ve itiraz üzerine hakem kararlarının icrasının duracağı belirtilmektedir. Somut olayda borçlunun Sigorta Tahkim Komisyonu'na 22.09.2015 tarihinde itiraz başvurusu yaptığı takibin ise daha önce 17.09.2015 tarihinde başlatıldığı anlaşılmaktadır. O halde, Mahkemece; itiraz başvurusunun takip başlatıldıktan sonra yapılması nedeniyle, takibin durdurulmasına karar verilmesi gerekirken yazılı gerekçeyle şikayetin reddine karar verilmesi doğru değildir."* Yargıtay 12 H.D. 08.10.2018 T. 2018/4094 E. 2018/9303 K. (Legalbank E.T: 28.08.2022).

[509] A. Dilşad KESKİN ve Huriye Reyhan DEMİRCİOĞLU (2021), *Medeni Hukuk–II (Eşya Hukuku-Miras Hukuku)*, 2.Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, s. 263; Baki İlkay ENGİN ve Rona Ahmet SEROZAN (2021), *Miras Hukuku*, 7.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, s. 508; Osman Gökhan ANTALYA (2021), *Miras Hukuku Cilt III*, 5.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, s. 429.

[510] A. Dilşad KESKİN ve Huriye Reyhan DEMİRCİOĞLU 2021, age, s.263; Mehmet AYAN (2016), *Miras Hukuku*, 9. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, s.275; Bilge ÖZTAN (2019), *Miras Hukuku*, 10.Bası, Yetkin Yayınları, Ankara, s.386.

[511] Osman Gökhan ANTALYA 2021, age, s. 434; Mehmet AYAN 2016c, age, s.276.

üzerine haciz konulmuş olması örnek verilebilir.[512]

Mirasın hükmen reddi; terekede bulunan malvarlığı değerinin, tereke borçlarını karşılamaya yetmediği durumlarda, mirasçıların sınırsız sorumluluğunu engelleme amacına hizmet etmektedir.[513] Dolasıyla burada terekenin borçları terekede bulunan malvarlığı değerinde fazla olduğu için, kanun koyucu mirası reddetme bağlamında herhangi bir özel şekil şartı öngörmeyip, mirasçı yerine, mirasın reddini kendisi yapar.[514] Şu hâlde mirasın hükmen reddinde kanunda aranan şartlar gerçekleşmişse, mirasın reddedilmiş olması bir karinedir. Ancak buna rağmen mirası kabul etmek isteyen mirasçılar varsa mirası açıkça kabul edebilirler.[515] Bu durumda da hükmi ret ortadan kalkar.[516] Öte yandan mirasçı olarak tereke işlemlerine karışan, terekenin olağan yönetimi niteliğinde olmayan veya miras bırakanın işlerinin yürütülmesi için gerekli olanın dışında işler yapan ya da tereke mallarını gizleyen veya kendisine mal eden mirasçı bakımından hükmi ret karinesi işlerlik kazanmaz. Bir başka ifade ile TMK m. 610/II mirasın hükmen reddi bakımından da uygulama alanı bulur.[517] Nitekim Yargıtay Hukuk Genel Kurulu da bir kararında bu hususu belirtmiştir.[518]

Mirasçılar, mirasın hükmen reddi bakımından kanunen aranan şartları gerçekleşmiş ise mahkemeye, mirası reddettiklerine dair bir açıklama da bulunma zorunluluğu yoktur.[519] Ancak mirasçılar, terekenin borca batık olduğundan bahisle, hükmi reddin tespiti davasını açabilirler.[520] Terekenin borca batık olduğunun tespitinden anlaşılması gereken husus ise; somut olay bakımından, hükmi reddin

---

[512] Bilge ÖZTAN 2019, age, s.387; Baki İlkay ENGİN ve Rona Ahmet SEROZAN 2021, age, s. 518.
[513] Hasan PETEK (2014), "Mirasın Hükmen Reddi", *Yaşar Üniversitesi Elektronik Dergisi*, Cilt 8, Özel Sayı, s. 2210; Baki İlkay ENGİN ve Rona Ahmet SEROZAN 2021, age, s. 518
[514] age, s. 518.
[515] Bilge ÖZTAN, 2019, age, s.387; A. Dilşad KESKİN ve Huriye Reyhan DEMİRCİOĞLU 2021, age, s. 264 Baki İlkay ENGİN ve Rona Ahmet SEROZAN 2021, age, s. 519; Osman Gökhan ANTALYA 2021, age, s. 435.
[516] A. Dilşad KESKİN ve Huriye Reyhan DEMİRCİOĞLU 2021, age, s.264.
[517] Baki İlkay ENGİN ve Rona Ahmet SEROZAN 2021, age, s. 520; Hasan PETEK 2014, agm, s. 2206.
[518] *"...hükmi reddin" sonuç doğurması için herhangi bir irade açıklaması ya da dava yolu öngörmemiştir. Öyle ki; reddin kendiliğinden oluştuğu kabul edilip, mirasın açılması ile kendiliğinden mirasçılara intikal edeceği (TMK m. 599) yönündeki kurala bir istisna getirilmiştir. Eğer mirasçı olabilecek kişi sarih irade beyanıyla ya da Türk Medeni Kanunu'nun 610. maddesinin ikinci cümlesinde açıklanan davranışlarla mirası kabul etmiş İse, zaten yapılabilecek bir işlem kalmamıştır."* Yargıtay HGK 16.04.2008T. 2008/4-332 E. 2008/336 K. (www.yargıtay.gov.tr. E.T:27.02.2022).
[519] Mehmet AKÇAAL (2019) "Hükmi Reddin Tespiti Davası", *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, Cilt 25, Sayı 2, s. 522.
[520] Mehmet AYAN 2016c, age, s.280; Mehmet AKÇAAL 2019, agm, s.522; Aydın Ebrar GÜNAL (2016), *Mirasın Reddi ve Hukuki Sonuçları* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, s.65.

şartlarının gerçekleşip gerçekleşmediğinin tespit edilmesidir.[521] Terekenin borca batık olduğunun tespiti davası için uygulamada ve doktrinde hükmen reddin tespiti davası ve borca bataklığın tespiti davası gibi terimlerde kullanılmaktadır.[522]

Mirasın hükmen reddi davasında, davacı taraf; mirasçılardır. Mirasçının yasal veya iradi mirasçı olmasının bir önemi yoktur; ancak mirası açık veya örtülü olarak kabul etmiş veya TMK m. 601/II'de yer alan fiilleri gerçekleştiren mirasçının bu davayı açamayacağını belirtmek gerekir.[523] Ayrıca her mirasçı kendi adına davayı açabilir. Zira burada mirasçılar arasında zorunlu dava arkadaşlığı bulunmamaktadır.[524]

Mirasın hükmen reddi davasında davalı taraf ise tereke alacaklılarıdır. Tereke alacaklıları gösterilmeden dava açılacak olursa verilecek karar tereke alacaklılarını bağlamaz.[525] Tereke alacaklıların tamamı ise mirasçılar tarafından bilinmeyebilir. Bu durumda davacı mirasçılar, bilinen tereke alacaklılarını hasım olarak göstermeleri gerekir.[526] Eğer davacı mirasçılar, bilinen tereke alacaklarının tamamını davalı olarak göstermemişlerse, uygulamaya göre hâkim bu eksikliğin giderilmesi için davacı mirasçılara süre vermesi gerekir.[527]

Mirasın hükmen reddinin tespiti davası, hukuki niteliği itibariyle bir tespit davasıdır. Söz konusu davada mahkeme hükmi reddin şartlarının gerçekleşip gerçekleşmediğini tespit eder.[528] Yargıtay Hukuk Genel Kurulu da mirasın hükmen reddinin tespiti davasının, menfi tespit davası niteliğinde olduğunu belirtmiştir.[529] Söz konusu dava ile sadece somut olay bağlamında mirasın hükmen reddinin şartlarının gerçekleşip gerçekleşmediği, dolasıyla da mirasçıların borçlu olup olmadığı tespiti amacı taşır; ayrıca mirasçıların tereke borcunu ödemesi yahut ödememesi şeklinde bir

---

[521] Mehmet AKÇAAL 2019, agm, s,522.
[522] agm, s,523; Hasan PETEK 2014, age, s.2220.
[523] Mehmet AKÇAAL 2019, agm, s,529
[524] agm, s.530.
[525] agm, s,522.
[526] Dilek CİNGÖZ (2014), *Bir Mükellef Hakkı Olarak Mirasın Reddi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, s.10; Mehmet AKÇAAL 2019, agm, s,530.
[527] Mehmet AKÇAAL 2019, agm, s, 522.
[528] agm, S. 523.
[529] *"...gerçekte de mirası hükmen ret etmis sayılan kisi, tereke alacaklıları aleyhine husumet yönelterek bu durumun tespitini isteyebileceği gibi; bunu def'i yolu ile de ileri sürebilir. Esasen borç tehdidi altında bulunan kisinin bu tespit davası icra iflas kanunun 72.maddesinde düzenlenen menfi tespit davasından ibarettir. O nedenle borçtan kurtulmada, diğer davalardaki usuli prosedür çerçevesinde incelenip karara bağlanacağı açıktır."*(Yargıtay HGK 14.03.2001 T. 2001/220 E. 2001/240 K. (Lexpera E.T: 27.02.2021).

eda hükmüne yer verilmez.[530]

Yargıtay kararları ile mirasın borca batık olduğunun ve mirasın hükmen reddinin tespitine ilişkin ilamların icra edilebilmesi kesinleşme şartına bağlıdır.[531] Bu dava bir tespit davası olduğu için önemle belirtmek gerekir ki; takibe konu olacak olan hususlar ilamda yer alan ve edaya ilişkin mahkûmiyet hükmü içeren kalemlerdir. Bu bağlamda mirasın borca batık olduğu ve mirasın hükmen reddinin tespitine ilişkin ilamda yer alan eklenti durumundaki yargılama giderleri ve avukat vekâlet ücreti gibi edaya ilişkin kayıt içeren hükümler bakımından ilamlı icra yolun başvurabilmek için asıl hüküm kesinleşmelidir.[532]

2.1.11. Kira Bedelinin (Parasının) Tespitine İlişkin İlamlar

Kira sözleşmesi TBK m. 299 ve devamı maddelerinde düzenlenmiştir. Buna göre kira sözleşmesi, kiraya verenin bir şeyin kullanılmasını veya kullanmayla birlikte ondan yararlanılmasını kiracıya bırakmayı, kiracının da buna karşılık kararlaştırılan kira bedelini ödemeyi üstlendiği sözleşme olarak tanımlanmıştır (TBK m. 299). Şu hâlde geçerli bir kira sözleşmesinin kurulabilmesi için varlığı aranan şartlardan biri de kira bedelidir.

Kira sözleşmesinde bedel paradır. Kullandırmanın karşılığı olarak bedel yerine başka beş kararlaştırılması halinde, artık bir kira sözleşmesinde bahsedilemez.[533] Taraflar kira bedelini serbestçe kararlaştırabilirler.[534] Keza taraflar akdettikleri

---

[530] Mehmet AKÇAAL 2019, agm, S. 523.

[531] *"İİK'nun 68/4. maddesinde; "Borçlu murisine ait bir alacak için takip edilmekte olup da, terekenin borca batık olduğunu ileri sürerse, bu hususta ilam getirmesi için kendisine münasip bir mühlet verilir. Bunun dışında itirazın kaldırılması talebinin kabul veya reddi için ileri sürülen iddia ve savunmalar, bekletici mesele yapılamaz" hükmü yer almaktadır. Buna göre borçlu mirasçıların başvuruları üzerine, icra mahkemesince borçlulara İİK.nın 68/3.maddesi uyarınca mirasın hükmen reddedilmiş olduğunun tespiti amacıyla mahkemede dava açmaları ve ilam getirmeleri için uygun bir süre verilmesi ve bu hususun bekletici mesele yapılması gerekir. Öte yandan, 6100 sayılı HMK'nun Geçici 3. maddesi yollamasıyla uygulanması gereken HUMK'nun 443/4. (HMK. 367/1 m.) maddesi gereğince, taşınmaza ve buna ilişkin ayni haklara, aile ve şahsın hukukuna ilişkin ilamların kesinleşmedikçe takibe konu edilemeyecekleri gibi, ...11.1979 günlü ve 1/3 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararı gereğince de tespit ilamlarının da kesinleşmedikçe infaza konu edilemeyecekleri açıktır."* Yargıtay 12. H.D. 02.10.2019 T. 2019/10933 E. 2019/13974 K. (Lexpera E.T: 27.02.2022).

[532] "*Takip dayanağı ilam mirasın borca batık olduğunun ve mirasın hükmen reddinin tesbitine ilişkindir. 12.11.1979 günlü ve 1/3 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararı gereğince tespit ilamları kesinleşmeden infaz edilemeyeceğinden, kararın kendisi kesinleşmedikçe takip yapılamayacağı gibi ilamda yazılı yargılama gideri ve avukatlık ücreti vs. gibi istekler için de karar kesinleşmedikçe infaz yapılamaz (HGK'nun 30.05.2001 tarih ve 2001/12-423 esas, 2001/456 karar sayılı ve 05.10.2005 tarih ve 12-534 sayılı kararları)."* Yargıtay 12. H.D. 06.12.2011 T. 2011/9558 E. 2011/26836 K. (Lexpera E.T: 27.02.2022).

[533] Ahmet M. KILIÇOĞLU 2021a, age, s. 224.

[534] age, s. 225.

sözleşme ile yeni kira döneminde kira bedeli konusunda anlaşabilirler.[535] Kira bedelinin ödenmesi TBK m. 313 gereğince kiracı bakımından bir borç teşkil etmektedir.

Konumuz bakımından önem arz eden husus, kira bedelinin tespitidir. Bu bağlamda kira bedelinin belirmesine ilişkin düzenleme konut ve çatılı işyeri kiraları başlığı altında TBK m. 344'te düzenlenmiş olup, kira bedelinin tespiti, taşınır veya taşınmaz niteliğindeki konut ve çatılı işyeri kiraları bakımından uygulama alanı bulur.[536]

Kira bedelinin tespitine ilişkin davanın açılması için varlığı aranan koşul; taraflar arasında sözlü veya yazılı olarak kurulmuş olan bir kira sözleşmesinin varlığıdır. Taraflar arasında kurulmuş bir kira sözleşmesi yoksa kira tespit davası açılamaz.[537]

Kira tespiti davasında davacı ve davalı taraf sözleşmenin tarafları oluşturmaktadır. Davayı kural olarak kiralayan taraf açar. Ancak somut olayın koşullarına göre kiracının da hukuki yararı varsa davayı açabilir.[538] Kiralayan tarafta birden ziyade kişi varsa davanın hepsi tarafından açılması gerekmektedir. Eğer kiralayanlardan sadece biri dava açmışsa diğerleri de rıza göstermek suretiyle davanın tarafı haline gelebilirler. Kira sözleşmesinde kiralayanın malik olması şart değildir. Bir başka ifade ile kiralayanın mutlaka malik olması gerekmez; malik dışında bir şahısta kiraya verebilir.[539] Bu durumda malik olmayan kiralayanda davayı açabilir. Sonuç olarak kira bedelinin tespiti davasını; kiracı, kiralayan, kiralanın maliki, paylı mülkiyette paydaşlar, el birliği mülkiyetinde maliklerin hepsi davayı açabilirler.[540]

Kira bedelinin belirlenmesi TBK m. 344'te düzenlenmiştir. İlk olarak taraflar yenilenen kira dönemlerinde uygulanacak kira bedeli konusunda anlaşabilirler. Bu anlaşmada kanun tarafların yapmış oldukları sözleşmeye bir sınırlandırma getirmiştir. Buna göre yenilenen kira dönemlerinde uygulanacak kira bedeline ilişkin anlaşmaları,

---

[535] age, s. 285.
[536] Gizem KILIÇ ÖZTÜRK (2017), "Kira Tespit Davası ve Esasları", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Cilt 29 Sayı 129, s. 237; Erhan GÜNAY (2022), *Konut ve Çatılı İşyeri Kiralarında Kira Tespiti ve Kira Sözleşmesinin Sona Erdirilmesi*, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, s.33.
[537] Erhan GÜNAY 2022, age, s. 33.
[538] Sevgican AYDIN (2010), "Kira Bedelinin Tespiti ve Uyarlama Davaları", *Terazi Hukuk Dergisi*, Cilt 5, Sayı 45, s. 49.
[539] Ahmet M. KILIÇOĞLU 2021a, age, s. 227.
[540] Sevgican AYDIN 2010, agm, s. 49.

bir önceki kira yılında tüketici fiyat endeksindeki on iki aylık ortalamalara göre değişim oranını geçmemek koşuluyla geçerli olur.[541] Tarafların bir yıldan daha uzun süreli kira sözleşmesi yapmaları halinde de bu hüküm uygulanır (TBK m. 344/I).

Taraflar kira sözleşmesinde yeni kira dönemi bakımından kira bedelinin artırılmayacağı yönünde anlaşmışlarsa yeni kira dönemlerinde bir önceki yıl TÜFE oranına bakılmaksızın kira bedelinde artışın talep edilmez.[542] Ancak taraflar yeni kira dönemi bakımından sözleşmede kira artışı yapılmayacağı yönünde bir kayıt yoksa veya kira bedelinde artış yapılacağı öngörülmüş ancak bu oran belirtilmemiş ise TBK m. 344/II uygulama alanı bulur.[543] Yine kanun koyucu anılan maddenin üçüncü fıkrasında ise beş yılda bir açılan kira bedelinin belirlenmesine ilişkin tespit davası öngörmüştür. Kira sözleşmesinin tarafları, yenilenen kira döneminde yeni kira bedeli konusunda anlaşamamaları halinde kira bedelinin tespiti davası açılır.[544]

Yargı kararları ile kira bedelinin tespitine ilişkin dava sonucunda verilen ilamın ve bu ilama bağlı yargılama gideri, avukat vekâlet ücreti gibi edaya ilişkin kayıt içeren feri nitelikteki hükümlerin icra edilebilmesi kesinleşme şartına bağlı tutulmuştur.[545]

Kira bedelinin tespitine ilişkin ilamın icrası konusunda ise doktrinde

---

[541] 08.06.2022 tarihinde yapılan düzenleme ile 01.07.2023 tarihine kadar geçerli olmak üzere kir artış oranı bir önceki yılı geçmemek üzere en fazla %25 olarak düzenlenmiştir.

[542] Ahmet M. KILIÇOĞLU 2021a, age, s. 287.

[543] age, s.287.

[544] Seçkin TOPUZ ve Gökçen TOPUZ (2008), "Yeni Dönem Kira Artış Oranını Sınırlandıran Kanun Hükümlerinin İptalinden Sonraki Hukuki Durum ve Kira Bedelinin Belirlenmesi Amacıyla Açılan Davaların Hukuki Niteliği", *Ankara Barosu Dergisi,* Yıl 66, Sayı 2 s. 85; Cevdet YAVUZ, Faruk ACAR ve Burak ÖZEN (2021), *Borçlar Hukuku Dersleri (Özel Hükümler)*, 17.Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, s. 344.

[545] *"...mahkemece 12.11.1979 ve 1/3 sayılı İçtihadı Birleştirme kararı kararı gereğince kira tespit ilamları kesinleşmeden infaz edilemeyeceği, bu nedenle kararın kendisi kesinleşmedikçe takip yapılamayacağı gibi ilamda yazılı yargılama gideri ve avukatlık ücreti vs. gibi istekler için de karar kesinleşmedikçe infaz yapılamayacağı gerekçesiyle takibin iptaline karar vermiştir. Özel daire yukarıda açıklanan nedenle kararı bozmuş yerel mahkeme aynı gerekçelerle direnmiştir. Tarafların karşılıklı iddia ve savunmalarına, dosyadaki tutanak ve kanıtlara, mahkeme kararında açıklanan gerektirici nedenlerle ve özellikle delillerin değerlendirilmesinde bir isabetsizlik bulunmamasına göre, usul ve yasaya uygun bulunan direnme kararının onanması gerekir."* Yargıtay HGK 30.05.2001 T. 2001/12-423 E. 2001/456 K. (Mustafa OSKAY ve diğerleri 2007, age, s. 647). *"...takip dayanağı kira tespit ilamı kesinleşmedikçe icra takibine konu edilemez. Ancak ayrıca aylık kira bedelinin tespitine yönelik bölüm de edaya ilişkin bir hüküm taşamadığından ilamların icrası yoluyla takibe konu edilemez. Bir başka anlatımla bu ilam aylık kira parasının tespitine ilişkindir. Bu nedenle alacaklının kira tespit kararındaki vekâlet ücreti, yargılama gideri ve harç dışında kalan kalelerin ilamlı icraya konu etmesi doğru olmadığından..."*Yargıtay 12. H.D. 12.06.2008 T. 2008/9339 E. 2008/12214 K. (www.yargıtay.gov.tr. E.T: 23.02.2022). "*Kira tespit ilamları kesinleşmedikçe icra edilmeyeceğinden ilamda ver avukatlık ücreti ve yargılama gideri kararın eklentisi niteliğinde olduğundan karar kesinleşmeden icra olunamazlar. Ne var ki bu hususta şikâyet süreye tabi olduğundan yasal süresinde ileri sürülmemesi halinde mahkemece resen dikkate alınmaz."* Yargıtay 12. H.D. 12.10.2006 T. 2006/15365 E. 2006/18985 K. (www.yargıtay.gov.tr. E.T. 24.02.2022).

tartışmalar vardır. Doktrindeki bir görüşe göre kira bedelinin tespiti davası sonucunda verilen ilam inşai nitelikte olup, kararın şekli anlamda kesinleşmesi ile kendiliğinden hüküm ve sonuçlarını doğurur.[546] Doktrindeki ikinci görüşe göre ise kira bedelinin tespiti davası sonucunda verilen ilam tespit hükmü olup, yargılama gideri ve avukat vekâlet ücreti eda hükmü içerdiği için ilamlı icra yoluna, kira farkı alacağı için ise ilamsız icra yoluna başvurulmalıdır. Ayrıca bu görüşe göre kira bedelinin tespiti davası soncunda verilen ilam kesinleşmeden icra edilebilmelidir.[547]

Kanımızca kira bedelinin tespiti davası kira farkı alacağını tespit etmeye hizmet eden bir tespit davasıdır. Bu bağlamda tespit davasında edaya ilişkin kayıt içeren yargılama gideri ve avukat vekâlet ücreti için ilamlı icra yoluna, kira farkı alacağı için ise ilamsız icra yoluna başvurulmalıdır. Ayrıca kira bedelinin tespiti davası sonucunda verilen ilam malvarlığı değerine ilişkin olması nedeniyle kesinleşmeden icra edilebilmelidir.

2.1.12. İş Yargısında Kesinleşmeden İcra Edilemeyecek İlamlar

2.1.12.1. Yorum Davasına İlişkin İlamlar

İşçi işveren arasındaki ilişkileri ve çalışma koşullarını topluca belirleyen sözleşmeye toplu iş sözleşmesi denilmektedir.[548] Toplu iş sözleşmesi uygulanırken sözleşmenin içermiş olduğu hükümler yeteri kadar açık olmayabilir. Bu durumda yoruma gitme gereği söz konusu olur. Buna göre toplu iş sözleşmesindeki hükümlerin ne anlama geldiği konusunda, taraflar arasında uyuşmazlık çıkması halinde mahkemede açılacak dava ile bu uyuşmazlık giderilir. Buna da yorum davası denir.[549] Yorum davası hukuki niteliği itibariyle tespit davası olup, mahkeme toplu iş sözleşmesi hükmünün anlamını tespit eder.[550]

Yorum davasına ilişkin olarak mahkemenin vermiş olduğu karar karşı istinaf kanun yoluna başvurulması üzerine bölge adliye mahkemesi, uyuşmazlığı iki ay içinde kesin olarak karara bağlar (STSK m. 53/I). Yorum davası sonucunda verilen kararın

---

[546] Özkan ÖZYAKIŞIR (2019), *Konut ve Çatılı İşyeri Kira Sözleşmelerinde Kira Bedeli*, Adalet Yayınevi, Ankara s.205; Erhan GÜNAY 2022, age, s. 32.
[547] Süha TANRIVER 1996, age, s. 167
[548] Ercan AKYİĞİT (2021), *Toplu İş Hukuku*, 3.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, s.325.
[549] Cevdet İlhan GÜNAY (2022), *İş Davaları*, 7.Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, s.1503; Ercan AKYİĞİT 2021, age, s.499
[550] Cevdet İlhan GÜNAY 2022, age, s. 1514; Ercan AKYİĞİT 2021, age, s. 499.

kesinleşmesi sonucunda benimsenen yorum, bundan sonra çıkacak uyuşmazlıklarda tarafları, tarafların üyelerini ve mahkemeyi bağlar.[551] Bir başka ifade ile toplu iş sözleşmesine ilişkin yorum davası sonucunda verilen karar kesinleştikten sonra tarafları ve ilgilileri bağlar.

Yorum davası, hukuki niteliği itibariyle tespit hükmü olduğu için ayrıca icra edilmesine gerek yoktur; bir başka ifade ile yorum davasına ilişkin kararın icrai niteliği bulunmaz.[552] Tespit davasında yargılama gideri ve vekâlet ücreti edaya ilişkin kayıt içerdiği için ilamlı icraya konu olacağından yorum davası sonucunda verilen ilamda yer alan ve edaya ilişkin kayıt içeren eklentiler ilamlı icraya konu olabilir. İlamın bir bütün olması nedeniyle ilamda yer alan eklentiler de asıl kararın tabi olduğu hukuki rejime tabidir.[553] Bu nedenle yorum davasına ilişkin ilamda yer alan ve edaya ilişkin kayıt içeren eklentilerin icra edilebilmesi için yorum davasına ilişkin ilam kesinleşmelidir.

2.1.12.2. Hizmet Tespit Davasına İlişkin İlamlar

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu kapsamında işverenin yükümlülüklerinden birisi de sigortalılığın bildirilmesidir. İşveren sigortalığı bildirmediği zaman, idari para cezası ve sigortalılığın yargı kararıyla tespit edilmesi olmak üzere iki sonucu vardır. Konumuz bakımından önem arz eden husus, sigortalılığın yargı kararıyla tespit ettirilmesidir.

Çalışanların sosyal sigorta edimlerinden faydalanabilmesi için, işverenin; işyerini ve sigortalıları bildirmesi ile birlikte aylık prim ve hizmet belgelerini vermesi ve prim ödeme yükümlülüğünü yerine getirmesi gerekmektedir.[554] Ancak işveren tarafından sigortalı olarak bildirilmesi gereken kişilerin, kuruma bildirmemesi veya kurumun bu durumu tespit edememesi halinde kaçak sigortalı çalıştırma ortaya çıkar,

---

[551] Cevdet İlhan GÜNAY 2022, age, s. 1520; Ercan AKYİĞİT 2021, age, s. 502.
[552] Cevdet İlhan GÜNAY 2022, age, s. 1520; Ercan AKYİĞİT 2021, age, s. 502.
[553] *"Diğer taraftan, İlam bir bütün olup, ilamda yer alan eklentiler de aynı kurala tabidir. İlamda yer alan tüm alacak kalemlerinin ilamın kesinleştiği tarihte muaccel hale geleceği belirgin olmakla, ilam kesinleşmeden eklentilerin ayrıca takibe konu edilmeleri de söz konusu olamayacaktır."* (Yargıtay HGK 05.10.2005 T. 2005/534 E. 2005/554 K. (Legalbank E.T: 23.05.2022); Yargıtay 12. H.D. 23.05.2006 T. 2006/8455 E. 2006/10829 K. (Legalbank E.T: 22.05.2022); Mustafa Serdar ÖZBEK 2018, age, s. 809; Mustafa Serdar ÖZBEK 2016, agm, s.60. *"...İlamın esası kesinleşmeden infaz edilemeyeceğine göre eklenti ve ayrıntılarda pek doğal olarak kesinleşmeden infaz olunamaz..."* (Yargıtay 12. H.D. 08.05.2007 T. 2007/ 6836 E. 2007/9224 K. (Legalbank E.T:22.05.2022).
[554] Meltem ÖZTÜRK (2021), *Hizmet Tespit Davası*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, s.73.

dolasıyla da kaçak sigortalı çalışan kişilerin en temel haklarından biri olan sosyal güvenlik haklarından yoksun bırakılmaları söz konusu olmaktadır.[555] Sigortalının kayıt dışı olan çalışmalarının kurum tarafından dikkate alınması için hizmet tespit davası açma olanağı bulunmaktadır.[556] 5510 sayılı kanunun m. 86/IX gereğince,

> *"Aylık prim ve hizmet belgesi veya muhtasar ve prim hizmet beyannamesi işveren tarafından verilmeyen veya çalıştıkları Kurumca tespit edilemeyen sigortalılar, çalıştıklarını hizmetlerinin geçtiği yılın sonundan başlayarak beş yıl içerisinde iş mahkemesine başvurarak, alacakları ilâm ile ispatlayabilirlerse, bunların mahkeme kararında belirtilen aylık kazanç toplamları ile prim ödeme gün sayıları dikkate alınır."*

Hizmet tespit davalarında esas itibariyle, 5510 sayılı yasa gereğince sigortalı sayılan işlerde çalışan kişilerin, hizmetlerinin karşılığı olan sosyal güvenlik haklarının korunmasına hizmet etme amacı güden bir davadır.[557]

Hizmet tespit davası, sigortalının hangi tarihler arasında kaç gün çalıştığı ve günlük ücretinin belirlenmesini konu alan müspet tespit davasıdır.[558] Davaya bakmak görevli görevli mahkeme 5510 sayılı yasanın m. 86/IX da belirtildiği üzere iş mahkemeleridir. Sözü edilen madde de "*tespit edilemeyen sigortalılar"* şeklinde bir ibareye yer vermek suretiyle davanın sigortalılar tarafından açılacağı belirtilmiştir. Ancak davanın kime karşı açılacağı madde de düzenlenmemiştir. 5521 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu m. 7 gereğince;

> *"Hizmet akdine tabi çalışmaları nedeniyle zorunlu sigortalılık sürelerinin tespiti talebi ile işveren aleyhine açılan davalarda, dava Kuruma resen ihbar edilir. İhbar üzerine davaya davalı yanında ferî müdahil olarak katılan Kurum, yanında katıldığı taraf başvurmasa dâhi kanun yoluna başvurabilir."*

Davanın sonuçlanması ile beraber sigortalı olarak bildirilmeyen süre, aylar itibariyle prim ödeme gün sayısı ve prime esas kazanç miktarı tespit edilir.[559] Tespit ilamı ile kurum, işverenden geçmiş dönemlere ilişkin primleri, sigortalı payı da dâhil

---

[555] age, s.73; A. Can TUNCAY ve Ömer EKMEKÇİ (2021), *Sosyal Güvenlik Hukuku Dersleri*, 21. Bası, Beta Yayınları, İstanbul, s.285.

[556] Erdal ARAP (2021), *Hizmet Tespit Davaları*, 2.Baskı, Ankara Seçkin Yayıncılık, s.66; Mehmet BULUT (2011), "Türk Hukuk Sisteminde Hizmet Sözleşmesi Gereği Açılan Hizmet Tespit Davaları", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Cilt 24, Sayı 97, s. 94; Meltem ÖZTÜRK 2021, age, s.74; A. Can TUNCAY ve Ömer EKMEKÇİ 2021, age, s.285.

[557] age, s.285.

[558] Meltem ÖZTÜRK 2021, age, s.76; Erdal ARAP 2021, age, s. 69.

[559] A. Can TUNCAY ve Ömer EKMEKÇİ 2021, age, s.303; Meltem ÖZTÜRK 2021, age, s.163.

olmak üzere gecikme zammı ile beraber tahsil etmektedir.[560] Kurumun, gerek hakkını tescili, prim ve diğer alacakların tahsili için hizmet tespit davasına ilişkin ilamın kesinleşmiş olması gerekmektedir.[561] Nitekim 5521 sayılı iş mahkemeleri kanunu m. 7/IV gereğince; "*Kurum, yargılama sonucu verilecek kararı kesinleştikten sonra uygulamakla yükümlüdür.*"

İlamın bir bütün olması nedeniyle hizmet tespit davasında yer alan yargılama giderleri ve avukat vekâlet ücreti gibi edaya ilişkin kayıt içeren hükümler bakımından ilamlı icraya başvurabilmek için, asıl hükmün şekli anlamda kesinleşmiş olması gerekmektedir.[562]

2.1.12.3. İşe İade Davasına İlişkin İlamlar

2.1.12.3.1. Genel Olarak

İşveren tarafından iş sözleşmesi feshedilen işçinin, bu feshin geçersizliğini tespit etmek amacıyla açmış olduğu davaya işe iade davası denir.[563] İşe iade davasında işçinin işe iadesi söz konusu olmayıp, işveren tarafından feshedilen iş sözleşmesinin feshinin geçersizliğine karar verilmesi söz konusudur.[564]

İş sözleşmesi feshedilen işçi; fesih bildiriminde sebep gösterilmediği veya gösterilen sebebin geçerli bir sebep olmadığı iddiasında ise fesih bildiriminin tebliği tarihinden itibaren bir ay içinde işe iade talebiyle arabulucuya başvurmalıdır. Arabuluculuk faaliyeti sonunda anlaşma olmazsa, son tutanağın düzenlendiği tarihten itibaren, iki hafta içinde iş mahkemesinde dava açılabilir (İşK m. 20/I). İşçinin bir aylık hak düşürücü süre içerisinde işe iade talebiyle arabulucuya başvurmaması halinde, artık işe iade davası açılamayacağı gibi işveren tarafından yapılmış olan fesihte geçerli bir feshin hüküm ve sonuçlarını doğurur.[565]

İşe iade davasını iş güvencesi kapsamında kalan işçiler tarafından

---

[560] age, s.165.
[561] Mustafa Serdar ÖZBEK 2018, age, s.816.
[562] *"Diğer taraftan, İlam bir bütün olup, ilamda yer alan eklentiler de aynı kurala tabidir. İlamda yer alan tüm alacak kalemlerinin ilamın kesinleştiği tarihte muaccel hale geleceği belirgin olmakla, ilam kesinleşmeden eklentilerin ayrıca takibe konu edilmeleri de söz konusu olamayacaktır."* (Yargıtay HGK 05.10.2005 T. 2005/534 E. 2005/554 K.: Legalbank E.T:23.05.2022); 12. H.D. 23.05.2006 T. 2006/8455 E. 2006/10829 K. (Legalbank E.T.22.05.2022); Mustafa Serdar ÖZBEK 2018, age, s.816.
[563] Nesibe KURT KONCA ve Ceren DAMAR 2016, agm, s. 204.
[564] Salim BOZOK (2019), *İşe İade Davasında Karar ve Kararın İcrası*, On İki Levha Yayınları, İstanbul, s. 179.
[565] Hamdi MOLLAMAHMUTOĞLU, Muhittin ASTARLI ve Ulaş BAYSAL (2019), *İş Hukuku Ders Kitabı, C.1*, 3.Baskı, Lykeion Yayınları, Ankara, s.293.

istenebilmektedir.[566] Buna göre otuz veya daha fazla işçi çalıştıran işyerlerinde en az altı aylık kıdemi olan işçinin belirsiz süreli iş sözleşmesini fesheden işveren, işçinin yeterliliğinden veya davranışlarından ya da işletmenin, işyerinin veya işin gereklerinden kaynaklanan geçerli bir sebebe dayanmak zorundadır. Aksi halde sözü edilen nedenler gerçekleşmemişse işçi işe iadesini isteyebilir.[567] Yine 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu m. 25/V gereğince sendikal bir nedenle iş sözleşmesinin feshi hâlinde işçi, işe iade davasını açma hakkına sahiptir.

İşverence geçerli sebep gösterilmediği veya gösterilen sebebin geçerli olmadığı mahkemece veya özel hakem tarafından tespit edilerek feshin geçersizliğine karar verildiğinde, işveren, işçiyi bir ay içinde işe başlatmak zorundadır. İşçiyi başvurusu üzerine işveren bir ay içinde işe başlatmaz ise, işçiye en az dört aylık ve en çok sekiz aylık ücreti tutarında tazminat ödemekle yükümlü olur (İşK m. 21/I). Ayrıca mahkeme veya özel hakem feshin geçersizliğine karar verdiğinde, işçinin işe başlatılmaması halinde ödenecek tazminat miktarını da belirler (İşK m. 21/II). Yine bu bağlamda Kararın kesinleşmesine kadar çalıştırılmadığı süre için işçiye en çok dört aya kadar doğmuş bulunan ücret ve diğer hakları ödenir (İşK m. 21/III).

Geçerli bir nedene dayanmayan feshin, geçersiz olduğuna karar verilmesi halinde işçi, kesinleşen mahkeme veya özel hakem kararının tebliğinden itibaren on işgünü içinde işe başlamak için işverene başvuruda bulunmak zorundadır. İşçi bu süre içinde başvuruda bulunmaz ise, işverence yapılmış olan fesih geçerli bir fesih sayılır ve işveren sadece bunun hukuki sonuçları ile sorumlu olur (İşK m. 21/VI).

İşçinin işe başlamak amacıyla işverene başvurması üzerine işveren, işçiyi işe başlatmaz ise işçiye en az dört aylık ve en çok sekiz aylık ücreti tutarında tazminat ödemekle yükümlü olur. Doktrindeki bir görüşe göre işveren burada ödediği tazminat mahkemece feshin geçersizliğine ilişkin olarak vermiş olduğu karara uymamanın bir yaptırımıdır.[568] Buna karşılık diğer görüşe göre ise burada işverenin seçimlik hakkı olduğu, dilerse işveren bu tazminatı ödemek suretiyle işçiyi işe başlatmayıp sözleşmeyi feshedebilir.[569]

İşe iade ilamlarının icra edilebilmesi için şekli anlamda kesinleşmiş olması

[566] Nesibe KURT KONCA ve Ceren DAMAR 2016, agm, s. 204.
[567] agm, s. 204.
[568] Hamdi MOLLAMAHMUTOĞLU, Muhittin ASTARLI ve Ulaş BAYSAL 2019, age, s. 297.
[569] Sarper SÜZEK (2020), *İş Hukuku*, 20. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, s.625; Mustafa BAYSAL ve Fuat BİRKAN (2022), *İş Davaları Rehberi*, 3.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, s.245.

gerekmektedir (İşK m. 21/VI). Burada önem arz eden hususlardan biri de işe iade hükmü ile beraber hükmedilen işe başlatmama tazminatı ile boşta geçen süre için hükmedilen ücretin ilamlı icraya konu olup olamayacağı hususudur. Bu nedenle işe iade davasının hukuki niteliğinin tespit edilmesinde yarar vardır.

2.1.12.3.2. Doktrin ve Yargıtay İçtihatları Bağlamında İşe İade Davasının Hukuki Niteliği

İşe iade davasının hukuki niteliği ile ilgili doktrinde farklı görüşler mevcuttur. Doktrindeki bir görüşe göre işe iade davası sonucunda verilen hüküm esas itibariyle bir işin yapılmasına ilişkin ve işçinin işe iadesini sağlamaya yönelik bir eda hükmüdür. Buna göre kanunda açıkça işe iade kavramının yer alması, feshin geçersizliğine karar verildiğinde, işverenin işçiyi işe başlatmak zorunda olması ve parasal haklar bakımından da ödeme yapması hususları dikkate alındığında işe iade davası, hukuki niteliği itibariyle eda davasıdır.[570] Ayrıca İş Kanunu m. 21/VII gereğince arabulucuda, tarafların anlaşması halinde bu anlaşma tutanağı da ilam niteliğine belge olduğu için HUAK gereğince ilamlı icraya konu olur. Bu kapsamda, işe iade konusunda hazırlanan anlaşma metni, ilamlı icraya konu olduğu halde, aynı olguları içeren mahkeme kararlarının tespit hükmü kabul edip ilamlı icranın konusu olmayacağının kabulü doğru değildir.[571] Sonuç itibariyle arabuluculuk belgesini ilamlı icra konusu yapıp aynı konudaki mahkeme kararını ilamsız icraya konu kılmak doğru olmayacağı için, işe iade davası sonunda verilen hükmün tespit hükmü olduğu düşünülemez.[572] İşçi, işverene başvurması, üzerine işe iade edilmediğinde ve buna bağlı olarak parasal hakları da ödenmediğinde sadece parasal hakları için ilamlı icra takibi yapması kabul edilebilir.[573]

Doktrinde ikinci bir görüşe göre işe iade davasının hukuki niteliği tespit hükmüdür.[574] Bu çerçevede işe iade davası üzerine mahkeme işverence yapılan feshin

---

[570] Muhammet ÖZEKES (2018), "7036 sayılı Kanunla Yapılan Değişikliklerin İşe İade Davasının Niteliği ve İcrasına Etkisi", *Sicil İş Hukuku Dergisi*, Sicil 2018/1, Sayı 39, s. 67-68.
[571] agm, s.70-71.
[572] agm, s.71.
[573] agm, s.72.
[574] Sarper SÜZEK 2020, age, s.628-629; Sarper SÜZEK (2018), "İşe İade Davalarında Yargı Kararı", *Sicil İş Hukuku Dergisi*, Sicil 2018/2, Sayı 40, s. 15; Ejder YILMAZ (2010), "İşe İade Davasında Verilen Hükmün İcra Takibine Konulması", *Sicil İş Hukuku Dergisi*, Sicil 2010/1, Sayı 17, s.49; Salim BOZOK 2019, age, s. 199; Osman Güven ÇANKAYA, Cevdet İlhan GÜNAY ve Seracettin GÖKTAŞ (2006), *İşe İade Davaları*, 2.Baskı Yetkin Yayınları, Ankara, s.222-223.

geçersizliğine yönelik bir tespit yapmaktadır. Yargıtay da bu görüştedir[575]. Doktrindeki bir görüşe göre de işe iade davasının hukuki niteliğinin tespit hükmü olmakla beraber ilamda yer alan boşta geçen süre ücretine ilişkin hükmün tespit değil, eda hükmü olduğunu belirtmiştir.[576]

İşe iade davasını tespit davası olarak kabul edilmesinin pratik sonucu verilen hükmün ilamlı icraya konu kılınamamasıdır. Nitekim tespit davalarında yargılama harç ve gideri ile vekâlet ücreti dışında ilamlı icra yoluna başvurulması söz konusu değildir.[577] Mahkemece işe iade kararının yanında hükmedilen ve işverenin, işçinin gerekli prosedürü yerine getirdiği halde işe başlatmaması üzerine, hükmedilen işe başlatmama tazminatı ile boşta geçen süre ücreti için ilamlı icra yoluna başvurulamaz. Bu halde işçi söz konusu alacaklar için ayrı bir dava açması yahut ilamsız icra yoluna başvurması gerekmektedir.[578] İşçinin söz konusu alacaklar için genel haciz yoluyla takip yapmasına karşılık, işverenin takibe itiraz etmesi halinde ise işçi itirazın iptali davası yoluna başvurabilir.[579]

Üçüncü görüşe göre ise işe iade davasının hukuki niteliği inşai hükümdür. Buna göre inşai davada yeni bir hukuki ilişki kurulması söz konusu olduğu için, işe iade davası sonucunda eğer işçinin işe iadesi yönünde karar verilecek olur ise işveren tarafından feshedilen iş sözleşmesinde feshin geçersizliğine karar verilir. Dolayısıyla da mahkemenin feshin geçersizliğine karar vermesi ile taraflar arasında kanundan dolayı iş sözleşmesi tekrar kurulur. Bunun soncunda da işveren işçiyi işe başlatması gerekmektedir.[580]

Kanımızca işe iade davasının hukuki niteliği bir tespit hükmüdür. Nitekim İş Kanunu m. 21 gereğince işverence geçerli sebep gösterilmediği veya gösterilen sebebin geçerli olmadığı mahkemece veya özel hakem tarafından tespit edilerek feshin

---

[575] *"Davacı işçi, iş sözleşmesinin geçerli sebep olmadan işverence feshedildiğini ileri sürerek feshin geçersizliğine ve işe iadesine karar verilmesini, işe başlatılmama halinde ödenmesi gereken tazminat ile boşta geçen süre ücret ve diğer haklarının belirlenmesini istemişti. ...somut dava işe iade davası olup, tespit hükmü niteliğindedir."* Yargıtay 22. H.D. 23.06.2017 T. 2017/36015 E. 2017/15437 K. (Lexpera E.T: 17.05.2022).

[576] Hamdi MOLLAMAHMUTOĞLU, Muhittin ASTARLI ve Ulaş BAYSAL (2014), *İş Hukuku*, 6. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, s. 1054.

[577] Baki KURU, Ramazan ARSLAN ve Ejder YILMAZ 2014, age, s. 263; Ramazan ARSLAN, Ejder YILMAZ, Sema TAŞPINAR AYVAZ ve Emel HANAĞASI 2020, age, s. 300; Süha TANRIVER, 1996, age, s. 69.

[578] Sarper SÜZEK 2020, age, s.631; Sarper SÜZEK 2018, agm, s. 17; Ejder YILMAZ 2010, agm, s.51.

[579] agm, s. 51.

[580] Mustafa Serdar ÖZBEK 2018, age, s. 826-827.

geçersizliğine karar verilmektedir. Dolayısıyla madde lafzından da anlaşılacağı üzere mahkeme veya özel hakem işveren tarafından yapılan feshin geçersizliği tespit etmektedir. Ayıca işe iade davası sonucunda işçinin haklılığına karar verilmiş olsa bile işverenin, işçiyi işe başlatma zorunluluğu yoktur. Zira işveren, işçiyi işe başlatmaması sonucunda, işe başlatmama tazminatını ödemektedir (İşK. m. 21/I).

2.12.3.3. İşe İade Davasına İlişkin İlamların İcrası

İşe iade davasının hukuki niteliğe eda hükmü olduğunu belirten görüşe göre işe iadeye ilişkin ilam veya ilam niteliğindeki belge ile işverene karşı ilamlı icra takibi yoluna başvurulacak ise ilam veya ilam niteliğindeki belge takip talebine eklenmelidir. İşçinin, işe iade hakkında ilamlı icra yoluna başvurması ile işverene başvuru zorunluluğunu da yerine getirmiş olacaktır. İşçi ilamlı icra yoluna başvurmadan süresi içinde işverene başvurmuş, ancak işveren işe başlatmamış ise işçi parasal alacaklar için ilamlı icra yoluna başvurabilir. İşveren; işçinin işe başlayabilmesi için gerekli prosedürleri yerine getirmediğine dayanarak icra emrine karşı koyabilir. Burada işveren takibe konu talep hakkının ortadan kalktığını ileri sürmek suretiyle itfa sebebine dayanarak icranın geri bırakılmasını isteyebilir.[581]

İşe iade davasının hukuki niteliğini tespit hükmü olarak kabul edilmesi halinde ise verilen hükmün ayrıca ilamlı icraya konulmasına gerek yoktur. Bu bağlamda tespit hükümlerinde yargılama gideri ve vekâlet ücreti dışında edaya ilişkin bir kayıt yoktur.[582] Dolayısıyla işe iade davasının hukuki niteliği tespit hükmü olarak kabul edilmesi halinde işe iade davası sonucunda verilen tespit kısmı için işverene icra emri gönderilmez; aksi halde işveren buna karşı şikâyet yoluna başvurabilir.[583] Yargılama gideri ve vekâlet ücreti ise edaya ilişkin bir hüküm içerdiği için ilamlı icra yoluna konu kılınabilir. Doktrinde bir görüşe göre her ne kadar işe iade davasında tespit hükmüne ilişkin kısım için kesinleşme şartı aranmış olsa da yargılama gideri ve vekâlet ücreti bakımından kanunda kesinleşmeden icraya konulamayacağına ilişkin bir düzenleme olmayıp, yargılama gideri ve vekâlet ücreti asıl hükmün kesinleşmesine bağlı olmadan ilamlı icraya konulabilir.[584] Yargıtay 12. Hukuk Dairesi de aynı yönde görüş

[581] Muhammet ÖZEKES 2018, agm, s. 71-72.
[582] Baki KURU ve Burak AYDIN 2020, age, s.144; Süha TANRIVER 1996, age, s. 67.
[583] Ejder YILMAZ 2010, agm, s. 51.
[584] agm, s.51.

belirtmiştir.[585]

İşe iade davasının hukuki niteliği tespit hükmü olarak kabul eden görüşe göre; işe iade davası sonucunda verilen feshin geçersizliği kararı gereğince, işçinin gerekli prosedürü yerine getirdiği halde, işverenin işe başlatmaması üzerine, hükmedilen işe başlatmama tazminatı ile boşta geçen süre ücreti için ilamlı icra yoluna başvurulamayacaktır. Bu halde işçi, söz konusu alacaklar için ayrı bir dava açması yahut ilamsız icra yoluna başvurması gerekmektedir.[586] Doktrindeki bir görüşe göre ise işe iade davasındaki parasal haklara ilişkin kısım her ne kadar şarta bağlı olsa da alacaklının elinde verme edimi biçiminde bir eda hükmü olduğu için hükmün parasal haklara ilişkin kısmı için ilamlı icra yoluna başvurulmalıdır.[587]

İşe iade davası inşa hüküm olarak kabul edilmesi halinde ise inşai dava sonucunda verilen hüküm inşai hüküm niteliğini taşıyacağı için bu hükmün yerine getirilmesi için ilamlı icra yoluna gidilmez. İnşai davanın kabul edilmesi ile verilen karar inşai niteliktedir. İnşai hükümlerin ise icra edilmesine gerek olmayıp inşai etki, hükmün verilmesi ve şekli anlamda kesinleşmesi ile kendiliğinden meydana gelir; eğer inşai hüküm aynı zamanda edaya ilişkin hükümler de içeriyorsa bu edimler bakımından ilamlı icra yoluna başvurulabilir.[588] İşe iade davası inşai dava olarak kabulü halinde dava sonucunda feshin geçersizliğine karar verilmesi ve bunun da şekli anlamda kesinleşmesi ile iş sözleşmesi kanun gereği kurulur. Dolayısıyla inşai dava sonucunda verilen hüküm inşai nitelikte olduğu için icra edilmesine gerek yoktur.[589] İşe iade davasının hukuki niteliği inşai hüküm olduğunu belirten görüşe göre; işverenin işçiyi işe başlatmaması üzerine işçinin, işe başlatmama tazminatı ve boşta geçen süreye ilişkin ücret için de ilamsız icra yoluna başvurulmalı, zira burada tazminatın doğumu şarta bağlıdır. Dolayısıyla yapılacak ilamsız takip üzerine eğer işveren işe iade bakımından işçinin gerekli şartları yerine getirmediyse buna itiraz edebilme ihtimali vardır; eğer ilamlı icra takibine başvurulursa işverenin itiraz hakkı bulunmayacaktır.

---

[585] "*Kabule göre de; 4857 sayılı İş Kanunu'nun 21.maddesinde, bu maddeye göre verilen işe iadeye ilişkin ilamların kesinleşmeden icraya konulamayacağına ilişkin özel bir hüküm bulunmadığı halde mahkemece ilamın kesinleşmeden icraya konulamayacağı gerekçesi ile takibin iptaline karar verilmesi doğru değildir.*" Yargıtay 12. H.D. 13.03.2007 T. 2007/1628 E. 2007/4593 K. (Mustafa OSKAY ve diğerleri 2007, age, s. 652).

[586] Sarper SÜZEK 2020, age, s. 631; Sarper SÜZEK 2018, agm, s. 17; Ejder YILMAZ 2010, agm, s. 51; Osman Güven ÇANKAYA, Cevdet İlhan GÜNAY ve Seracettin GÖKTAŞ 2006, age, s. 309.

[587] Salim BOZOK 2019, age, s. 200.

[588] Baki KURU ve Burak AYDIN 2020, age, s.146; Süha TANRIVER 1996, age, s. 65.

[589] Mustafa Serdar ÖZBEK 2018, age, s. 827-829.

Bu nedenle ilamsız icra yoluna başvurulmalıdır.[590] İşe iade davası ile feshin geçersizliğine karar verildiğinde davacı işçiye boşta geçen süreye ait ücreti de ödenmelidir. İşçinin boşta geçen süreye ait en çok dört aylık ücret ve diğer hakları bakımından her ne kadar bir miktar içerse de bu da şarta bağlı olduğu için ilamsız icra yoluna başvurulmalıdır.[591] Yine bu bağlamda işe iade davasının hukuki niteliği inşai hüküm olduğunu belirten görüşe göre işe iade davasında hükmedilen yargılama gideri ve avukat vekâlet ücretinin asıl alacağa bağlı olup, bu kapsamda işe iade davasına ilişkin ilam kesinleşmedikçe ilamlı icraya konulamaz.[592]

Kanımızca işe iade davasının hukuki niteliği tespit hükmü olup, sadece yargılama gideri ve avukat vekâlet ücreti için ilamlı icra yoluna başvurulmalıdır. İlam bir bütün olup ilamda yer alan eklentiler de asıl kararın tabi olduğu hukuki rejime tabidir.[593] Bu nedenle işe iade davası kesinleştikten sonra ilamda yer alan yargılama gideri ve avukat vekâlet ücreti için ilamlı icra yoluna başvurulmalıdır. Diğer hükümler ise şarta bağlı olması nedeniyle ilamsız icraya konu olmalıdır. İşveren, yapılan ilamsız icra takibinde işçinin, gerekli şartların yerine getirmediği kanısında ise ödeme emrine itiraz etmelidir. İtiraz üzerine de işçi itirazın iptali davasını açmalıdır.

2.1.12.4. 6356 Sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanununda Düzenlenen İş Kolu Tespitine İtiraz Davasına İlişkin İlamlar

Bir işyerinin girdiği işkolunun tespiti Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nca yapılır. Bakanlık, tespit ile ilgili kararını Resmî Gazete'de yayımlar. Bu tespite karşı ilgililer, kararın yayımından itibaren on beş gün içinde dava açabilir. Mahkeme iki ay içinde kararını verir. Karar hakkında istinaf kanun yoluna başvurulması hâlinde bölge adliye mahkemesi iki ay içinde kararını verir. Bu karara karşı temyiz yoluna başvurulması hâlinde Yargıtay, uyuşmazlığı iki ay içinde kesin olarak karara bağlar (STSK m. 5/I)

---

[590] age, s.832.
[591] age, s.833.
[592] age, s.834.
[593] *"Diğer taraftan, İlam bir bütün olup, ilamda yer alan eklentiler de aynı kurala tabidir. İlamda yer alan tüm alacak kalemlerinin ilamın kesinleştiği tarihte muaccel hale geleceği belirgin olmakla, ilam kesinleşmeden eklentilerin ayrıca takibe konu edilmeleri de sözkonusu olamayacaktır."* Yargıtay HGK 05.10.2005 T. 2005/534 E. 2005/554 K. (Legalbank E.T: 23.05.2022); 12. H.D. 23.05.2006 T. 2006/8455 E. 2006/10829 K. (Legalbank E.T: 22.05.2022).

6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu'nda düzenlenen işkolu tespitine itiraz davasına ilişkin ilamın icra edilebilmesi için kesinleşmesi gerekmektedir.[594] Bu kapsamda iş kolu tespitine itiraz davası niteliği itibariyle bir tespit davası olup, yargılama gideri ve avukat vekâlet ücreti için ilamlı icra yoluna başvurulabilir. Bu hükümlerinde ilamlı icraya konu olabilmesi için asıl hüküm kesinleşmelidir.[595]

2.1.12.5. 6356 Sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanununda Düzenlenen Yetki Tespitine İtiraz Davasına İlişkin İlamlar

Toplu iş sözleşmesinin yapılacağı işyeri veya işletmede hangi sendikanın iş kolu ve ünite barajının aşıp aşmadığının tespit edilip edilmediğinin belirlenmesine yetki tespiti denir.[596]

Toplu iş sözleşmesi yapmak isteyen işçi sendikası Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına başvurarak yetkili olduğunun tespitini ister. İşveren sendikası veya sendika üyesi olmayan işveren de bakanlığa başvurarak yetkili işçi sendikasının tespitini isteyebilir (STSK m. 42/I)

Bakanlık, kayıtlarına göre başvuru tarihi itibarıyla bir işçi sendikasının yetkili olduğunu tespit ettiğinde, başvuruyu, işyeri veya işletmedeki işçi ve üye sayısını, o işkolunda kurulu işçi sendikaları ile taraf olacak işveren sendikası veya sendika üyesi olmayan işverene altı iş günü içinde bildirir (STSK m. 42/II).

İşçi sendikasının yetki şartlarına sahip olmadığının ya da işyerinde yetki şartlarına sahip bir işçi sendikasının bulunmadığının tespiti hâlinde, bu bilgiler sadece başvuruyu yapan tarafa bildirilir (STSK m. 42/III).

Kendilerine 6356 sayılı STSK m. 42 gereğince gönderilen tespit yazısını alan işçi veya işveren sendikaları veya sendika üyesi olmayan işveren; taraflardan birinin veya her ikisinin yetki şartlarına sahip olmadığı veya kendisinin bu şartları taşıdığı yolundaki itirazını, nedenleri ile birlikte ilgili yazının tebliğ tarihinden itibaren altı iş

---

[594] Mustafa Serdar ÖZBEK ve Emre ERTAN (2020), "İşe İade İlâmlarının İcrasında Kesinleşme Şartı", *Sicil İş Hukuku Dergisi*, Sicil 2020/1, Sayı 43, s. 55.

[595] Mustafa Serdar ÖZBEK 2018, age, s. 809; Mustafa Serdar ÖZBEK 2016, agm, s.60; Yargıtay 12. H.D. 23.05.2006 T. 2006/8455 E. 2006/10829 K. (Legalbank E.T: 22.05.2022); *"...İlamın esası kesinleşmeden infaz edilemeyeceğine göre eklenti ve ayrıntılarda pek doğal olarak kesinleşmeden infaz olunamaz..."* (Yargıtay 12. H.D. 08.05.2007 T. 2007/ 6836 E. 2007/9224 K. (Legalbank E.T: 22.05.2022).

[596] Ercan AKYİĞİT 2021, age, s. 369.

günü içinde mahkemeye yapabilir (STSK m. 43/I).

İtiraz dilekçesinde veya ekinde somut delillerin yer almaması hâlinde itiraz incelenmeksizin reddedilir. İşçi ve üye sayılarının tespitinde maddi hata ve süreye ilişkin itirazları mahkeme altı iş günü içinde duruşma yapmaksızın kesin olarak karara bağlar. Bunların dışındaki itirazlar için mahkeme, duruşma yaparak karar verir ve bu karar hakkında istinaf yoluna başvurulması hâlinde bölge adliye mahkemesi bir ay içinde kararını verir. Bu karara karşı temyiz yoluna başvurulması hâlinde Yargıtay bir ay içinde kesin olarak karar verir (STSK m. 43/III).

6356 sayılı STSK m. 42/III gereğince kendisine yetki şartlarına sahip olmadığı bildirilen işçi sendikası, altı iş günü içinde yetkili olup olmadığının tespiti için dava açabilir. Mahkeme açılan davayı o işkolunda çalışan işçilerin en az yüzde birini üye kaydeden işçi sendikaları ile işveren sendikası veya sendika üyesi olmayan işverene de bildirir ve davayı iki ay içinde sonuçlandırır (STSK m. 43/IV).

Tespit yazısına süresi içinde itiraz edilmemişse sürenin bitimini takip eden altı iş günü içinde; yapılan itiraz reddedilmişse ya da kendisine yetki şartlarına sahip olmadığı bildirilen sendikanın itirazı sonucunda yetki şartlarına sahip olduğunu tespit eden kesinleşmiş mahkeme kararının tebliğ edildiği tarihten itibaren altı iş günü içinde; ilgili sendikaya, bakanlıkça bir yetki belgesi verilir (STSK m. 44).

6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu'nda düzenlenen yetki tespitine itiraz davası sonucunda verilen ilam iş yargısına ilişkin kesinleşmedikçe icra edilemeyen ilamlardandır (STSK m. 43/V).[597] Yetki tespitine itiraz davası niteliği itibariyle tespit davası olup bu nedenle tespit davasında yargılama gideri ve avukat vekâlet ücreti edaya ilişkin kayıt içerdiğinden ilamlı icraya konu olabilir. Bunların da icraya konulabilmesi içinde asıl kararın kesinleşmiş olması gerekir. Nitekim ilam bir bütün olup, ilamda yer alan ve asıl hükmün eklentisi niteliğinde tazminat, yargılama giderleri ve avukat vekâlet ücreti gibi taleplerde asıl hükmün tabi olduğu hukuki rejime tabi olup asıl hükmün kesinleşmesi üzerine ilamlı icra yoluna konu olabilirler.[598]

[597] Mustafa Serdar ÖZBEK ve Emre ERTAN 2020, agm, s. 55.

[598] Mustafa Serdar ÖZBEK 2018, age, s.809; Mustafa Serdar ÖZBEK 2016, agm, s. 60; 12. H.D. 23.05.2006 T. 2006/8455 E. 2006/10829 K. (Legalbank E.T:22.05.2022); *"...İlamın esası kesinleşmeden infaz edilemeyeceğine göre eklenti ve ayrıntılarda pek doğal olarak kesinleşmeden infaz olunamaz..."* (Yargıtay 12. H.D. 08.05.2007 T. 2007/ 6836 E. 2007/9224 K. (Legalbank E.T:22.05.2022).

2.1.13. İcra Hukukuna İlişkin Kesinleşmedikçe İcra Edilemeyecek İlamlar

2.1.13.1. Genel Olarak

İcra mahkemeleri tarafından verilmiş olan kararlara karşı istinaf veya temyiz kanun yoluna başvurulabilir. Bu bağlamda alt derece mahkemeleri kararına karşı istinaf kanun yoluna konu olacak kararın İİK m. 363'te belirtilen istinaf edilmeyen icra mahkemesi kararlarından olmaması gerekir. Ayrıca istinaf kanun yoluna konu kılınacak olan alacak, hak veya mal varlığı değerinin istinaf kanun yolu için öngörülen istinaf sınırından fazla olması gerekir.[599] Yine bölge adliye mahkemesi tarafından verilen ve temyiz sınırını geçen kararlara karşı da temyiz kanun yoluna başvurulabilir (İİK m. 364/I).

İcra mahkemesi kararlarına karşı istinaf veya temyiz kanun yoluna başvurulmuş olması satıştan başka hiçbir icra takip işlemini durdurmaz (İİK m. 363/IV, m. 364/III). Bir başka ifade ile icra mahkemesi kararlarının icra edilebilmesi için kararın kesinleşmiş olması şart değildir.[600]

İcra ve İflas Kanunu'nda icra mahkemeleri tarafından verilmiş olan bazı kararların kendisinden beklenen hüküm ve sonuçların meydana getirebilmesi için söz konusu kararın kesinleşmesi gerektiği belirtilmiştir. Örneğin icra mahkemeleri tarafından verilmiş olan sıra cetveline şikâyet ve itiraz (İİK m. 140), ihalenin feshinin reddi (İİK m. 134), hacizde istihkak (İİK m. 97) ilamlarının icra edilebilmesi için söz konusu ilamların kesinleşmiş olması gerekir.

Sıra cetveline karşı şikâyet yoluna başvurulması halinde görevli yargı yeri icra mahkemeleridir. Ancak sıra cetveline karşı itiraz kanun yoluna başvurulması halinde görevli yargı yeri asliye hukuk mahkemeleridir. Bu nedenle konunun bir bütün olarak değerlendirmek için tek başlıkta bu iki husus değerlendirilecektir.

---

[599] Baki KURU ve Burak AYDIN 2021c, age, s.346.

[600] *"HUMK'nun 443/4.maddesi gereğince gayrimenkule ve buna müteallik ayni haklara ve aile ve şahsın hukukuna mütedair hükümler kesinleşmedikçe infaz olunamaz. Ayrıca İİK'nun 363 ve sonraki maddelerinde, İcra Mahkemesince verilecek kararlardan temyizi kabil olanlar belirlenmiş, bunların infaz edilebilmesi için kesinleşmesi gerektiğine dair bir hükme yer verilmemiştir. Bir başka deyişle, icra mahkemesi kararlarının infazı için kesinleşmesi zorunlu bulunmamaktadır."* Yargıtay 12. H.D. 03.02.2005 T. 2004/24029 E. 2005/1717 K. (Mustafa OSKAY ve diğerleri 2007, age, s. 677).

2.1.13.2. Sıra Cetveline Karşı Şikâyet veya İtiraz Yoluna Başvuru Üzerine Verilen İlamlar

Borçluya ait haczi caiz mal ve haklar haczedildikten sonra bunların satımı gündeme gelir. Haczi caiz mal ve hakların satımı sonucunda elde edilen para, aynı derecede hacze iştirak etmiş olan alacaklıların alacaklarının ödenmesine yetmeyebilir. Böyle bir durumda icra dairesi sıra cetveli düzenleyecektir (İİK m. 140/I). Sıra cetveli alacaklıların, alacaklarının hangi sırada olduğu ve miktarının ne olduğunu gösteren bir belgedir.[601]

Sıra cetveli düzenlendikten sonra icra dairesi tarafından ilgililere tebliğ edilir (İİK m. 141). Tebliğ edilen sıra cetveli hukuka aykırı olarak düzenlenmiş olabilir. Dolasıyla ilgililerin bu aykırılığın giderilmesi için dava açabilirler (İİK m. 142/I).

Sıra cetvelinin hukuka aykırı bir şekilde düzenlenmesi üzerine ilgililer, sıra cetveline karşı şikâyet yolu ve sıra cetveline karşı itiraz davası olmak üzere başvurabilecekleri iki yol mevcuttur. İcra dairesi tarafından sıra cetveli düzenlenirken takip hukuku hükümlerine aykırı davranması ve yapılan işlemin hadiseye uygun düşmemesi halinde başvurulacak olan yol, sıra cetveline karşı şikâyet yoludur.[602] Sıra cetveline karşı yapılan şikâyette görevli yargı yeri icra mahkemeleridir (İİK m. 142/III). Buna karşılık, alacaklının sıra cetvelinde diğer bir alacaklının alacağına veya onun sırasına itiraz etmek istiyorsa başvuracağı yol Asliye Hukuk Mahkemesi'nde sıra cetveline karşı itiraz davasıdır.[603] Sıra cetveline karşı şikâyet veya itiraz davası açacak olan alacaklının, sıra cetvelinin kendisine tebliğ tarihinde itibaren yedi gün içinde ilgili haklarını kullanması gerekmektedir (İİK m. 142/I).

Sıra cetveline karşı yedi günlük süre içerisinde şikâyet ve itiraz yapılmadığı takdirde sıra cetveli kesinleşir. Sıra cetvelinin kesinleşmesi ile paraların

---

[601] Baki KURU, Ramazan ARSLAN ve Ejder YILMAZ 2009, age, s. 346; Murat ATALI, İbrahim ERMENEK ve Ersin ERDOĞAN, 2020, age, s. 329; Mustafa Kamil YILDIRIM ve Nevhis DEREN YILDIRIM (2021), *İcra ve İflas Hukuku*, 8.Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, s. 310; Ramazan ARSLAN, Ejder YILMAZ, Sema TAŞPINAR AYVAZ ve Emel HANAĞASI 2019, age, s. 346.

[602] Baki KURU ve Burak AYDIN 2021c, age, s.252; Murat ATALI, İbrahim ERMENEK ve Ersin ERDOĞAN 2020, age, s. 333; Ramazan ARSLAN, Ejder YILMAZ, Sema TAŞPINAR AYVAZ ve Emel HANAĞASI 2019, age, s.346; Mustafa Kamil YILDIRIM Nevhis DEREN YILDIRIM 2021, age, s. 312.

[603] Baki KURU ve Burak AYDIN 2021c, age, s. 253; Murat ATALI, İbrahim ERMENEK ve Ersin ERDOĞAN 2020, age, s. 334; Ramazan ARSLAN, Ejder YILMAZ, Sema TAŞPINAR AYVAZ ve Emel HANAĞASI 2019, age, s.347; Mustafa Kamil YILDIRIM ve Nevhis DEREN YILDIRIM 2021, age, s. 316.

paylaştırılması aşamasına geçilir.[604] Ancak yedi günlük süre içerisinde sıra cetveline karşı şikâyet yoluna veya itiraz davası açılması halinde, paraların paylaştırılması aşaması, şikâyet ve itirazların sonuçlanana kadar durup; sıra cetvelinin kesinleşmesi beklenir.[605] Yine verilen kararlara karşı kanun yoluna başvurulması halinde sıra cetveli kesinleşmeyeceğinden paraların paylaştırılması söz konusu olmayacaktır.[606] Ancak şunu da belirtmekte yarar var; sıra cetveline karşı şikâyet veya itiraz yoluna gidilmesi üzerine hak sahibi olan her alacaklı bir bankanın kesin ve süresiz teminat mektubunu dosyaya ibraz ederek payına düşen meblâğı tahsil edebilir (İİK m. 142/a).

Yargıtay 12. Hukuk Dairesi bir kararında sıra cetveline itiraz davası sonunda verilen ilamların, icraya konulabilmesi için ilamın kesinleşmesi koşuluna bağlı olmadığını belirtmiştir.[607] Sıra cetveline karşı yedi günlük süre icra mahkemesinde şikâyet yoluna veya genel mahkemelerde itiraz yoluna başvurulmuş olması halinde paylaştırma işlemleri şikâyet ve itirazın sonuçlanmasına kadar durdurulması ve sıra cetvelinin kesinleşmesinin beklenmesi gerekmektedir.[608] Dolayısıyla sıra cetveline itiraz edilmesi halinde ve bu kararın da kesinleşmesi ile sıra cetveli kesinleşecektir. Kanımızca sıra cetveline karşı genel mahkemelerde dava açılması halinde bu dava da kesinleşmedikçe icra edilmemesi gerekir.

Nihayet ilamın bir bütün olması nedeniyle asıl karara bağlı verilen yargılama gideri avukat vekâlet ücreti gibi edaya ilişkin kayıt içeren feri nitelikteki hükümler de asıl kararın kesinleşmesi üzerine icra edilebilir hale gelir.[609] Bu bağlamda sıra cetveline karşı şikâyet veya itiraz yoluna başvurulması üzerine bu ilamlara bağlı olan

---

[604] Baki KURU ve Burak AYDIN 2021c, age, s.252; Ramazan ARSLAN, Ejder YILMAZ, Sema TAŞPINAR AYVAZ ve Emel HANAĞASI 2019, age, s. 346; Mustafa Kamil YILDIRIM ve Nevhis DEREN YILDIRIM 2021, age, s.312.

[605] Baki KURU ve Burak AYDIN 2021c, age, s.252.

[606] Mustafa Serdar ÖZBEK 2016, agm, s. 65; Mustafa Serdar ÖZBEK 2018, age, s. 814.

[607] *"HUMK'nun 443/4. maddesinde maddesinde (gayrimenkule ve buna müteallik ayni haklara ve aile ve şahsın hukukuna) ilişkin hükümlerin kesinleşmeden icra olunamayacağı hükme bağlanmıştır. İcra takibinin dayanağı olan İstanbul 1.Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 23.11.2004 tarih ve 2004/45-368 sayılı kararı, sıra cetveline itiraz davası sonunda verilmiş olup, yukarıda sayılan ve kesinleşmeden icraya konamayacak ilamlardan bulunmadığı için, icraya konulabilmesi kesinleşme koşuluna bağlı değildir. O halde, borçlunun sair şikayet nedenleri incelenerek sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken eksik inceleme ile yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir."* Yargıtay 12. H.D. 27.05.2005 T. 2005/7911 E. 2005/11497 K. (Mustafa OSKAY ve diğerleri 2007, age, s. 673).

[608] Baki KURU ve Burak AYDIN 2021c, age, s.252.

[609] *"Diğer taraftan, İlam bir bütün olup, ilamda yer alan eklentiler de aynı kurala tabidir. İlamda yer alan tüm alacak kalemlerinin ilamın kesinleştiği tarihte muaccel hale geleceği belirgin olmakla, ilam kesinleşmeden eklentilerin ayrıca takibe konu edilmeleri de söz konusu olamayacaktır."* Yargıtay HGK 05.10.2005 T. 2005/534 E. 2005/554 K. (Legalbank E.T:23.05.2022); 12. H.D. 23.05.2006 T. 2006/8455 E. 2006/10829 K. (Legalbank E.T: 22.05.2022).

ve edaya ilişkin kayıt içeren yargılama gideri ve avukat vekâlet ücreti gibi feri nitelikteki hükümler asıl karar kesinleştikten sonra icra edilebilir hale gelmesi gerekir.

2.1.13.3. İhalenin Feshi İsteminin Reddine Yönelik İlamlar

Konumuz bakımından önem arz eden husus cebri icra prosedürü içerisinde işlerlik kazanmış olan ihalenin feshi kurumudur. Cebri icra yolu ile yapılan açık arttırma ile satış, Borçlar Kanunu bakımından bir işlem olamayıp, bir cebri icra işlemidir.[610]

İhalenin feshi; ihalenin kanuna aykırı ve usulsüz olarak yapılması halinde, ilgililerin icra mahkemesine şikâyet yoluyla başvurmaları sonucunda ihalenin iptalini sağlayan bir hukuksal yoldur.[611] İhalenin feshi İİK m. 134'te düzenlenmiştir. Esasen 134. madde hükmü taşınmaz satışlarına ilişkin bölümde yer alıyorsa da, taşınır ve diğer hakların paraya çevrilmesi konusunda da uygulama alanı bulur.[612]

İhalenin feshi için genel mahkemelerde dava açılamaz. Görevli mahkeme icra mahkemesi olup; yetkili icra mahkemesi ise satış yapan icra dairesinin bağlı bulunduğu icra mahkemesidir ve bu yetki kesin yetkidir.[613] İhale istinabe yoluyla yapılmışsa, istinabe olunan icra dairesinin bağlı bulunduğu icra mahkemesi ihalenin feshine ilişkin şikâyeti inceler.[614]

İhalenin feshi, ihale tarihinden itibaren yedi günlük süre içerisinde şikâyet yoluyla icra mahkemesinden istenir. İlgililerin ihale yapıldığı ana kadar cereyan eden muamelelerdeki yolsuzlukları en geç ihale günü öğrenmiş oldukları varsayılır (İİK m. 134/II). Bu şekilde ihalenin feshini isteme hakkındaki yedi günlük süre kural olarak ihale tarihinden itibaren başlar. Dolayısıyla da ihalenin kesinleşip kesinleşmediği de ihale tarihinden itibaren başlayacak olan yedi günlük süreye göre belirlenir.[615] Bazı

---

[610] Ramazan ARSLAN, Ejder YILMAZ, Sema TAŞPINAR AYVAZ ve Emel HANAĞASI 2019, age, s. 338.

[611] Baki KURU ve Burak AYDIN 2021c, age, s.242; Baki KURU, Ramazan ARSLAN ve Ejder YILMAZ 2009, age, s. 339; Ramazan ARSLAN, Ejder YILMAZ, Sema TAŞPINAR AYVAZ ve Emel HANAĞASI 2019, age, s.338; Hakan PEKCANITEZ, Oğuz ATALAY, Meral SUNGURTEKİN ÖZKAN ve Muhammet ÖZEKES 2021, age, s. 229.

[612] Murat ATALI, İbrahim ERMENEK ve Ersin ERDOĞAN 2020, age, s. 315; Ramazan ARSLAN, Ejder YILMAZ, Sema TAŞPINAR AYVAZ ve Emel HANAĞASI 2019, age, s. 338; Mustafa Kamil YILDIRIM ve Nevhis DEREN YILDIRIM 2021, age, s.303; Hakan PEKCANITEZ, Oğuz ATALAY, Meral SUNGURTEKİN ÖZKAN ve Muhammet ÖZEKES 2021, age, s. 229.

[613] Baki KURU ve Burak AYDIN 2021c, age, s. 245.

[614] İsmail ERCAN 2022, age, s. 699.

[615] Ramazan ARSLAN, Ejder YILMAZ, Sema TAŞPINAR AYVAZ ve Emel HANAĞASI 2019, age, s. 340; Baki KURU, Ramazan ARSLAN ve Ejder YILMAZ 2009, age, s. 340.

istisnai hallerde ise yedi günlük süre öğrenme tarihinden itibaren işlemeye başlar. Bu bağlamda; kendisine satış ilanı tebliğ edilmesi gereken ilgiliye gerekli tebliğin yapılmaması, satılan taşınmazın esaslı niteliğindeki hatanın sonradan öğrenilmesi, arttırmaya fesat karıştırıldığının sonradan öğrenilmesinde, yedi günlük şikâyet süresi öğrenme tarihinden itibaren başlar. Ancak ihalenin yapıldığına ilişkin kararın elektronik satış portalında ilan edildiği tarihten itibaren bir yıl geçmesiyle ihalenin feshi istenemeyecektir (İİK m. 134/X).

İhalenin feshi talebi şikâyet yoluyla istenildiğinden; şikâyette, bir dava olmadığı için burada normal davada olduğu gibi davacı ve davalı yoktur. İhale ile ilgili olan ilgililer vardır.[616] Dolasıyla ihalenin feshini isteyen kişi karşı taraf olarak bütün ilgilileri göstermesi gerekmektedir.[617] Eğer bütün ilgililer gösterilmemişse mahkeme ihalenin feshi talebini reddetmeyip, ilgilileri duruşmaya davet edip savunma hakkı verir. Nitekim Yargıtay da bu hususu belirtmiştir.[618]

İhalenin feshinde mahkeme tanık dâhil her türlü delile dayanmak suretiyle ihalenin feshinin gerekip gerekmediğine karar verecektir. Hâkim tarafların ikrarı ile bağlı olmayıp, gerekli araştırmayı yapacaktır. Bu nedenle de icra mahkemesinin ihalenin feshinin reddine yönelik kararı maddi anlamda kesin hüküm oluşturur.[619]

İhalenin feshi talep edilmiş olsa da alıcının satış bedelini ödenmesi gerekmektedir. İcra müdürü, ödenen ihale bedeli ile ilgili olarak, ihalenin feshine yönelik şikâyet sonucunda verilecek karar kesinleşinceye kadar para bankalarda nemalandırılır. İhalenin feshine ilişkin şikâyetin kabulüne veya reddine ilişkin kararın kesinleşmesi üzerine, ihale bedeli nemaları ile birlikte hak sahiplerine ödenir (İİK m. 134/VIII).

İhalenin feshi talebinde bulunulması üzerine mahkeme somut olay bağlamında ihalenin feshi sebebinin yerinde olmadığı veya gerçekleşmediği soncuna varmış ise

---

[616] İsmail ERCAN 2022, age, s.676; Baki KURU ve Burak AYDIN 2021c, age, s.247; Ramazan ARSLAN, Ejder YILMAZ, Sema TAŞPINAR AYVAZ ve Emel HANAĞASI 2019, age, s. 341; Baki KURU, Ramazan ARSLAN ve Ejder YILMAZ 2009, age, s. 341.

[617] Baki KURU ve Burak AYDIN 2021c, age, s. 247; Ramazan ARSLAN, Ejder YILMAZ, Sema TAŞPINAR AYVAZ ve Emel HANAĞASI 2019, age, s. 341; Baki KURU, Ramazan ARSLAN ve Ejder YILMAZ 2009, age, s. 341.

[618] *"İhalenin feshi istemi şikâyet niteliğinde olup Medeni Usul Hukuku anlamında dava olmadığından HMK'nun davaya ilişkin kuralları şikâyet hakkında uygun düştüğü ölçüde uygulanır. Bu nedenle hasmın gösterilmemesi ya da yanlış gösterilmesi ihalenin feshi isteminin reddini gerektirmez."* Yargıtay 12. H.D.25.11.2013 T. 2013/31045 E. 2013/37126 K. (www.yargıtay.gov.tr E.T: 05.03.2022).

[619] Ramazan ARSLAN, Ejder YILMAZ, Sema TAŞPINAR AYVAZ ve Emel HANAĞASI 2019, age, s. 341; Baki KURU, Ramazan ARSLAN ve Ejder YILMAZ 2009, age, s. 342.

ihalenin feshi talebini reddeder. Bu karara karşı ise istinaf sınırının geçmesi şartıyla bölge adliye mahkemesi nezdinde istinaf kanun yoluna başvurulabilir. Bölge adliye mahkemesinin kararına karşı ise Temyiz sınırını geçmesi şartıyla, Temyiz kanun yoluna başvurulabilir (İİK m. 363/I, m. 364)[620]. İhale bedelinin istinaf sınırını geçmesi şartıyla istinaf kanun yoluna başvurulup da, başvuru reddedilmiş veya istinaf kanun yoluna başvurulmamış ise karar kesinleşir. Yine istinaf kararına karşı temyiz sınırını geçmesi şartıyla temyiz kanun yoluna başvurulup da bu başvurunun reddedilmiş olması veya temyiz kanun yoluna hiç başvurulmamış ise ihalenin feshi talebinin reddi kararı kesinleşmiş olur.[621] Kararın kesinleşmesi ile birlikte ihale bedeli nemalarıyla birlikte alacaklıya ödenir, taşınmaz ise alıcının adına tescili için tapuya yazı yazılır.

Sonuç itibariyle icra müdürü, ödenen ihale bedeli ile ilgili olarak, ihalenin feshine yönelik şikâyet sonucunda verilecek karar kesinleşinceye kadar para bankalarda nemalandırılır. İhalenin feshine ilişkin şikâyetin kabulüne veya reddine ilişkin kararın kesinleşmesi üzerine, ihale bedeli nemaları ile birlikte hak sahiplerine ödenir (İİK m. 134/VII). Dolayısıyla ihalenin feshi isteminin reddine ilişkin ilam kesinleşmediği sürece kendisinden beklenen sonuç meydana gelmemektedir. Bu bağlamda Yargıtay da bazı kararlarında ihalenin feshi isteminin reddine yönelik ilamın kesinleşmeden icraya konu olamayacağını belirtmiştir.[622]

İhalenin feshinin talebinin reddine karar verilmiş ve bu kararda kesinleşmiş ise ihale bedeli nemaları ile ilgili hak sahiplerine ödenmesi, taşınmazın ihale alıcısı üçüncü kişi adına tapuda tescili, taşınmazın boşaltılması, taşınmaz veya taşınırın teslimi gibi bazı sonuçlar meydana gelir. Ayrıca yargılama harç ve giderleri gibi asıl hükmün eklentisi niteliğinde olan ve edaya ilişkin mahkûmiyet hükmü içeren hükümler bakımından ilamlı icra yoluna başvurmak gerekmektedir. Bu bağlamda yargılama harç ve giderleri ile diğer tazminatlar asıl hükmün eklentisi konumunda bulunduğu için, asıl hükmün kesinleşmesi üzerine bu kalemler ilamlı icraya konu olabilir.[623]

---

[620] Baki KURU ve Burak AYDIN 2021c, age, s. 248.
[621] Age, s. 248.
[622] Yargıtay 8. H.D. 16.02.2016 T. 2015/23088 E. 2016/2507 K. (www.yargıtay.gov.tr. E.T: 05.02.2022).
[623] *"6100 sayılı HMK'nun geçici 3. maddesi yollamasıyla uygulanması gereken HUMK'nun 443/1 (HMK. 367/1 m.) maddesi gereğince, temyiz kararın icrasını durdurmaz. Yani kural olarak kararın kesinleşmemiş olması, kararın yerine getirilmesini önlemez. Bu kuralın istisnaları da yine yasalarda düzenlenmiştir; ...ihale; ihalenin feshi talebinin reddi kararının kesinleşmesiyle sonuçlarını doğurur.*

2.1.13.4. Hacizde İstihkak Davasına İlişkin İlamlar

Takip borçlusuna ait olan mallar haczedilirken malın üçüncü bir kişiye ait olması söz konusu olabilir. Bu bağlamda haczedilen mal üzerinde alacaklı ve borçlu dışında üçüncü bir kişinin mülkiyet veya diğer ayni hak sahibi olduğunu iddia etmesi hususuna istihkak iddiası denir.[624] Yargıtay hacizde istihkak davasında icra mahkemelerince verilen davanın kabulüne ilişkin ilamlarda mülkiyetin tespiti söz konusu olduğu için bu ilamların kesinleşmedikçe icra edilemeyeceğini belirtmiştir.[625] İstihkak davasının kabulüne ilişkin kararda yer alan yargılama giderleri avukat vekâlet ücreti gibi feri nitelikteki hükümler de icra edilebilmesi ve haczin kaldırılması için kararın istihkak davasının kabulüne ilişkin kararın kesinleşmiş olması gerekir; buna karşılık istihkak davasının reddine ilişkin ilamın icra edilebilmesi için ilamın kesinleşmesine gerek yoktur.[626]

(İİK 134/5-6, 135 maddeleri gereğince taşınmazın ihale alıcısı 3. kişi adına tapuda tescili, taşınmazın boşaltılması, taşınmaz veya taşınırın teslimi ile ihale bedelinin alacaklıya ödenebilmesi gibi) Bu nedenle ihalenin feshi talebinin reddine ilişkin ilamlar ve feri'leri de kesinleşmeden takip konusu yapılamaz." Yargıtay 8. H.D. 28.09.2015 T.2015/6430 E. 2015/16867 K. (www.yargıtay.gov.tr. E.T: 05.02.2022). *"Şikâyetçi borçlu vekili İcra Mahkemesi'ne başvurusunda; icra takibine dayanak ilamın ihalenin feshine ilişkin olduğunu, kararın kesinleşmesi beklenmeden icra takibine konu edilemeyeceğini belirterek takibin iptalini talep etmiştir. Mahkemece takibe dayanak yapılan mahkeme ilamında ihalenin feshi istemli davanın reddine karar verildiği ve mahkemece nispi vekâlet ücretine hükmedildiği ve icra takibinde bu vekâlet ücretinin talep edildiği, ihalenin feshi davasının taşınmazın aynına iliskin olmayıp kural olarak kesinlesmeden takibe konulmasının mümkün olduğu, vekâlet ücretinin de alacağın fer'i niteliğinde olmakla kesinleşmeden takibe konulabileceği gerekçesiyle sikayetin reddine karar verilmistir. 6100 sayılı HMK'nun Geçici 3. maddesi vollamasıyla uygulanması gereken HUMK'nun 443/1 (HMK. 367/1 m.) maddesi gereğince, temyiz kararın icrasını durdurmaz. Yani kural olarak kararın kesinlesmemis olması, kararın yerine getirilmesini önlemez. Bu kuralın istisnaları da yine yasalarda düzenlenmistir. ...ihalenin feshi talebinin reddine iliskin kararlar kesinleşmeden icra takibine konu yapılamaz. Mahkemece şikâyetin kabulüne karar vermek gerekirken şikâyetin reddine karar vermek doğru değildir."* Yargıtay 8. H.D. 25.06.2015 T. 2015/7106 E. 2015/16241 K. (www.yargıtay.gov.tr E.T: 05.03.2022).

[624] Baki KURU ve Burak AYDIN 2021c, age, s. 206; Murat ATALI, İbrahim ERMENEK ve Ersin ERDOĞAN 2020, age, s. 258; Hakan PEKCANITEZ, Oğuz ATALAY, Meral SUNGURTEKİN ÖZKAN ve Muhammet ÖZEKES 2021, age, s.192.

[625] *"...istihkak davasının kabulüne ilişkin kararlar mülkiyetin tespiti ile ilgili olduğundan 12.11.1979 tarih ve 1-3 sayılı İBK. uyarınca kesinleşmeden infazı mümkün değildir. Şikayete konu olan haciz yazısının dayanağı istihkaka ilişkin mahkeme kararına dayanılarak menkullerle ilgili ek haciz ve muhafaza işleri talep edildiğinden buna ilişkin istihkak ilamı kesinleşmeden işlem yapılamaz."* Yargıtay 12. H.D. 08.10.2007 T. 2007/14714 E. 2007/18073 K. (Legalbank E.T: 09.06.2022).

[626] *"İstihkak davasının kabulüne ilişkin karardaki yargılama giderinin tahsili için kararın kesinleşmesi gerekir ise de redde ilişkin karardaki yargılama giderinin tahsili için kararın kesinleşmesine gerek yoktur. Merciin aksine düşünce ile kararın kesinleşmesinden bahisle şikâyetin kabulüne karar vermesi isabetsizdir."* (Yargıtay 12 H.D. 17.02.2000 T. 2000/1951 E. 2000/2500 K. (Mustafa OSKAY ve diğerleri 2007, age, s. 698).

2.1.14. İİK M.72 Bağlamında Açılan Menfi Tespit Davasında Hükmedilen Tazminat ve Diğer Giderlere İlişkin İlamlar

Tespit davasıyla mahkemeden, bir hakkın veya hukuki ilişkinin varlığının ya da yokluğunun yahut bir belgenin sahte olup olmadığının belirlenmesi talep edilir (HMK m. 106). İİK m. 72'de düzenlenen menfi tespit davası, takip hukuku bağlamında spesifik bir dava olduğunu belirtmekte yarar vardır. Bu bağlamda takip borçlusunun takibe konu kılınmış olan alacağın borçlusu olmadığının tespiti amacıyla açmış olduğu davaya menfi tespit davası denir.[627]

İcra ve İflas Kanunu m. 72'de düzenlenen menfi tespit davasının, genel olarak açılan menfi tespit davasından farklı iki yönü bulunmaktadır. İlk olarak İİK m. 72'ye göre açılan menfi tespit davasında, dava sonucunda ayrıca tazminata karar verilmesi söz konusudur. İkinci olarak birtakım şartların sağlanıyorsa takibin durdurulması söz konusudur.[628]

Borçlu, icra takibinden önce veya takip sırasında borçlu bulunmadığını ispat için menfi tespit davası açabilir (İİK m. 72/I). Takipten önce açılan menfi tespit davası ile takipten sonra açılan menfi tespit davasının icra takibine olan etkileri farklıdır. İcra takibinden önce açılan menfi tespit davasına bakan mahkeme, talep üzerine alacağın yüzde on beşinden aşağı olmamak üzere gösterilecek teminat mukabilinde, icra takibinin durdurulması hakkında ihtiyati tedbir kararı verebilir (İİK m. 72/II). Buna karşılık icra takibinden sonra açılan menfi tespit davasında ihtiyati tedbir yolu ile takibin durdurulmasına karar verilemez. Ancak, borçlu gecikmeden doğan zararları karşılamak ve alacağın yüzde on beşinden aşağı olmamak üzere göstereceği teminat karşılığında, mahkemeden ihtiyati tedbir yoluyla icra veznesindeki paranın alacaklıya verilmemesini isteyebilir (İİK m. 72/III).

Menfi tespit davası sonucunda iki türlü karar verilebilir. İlk olarak davacı borçlu tarafından açılmış olan menfi tespit davası, reddedilebilir. Böylece dava, alacaklı lehine sonuçlanacak; takip konusu alacağın maddi hukuk bakımından mevcut olduğu tespit edilmiş olur. Davanın alacaklı lehine sonuçlanmasıyla beraber, daha önce ihtiyati tedbir kararı ile icra takibinin durması ve icra veznesindeki para

[627] Baki KURU, Ramazan ARSLAN ve Ejder YILMAZ 2009, age, s. 214.
[628] Murat ATALI, İbrahim ERMENEK ve Ersin ERDOĞAN 2020, age, s. 341-342.

alacaklıya ödenmemesine karar verilmişse, bunlar kalkar (İİK m. 72/IV).[629] Tedbirin kalkması için kararın kesinleşmesine gerek yoktur.[630] Ayrıca mahkeme alacaklı ihtiyati tedbir hasebiyle alacağına geç kavuştuğu için, resen takip konusu alacağın %20'sinden aşağı olmamak üzere alacaklı lehine tazminata hükmeder.[631] İkinci olarak menfi tespit davası kabul edilebilir. Bir başka ifade ile dava, davacı borçlu lehine sonuçlanabilir. Bu durumda icra takibi daha önce tedbir kararı ile durdurulmamış ise, derhal durur. Takibin durması için kararın kesinleşmesine gerek yoktur.[632] Kararın kesinleşmesi ile hükmün içeriğine göre icra kısmen veya tamamen eski haline iade edilir. Ayrıca borçluyu menfi tespit davası açmaya zorlayan alacaklı; takibi, haksız ve kötü niyetli olarak yaptığı anlaşılırsa, borçlunun talebi üzerine, bu davadan kaynaklı uğradığı zarar nedeniyle takip konusu alacağın %20'sinden aşağı olmamak üzere tazminat ödemeye mahkûm edilir (İİK m. 72/V).

Menfi tespit davası açmış olan borçlunun, lehine sonuçlanan menfi tespit davası sonucunda, lehine hükmedilen tazminat ile yargılama harç ve giderleri bakımından ilamlı icra yoluna başvurabilir.[633] Esasen menfi tespit ilamı kesinleştikten sonra İİK m. 40 bağlamında icra kısmen veya tamamen eski haline iade olunur (İİK m. 72/V). Kanunda davanın kısmen veya tamamen eski haline iadesi için kararın kesinleşmesi arandığından, menfi tespit davası lehine sonuçlanan takip borçlusunun, lehine hükmedilen tazminat ile yargılama harç ve giderleri bakımından ilamlı icraya başvurabilmesi için menfi tespit davasının kesinleşmesi gerekmektedir.[634] Zira takip borçlusu tarafından açılan menfi tespit davasının reddi veya kabulüne ilişkin bölümü ile yargılama harçları, vekâlet ücreti ve hükmedilen tazminat bölümü bir bütün teşkil eder; söz konusu ilamın da icraya konu olabilmesi içinde bir bütün olarak ilamın kesinleşmiş olması gerekir.[635] Yargıtay da İİK m. 72 bağlamında açılan menfi tespit

[629] Baki KURU, Ramazan ARSLAN ve Ejder YILMAZ 2009, age, s.218; Hakan PEKCANITEZ, Oğuz ATALAY, Meral SUNGURTEKİN ÖZKAN ve Muhammet ÖZEKES 2021, age, s.140.
[630] Murat ATALI, İbrahim ERMENEK ve Ersin ERDOĞAN 2020, age, s.349.
[631] Baki KURU, Ramazan ARSLAN ve Ejder YILMAZ 2009, age, s. 218; Murat ATALI, İbrahim ERMENEK ve Ersin ERDOĞAN 2020, age, s.349.
[632] age, s. 350.
[633] Baki KURU ve Burak AYDIN 2021c, age, s.152.
[634] Baki KURU 2013, age, s. 926; Baki KURU 1993, age, s. 2221; Murat ATALI, İbrahim ERMENEK ve Ersin ERDOĞAN 2020, age, s.423; Mustafa Serdar ÖZBEK 2016, agm, s. 56; Mustafa Serdar ÖZBEK 2018, age, s.807; İsmail ERCAN 2022 age, s. 990.
[635] age, s.990; "*Kesinleşmeden icraya konulamayacak istisnai düzenlemelerden biri de İİK'nın 72. maddesinin 4 ve 5. fıkralarında yer alan menfi tespit davasına ilişkindir. Menfi tespit davasının reddi hâlinde ilam (İİK m. 36 ve HUMK m. 443/1 anlamında) eda hükmünü içeren bir ilam değildir. İİK'nın 72. maddesinin 4. fıkrasının 2. cümlesinde açıkça belirtildiği gibi alacaklının, lehine hükmedilen*

davasının ve eklentilerinin kesinleştikten sonra icraya konulabileceğini belirtmiştir.[636]

Menfi tespit davası takip alacaklısı lehine sonuçlanmış ise, tıpkı menfi tespit davasının borçlu lehine sonuçlanmasında olduğu gibi, takip alacaklısının lehine hükmedilen tazminat ile yargılama harç ve giderleri bakımından ilamlı icraya başvurabilmesi için menfi tespit davasının kesinleşmesi gerekmektedir.[637] Sonuç itibariyle menfi tespit davası sonucunda davayı kazanan ve lehine tazminata hükmedilen taraf menfi tespit ilamı kesinleşmedikçe hükmedilen tazminat ve yargılama giderleri bakımından ilamlı icra yoluna başvuramaz.[638]

Menfi tespit davası istirdat davasına dönüşmesi üzerine verilen kararın ilamlı icraya konu olabilmesi için kararın kesinleşmesi gerekmektedir.[639] Yargıtay da menfi tespit davası istirdat davasına dönüşmesi üzerine verilen kararın kesinleştikten sonra icra edileceğini belirtmiştir.[640] Buna karşılık bağımsız olarak açılan istirdat davası

---

tazminatı borçlunun gösterdiği teminattan alabilmesi için menfi tespit davasının reddine ilişkin kararın kesinleşmiş olması gerekir. Ayrıca ilam bir bütün olup, ilamda yer alan eklentiler de aynı kurala tabidir (Hukuk Genel Kurulunun 07.11.1990 tarihli ve 1990/12-446 E., 1990/564 K. sayılı, 05.10.2005 tarihli ve 2005/12-534 E., 2005/554 K. sayılı kararları)." Yargıtay HGK 09.03.2021 T. 2017/1873 E. 2021/230 K. (Lexpera E.T: 01.03.2022).

[636] *"Menfi tespit ilamları, İcra ve İflas Kanunu'nun 72/5. maddesi hükmüne göre kesinleşmeden takibe konulamaz. İlam bir bütün olup, ilamda yer alan eklentiler de aynı kurala tabidir. İlamda yer alan tüm alacak kalemlerinin, ilamın kesinleştiği tarihte muaccel hale geleceği belirgin olmakla, ilam kesinleşmeden eklentilerin de ayrıca takibe konu edilmeleri söz konusu olamaz. Diğer bir anlatımla; borçlunun borçlu olmadığını kanıtlamak için açtığı menfi tespit davası sonunda alınan ilamın, tazminat ve yargılama giderine ilişkin bölümleri, davanın kabulü ya da reddine ilişkin bölümü ile bir bütündür. Bu kalemlerin kesinleşmesi ve infazı ancak bir bütün olarak ilamın kesinleşmiş olmasına bağlıdır. Dolayısıyla, ilamın esas hakkındaki hükmü kesinleşmeden vekâlet ücreti ve icra inkâr tazminatına ilişkin hüküm bölümü ayrıca infaz ve icra takibine konu edilemez. HGK. 07/11/1990 tarih, 1990/12-46 esas, 1990/564 karar sayılı kararı, Dairemizin 28/04/2014 tarih 2014/8704 esas, 2014/8483 karar sayılı kararı."* Yargıtay 8. H.D. 27.01.2016 T.2014/21463 E. 2016/1315 K. (www.yargıtay.gov.tr. E.T.01.03.2021). *"Menfi tespit ilamının, İİK'nın 72/5. maddesi uyarınca kesinleşmeden takibe konulması olanaklı değildir. İlam bir bütün olup, ilamda yer alan eklentiler de aynı kurala tabidir. İlamda yer alan tüm alacak kalemlerinin ilamın kesinlestiği tarihte muaccel hale geleceği belirgin olmakla, ilam kesinleşmeden eklentilerin ayrıca takibe konu edilmeleri de söz konusu olamayacaktır. Diğer bir anlatımla; borçlunun borçlu olmadığını kanıtlamak için açtığı menfi (olumsuz) tespit davası sonunda alınan ilamın, yargılama gideri ve tazminata ilişkin bölümleri, davanın kabulü ya da reddine ilişkin bölümü ile bir bütündür. Bu kalemlerin kesinleşmesi ve infazı ancak bir bütün olarak ilamın kesinleşmiş olmasına bağlıdır. Dolayısıyla, ilamın esas hakkındaki hükmü kesinleşmeden vekâlet ücreti ve icra inkar tazminatına İlişkin hüküm bölümü ayrıca infaz ve icra takibine konu edilemez (HGK 05.10.2005 tarih ve 12-534 2005/554 sayılı kararı)."* Yargıtay 12. H.D. 16.03.2010 T. 2009/24238 E. 2010/6010 K. (www.yargıtay.gov.tr. E.T: 01.03.2021).

[637] Baki KURU 2013, age, s. 926; Baki KURU 1993, age, s. 2221; Murat ATALI, İbrahim ERMENEK ve Ersin ERDOĞAN 2020, age, s. 423; Mustafa Serdar ÖZBEK 2016, agm, s.57; Mustafa Serdar ÖZBEK 2018, age, s.808.

[638] Baki KURU 2013, age, s. 926; Baki KURU 1993, age, s. 2221.

[639] Baki KURU 2013, age, s. 926.

[640] *"...somut olayda takip dayanağı Ayvalık Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 2007/246 esas, 2009/277 karar sayılı, 28.05.2009 tarihli ilamının incelenmesinde, davanın menfi tespit olarak açıldığı ve yargılama sırasında istirdada dönüştüğü anlaşılmaktadır. Bu durumda yukarıda yapılan açıklamalar*

sonucunda verilen ilamın kesinleşmeden icraya konulabilir.[641]

2.1.15. İİK M. 89/IV Bağlamında Açılan Menfi Tespit Davasına İlişkin İlamlar

İİK m. 89'da borçlunun üçüncü kişilerde bulunan taşınır mal ve alacaklarının haczine ilişkin düzenleme yer almaktadır. Buna göre alacaklının talebi üzerine üçüncü kişiye haciz ihbarnameleri gönderilir. İcra müdürü tarafından gönderilen birinci ve ikinci haciz ihbarnamelerine üçüncü kişinin itiraz etmemesi üzerine kendisine üçüncü haczi ihbarnamesi gönderilir. Üçüncü kişi gönderilen üçüncü haciz ihbarnamesinden sonra on beş günlük süre içerisinde asliye hukuk mahkemesinde menfi tespit davası açabilir (İİK m. 89/III).[642] Açılan menfi tespit davasına ilişkin ilam kesinleşmedikçe üçüncü kişi mahkûm edildiği tazminatı ve zimmetinde sayılan borcu ödenmeye zorlanamaz (İİK m. 89/III).[643] İlamın bir bütün olması nedeniyle kesinleşmedikçe icra edilmeyen bir ilamda hükmedilen tazminat, yargılama gideri ve avukat vekâlet ücreti gibi asıl hükme bağlı olan ve edaya ilişkin kayıt içeren feri nitelikteki hükümler de asıl karar kesinleştikten sonra icraya konulur.[644] Bu nedenle İİK m. 89/IV bağlamında açılan menfi tespit davasında hükmedilen; tazminat, yargılama gideri ve avukat vekâlet ücreti gibi eda hükmü içeren kısımlar karar kesinleştikten sonra icraya konulması gerekir.

---

doğrultusunda, anılan ilamın icraya konulabilmesi için kesinleşmesi zorunlu olduğundan..." Yargıtay 12. H.D. 16.03.2010 T. 2009/24238 E. 2010/6010 K. (www.yargıtay.gov.tr. E.T: 01.03.2022). *"...hakkında takip yapılan borçluya karşı açılan menfi tespit davasının istirdat davasına dönüştüğü anlaşılmaktadır ki bu husus dayanak ilamda da açıkça belirtilmiştir. İİK'nun 72/b maddesi gereğince istirdada dönüsen davada istemin temeli menfi tespit davası olduğu için ilamda yer alan alacağın ilam kesinleşmeden takip konusu yapılmasına olanak yoktur."* (Yargıtay 12. H.D. 14.10.2010 T. 2010/9928 E. 2010/23345 K. (www.yargıtay.gov.tr. E.T: 01.03.2022).

[641] *"...bu durumda, takibin dayanağı olan ilamda, menfi tespit davasına konu olan çekten kaynaklanan alacak ile doğrudan istirdat davasına konu edilen çeklerden kaynaklanan alacaklar birbirinden farklı olup, anılan çeklerle ilgili olarak açılan istirdat davası sonucu verilen karar diğerinden bağımsız olarak kesinleşmeden takibe konulabilir. Bir başka deyişle, takibe konulan alacağın, menfi tespit davasından istirdat davasına dönüşen dava sonucu hükmolunan bir alacak olmadığı anlaşılmaktadır."* Yargıtay 12. H.D. 27.02.2019 T. 2018/5693 E.2019/3190 K. (Lexpera E.T. 02.03.2022).

[642] Baki KURU ve Burak AYDIN 2021c, age, s.183.

[643] Baki KURU 2013, age, s. 926; Baki KURU ve Burak AYDIN 2021c, age, s.183; "*İİK.nun 89. maddesi gereğince 2. haciz ihbarnamesinin tebliği üzerine 7 gün içinde menfi tesbit davası açılması ve yine bu süre içinde dava açıldığını tevsik eden belgenin icra dairesine ibrazı halinde takip durur. Bu halde, 3. şahıs dava neticesine kadar zimmetinde sayılan borcu ödemeye veya yedinde sayılan malı teslim etmeye zorlanamaz. (İİK. md. 89/3 c.4.) Kanunda (dava neticesine kadar) denildiğine göre, menfi tesbit davası hakkında verilecek karar kesinleşmedikçe, 3. şahıs zimmetinde sayılan borcu ödemeye zorlanamaz. (Prof. Dr. Baki Kuru İc. ve İf. Hukuku 1. cilt sayfa 719) İİK.nun 72 maddesi gereğince verilen menfi tesbit kararlarında da aynı kural uygulanmaktadır."* Yargıtay 12. H.D. 12.06.2003 T. 2003/11734 E. 2003/13957 K. (Legalbank E.T: 02.03.2022).

[644] Baki KURU 2013, age, s. 926.

2.1.16. İdari Yargıda Kesinleşmeden İcra Edilemeyecek İlamlar

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu m. 2/I gereğince idari yargı mercilerinde açılacak olan davalar düzenlenmiştir. Buna göre; İdarî işlemler hakkında yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından dolayı iptalleri için menfaatleri ihlâl edilenler tarafından açılan iptal davaları, idari eylem ve işlemlerden dolayı kişisel hakları doğrudan ihlal edilenler tarafından açılan tam yargı davaları, tahkim yolu öngörülen imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıklar hariç, kamu hizmetlerinden birinin yürütülmesi için yapılan her türlü idari sözleşmelerden dolayı taraflar arasında çıkan uyuşmazlıklara ilişkin davalar, idari yargıda açılan davalardır.

İdari yargıda açılan davalarda verilen kararlara karşı kanun yoluna başvurulduğunda söz konusu ilamın icra edilebilmesi için kesinleşmesinin aranıp aranmayacağı önem arz eden bir husustur. İdari yargıda da ilamların icrası bakımından adli yargıya ilişkin benzer bir anlayış söz konusu olup, temyiz veya istinaf kanun yoluna başvurulmuş olması, hâkim, mahkeme veya Danıştay kararlarının yürütülmesini durdurmaz. Ancak, bu kararların teminat karşılığında yürütülmesinin durdurulmasına temyiz istemini incelemeye yetkili Danıştay dava dairesi, kurulu veya istinaf başvurusunu incelemeye yetkili bölge idare mahkemesince karar verilebilir (İYUK m. 52/I). İptal davasının söz konusu olduğu hallerde ise teminat istenmeyebilir (İYUK m. 52/II). Ayrıca idareden ve adli yardımdan yararlananlardan teminat alınmaz (İYUK m. 52/III).

Kanun yoluna başvuru üzerine bölge idare mahkemesi kararı kaldırması veya Danıştay'ın yaptığı temyiz imcelemesi sonucunda kararı bozması halinde verilen kararlar ile kararın yürütülmesini kendiliğinden durdurur (İYUK m. 52/V). Şu halde idari yargı yerlerince verilmiş olan kararlara karşı kanun yoluna başvurulmuş olması bu kararın icra edilmesine engel değildir. Bir başka ifade ile idari yargı mercileri tarafından verilmiş olan kararların yerine getirilmesi için kesinleşmelerine gerek yoktur.[645]

İdari yargılamada hukukunda icra edilmesi kesinleşme şartının arandığı ilamlar da vardır. Örneğin, idarece verilmiş olan yıkım kararları kesinleşmedikçe icra

[645] Gürsel KAPLAN (2019), *İdari Yargılama Hukuku,* 4.Baskı, Ekin Yayınları, Bursa, s. 474.

edilmez.[646] Nitekim yıkım kararının kesinleşmeden icra edilmesi halinde, kararın eski haline iadesi güç ve imkânsız olabilir. Bu nedenle yıkım kararın kesinleşmeden icra edilmesi halinde idarenin sorumluluğu söz konusu olacaktır.[647]

İdare aleyhine açılan haciz ve ihtiyati hacze ilişkin davalarda verilen idare ve vergi mahkemeleri kararlarının icra edilmesi kesinleşme şartına bağlıydı. Bu kapsamda İYUK m. 28/1'gereğince "*…ancak haciz veya ihtiyati haciz uygulamaları ile ilgili davalarda verilen kararlar hakkında bu kararların kesinleşmesinden sonra idarece işlem tesis edilir*." Bu hükmü Anayasa Mahkemesi tarafından 10.07.2013 tarihli 2013/107 E. 2013/90 K. sayılı kararı ile iptal edilmiştir. Bu kapsamda idari yargıda haciz ve ihtiyati haciz ile ilgili davalarda verilen iptal kararları artık kesinleşmeden icra edilebilir.[648]

İdare hukukunda tam yargı davaları soncunda verilen ve eda hükmü içeren ilamlar bakımından ise İYUK m. 28/2 İİK ve HMK'ya yollama yaptığı için sözü edilen kanunlarda yer alan genel hükümlere göre icra edilmesi söz konusu olacaktır. Dolayısıyla tam yargı davası soncunda verilen ve edaya ilişkin kayıt içeren ilamların kesinleşmeden icraya konulabilir.[649] Yargıtay Hukuk Genel Kurulu da bir kararında bu hususu belirtmiştir.[650] Keza Yargıtay 12. Hukuk Dairesi tam yargı davaları hakkındaki kararların genel hükümlere göre ve kesinleşmeden icra edilebileceğini belirtmiştir.[651] Burada özellikle de şunu belirtmek gerekir; tam yargı davası sonucunda

---

[646] *"….yıkımına karar verilerek inşaatın 10 gün içinde yıktırılmasını yıktırılmadığı taktirde belediyece yıktırılacağının bildirildiği, davacı tarafından yıkılmaması üzerine de belediyece yıktırıldığı, yukarıda belirtilen mühürleme ve yıkım işlemine karşı herhangi bir dava açılmadığı ve kesinleştiği, yıkımın kesinleşmiş bir idari işlem gereğinin yerine getirilmesi amacıyla yapıldığı…"* (Danıştay 6. D. 02.11.1992 T.1991/1699 E. 1992/3936 K.(Legalbank E.T.:25.05.2022).

[647] Mustafa Serdar ÖZBEK 2018, age, s. 844.

[648] Yaşar GÜÇLÜ (2022), *İdari Yargıda Dava Rehberi*, 6.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, s.382.

[649] Gürsel KAPLAN 2019, age, s. 476. Mustafa Serdar ÖZBEK 2018, age, s.844.

[650] *"… idari yargıda tam yargı davaları sonucu verilen kararlardan, belli bir miktar içeren para alacağına ilişkin ilamların icra takibine konu yapılabilmesi için kesinleşmeleri gerekmediği gibi…"* (Yargıtay HGK 06.07.2011 T. 2011/12-322 E. 2011/464 K. (Legalbank E.T:25.05.2022).

[651] *"2577 sayılı yasanın 28/2.maddesinde tam yargı davaları hakkındaki kararlardan belli bir miktarı içerenlerin genel hükümler dairesinde infaz ve icra olunacağı yazılıdır. Bir başka değişle, idari yargının edayı içeren ilamları icra dairesinde infaz ve icra takibine konu edilebilir. Kesinleşmeden takibe konulamayacaklar aynı kanun 28/1.maddesine göre, idare aleyhine açılan ve haciz ve ihtiyati haciz ile uygulamaları ile ilgili davalarda verilen kararlar olup somut olaya uygulama olanağı yoktur."* Yargıtay 12. H.D. 29.03.2005 T. 2005/3388 E.2005/ 6629 K. (Legalbank E.T.25.05.2022). *"2577 sayılı yasanın 28/2.maddesine göre tam yargı davaları hakkındaki kararlardan, belli bir miktar içerenlerin genel hükümler dairesinde infaz ve icrası istenebilir. Bu durumda takip konusu edayı içeren ilamın kesinleşmesi beklenmeden ilamlı takibe konu edilebileceğinden istemin reddi yerine takip iptaline karar verilmesi isabetsizdir."* Yargıtay 12. H.D.28.02.2012 T. 2011/19906 E. 2012/5525 K. (Legalbank E.T: 25.05.2022).

verilen ve konusu bir miktar paranın ödenmesi olan ilamların icra takibine konulması için kesinleşme şartı aranmamakla beraber, İYUK m. 28/I gereğince 30 günlük sürenin beklenmesi gerekir. Bu durumda idare tarafından kararın yerine getirilmemesi halinde İcra ve İflas Kanunu hükümlerine göre karar icra edilecektir.[652] Yine her türlü idari davada hükmedilen avukat vekâlet ücreti ve yargılama giderleri içinde İYUK m. 28/II gereğince idareye başvuru yapılır. İdarenin kararı yerine getirmemesi halinde ise İcra ve İflas Kanunu hükümlerine göre icra edilmesi söz konusu olacaktır.[653]

Kesinleşmeden icra edilemeyecek ilamlar bakımından ilam kesinleştikten sonra icrası söz konusu olacağı için, ilamın kesinleşmesi ile idareye başvuru yapılacaktır; aksi halde icra edilmesi kesinleşmesine bağlı olan bir ilam henüz kesinleşmemiş ve idareye başvuru yapılmışsa idare ödeme yapmayacaktır. Kesinleşmeden icra edilen ilamlar bakımından kanun yoluna başvurulmuş ve teminat karşılığında kararın yürütmesi durdurulmuş ise bu durumda ilam alacaklısının yaptığı başvuru üzerine ödemeyi yapmayıp kararın kanun yolu incelemesi sonucunda kesinleşmesi beklenecektir. Eğer ilamlı alacaklısı idareye yaptığı başvuru üzerine idare karara karşı kanun yoluna başvurulduğu gerekçesiyle ilamın gerekleri yerine getirmez ise ilam alacaklısı ilamlı icra yoluna başvurup idarenin icranın durdurulması kararını almasını bekleyecektir.[654]

Yargıtay kararlarında vergi hukukuna ilişkin olan ilamlardan bazılarının da kesinleşmeden icra edilmeyeceği belirtilmiştir. Örneğin vergi mahkemelerince verilmiş olan ve fazla alınan harç ya da verginin iadesine ilişkin ilamın kesinleşmeden takip konusu yapılamayacağı belirtilmiştir.[655]

---

[652] Gürsel KAPLAN 2019, age, s. 477; Mustafa Serdar ÖZBEK 2018, age, s.845.
[653] Gürsel KAPLAN 2019, age, s. 477.
[654] Mustafa Serdar ÖZBEK 2018, age, s.839.
[655] *"Takip vergi mahkemesince verilmiş ilama dayanmaktadır. İlamda kesinleşmeye dair meşruhat yoktur. 2577 sayılı kanunun 28.maddesine göre, tam yargı davaları hakkındaki kararların genel hükümler dairesinde infaz ve icrası istenebilir. Ancak, olayda olduğu gibi vergi mahkemesinden verilmiş ve ziyade alınmış harç ya da verginin red ve iadesine dair kararların anılan yasanın 28/1.maddesi uyarınca kesinleşmesi gerektiği nazara alınmaksızın, yazılı şekilde karar verilmesi isabetsizdir."* Yargıtay 12. H.D. 17.01.1989 T. 1988/4802 E. 1989/305 K. (Talih UYAR 1996, age, s. 643); Yargıtay 12. H.D. 05.11.2002 T. 2002/20238 E. 2002/22528 K. (Talih UYAR, 2004, age, s.3203); Yargıtay 12. H.D. 07.02.2002 T. 2002/1225 E. 2002/2591 K. (Talih UYAR, 2004, age, s.3203).

2.1.17. Ceza Davaları Sonucunda Verilen Tazminat ve Eklentilerine İlişkin İlamlar

Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanunu[656] 4. maddesi gereğince mahkûmiyet hükümleri kesinleşmedikçe infaz olunamaz. Mahkûmiyet kararının eklentisi konumunda tazminat, yargılama giderleri ve vekâlet ücretinin de hüküm kesinleştikten sonra ilamlı icra takibine konu olabilir.[657] Yargıtay da mahkûmiyet hükümleri kesinleşmedikçe icra olunamayacağı gibi bu kararın eklentisi niteliğinde olan tazminat, yargılama giderleri ve avukat vekâlet ücreti gibi edaya ilişkin kayıt içeren feri nitelikteki hükümler de asıl hüküm kesinleşmedikçe icra edilemeyeceğini belirtmiştir.[658]

Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanun'da, verilen beraat kararında yer alan yargılama gideri ve avukat vekâlet ücreti bakımından ilamlı icraya başvurabilmek için ilamın kesinleşmesi gerektiğine ilişkin düzenleme yoktur. Kanunda açıkça bir düzenleme mevcut olmaması nedeniyle beraat kararı sonucunda ilamda yer alan yargılama giderleri ve avukat vekâlet ücreti bakımında ilamlı icraya başvurabilmek için kesinleşme şartı aranmamalıdır. Nitekim beraat kararı ile beraber sanık hemen salıverilmekte. Aynı serbesti beraat kararında öngörülen yargılama harç ve giderleri içinde tanınmalıdır.[659]

Koruma tedbirleri nedeniyle açılan tazminat davasına ilişkin ilam, kesinleşmeden ve idari başvuru süreci tamamlanmadan icra takibine konulamaz. Kesinleşen mahkeme kararında hükmedilen tazminat ile vekâlet ücreti, davacı veya vekilinin davalı idareye yazılı şekilde bildireceği banka hesap numarasına, bu bildirimin yapıldığı tarihten itibaren otuz gün içinde ödenir (CMK m. 142/X). Bu kapsamda gerekli ödemelerin yapılmaması halinde ilamlı icra yoluna başvurulacaktır.[660]

Ceza yargılamasında gerekli şartların mevcut olması halinde hükmün açıklanmasını geriye bırakılması kararı verilebilmektedir. Hükmün açıklanmasını

---

[656] 13.12. 2004 tarih ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanun (RG. T.29.12.2004 S.25685)
[657] İsmail ERCAN 2022, age, s. 992.
[658] Yargıtay 12. H.D. 29.05.2008 T. 2008/8017 E. 2008/10991 K. (Legalbank E.T: 07.06.2022); Yargıtay 12. H.D. 04.11.2010 T. 2010/13271 E. 2010/25944 K. (Legalbank E.T:07.06.2022)
[659] Süha TANRIVER 1996, age, s. 157.
[660] Bahri ÖZTÜRK, Behiye Eker KAZANCI ve Sesim Soyer GÜLEÇ (2022), *Ceza Muhakemesi Hukukunda Koruma Tedbirleri*, 5.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, s.401.

geriye bırakılması kararı mahkûmiyet hükmü içermediğinden kesinleşmeden takibe konulabilir.[661] Nitekim Yargıtay Hukuk Genel Kurulu da hükmünün açıklanmasının geriye bırakılmasının kesin bir mahkûmiyet anlamında olmadığı için hukuk hâkimini bağlamayacağını belirtmiştir.[662]

İcra ve İflas Kanunu m. 89'da esas itibariyle borçlunun üçüncü kişilerde bulunan hak ve alacaklarının haczine ilişkin düzenleme yer almaktadır. Üçüncü kişinin kendisine gönderilen haciz ihbarnamelerine gerçeği yansıtmayacak şekilde itiraz etmesi halinde alacaklının, icra mahkemesine başvurmak suretiyle haciz ihbarnamelerine doğruyu yansıtmayacak şekilde itiraz eden kişinin İİK m. 338/I'e göre cezalandırılmasını ve ayrıca tazminat isteyebilir (İİK m. 89/IV). Yapılacak olan yargılama ceza davası niteliğinde olduğu için icra mahkemesinin tazminata ilişkin kararının icra edilebilmesi için kesinleşmesi gerekir.[663] Ayrıca ilamda yer alan tazminat, yargılama gideri ve avukat vekâlet ücreti de kararın kesinleşmesi üzerine icra edilebilir hale gelecektir.[664]

6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun m. 13 gereğince tedbir kararlarına aykırılık nedeniyle şiddet uygulayan eş hakkında verilen zorlama hapsine dair aile mahkemesi kararları aynı kanunun m. 9'da belirtilen itiraz sürecini tamamlandıktan sonra ve kararın kesinleşmesi ile infaz olunur.[665]

---

[661] İsmail ERCAN 2022, age, s. 992.

[662] *"...hükmünden de anlaşılacağı üzere ceza mahkemesi kararının maddi olgu yönüyle kesinleşmiş olması gerekir. Eğer bu yönden kesinleşmiş bir ceza mahkemesi kararı bulunmuyorsa, hukuk hâkimini bağlayacak bir ceza mahkemesi kararından da söz etmek mümkün değildir. Aksi düşünüldüğü takdirde beş yıllık deneme süresi içinde bir suç işlendiğinde mahkemece hüküm açıklanacak ve temyiz hakkı doğacak; şayet yapılan temyiz incelemesinde ceza mahkemesi kararı bozulursa hukuk mahkemesinin kararının da dayanağı ortadan kalkacak ve yargılamanın yenilenmesi gündeme gelecektir. Bu durum ise adalete olan güven ve saygıyı zedeleyecektir..."* Yargıtay HGK 01.02.2012 T. 2011/19-639 E. 2012/30 K. (Legalbank E.T: 08.06.2022).

[663] Ahmet Cahit İYİLİKLİ 2020, age, s. 86.

[664] *"...somut olayda takip dayanağı, Beykoz İcra Hukuk Mahkemesi'nin 15.02.2013 tarih ve 2011/102 Esas, 2013/49 Karar sayılı ilamında; "İİK'nun 338. maddesi gereğince sanıkların 3 ay hapis cezası ile cezalandırılmalarına, asıl alacak olan 295.748.92 TL tazminatın yasal faiziyle birlikte davalı şirketten alınarak davacıya verilmesine" karar verildiği, şikayete konu icra takip dosyasında ilamda hükmedilen tazminat, yargılama gideri ve vekalet ücreti alacağı ve bunların faizlerinin talep edildiği, ilamın kesinleşmediği anlaşılmaktadır. Takip konusu ilam tazminat hükmüyle birlikte hapis cezası da içermekte olup; ceza mahkumiyet ilamları kesinleşmeden icra edilemeyeceğinden, bu kararın eklentisi olan tazminat, yargılama gideri ve vekalet ücreti de kesinleşmeden infaz olunamaz. O halde, Mahkemece şikâyetin yukarıda yazılı gerekçeyle kabulü ile takibin iptaline karar verilmesi yerine, yazılı şekilde istemin reddi yönünde hüküm tesisi isabetsizdir."* Yargıtay 8. H.D. 16.12.2014 T. 2014/16692 E. 2014/22357 K. (Legalbank E.T: 08.06.2022).

[665] Mustafa Serdar ÖZBEK 2018, age, s. 806.

2.2. KESİNLEŞMEDEN İCRAYA KONULAMAYACAK İLAMIN KESİNLEŞMEDEN İCRAYA KONULMASI

2.2.1. Genel Olarak

Kesinleşmedikçe icra edilmeyen bir ilamın icra edilebilmesinin koşulu, söz konusu ilamın şekli anlamda kesinleşme koşuluna bağlıdır. Bir başka ifade ile kesinleşmedikçe icra edilmeyen bir ilamın takip tarihinde kesinleşmiş olması gerekmektedir.[666] Dolayısıyla da icra edilmesi kesinleşme şartına bağlı olan bir ilam bakımından kanun yoluna başvurulması halinde, ilamın şekli anlamda kesinleşmesi erteleneceği için ilam icra kabiliyetinden mahrum olacaktır.[667] Takip tarihinde kesinleşmediği halde ilamlı icraya konulmuş olan bir ilam takip sırasında kesinleşmiş olsa da yapılacak şikâyet üzerine takip iptal edilir.[668]

İcra edilmesi kesinleşme şartına bağlı olan ilamlarda, ilamlı icraya başvurulması halinde söz konusu ilamın kesinleştiğine ilişkin kesinleşme kaydının takibe konulması gerekir.[669] Nitekim Yargıtay da kesinleşmeden takip konusu yapılamayacak olan ilamların takip konusu yapılabilmesi için ilamın altına veya arkasına kesinleştiğine ilişkin bir açıklamanın bulunması gerektiğini belirtmiştir.[670]

---

[666] Baki KURU 1993, age, s. 2225.

[667] Mustafa Serdar ÖZBEK 2018, age, s.847.

[668] *"Kural olarak ilama dayalı olarak takip yapılabilmesi için hükmün kesinleşmiş olması şart değildir. Bazı istisnai durumlarda ilam kesinleşmedikçe icraya konulamaz. Bu istisnaların bir bölümü HUMK.'nın 443.maddesinde (HMK.'nın 367/2. maddesinde) belirtildiği gibi, bir bölümü de özel yasalarında gösterilmiştir. Bu istisnai hükümlerden biri de İİK.'nın 72/4 ve 72/5 maddelerinde düzenlenmiş ve açıkça ifade olunmuştur. Buna göre menfi tespit konulu ilamın kabul veya redde ilişkin olması, kesinleşmesi gerektiği sonucunu değiştirmez. Anılan ilamlardaki yargılama gideri ve tazminata ilişkin bölümler davanın kabulü ya da reddine ilişkin bölümü ile bir bütündür. Bu kalem alacakların infazı ancak bir bütün olarak ilamın kesinleşmiş olmasına bağlıdır. [HGK 5.10.2005 gün 2005 (12-534-554)] O halde menfi tespit ilamının esas hakkındaki hükmü kesinleşmeden ferileri olan vekalet ücreti ve icra inkar tazminatına ilişkin hüküm bölümü ayrıca infaz ve icra takibine konu edilemez. (HGK.'nın 07/11/1990 tarih, 1990/12-46 E.-1990/564 K. sayılı kararı) Dairemizce yapılan değerlendirmelere göre; ilamlı icra takibine konu edilen Konya 2.Asliye Ticaret Mahkemesinin 15.12.2015 tarih 2014/1146 E- 2015/642 K.sayılı menfi tespit ilamının 14.07.2016 tarihinde kesinleştiği, şikayete konu icra takibinin mahkeme kararının kesinleşmesinden önce 29.06.2016 tarihinde başlatıldığı, yukarıda açıklandığı üzere takip tarihi itibariyle menfi tespit ilamının kesinleşmesi gerektiği, ilamın takipten sonra kesinleşmesi halinin takibi usule uygun hale getirmeyeceği, mahkemenin aksi yöndeki gerekçesinin yerinde olmadığı anlaşıldığından şikayetçi borçlular vekilinin istinaf talebinin esastan kabulüne karar vermek gerekmiş."* Ankara BAM 17.03.2017 T. 2017/14 E. 2017/218 K. (Legalbank E.T: 04.07.2022).

[669] Mustafa Serdar ÖZBEK 2018, age, s.848.

[670] *"Takibin dayanağı ilam, müdahalenin önlenmesine ilişkindir. HUMK'nun 443.maddesi hükmü, infazı gayrimenkulün aynına taalluk eden ilamları kesinleşmelerine bağlı tutmuştur. Olayda bu ilamın kesinleştiği hakkında meşruhat bulunmadığı gibi, aksine 27.9.1984 tarihli yazıya göre kesinleşmediği tespit edilmiştir. Bu durumda alacaklının takip hakkının henüz doğmadığı ortaya çıkmakla şikayetin*

Yargıtay kesinleşmedikçe icra edilmeyecek olan bir ilam henüz kesinleşmeden ilamlı icra takibine konu kılınması halinde icra müdürünün takibin dayanağı ilamın kesinleşip kesinleşmediği hususunu resen gözetmeyeceğini belirtmiştir. Bu bağlamda Yargıtay 8. Hukuk Dairesi bir kararında ilamın kesinleşip kesinleşmediği hususunun icra müdürünün görevi kapsamında olmadığını belirtmiştir.[671] Buna karşılık doktrinde kesinleşmedikçe icra edilmeyen ilamların, ilamlı icra takibine konu olması halinde icra müdürünün ilamın kesinleşip kesinleşmediğini resen gözetmesi gerektiği belirtilmiştir.[672] Kanımızca da kesinleşmeden icra edilmeyen bir ilamın, icraya konulması halinde icra müdürü ilamın kesinleşip kesinleşmediğini resen gözetmelidir. Aksi halde icra emrine karşı şikâyet yoluna başvurulacak dolasıyla da icra mahkemesinin ve icra dairelerinin iş yükü artacaktır. Yine alacaklı şikâyet yoluna başvurmaması halinde ilamın icra edilmesi halinde de kanun yolu incelemesi sonucunda söz konusu icra edilmiş kararın hukuka aykırılığının tespit edilmesi ve bunun da kesinleşmesi halinde alacaklı bakımından hak kayıplarının ortaya çıkmasına neden olabilecektir. Dolayısıyla bu da kesinleşmeden icra edilemeyecek olan ilamların kesinleşmeden icra edilmemesi amacı ile bağdaşmamaktadır.

Kesinleşmedikçe icra edilmeyen bir ilam kesinleşmediği halde icra müdürünün borçluya karşı icra emri göndermesi halinde, borçlu icra ve iflas hukukuna özgü bir hukuksal çare olan şikâyet yoluna başvuracaktır.[673] Şikâyet; icra ve iflas müdürlerinin kanuna aykırı veya hadiseye uygun düşmeyen işlemlerinin iptali yahut düzeltilmesini; bir hakkın yerine getirilmemesi veya bir hakkın sebepsiz yere sürünceme de bırakılması halinde bu hakkın yerine getirilmesini emredilmesine yönelmiş olan icra

---

kabulüne dair karar bu gerekçe ile isabetli sayılmalıdır." Yargıtay 12. H.D. 20.03.1986 T. 1986/3041 E. 1986/3093 K. (Talih UYAR 2004, age, s. 3258).

671 *"Ayrıca İİK'nun 32. maddesinde "para borcuna veya teminat verilmesine dair olan ilam İcra Dairesine verilince İcra Müdürü borçluya bir icra emri tebliğ eder" düzenlemesine yer verilmiş bu madde ve devamında İcra Müdürüne ilamın kesinleşip kesinleşmediğini araştırma görevi verilmemiştir. Bu husus icra emri tebliğinden sonra borçlunun şikayeti üzerine İcra Mahkemesince incelenip karara bağlanır."* Yargıtay 8. H.D. 17.01.2013 T. 2012/13098 E. 2013/381 K. (Legalbank E.T: 04.07.2022). *"...somut olayda ilamın kesinleşip kesinleşmediği hususu, icra müdürünün resen dikkate alacağı bir konu olmadığından, genel haciz yolu ile yapılan takipte itirazla takip durduğu halde, aynı nedenlerle yaklaşık iki yıl sonra merciye yapılan başvuru şikâyet niteliği taşımadığından, fuzuli bir işlem olup, merciice açıklanan nedenlerle istemin reddine karar vermek gerekirken işin esasının incelenerek takibin iptaline karar verilmesi isabetsiz olup, mercii kararının bozulması gerekmiştir."* Yargıtay 12. H.D. 31.10.2003 T. 2003/17351 E. 2003/21363 K. (Talih Uyar 2004, age, s. 3212).

672 Mustafa Serdar ÖZBEK 2018, age, s.848; Süha TANRIVER 1996, age, s. 162.

673 Baki KURU 1993, age, s. 2224, Süha TANRIVER 1996, age, s.162.

ve iflas hukukuna özgü bir kanun yoludur.[674]

2.2.2. Şikâyet Yolu

2.2.2.1. Şikâyette Görevli ve Yetkili Mahkeme

İcra müdürünün işlemine karşı yapılan şikâyet başvurularını inceleyip karara bağlayan merci kural olarak icra mahkemeleridir.[675] Dolayısıyla icra dairesine yapılan şikâyet herhangi bir sonuç doğurmayacaktır. Şikâyeti incelemekle yetkili olan icra mahkemesi ise şikâyet konusu işlemi yapan icra dairesinin bağlı bulunduğu icra mahkemesi olup, burada icra mahkemesinin yetkisi kesin yetkidir.[676] İcra mahkemesinin bu yetkisi kamu düzenine ilişkin olduğu için icra mahkemesi yetkisizliğini kendiliğinden gözetmesi gerekmektedir.[677] Şu hâlde kesinleşmedikçe icra edilmeyen bir ilam kesinleşmediği halde takip konusu yapılmışsa borçlu şikâyet talebini icra emri gönderen icra dairesinin bağlı bulunduğu icra mahkemesine yapacaktır.

2.2.2.2. Şikâyetin Sebebi ve Süresi

İcra ve İflas Kanunu m. 16'da şikâyet sebepleri esas itibariyle belirtilmiştir. Buna göre şikâyet sebepleri; işlemin kanuna aykırı olması, işlemin somut olaya uygun olmaması, bir hakkın yerine getirilmemesi ve bir hakkın sebepsiz yere sürüncemede bırakılması olmak üzere dört tanedir. İşlemin kanuna aykırı olması ve işlemin somut olayın koşullarına uygun olmaması sebeplerine dayanılarak yapılacak olan şikâyetin süresi yedi gündür. Buna karşılık bir hakkın yerine getirilmemesinden veya sebepsiz

---

[674] Ramazan ARSLAN, Ejder YILMAZ, Sema TAŞPINAR AYVAZ ve Emel HANAĞASI 2019, age, s.76; Baki KURU, Ramazan ARSLAN ve Ejder YILMAZ 2009, age, s. 64; Baki KURU ve Burak AYDIN 2021c, age, s.40; Hakan PEKCANITEZ, Oğuz ATALAY, Meral SUNGURTEKİN ÖZKAN ve Muhammet ÖZEKES 2021, age, s. 59.

[675] Ramazan ARSLAN, Ejder YILMAZ, Sema TAŞPINAR AYVAZ ve Emel HANAĞASI 2019, age, s. 82; Baki KURU, Ramazan ARSLAN ve Ejder YILMAZ 2009, age, s. 70; Baki KURU ve Burak AYDIN 2021c, age, s.45; Murat ATALI, İbrahim ERMENEK ve Ersin ERDOĞAN 2020, age, s.58; Hakan PEKCANITEZ ve Cemil SİMİL, 2017, age, s. 279.

[676] Ramazan ARSLAN, Ejder YILMAZ, Sema TAŞPINAR AYVAZ ve Emel HANAĞASI 2019, age, s. 83; Baki KURU, Ramazan ARSLAN ve Ejder YILMAZ 2009, age, s. 70; Baki KURU ve Burak AYDIN 2021c, age, s.45; Murat ATALI, İbrahim ERMENEK ve Ersin ERDOĞAN 2020, age, s. 59; Hakan PEKCANITEZ ve Cemil SİMİL 2017, age, s. 282; Hakan PEKCANITEZ, Oğuz ATALAY, Meral SUNGURTEKİN ÖZKAN ve Muhammet ÖZEKES 2021, age, s.60.

[677] Ramazan ARSLAN, Ejder YILMAZ, Sema TAŞPINAR AYVAZ ve Emel HANAĞASI 2019, age, s. 83; Baki KURU, Ramazan ARSLAN ve Ejder YILMAZ 2009, age, s. 70; Baki KURU ve Burak AYDIN 2021c, age, s.46.

sürüncemede bırakılmasından dolayı yapılacak olan şikâyet herhangi bir süreye tabi değildir.

İcra ve İflas Kanunu m. 16'da yer almayıp, Yargıtay ve doktrin tarafından geliştirilen kamu düzenine aykırılık nedeniyle de şikâyet yoluna gidilebilir. Tarafları, üçüncü kişileri ve kamu yararını korumak için emredici hükümler ihlal edilerek yapılan işlemler kamu düzenine aykırılık teşkil edecektir; kamu düzenine aykırı olan işlemlere dayanılarak da yapılan şikâyet herhangi bir süreye tabi olmayıp, icra takibi bitinceye kadar her zaman şikâyet yoluna gidilebilir.[678]

Kesinleşmedikçe icra edilmeyen bir ilamın kesinleşmeden icra edilecek olursa, kanunun ağır bir biçimde ihlali söz konusu olacağı için bunu kamu düzenine aykırılık olarak nitelendirmek gereklidir.[679] Bu nedenle icra edilmesi kesinleşme şartına bağlı olan bir ilamın kesinleşmeden icraya konulması halinde kamu düzenine aykırılık nedeniyle süresiz şikâyet yoluna başvurulmalıdır.[680] Yargıtay Hukuk Genel Kurulu da bir kararında kesinleşmedikçe icra edilmeyen bir ilamın, kesinleşmediği halde takibe konulmasını kamu düzenine aykırılık teşkil ettiğini belirtmiştir.[681] Yine Yargıtay bir kararında taşınmaza ve buna ilişkin ayni haklara dair hükümler kesinleşmedikçe icra edilemeyeceği, buna yönelik şikâyetler de kamu düzenine ilişkin olup süresiz şikâyete konu edilebileceğini belirtmiştir.[682] Ancak Yargıtay bazı kararlarında ise kesinleşmeden icra edilemeyecek olan bir ilamın, kesinleşmediği halde ilamlı icra takibine konulması halinde şikâyet süresinin yedi gün olduğunu belirtmiştir.[683]

---

[678] Ramazan ARSLAN, Ejder YILMAZ, Sema TAŞPINAR AYVAZ ve Emel HANAĞASI 2019, age, s. 81; Baki KURU ve Burak AYDIN 2021c, age, s.45; Hakan PEKCANITEZ, Oğuz ATALAY, Meral SUNGURTEKİN ÖZKAN ve Muhammet ÖZEKES 2021, age, s.65.

[679] Süha TANRIVER 1996, age, s. 162, Baki KURU 1993, age, s.2224; Hakan PEKCANITEZ ve Cemil SİMİL 2017, age, s.192.

[680] Süha TANRIVER 1996, age, s. 162, Baki KURU 1993, age, s.2224; Hakan PEKCANITEZ ve Cemil SİMİL 2017, age, s.192.

[681] "*Yukarıda da açıklandığı üzere HMK'nun 350. maddesinin 2. fıkrasına göre kişiler hukuku, aile hukuku ve taşınmaz mal ile ilgili ayni haklara ilişkin kararlar kesinleşmedikçe yerine getirilemez. Bu durumda çocuk teslimi hakkındaki ilâmın icraya konulabilmesi için de kesinleşmesi şarttır. Kamu düzenine ilişkin olan bu konunun mahkemece re'sen dikkate alınması ve kesinleşmeden icraya konulan ilam nedeniyle takibin iptaline karar vermesi usul ve yasaya uygundur.*" Yargıtay HGK 14.04.2015 T. 2013/2200 E. 2015/1223 K. (Legalbank E.T: 04.07.2022),

[682] Yargıtay 8. H.D. 11.09.2014 T. 2013/22679 E. 2014/15773 K. (Legalbank E.T: 04.07.2022).

[683] "*Kira parasının tespitine ilişkin ilamda belirtildiği gibi bir bedelin tespitini içermektedir. Bu sebeple bunların ve eklentilerinin karar kesinleşmeden takibi mümkün değildir. Bu hususuta şikâyet süreye tabi olduğundan, yasal süresi içerisinde ileri sürülmemesi halinde mahkemece resen dikkate alınmaz. Bu nedenle borçluya takiple ilgili olarak gönderilen icra emri 24.08.2006 tarihinde tebliğ edilmiş olup, icra mahkemesine şikâyet 04.09.2006 tarihinde yapılmıştır. Bu durumda şikâyet 7 günlük süreden sonra yapıldığından süre yönünden reddine karar vermek gerekirken kabulüne karar verilmesi isabetsizdir.*"

Kanımızca kesinleşmedikçe icra edilmeyen bir ilamın kesinleşmeden icraya konulması üzerine borçlunun herhangi bir süreye bağlı olmaksızın takibin bitimine kadar her zaman şikâyet yoluna başvurabilmelidir.

(Yargıtay 12. H.D. 18.12.2006 T.2006/21306 E. 2006/24039 K. (Mustafa OSKAY ve diğerleri, 2007, age, s. 657).

SONUÇ

Alacaklının ilamlı icra yoluna başvurabilmesinin için elinde ilam veya ilam niteliğinde bir belge olması gerekir. Taraflara verilen hüküm nüshasına ise ilam denir. Mahkemelerce verilen her karar ilam niteliğinde değildir. Bu çerçevede mahkemelerce verilen ara kararlarla, geçici hukuki koruma tedbirlerine ilişkin kararlar ilam niteliğinde olmayıp, ilamlı icraya konu olmazlar.

İlamlı icranın dayanağını oluşturan ilamdan maksat taraflar arasındaki yargılamaya son veren ve taraflar arasındaki uyuşmazlığı esastan çözümleyen mahkeme kararlarıdır. Ancak mahkemelerce verilen her kararda ilamlı icra ile yerine getirilmez. Mahkemelerce verilen kararların nasıl icra edileceğini tespit edebilmek için mahkemeden istenen hukuki himayeye göre dava türleri bakımından ayırım yapmak gerekir. Buna göre mahkemeden istenen hukuki himayeye göre dava türleri, eda davası, tespit davası ve inşai dava olmak üzere üç çeşittir. Eda davasının kabul edilmesi ile mahkeme dava konusu hakkın varlığını tespit edecek daha sonra ise davalıyı tespit edilen hakka ilişkin edimi yerine getirmeye mahkûm eder. Bu nedenle eda davası sonucunda verilen ilamlar cebri icra ile yerine getirilebilir. Tespit davalarında ise mahkeme, bir hakkın veya hukuki ilişkinin varlığının ya da yokluğunun yahut bir belgenin sahte olup olmadığının belirlenmesine ilişkin karar vermekte olup, verilen karar eda emri içermediği için cebri icraya elverişli değildir. Ancak tespit davalarında yargılama gideri ve vekâlet ücreti eda emri içerdiği için cebri icraya elverişli olup ilamlı icraya konu olabilir. İnşai davanın kabul edilmesi halinde de mahkeme, yeni bir hukuki durum yaratılması veya mevcut bir hukuki durumun içeriğinin değiştirilmesi yahut onun ortadan kaldırılması gibi inşai nitelikte hüküm vermektedir. Verilen inşai nitelikteki hüküm icra edilmesine gerek olmadan kararın şeklen kesinleşmesi ile kendisinden beklenen sonuç meydana gelir. Ancak inşai davada yargılama gideri ve avukat vekâlet ücreti gibi edaya ilişkin kayıt içeren hükümlere ilamlı icraya konu olabilir.

Kanun koyucu ilamların yanı sıra ilam niteliğindeki bazı belgelere de dayanmak suretiyle ilamlı icra yoluna başvurma imkânını öngörmüştür. İlam niteliğindeki belgeler sadece icra edilebilirlik açısından ilamlarla aynı hukuki rejime tabi olup, mahkeme ilamı niteliğinde değildir.

Alacaklı elindeki ilam ya da ilam niteliğindeki belgeye dayanarak Türkiye'deki herhangi bir yer icra dairesine başvurmak suretiyle ilamın icra takibi yapabilir. Alacaklının takip talebi üzerine de borçluya icra emri gönderilir. Borçlu icra emrine itiraz etmek suretiyle ilamlı icra takibini durduramaz. Ancak şartlar gerçekleşmişse icranın geri bırakılması (İİK m. 33) yoluna veya kanun yoluna başvurulmuşsa, takibin yapıldığı yer icra mahkemesinden icranın durdurulması (İİK m. 36) kararını getirilerek ilamlı icra takibi durdurabilir.

Mahkemelerce verilen kararlara karşı kanun yoluna başvurulması ilamın icra edilmesi ile yakından ilgilidir. Nitekim taraflar alt derece mahkemeleri tarafından verilmiş olan kararın hukuka aykırı olduğu gerekçesiyle üst derece yargı yerlerine taşımak suretiyle yeniden incelenip karara bağlanmasını isteyebilirler. Kanun yolu geniş anlamda kanun yolu ve dar anlamda kanun yolu olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Geniş anlamda kanun yolunda; mahkemelerin, her türlü yargısal kararlarının gözden geçirilmesi, gerekiyorsa düzeltilmesi veya iptal edilmesi söz konusu iken, dar anlamda kanun yolunda, mahkemelerin sadece nihai kararlarının bir üst derece mahkemesi tarafından gözden geçirilmesi, gerekiyorsa iptal edilmesi veya düzeltilmesi söz konusudur. Dar anlamda kanun yolunun aktarıcı özelliği ve erteleyici özelliği olmak üzere iki özelliği vardır. Dar anlamda kanun yolunun aktarıcı özelliğinden maksat; alt derece mahkemesi tarafından verilen kararların bir üst derece yargı yerleri tarafından incelenmesidir. Buna karşılık dar anlamda kanun yolunun erteleyici özelliği ise mahkeme kararın şekli anlamda kesinleşmesi ve icrasının engellenmesidir. Hukukumuzda dar anlamda kanun yolu kabul edilmiştir. Bu bağlamda hukukumuzda kanun yoluna başvuru üzerine kararın incelemesini üst derece yargı yerleri tarafından yapıldığı için dar anlamda kanun yolunun aktarıcı etkisini tam anlamıyla görmek mümkündür. Oysaki kanun yoluna başvurunun erteleyici etkisinin tam anlamıyla uygulandığını söyleyemeyiz. Nitekim kanun yoluna başvuru hükmün icrasını kural olarak engellemez. Ancak bir ilamın, ilamlı icraya konu olabilmesi için kesinleşmesi şartı aranmış ise, söz konusu ilam bakımından dar anlamda kanun yolunun erteleyici

özelliği tam anlamıyla sonuçlarının ortaya çıktığını söyleyebiliriz.

Alt derece mahkemeleri tarafından verilmiş olan karara karşı kanun yoluna başvurulması ile kararın şekli anlamda kesinleşmesi engellendiği için taraflar arasındaki uyuşmazlık sürmektedir. Buna göre alt derece mahkemeleri tarafında verilmiş bir karara karşı kanun yoluna başvurulması ile bu kararın üst derece yargı yerlerinde hukuka uygun olmadığı incelenirken, bir yandan söz konusu karar kural olarak kesinleşmeden icra edilebilmektedir. Bu noktada kanun koyucu kural olarak ilamların kesinleşmeden icra edilmesine izin vermesi alacaklının yararınadır. Nitekim kanun yoluna başvuru sonucunda kararın kanun yolu denetiminden geçip kesinleşinceye kadar alacaklının menfaati zarar görebilir. Örneğin borçlu ilamın icra edilmesini engel teşkil edecek birtakım davranışlarda bulunabilir veya ilamın icrasını geciktirmek için kötü niyetli olarak kanun yoluna başvurabilir. Keza ilamların kesinleştikten sonra icra edilmesi halinde ilk derece mahkemesi kararını anlamsız kılar. Dolayısıyla kanun koyucu alacaklının hak kaybına uğramaması için ilamların kural olarak kesinleşmeden icra edilmesine izin vermiştir. Kanun koyucu kesinleşmeden icra edilebilen ilamlar bağlamında borçlunun menfaatini korumak içinse icranın geri bırakılması ve icranın iadesi prosedürlerini öngörmüştür.

Hukukumuzda ilamların kural olarak kesinleşmeden icra edilmesi halinde doğal olarak birtakım sakıncaların meydana gelmesine neden olmaktadır. Nitekim kesinleşmeden icra edilebilen ilamlarda kanun yoluna başvuru üzerine bir yandan üst derece mahkemesinde kararın hukuka uygun olup olmadığının denetimi yapılırken, bir yandan da ilam alacaklısının ilamlı icraya başvurması ile devam eden bir ilamlı icra takibi söz konusudur. Dolayısıyla da bu kararın kanun yolu incelemesi sonucunda hukuka aykırı olduğu kesinleşirse bu süreçte borçlu zarar görebilir. Ayrıca ilamların kural olarak kesinleşmeden icra edilmesi halinde borçlu bunu durdurabilmek için icranın geri bırakılması yoluna başvurmak suretiyle ilamlı icrayı durdurabilmektedir. Eğer gerekli şartlar sağlanmadı için ilamlı icra durdurulmayıp, ilam icra edilmişse kanun yolu denetimi sonucunda ilamın hukuka aykırılığı kesinleşirse icranın iadesi prosedürüne göre gerekli işlemler yapılır. Bu bağlamda yapılan işlemler karmaşık olup, icra dairesi ve icra mahkemesinin iş yükünü arttırmaktadır. Sonuç itibariyle hukukumuzda bir ilamın kural olarak kesinleşmeden icra edilmesi halinde birtakım karmaşık durumların ortaya çıkmasına neden olduğu gibi borçlu aleyhine de hukuki

sonuçlar meydana gelmektedir. Dolayısıyla da alacaklı ile borçlu arasında bir menfaat dengesi kurulmalıdır. Bu bağlamda doktrinde de ilamların kural olarak kesinleşmeden icra edilmesi halinde meydana gelecek olumsuzlukların ortadan kaldırılması ve borçlu ile alacaklı arasındaki menfaat dengesinin kurulabilmesi için ilamların kesinleşmeden icra edilmemesi gerektiği fikri ileri sürülmektedir. Doktrinde haklı olarak belirtildiği gibi ilamların kesinleştikten sonra icra edilmesi daha yararlı olur. Nitekim ilamların kural olarak kesinleşmeden icra edilmesi halinde birtakım olumsuzlukların meydana gelmesine neden olabilmektedir. Ayrıca uygulamada kesinleşmeden icra edilebilen ilamlar için öngörülen icranın geri bırakılması prosedürüne başvurularak ilam kesinleşene kadar icrası durdurulmaktadır. Hal böyle iken hukukumuzda ilamlar kesinleştikten sonra icra edilmesi adeta kural haline gelmiştir. Dolayısıyla kanunda yapılacak düzenleme ile nafaka ve işçi alacakları gibi bunlara benzer ilamlar dışında kalan bütün ilamların icra edilebilmesi için kararın şekli anlamda kesinleşmesi hususunun varlığı aranmalıdır. Ancak bu kuralda çok katı uygulanmamalıdır. Mahkeme yaptığı yargılama sonucunda borçlunun da hukuki durumunu göz önünde tutarak ilamın geçici olarak icrasına karar verebilmelidir. Alacaklı geçici olarak icrasına karar verilen ilama dayanarak ilamlı icra yoluna başvurmalıdır. Ancak icra edilen ilamın kanun yolu incelemesi sonucunda hukuka aykırılığı kesinleşirse borçlunun meydana gelen zararının tazminini alacaklı taraf garanti etmelidir.

Hukukumuzda bazı ilamların icra edilmesi için kesinleşmesi gerekmektedir. Bunun temel sebebi ise bu tür ilamların icrasının sicillerde değişiklik yapması ve söz konusu ilamların kanun yolu incelemesi sonucunda hukuka aykırılığına karar verilmesi durumunda ilamın eski hale iadesinin sağlanmasının çok güç olması nedeniyle meydana gelecek hak kayıplarının önlenmesi düşüncesinden kaynaklanmaktadır. İcra edilebilmesi kesinleşme şartına bağlı olan ilamlarda asıl kararın yanında yer alan; yargılama gideri, avukat vekâlet ücreti ve tazminat alacağı gibi feri nitelikteki hükümler de asıl kararın tabi olduğu hukuki rejime tabi olup asıl kararın kesinleşmesi ile icra edilebilir hale gelir.

İcra edilebilmesi kesinleşme şartına bağlı olan ilamlara ilişkin düzenleme HMK'da yer almaktadır. Buna göre; kişiler hukuku, aile hukuku ve taşınmaz mal üzerindeki ayni haklara ilişkin ilamların icra edilebilmesi için söz konusu ilamların şekli anlamda kesinleşmesi gerekir (HMK m. 350/II, m. 367/II). Ayrıca bazı

kanunlarda yapılan düzenlemeler ile söz konusu kanun kapsamında yer alan ilam veya ilamların icra edilebilmesi özel olarak kesinleşme şartına bağlanmıştır. Yargıtay kararları ile de kesinleşmeden icra edilmeyecek olan ilamların kapsamı genişletilmiştir.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda yer alan düzenleme ile taşınmaz mal üzerindeki ayni haklara ilişkin ilamların icra edilebilmesi için bu tür ilamların şekli anlamda kesinleşmesi gerekir (HMK m. 350/II, 367/II). Taşınmazların ekonomik değerinin yüksek olması ve taşınmaz üzerinde ayni hak değişikliğine yol açan ilamların tapu sicilinde değişiklik yapmayı gerektirmesi nedeniyle bu tür ilamların icra edilebilmesi için kesinleşmesi gerekir. Bu bağlamda taşınmazlarda istihkak davası, ipoteğin kaldırılması davası, yolsuz tescilin düzeltilmesi davası, taşınmazlarda tescil davası, taşınmazlarda önalım davası, tescile zorlama davası, el atmanın önlenmesi davası ve irtifak haklarına ilişkin davalar taşınmaz mal üzerindeki ayni hakka ilişkin davalardan olması nedeniyle bu tür davalar sonucunda verilen ilamların icra edilebilmesi kesinleşme şartına bağlıdır. Taşınmaz mal üzerinde ayni hak değişikliğine yol açmayan taşınmazın üzerindeki kişisel bir hakka ilişkin olan ilamın icra edilebilmesi kesinleşme şartına bağlı değildir. Bu noktada kat mülkiyeti hukukundan kaynaklanan değişikliklerin onaylı mimari projeye uygun olarak eski haline getirilmesi için vermiş kararlar taşınmazın aynına ilişkin olmayıp, kesinleşmeden icra edilebileceği sonucuna varmak gerekir. Ancak bu tür ilamların kesinleşmeden icra edilmesi halinde icrasının eski haline iadesinin sağlaması zordur. Bundan dolayı bu tür ilamların kesinleştikten sonra icra edilmesi daha yararlı olur.

Hukuk Muhakemeleri Kanununa göre aile hukukuna ilişkin ilamlarında icra edilebilmesi kesinleşme şartına bağlıdır (HMK m 350/II, 367/II). Aile hukukuna ilişkin ilamlardan olup icra edilebilmesi kesinleşmesi şartına bağlı olan ilamlardan anlaşılması gereken, esasında kişinin doğrudan şahsı ya da ailevi ilişkisinde bir hukuksal değişiklik meydana getiren ilamlar ve bu ilamların ferileridir. Aile hukukuna ilişkin ilamlar nüfus sicilindeki kayıtlarda değişiklik yapmayı gerektirir. Ayrıca aile hukukuna ilişkin ilamların kesinleşmeden icra edilmesi halinde telafisi güç ya da imkânsız zararlar meydana gelebilir. Örneğin çocuk teslimine ilişkin ilam kesinleşmeden edilmesi halinde çocuk yurtdışına kaçırılabilir veya kötü muameleye uğrayabilir. Bundan dolayı kanun koyucu aile hukukuna ilişkin ilamların icra

edilebilmesi için kesinleşme şartını aramıştır. Aile hukukuna ilişkin ilamlar genel olarak tespit hükmü veya inşai hüküm niteliğindedir. Bu nedenle verilen kararın şekli anlamda kesinleşmesiyle ilamdan beklenen etki meydana gelir. İlamlı icraya konu olan hususlar ise tazminat, yargılama gideri ve avukat vekâlet ücreti gibi edaya ilişkin kayıt içeren hükümlerdir. Bu hükümler de asıl kararın tabi olduğu hukuki rejime tabi olup, asıl kararın kesinleşmesi ile icra edilebilir hale gelir. Aile hukukuna ilişkin ilamlardan olan; boşanma davası, babalık davası, çocuğun tanınmasının iptali davası, soybağının reddi davası, evliliğin butlanı ve iptali davası ve velayetin kaldırılması davası sonucunda verilen ilamlar, nüfus sicilindeki kayıtlarda değişiklik yapmasının yanı sıra, bu ilamlar kişinin şahsı ve ailevi yapısında bir hukuksal değişiklik meydan getirmektedir. Bundan dolayı sözü edilen ilamların icra edilmesi kesinleşme şartına bağlıdır. Yargı içtihatları ile aile hukukuna ilişkin olup kesinleşmedikçe icra edilmeyen ilamların kapsamı genişletilmiştir. Bu bağlamda bazı Yargıtay kararlarına göre nişanın bozulması üzerine açılan tazminat davaları sonucunda verilen ilamın icra edilebilmesi için kesinleşme şartı aranmaktadır. Oysaki bu tür ilamlar daha çok malvarlığı değeri ile ilgili olması nedeniyle kesinleşmeden icra edilebilmelidir.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'ndaki düzenlemeye göre kişiler hukukuna ilişkin ilamların da icrası kesinleşme şartına bağlıdır (HMK m. 350/II, 367/II). Kişiler hukukuna ilişkin ilamların; kişisel durum sicilindeki kayıtlarda değişiklik yaratması ve ilamın kesinleşmeden icra edilmesi halinde telafisi zor sakıncaların meydana gelmesi ihtimalinin bulunması nedeniyle kişiler hukukuna ilişkin ilamların icra edilmesi kesinleşme şartına bağlanmıştır. Kişinin doğrudan şahsı ya da ailevi ilişkisinde bir hukuksal değişiklik meydana getiren ilamlar ve bu ilamların ferileri icra edilmesi için kesinleşmesi gereklidir. Bu bağlamda kişiler hukukuna ilişkin olarak verilmiş olan bir ilam, kişinin şahsı veya ailevi durumunda bir değişiklik yaratmıyorsa kesinleşmeden icra edilebilir. Kişiler hukukuna ilişkin ilamlar genellikle inşai hüküm veya tespit hükmü niteliğinde olduğu için ayrıca icra edilmelerine gerek yoktur. Hükmün kesinleşmesi ile ilamdan beklenen sonuç meydana gelir. Ancak ilamda yer alan tazminat, yargılama gideri ve avukat vekâlet ücreti gibi edaya ilişkin kayıt içeren feri nitelikteki hükümler ilamlı icraya konu olabilir. Sözü edilen bu hükümler de asıl kararın tabi olduğu hukuki rejime tabi olup asıl kararın kesinleşmesi ile icra edilebilir hale gelir. Kişiler hukukuna ilişkin ilamlardan olan; adın korunması ve adın

değiştirilmesine ilişkin ilamlar, vesayet, kısıtlılığa ilişkin ilamlar ve kişilik haklarının saldırıya uğraması halinde açılan saldırının önlenmesi, saldırının durdurulması ve tespit davaları sonucunda verilen ilamlar kişiler hukukuna ilişkin olması nedeniyle kesinleştikten sonra icra edilir. Yargı kararları ile de kişiler hukukuna ilişkin kesinleşmedikçe icra edilmeyen ilamların kapsamı genişletilmiştir. Bu bağlamda; tüzel kişilerin organları ile ilgili ilamlar, adi ortaklığın feshine ilişkin ilamlar, şirketin feshi ve tasfiyesi ve tasfiye memurunun tayinine ilişkin ilamlar, marka hakkına tecavüzün men'i ve ref'i davasına ilişkin ilamlar, haksız rekabetin önlenmesine ilişkin ilamlar ve 5846 Sayılı FSEK kapsamında açılan tecavüzün refi, tecavüzün men'i ve buna ilişkin telif ve manevi tazminat talepleri hakkındaki ilamların icra edilebilmesi için kesinleşme şartına bağlı tutulmuştur. Ayrıca kişiler hukukuna ilişkin ilamlardan olup, özel kanunlarda yer alan bazı ilamların icra edilebilmesi için söz konusu kanunlarda açıkça kesinleşme şartı aranmıştır. Buna göre; 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'na göre Kooperatif ortaklığından çıkarılmaya ilişkin ilamın icra edilmesi kesinleşme şatına bağlıdır. Keza Sınai Mülkiyet Kanunu kapsamında yer alan bazı ilamların icra edilebilmesi için sözü edilen kanunda açıkça kesinleşme şartı aranmıştır.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda yer alan düzenlemenin yanı sıra bazı özel kanunlarda yer alan ilamların icra edilebilmesi için özel olarak söz konusu ilamın kesinleşmesi ilgili kanunda düzenlenmiştir. bu bağlamda; Gemiler ve bunlarla ilgili ayni haklara ilişkin ilamlar, seda hükmü içeren Sayıştay ilamları, yabancı mahkeme ve yabancı hakem kararlarının tenfizine ilişkin ilamlar, ceza yargılaması sonucunda verilen tazminat ve eklentilerine ilişkin ilamların icrası bağlamında kesinleşme şartı ilgili kanunlarda düzenlenmiştir.

Kesinleşmedikçe icra edilmeyen ilamlarla ilgili Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda yer alan düzenlemenin yanı sıra, diğer özel kanunlarda yer alan düzenlemelerle o kanunlarda yer alan bazı ilam veya ilamların icra edilebilmesi kesinleşme şartına bağlı tutulmuştur. Bu bağlamda İİK m. 31/a gereğince bayrağına ve sicile kayıtlı olup olmadığına bakılmaksızın bütün gemilere ve bunlarla ilgili aynî haklara ilişkin ilamların icra edilmesi kesinleşme şartına bağlıdır. Keza İİK'da yer alan düzenlemeye göre; sıra cetveline şikâyet ve itiraz davası (İİK m. 140), ihalenin feshinin reddi davası (İİK m. 134), İİK m. 72 ve m. 89/IV bağlamında açılan menfi tespit davası sonucunda verilen ilamların kesinleştikten sonra icra edilir. Bunun yanı

sıra iş yargısına ilişkin ilamlardan olan; yorum davasına ilişkin ilamlar, hizmet tespit davasına ilişkin ilamlar, işe iade davasına ilişkin ilamlar, 6356 Sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu'nda düzenlenen; iş kolu tespitine itiraz davası ile yetki tespitine itiraz davasına ilişkin ilamların icra edilmesi kesinleşme şartına bağlıdır. Ayrıca eda hükmü içeren Sayıştay ilamları, yabancı mahkeme kararı ve yabancı hakem kararlarının tenfizine ilişkin ilamlar, ceza davaları sonucunda verilen tazminat ve eklentilerine ilişkin ilamların icra kesinleşme şartına bağlıdır.

Yargıtay kararları ile, mirasın borca batık olduğunun ve mirasın hükmen reddinin tespitine ilişkin ilamlar, kira parasının tespitine ilişkin ilamlar, hacizde istihkak davasına ilişkin ilamların icra edilebilmesi kesinleşme şartına bağlı tutulmuştur.

Kesinleşmedikçe icra edilmeyen bir ilamın kesinleşmeden icraya konulması kanunun ağır bir biçimde ihlali soncunu doğurduğu gibi kamu düzenine aykırılık teşkil ettiği için borçlunun herhangi bir süreye bağlı olmaksızın takibin bitimine kadar her zaman şikâyet yoluna başvurabilmelidir.

KAYNAKÇA

AKÇAAL Mehmet (2019), "Düğünde Takılan Ziynet Eşyasının İadesi", *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 14, Sayı 2, ss. 265-301.

AKÇAAL Mehmet (2019) "Hükmi Reddin Tespiti Davası", *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, Cilt 25, Sayı2, ss. 520-540.

AKER Yeşim (2021), *Marka Tescil Sürecinde Türk Patent ve Marka Kurumu Kararlarına Karşı Başvurulabilecek Hukuki Yollar*, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

AKINTÜRK Turgut ve Derya ATEŞ (2022), *Aile Hukuku İkinci Cilt*, 24. Bası, Beta Yayınları, İstanbul.

AKİPEK Jale, AKINTÜRK Turgut ve ATEŞ Derya (2018), *Eşya Hukuku*, 2. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul.

AKKAN Mine (2020), *Bir İşin Yapılması veya Yapılmamasına İlişkin İlamların İcrası*, On İki Levha Yayınları, İstanbul.

AKKAYA Tolga (2017), *Medeni Usul Hukuku Bakımından Boşanma Davası*, Yetkin Yayınları, Ankara.

AKKURT Sinan Sami (2008), *Türk Medenî Hukukunda Evlenmenin Butlanı* (Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

AKYİĞİT Ercan (2021), *Toplu İş Hukuku*, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

ANTALYA Osman Gökhan (2021), *Miras Hukuku Cilt III*, 5. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

ANTALYA Osman Gökhan (2021), "İstihkak Davası", *Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 18, Sayı 2, ss. 499-514.

ANTALYA Osman Gökhan ve TOPUZ Murat (2019), *Eşya Hukuku Cilt IV/1*, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

ARAP Erdal (2021), *Hizmet Tespit Davaları*, 2.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

ARAS Bahattin (2008), "Türk Hukukunda Babalık Davası ve İspat Yöntemleri", *Terazi Hukuk Dergisi*, Cilt 3, Sayı 27, ss. 15-36.

ARKAN Sabih (2020), *Ticari İşletme Hukuku*, 26. Bası, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara.

ARSLAN Ramazan (1977), *Medeni Usul Hukukunda Yargılamanın Yenilenmesi*, Turhan Kitabevi, Ankara.

ARSLAN Ramazan, YILMAZ Ejder, TAŞPINAR AYVAZ Sema ve HANAĞASI Emel (2019), *İcra ve İflas Hukuku*, 5. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara.

ARSLAN Ramazan, YILMAZ Ejder, TAŞPINAR AYVAZ Sema ve HANAĞASI Emel (2018), *Notlu Gerekçeli Hukuk Muhakemeleri Kanunu ve İlgili Mevzuat*, 4. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara.

ARSLAN Ramazan, YILMAZ Ejder, TAŞPINAR AYVAZ Sema ve HANAĞASI Emel (2020), *Medeni Usul Hukuku*, 6.Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara.

ATALI Murat, ERMENEK İbrahim ve ERDOĞAN Ersin (2020), *İcra ve İflas Hukuku*, 3. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara.

AYAN Mehmet (2016a), *Eşya Hukuku I Zilyetlik ve Tapu Sicili*, Gözden Geçirilmiş 13. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

AYAN Mehmet (2016b), *Eşya Hukuku II Mülkiyet*, Güncelleştirilmiş 9. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

AYAN Mehmet (2016c), *Miras Hukuku*, 9. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

AYAN Mehmet (2017), *Eşya Hukuku-III (Sınırlı Ayni Haklar)*, 8. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

AYAN Mehmet ve AYAN Nurşen (2016), *Medeni Hukuka Giriş*, 12. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

AYDIN Sevgican (2010), "Kira Bedelinin Tespiti ve Uyarlama Davaları", *Terazi Hukuk Dergisi*, Cilt 5, Sayı 45, ss.47-61.

AYHAN Rıza, ÇAĞLAR Hayrettin, Burçak YILDIZ Burçak ve İMİRLİOĞLU Dilek (2021), *Sınai Mülkiyet Hukuku*, Adalet Yayınevi, Ankara.

AYKURT Elif ve KARACA Osman Umut (2016), "Sınaî Mülkiyet Haklarına İlişkin İlâmların Kesinleşmeden Takibe Konu Olamaması Sorunu", *Ankara Barosu FMR Dergisi*, Cilt 18, Sayı 2016/1, ss. 33-53.

BAYSAL Mustafa ve BİRKAN Fuat (2022), *İş Davaları Rehberi*, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

BİLGE Necip (1973), *Medeni Yargılama Hukukunda Karar Düzeltme*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara.

BİLGE Necip ve ÖNEN Ergun (1978), *Medeni Yargılama Hukuku*, Sevinç Matbaası, Ankara.

BİLGİLİ Fatih ve DEMİRKAPI Ertan (2016), *Ticari İşletme Hukuku*, 6. Baskı, Dora Yayınları, Bursa.

BOZOK Salim, (2019), *İşe İade Davasında Karar ve Kararın İcrası*, On İki Levha Yayınları, İstanbul.

BUDAK Ali Cem ve KARAASLAN Varol (2021), *Medeni Usul Hukuku*, 5.Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul.

BULUT Mehmet (2011), "Türk Hukuk Sisteminde Hizmet Sözleşmesi Gereği Açılan Hizmet Tespit Davaları", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Cilt 24, Sayı 97, ss. 93-116.

CİNGÖZ Dilek (2014), *Bir Mükellef Hakkı Olarak Mirasın Reddi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

COŞKUN Mahmut (2020), *Hukuk Yargılamasında İstinaf ve Temyiz*, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

ÇALDAĞ Coşkun (2016), "Güncel Yargıtay Kararları Işığında Boşanma Kararlarının Dava Yoluyla Tanınması ve Tenfizi", *Dicle Üniversitesi Adalet Meslek Yüksek Okulu Dicle Adalet Dergisi*, Cilt 1, Sayı 1, ss. 58-73.

ÇANKAYA Osman Güven, GÜNAY Cevdet İlhan ve GÖKTAŞ Seracettin (2006), *İşe İade Davaları*, 2.Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara.

ÇİFTÇİ Pınar (2010), "Menfaat Dengesi Çerçevesinde Genel İcra Hukuku İle Kamu İcra Hukukunun Karşılaştırılması", *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,* Cilt 12, Özel Sayı, ss. 313-379.

ÇÖKER Fikret (1998), "Sayıştay ile Sorumlular Arasındaki İlişkiler", *Sayıştay Dergisi*, Cilt 9, Sayı 31, ss. 77-89.

ÇOLAK Uğur (2018), *Türk Marka Hukuku*, 4. Baskı, On iki levha Yayınları, İstanbul.

DEKAK Mehmet Tuğberk (2019), *Sigorta Tahkiminde Yargılama Usulü* (Yüksek Lisans Tezi), Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

DEYNEKLİ Adnan (2015), "Yabancı Hakem Kararlarının Türkiye'de Tanınması ve Tenfizinde Karşılaşılan Sorunlar", *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 16, Özel Sayı 2014, ss.105-122.

DİNÇ Serhan (2015), "6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Haksız Rekabet Hâlleri ve Haksız Rekabet Davaları", *Melikşah Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 4, Sayı 2, ss. 139-173.

DİNÇ Serhan (2017), *Ticari işletme Hukuku Bilgisi (Ticari İşletme- Şirketler Hukuku),* Seçkin Yayıncılık, Ankara.

DOĞAN İzzet (2007), "Anlaşmalı Boşanma", *İstanbul Barosu Dergisi*, Cilt 81, Sayı 5, ss. 1933-1943.

DOĞAN Vahit (2019), *Milletlerarası Özel Hukuk*, 5. Baskı, Savaş Yayınevi, Ankara.

DURAL Mustafa, ÖĞÜZ Tufan ve GÜMÜŞ Mustafa Alper (2022), *Türk Özel Hukuku Cilt III Aile Hukuku,* 17. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul.

ENGİN Baki İlkay ve SEROZAN Rona Ahmet (2021), *Miras Hukuku*, 7.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

ERCAN İsmail (2021), *Uygulamacılar İçin Medeni Usul Hukuku El Kitabı*, 6.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

ERCAN İsmail (2022), *Uygulamacılar İçin İcra ve İflas Hukuku El Kitabı*, 9.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

ERDOĞAN Kemal, AKKURT Sinan Sami ve TOKAT Hüseyin 2021, *Medeni Hukuk*, 2. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

EREN Fikret (2008), "Türk Medeni Kanunu'na Göre Yasal Önalım Hakkı", *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 12, Sayı 1-2, ss. 103-126.

EREN Fikret (2021), *Mülkiyet Hukuku*, Gözden Geçirilmiş 6.Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara.

ERMAN Hasan (2018), *Eşya Hukuku Dersleri*, Gözden Geçirilmiş 8. Baskı, Der Yayınları, İstanbul.

EROĞLU İrem (2018), "Adi Ortaklığın Sona Erme Sebepleri", *Terazi Hukuk Dergisi*, Cilt 13 Sayı 137, ss. 66-71.

ESENER Turhan ve GÜVEN Kudret (2019), *Eşya Hukuku*, Genişletilmiş 8.Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara.

GERMEÇ Mahir Ersin ve TANRIVERDİ Ezgi (2022), *Kat Mülkiyeti Davaları*, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

GÖRGÜN Şanal, BÖRÜ Levent, TORAMAN Barış ve KODAKOĞLU Mehmet, (2020), *Medeni Usul Hukuku*, 9. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara.

GÜÇLÜ Yaşar (2022), *İdari Yargıda Dava Rehberi*, 6.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

GÜMÜŞ Mustafa Alper (2019), "TMK m.883 Uyarınca İpotekle Teminat Altına Alınmış Alacak Hakkının Sona Ermesine Bağlı Olarak İpoteğe İlişkin Tescilin Terkini (İpoteğin Fekki)", *Beykent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,* Cilt 5, Sayı 10, ss. 17-41.

GÜNAL Aydın Ebrar (2016), *Mirasın Reddi ve Hukuki Sonuçları* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

GÜNAY Cevdet İlhan (2022), *İş Davaları*, 7.Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara

GÜNAY Erhan (2022), *Konut ve Çatılı İşyeri Kiralarında Kira Tespiti ve Kira Sözleşmesinin Sona Erdirilmesi,* 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

GÜNEŞ İlhami (2021), *Haksız Rekabet Hukuku Davaları*, 7. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

GÜNEŞ İlhami (2021a), *Patent ve Faydalı Model Hukuku*, 4. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara.

HANECİOGLU Nazlıhan (2018), *Kanun Yollarına Başvurmanın İlamların İcrasına Etkisi* (Yüksek Lisans Tezi), Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

HATEMİ Hüseyin (2021), *Aile Hukuku*, 9. Bası, On İki Levha Yayınları, İstanbul.

İYİLİKLİ Ahmet Cahit (2020), *Hukuk Yargılamasına Kesin Hüküm*, 2.Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara.

KALE Serdar (2020), *Marka Davalarında Yargılama Usulü*, Adalet Yayınevi, Ankara.

KAPLAN Gürsel (2019), *İdari Yargılama Hukuku*, 4.Baskı, Ekin Yayınları, Bursa.

KARASU Rauf, SULUK Cahit ve NAL Temel (2021), *Fikri Mülkiyet Hukuku*, 5.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

KAYA Arslan (2006), *Marka Hukuku*, Arıkan Yayıncılık, İstanbul.

KAYA Mustafa İsmail ve TATLI Burçak (2020), *Ticaret Hukuku -I*, 3. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara.

KAYIHAN Şaban ve ÜNLÜTEPE Mustafa (2017), *Medeni Hukuk Bilgisi*, 4. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

KESKİN Alper (2015), "Türk Medeni Hukukunda Boşanma Davası", *İstanbul Barosu Dergisi*, Cilt 89, Sayı 6, ss. 189-197.

KESKİN A. Dilşad ve DEMİRCİOĞLU Huriye Reyhan (2021), *Medeni Hukuk –II (Eşya Hukuku- Miras Hukuku)*, 2. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

KILIÇ ÖZTÜRK Gizem (2017), "Kira Tespit Davası ve Esasları", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Cilt 29, Sayı 129, ss. 229-260.

KILIÇOĞLU Ahmet M. (2021a), *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, 3. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara.

KILIÇOĞLU Ahmet M. (2021b), *Sınai Haklarla Karşılaştırmalı Fikri Haklar*, Gözden Geçirilmiş 7. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara.

KILIÇOĞLU Ahmet M. (2022), *Aile Hukuku*, Gözden Geçirilmiş 6.Bası, Turhan Kitabevi, Ankara.

KOCAOĞLU Zehra Bahar (2010), *Kooperatif Ortaklığından Çıkarılma* (Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

KOÇAK GÜNDÜZ Şirin (2019), *Haksız Rekabet Hukuku Davaları* (Yüksek Lisans Tezi), Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.

KULUÇLU Erdal (2012), "Kamu Mali Yönetiminde Bir Adalet Sağlama Aracı: Sayıştay İçtihadı Birleştirme Kararları", *Terazi Hukuk Dergisi*, Cilt 7, Sayı 65, ss. 90-96.

KONURALP Haluk (2003), *Bölge Adliye Mahkemesinde Uygulanacak Usul*, Türkiye Barolar Birliği İstinaf Mahkemeleri Uluslararası Toplantı, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Şen Matbaası, Ankara, ss. 247-265.

KURT KONCA Nesibe ve DAMAR Ceren (2016), "İş Yargısında İstinaf Kanun Yolu", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Cilt 29, Sayı 125, ss. 187-230.

KURU Baki (2001), *Hukuk Muhakemeleri Usulü*, *C.III*, 6. Baskı, Beta Basım, İstanbul.

KURU Baki (1993), *İcra ve İflas Hukuku, C.III*, 3. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara.

KURU Baki (2013), *İcra ve İflas Hukuku El Kitabı*, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara.

KURU Baki ve AYDIN Burak (2020), *Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı*, 4. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara.

KURU Baki ve AYDIN Burak (2021a), *Medeni Usul Hukuku El Kitabı, C.I*, 2.Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara.

KURU Baki ve AYDIN Burak (2021b), *Medeni Usul Hukuku El Kitabı, C.II*, 2.Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara.

KURU Baki ve Aydın BURAK (2021c), *İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı*, 6.Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara.

KURU Baki, ARSLAN Ramazan ve YILMAZ Ejder (2009), *İcra ve İflas Hukuku*, 23. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara.

KURU Baki, ARSLAN Ramazan ve YILMAZ Ejder (2014), *Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı*, 25.Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara.

KURU Baki ve AYDIN Burak (2021), *İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı*, 6.Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara.

Legalbank Elektronik Hukuk Bankası, www.legalbank.net

Lexpera, www.lexpera.com.tr

MAVZER Tahsin (2021), *İlamlı İcrada İcranın Durdurulması (İcranın Geri Bırakılması İİK m.36),* Seçkin Yayınları, Ankara.

MOLLAMAHMUTOĞLU Hamdi, ASTARLI Muhittin ve BAYSAL Ulaş (2019), *İş Hukuku Ders Kitabı, C.1*, 3.Baskı, Lykeion Yayınları, Ankara.

MOLLAMAHMUTOĞLU Hamdi, ASTARLI Muhittin ve BAYSAL Ulaş (2014), *İş Hukuku*, 6. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara.

NARİN Resul (2010), *Adi Şirketin Sona Ermesi* (Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

NOMER Halûk Nami ve ERGÜNE Mehmet Serkan (2020), *Eşya Hukuku*, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 8.Bası, On İki Levha Yayınları, İstanbul.

OĞUZMAN M. Kemal, SELİÇİ Özer ve OKTAY ÖZDEMİR Saibe (2018), *Eşya Hukuku*, 20. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul.

OKUR İrfan (2011), "Soybağı Hukukunda Çocukları İlgilendiren Davalar", *Fasikül Hukuk Dergisi*, Cilt 3, Sayı 20, ss. 20-27.

OSKAY Mutafa, KOÇAK Coşkun, DEYNEKLİ Adnan ve DOĞAN Ayhan (2007), *İİK Şerhi 1-67. Maddeler, C. 1*, Turhan Kitabevi, Ankara.

ÖKSÜZ Mustafa (2021), "Marka Hakkına Tecavüzün Sonuçları", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Cilt 34, Sayı 156, ss. 301-339.

ÖNEN Ergun (1966), "Gayrimenkul Davalarında Yetki", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 22, Sayı 1, ss. 567-633.

ÖZBEK Mustafa Serdar (2016), "Kesinleşmeden İcra Edilemeyecek İlamların Kesinleşmeden Önce İcraya Konulması", *Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 2, Sayı 1, ss. 37-78.

ÖZBEK Mustafa Serdar (2018), *İlamlı İcra Etkinliği,* 4.Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara.

ÖZDAMAR Emine (2019), "Adi Ortaklığın Sona Ermesi ve Tasfiye", *Terazi Hukuk Dergisi*, Cilt 14, Sayı 154, ss. 1206-1219.

ÖZEKES Muhammet (2009), *İcra Hukukunda Temel Haklar ve İlkeler*, Adalet Yayınevi, Ankara.

ÖZEKES Muhammet (2010), "Yeni Bir İcra Sistemi Önerisi", *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,* Prof. Dr. Bilge Umar Armağan, Cilt 11, Özel Sayı 2009, ss. 921-940.

ÖZEKES Muhammet (2018), "7036 sayılı Kanunla Yapılan Değişikliklerin İşe İade Davasının Niteliği ve İcrasına Etkisi", *Sicil İş Hukuku Dergisi*, Sicil 2018/1, Sayı 39, ss. 62-89.

ÖZKAN Aytül ve ÖZKAN Ahmet Fatih (2016), "Fikir ve Sanat Eserleri Bağlamında Tecavüzün Ref'i Davası ve Üç Kat Bedel Sorunu", *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi,* Cilt 6, Sayı 1, ss. 103-134.

ÖZKAN Işıl ve TÜTÜNCÜBAŞI Uğur (2020), *Uluslararası Usul Hukuku*, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara.

ÖZKAYA Eraslan (2019), *Açıklamalı ve İçtihatlı Elatmanın Önlenmesi Davaları-I (Tapulu ve Çaplı Taşınmazlara Elatmanın Önlenmesi),* 4. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

ÖZKAYA Eraslan (2022), *Eşya Hukuku Mülkiyet Genel Hükümler, Cilt I-A*, Seçkin Yayınları, Ankara.

ÖZTAN Bilge (2019), *Miras Hukuku*, 10.Bası, Yetkin Yayınları, Ankara.

ÖZTAN Bilge (2016), *Medeni Hukukun Temel Kavramları*, 41.Bası, Turhan Kitabevi, Ankara.

ÖZTAN Bilge (2015), *Aile Hukuku*, 6.Bası, Turhan Kitabevi, Ankara.

ÖZTÜRK Bahri, KAZANCI Behiye Eker ve GÜLEÇ Sesim Soyer (2022), *Ceza Muhakemesi Hukukunda Koruma Tedbirleri*, 5.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

ÖZTÜRK Meltem (2021), *Hizmet Tespit Davası*, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

ÖZYAKIŞIR Özkan (2019), *Konut ve Çatılı İşyeri Kira Sözleşmelerinde Kira Bedeli*, Adalet Yayınevi, Ankara.

PAKSOY Gülnihal (2011), "Soybağının Reddi", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Cilt 24, Sayı 97, ss. 353-376.

PEKCANITEZ Hakan ve SİMİL Cemil (2017), *İcra ve İflas Hukukunda Şikayet,* 2. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul.

PEKCANITEZ Hakan, ATALAY, Oğuz, SUNGURTEKİN ÖZKAN Meral ve ÖZEKES Muhammet (2021), *İcra ve İflas Hukuku,* 8.Bası, On İki Levha Yayınları, İstanbul.

PEKCANITEZ Hakan, ATALAY Oğuz ve ÖZEKES Muhammet (2021), *Medeni Usul Hukuku*, 9.Bası, On İki Levha Yayınları, İstanbul.

PETEK Hasan (2014), "Mirasın Hükmen Reddi", *Yaşar Üniversitesi Elektronik Dergisi*, Cilt 8, Özel Sayı, ss. 2191-2236.

POSTACIOĞLU İlhan E. ve ALTAY Sümer (2015), *Medeni Usul Hukuku* Dersleri, 7.Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul.

RUHİ Ahmet Cemal ve RUHİ Canan (2020), *Önalım Hakkına Dayalı Tapu İptali ve Tescil Davaları*, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

SARAÇ Tahir (2007), "Transit Geçen Mallar Marka Hakkına Tecavüz Oluşturur mu?", *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, Cilt 24, Sayı 2, ss. 443-470.

SARI Onur (2020), *Marka Hakkı Edinme Süreci*, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

SİRMEN A.Lale (2021), *Eşya Hukuku*, 9.Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara.

SÜZEK Sarper (2018), "İşe İade Davalarında Yargı Kararı", *Sicil İş Hukuku Dergisi*, Sicil 2018/2, Sayı 40, ss. 11-21.

SÜZEK Sarper (2020), *İş Hukuku*, 20. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul.

ŞENER Oruç Hami (2019), *Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku*, 4. Bası, Seçkin Yayınları, Ankara.

TANRIVER Süha (1996), *İlamlı İcra Takibinin Dayanakları ve İcranın İadesi*, Yetkin Yayınları, Ankara.

TANRIVER Süha (2014), *Türk Aile Mahkemeleri*, Yetkin Yayınları, Ankara.

TANRIVER Süha (2016), "Sayıştay ve Bilirkişilik", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Cilt 29, Sayı 122, ss. 259-280.

TANRIVER Süha (2018), *Medeni Usul Hukuku, C.I*, Yetkin Yayınları, Ankara.

TANRIVER Süha (2021), *Medeni Usul Hukuku, C.II*, Yetkin Yayınları, Ankara.

TEKİNALP Ünal (2012), *Fikri Mülkiyet Hukuku*, 5.Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul.

TOPUZ Seçkin ve TOPUZ Gökçen (2008), "Yeni Dönem Kira Artış Oranını Sınırlandıran Kanun Hükümlerinin İptalinden Sonraki Hukuki Durum ve Kira Bedelinin Belirlenmesi Amacıyla Açılan Davaların Hukuki Niteliği", *Ankara Barosu Dergisi,* Yıl 66, Sayı 2, ss. 74-89.

TUNCAY A. Can ve Ömer EKMEKÇİ Ömer (2021), *Sosyal Güvenlik Hukuku Dersleri*, 21. Bası, Beta Yayınları, İstanbul.

TURAN Ramazan (2020), "Soybağının Reddi Davası ve Yapay Döllenme, Tüp Bebek ve Taşıyıcı Annelik Hallerinde Soybağının Belirlenmesi", *Terazi Hukuk Dergisi*, Cilt 15, Sayı 168, ss. 1651-1662.

TUTUMLU Mehmet Akif (2009), *Boşanma Yargılaması Hukuku*, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

TÜRK DİL KURUMU SÖZLÜĞÜ, https://sozluk.gov.tr/, ET. 19.05.2022.

ULUSOY Erol (2015), "Adi Ortaklığın Tasfiyesi ve Mahkemelerin Görevleri", *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, Cilt 3, Sayı 5, ss. 879-904.

UYAR Talih (1996), *Gerekçeli Notlu İçtihatlı İcra ve İflas Kanunu, C.1*, Feryal Matbaacılık, Ankara.

UYAR Talih (2004), *Gerekçeli ve İçtihatlı İcra ve İflas Kanunu Şerhi (Cilt 2: İİK 17-42),* 2.Baskı, Feryal Matbaacılık, Ankara.

UZUNALLI Sevilay (2019), *Marka Hukuku*, Adalet Yayınevi, Ankara.

ÜSTÜNDAĞ Saim (2004), *İcra Hukukunun Esasları*, 8.Bası, Fakülteler Matbaası, İstanbul.

YAVUZ Cevdet, ACAR Faruk ve ÖZEN Burak (2021), *Borçlar Hukuku Dersleri (Özel Hükümler),* 17.Baskı, Beta Yayınları, İstanbul.

YILDIRIM Mustafa Kamil ve DEREN YILDIRIM Nevhis (2021), *İcra ve İflas Hukuku*, 8.Baskı, Beta Yayınları, İstanbul.

YILMAZ Ejder (2010), "İşe İade Davasında Hükmün İcra Takibine Konulması", *Sicil İş Hukuku Dergisi*, Cilt 17, Sicil 2010/1, ss. 45-52.

YILMAZ Süleyman ve YILDIRIM Abdülkerim (2021), *Medeni Hukuk-I*, 2. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

ZEYTİN Zafer ve ERGÜN Ömer (2020), *Türk Medeni Hukuku*, 5.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara.